

केन्द्रीय पुस्तकालय

वनस्पती विद्यापीठ

शेखी संख्या २१५१२

पुस्तक संख्या B167R(05)

प्रवाप्ति क्रमांक २३ ३५९

Banasthali Vidyapeeth

22239

294 12 B167R(os)

Central Library

॥ श्री ॥

ऋग्वेदनी शांखायनी छास्त्रानु
आन्हिक.

श्रीमत्परमहंस परिव्राजकाचार्य पूज्य
स्वामी सच्चिदानंद सरस्वतीजीनी
आज्ञानुसार
रचना

शुद्ध जयानंद बजीभाई,
भने

छपावी प्रसिद्ध करनार

ओझा विजयशंकर वि० गौरीशंकर तथा
ओझा प्रभाशंकर वि० गौरीशंकर.

भावनगरः

दरवारी छापखानायां छाप्युं.

संवत् १९४६. सिमरित्तु ५०. ५०. ५०.

॥ प्रस्तावना ॥

अनाविसिद्ध त्रिकाण्डात्मक एवा वेदमां कहेला स्वर्णाश्रमधर्म प्रमाणे प्रत्येक मनुष्ये जीवितपर्यंत वर्त्ती पोताना जन्मनुं सार्थक करवुं ए आवश्यक छे. सर्वे नदीओनुं जेम अेक अयन (स्थान) समुद्र छे तेम सर्वे शास्त्रोनुं एक अयन वेद छे. पयित्र वेदना पठन पाठननो अधिकार ब्राह्मणोने छे; जेथीके तेओ सर्ववर्णांशिरोमाणि परम पूज्य गणाया छे. पूर्वना ऋषि मुनिओ वेद, वेदांग अने वेदान्तादिक सच्छास्त्र सम्पन्न हता एवं प्राचीन ऐतिहासिकादिक ग्रन्थोयी प्रतीत थायछे. कालान्तरे सर्वोत्कृष्ट वेदविद्यानो न्हास पतो जायछे ए अति शोचनीय छे. आपणा भरतखंडमाना केटलाएक भागोना करतां हमणाना समयमां तो काशी वगेरे स्थलोमां वेदनो प्रचार टकी रह्यो छे. बाकीना भागोमां तो वेदविद्या विराम पामी गई होय एम सर्व कोइ जाणेछे.

आवीरीते वेदविद्यानो न्हास थतो जोईने तेनी छन्नतिनी वृद्धिने अर्ये श्रीभावनगरमां संवत् १९४१ नी शालमां वेदविद्योत्तेजक ब्रह्मविद्वरिष्ठ श्रीभावनगर माजी दीवान आज्ञम गौरीशंकर उदयशंकर ओझा, सी. एस. आई. (उत्तराश्रमना स्वामीश्री सच्चिदानंदसरस्वती) ए महान् प्रतापी भावनगर भूपति श्री सर तरुतसिंहजी जी. सी. एस. आई. बहानूरना विजयी राज्यमां चारे वेदनी शाला स्थापन करेली छे. तेमां

चारे वेदना ब्राह्मणोने सारीरते वेदाभ्यास कराववामां आ-
 वेछे. वेदशाळा स्थापी ब्राह्मणोना उपर उपकार कर्णानी साये
 चारे वेदना ब्राह्मणोनां प्रातःकाली आरंभी रात्रिपर्यन्त स्व-
 शाखीय नित्य नैमित्तिकादि आवश्यक कर्तव्य कर्मोनां आ-
 न्हिको श्रीमान् गौरीशंकरजीए भावनगरनिवासी वडनगरा
 नागर ब्राह्मण वेदशास्त्रसम्पन्न शुद्ध जयानंद वजीभाई
 पासे तैयार कराव्यां छे. ते आन्हिको तैयार करवामां वेदमूर्ति
 जयानंदजीए घणो श्रम लेई सर्वेने आभारी कयाछि. तेमज ते
 आन्हिको केटलेक स्थले सर्वेने समजवानी सुगमतासारु गुज-
 रांती टीप्पण सहित लखवा वंगरेना काममां वेदमूर्ति नागर-
 ब्राह्मण ब्रवाडी मयाशंकर वल्लभजीए पण श्रम लेई सारी
 मदद आपी छे.

उपरप्रमाणे चारे वेदनां आन्हिको तैयार थयांछे. जे
 के थोडीं मुदतमां हवे पछी छपाई प्रसिद्ध थशे. तेमानुं आ-
 एक ऋग्वेद शाखायनी शाखाना ब्राह्मणोने उपयोगी आन्हि-
 क श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य स्वामी सच्चिदानंद सरस्व-
 तीजीनी आज्ञाथी सद्धर्मनिष्ठ रा० रा० ओझा विजयशंकर
 दि० गौरीशंकरजी तथा रा० रा० प्रभाशंकर वि० गौरीशंकर-
 जीए भावनगर दरवारी छापखानामां छपावी प्रसिद्ध करेलुंछे.
 जेनो के सर्वे ब्राह्मणो ब्रह्मतेजवृद्धिने अपे अमूल्य लाभ
 लेई ग्रन्थप्रसिद्धकर्तानो श्रम सफल करशे एवी आशा छे.

॥ तथास्तु ॥

॥ अनुक्रमणिका. ॥

संस्कृत विषयः...	विषयनी समजुती.	...पत्र.
उपोद्घातः...	प्रस्तावना.	... १
मूल टीकयो मंगलाचरणं...	मूलअनेटीकानुमंगलाचरण.	... ९
प्रबोधकालः...	सवारेउठवानो वखत.	... १०
प्रातःस्मरणं.	सवारमांउठीप्रातःस्मरणकरवुं.	...
पृथ्वी प्रार्थना.	पृथ्वीनी स्तुति.	... १५
सूर्योदयेसुप्तस्य प्रायश्चित्तं.	सूर्योदयथयाछतां सूवे तो.प्रा.	...
मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः	मूत्रवात्याकलशोजवानोविधि	१६
शौच विधिः	मूत्रवात्याकलशोगयापछीशुद्धी.	...
उदकंविनामूत्रपुरीषोत्सर्गं	पाणी विना पिशाब करेअथवा-	...
प्रायश्चित्तं.	कलशो जाय तेनुं प्रायश्चित्त.	१७
यज्ञोपवीतंविनामूत्रपुरीषो	जनोइ वगर पीशाब करेअथवा-	...
त्सर्गं प्रायश्चित्तं.	कलशो जाय तो प्रायश्चित्त.	...
उक्तशौचाकरणे दोषः	कहेल शौच न करवामां दोष.	...
उक्तशौचाकरणे प्रा.	कहेल शौच न बने तो प्रा.	... १८
दंतधावन विधिः	दातण करवानो विधि.	...
दंतधावनेनिषिद्ध दिवस्ताः	दातण करवामानिषेधदिवस्ता.	...
दंतकाष्ठप्रमाणं.	दातणनुं प्रमाण.	...

દંતકાષ્ઠવૃક્ષા:	કેવાવૃક્ષનું દાતણ કરવું તે વૃક્ષો. ૧૯
દંતકાષ્ઠાભાવે નિષિદ્ધ દિને-	દાંતણ નમલેત્યારે અને નિષેધ-
ચદંતધાવનવિધિ:	દિવસે દાતણનો વિધિ. ... ,
અશક્તસ્ય સંક્ષિપ્તપ્રાતઃ	સ્નાનવિધિયે સ્નાન કરવા અ-
સ્નાનવિધિ:	શક્તને સવારે સ્નાનનો વિધિ. ૨૦
સ્નાનાંગતર્પણં	સ્નાનને છેવટ કરવાનું તર્પણ. ૨૩
સ્નાના કરણે દોષ:	પ્રાતઃસ્નાન ન કરવામાં દોષ. ૨૫
ગૃહેઽપ્ણોદક સ્નાનવિધિ:	ઘેર ડંનાપાણીયેનાવાનો વિધિ. ૨૬
જ્વરાદિના સ્નાનાશક્તસ્ય-	તાવવીગેરેના કારણથીનાવા અ-
ગૌણસ્નાનિ	શક્તને ગૌણસ્નાનો. ૨૯
તત્રમંત્રસ્નાનં	તેમાં માર્જનસ્નાન ,
ગાયત્ર્યસ્નાનં	ગાયત્રીસ્નાન. ૩૦
આપ્રેયસ્નાનં	ભસ્મસ્નાન. ,
કાપિલસ્નાનં	મીનુવસ્ત્રશરીરે ફેરવવું તે. ... ૩૧
વિષ્ણવાદિપાદોદકપ્રોક્ષણાદિ-	વિષ્ણુવિ. નાપાદોદકપ્રોક્ષણાવિ. ,
ગૌણસ્નાનૈઃ શુદ્ધિપ્રકારઃ	ગૌણસ્નાનોયેકદ્વાકર્મોમાં શુદ્ધિ-
યજ્ઞોપવીતનિર્માણપ્રકારઃ	જનો હવનાવવાનો પ્રકાર ... ૩૨
યજ્ઞોપવીતધારણનિમિત્તં	જનો હવદલવાનું નિમિત્ત ... ૩૩
પરપ્રૃત્યજ્ઞોપવીતાદિધારણ-	બીજા યેધારણ કરેલ જનો હવીગેરે
નિષેધઃ	ધારણ કરવાનો નિષેધ ,
ઉપવીતનાશો ઉપવીતાંતરા-	જનો હનાશાયત્યારે બીજા જનો-
ભાવે કર્તવ્યનિર્ણયઃ	હના અભાવમાં કરવાનો નિર્ણય ૩૩

उपवीतधारणविधिः ...	जनोद्वपेरवानोविधि ...	३४
उपवीतसंख्या. ...	केटलांजनोद्वपेहरवातेनीस्तं.	३५
जीवत्पितृकज्येष्ठभातृकण्य- वापअथवाभोटोभाइजीवता- ज्ञोपवीत धारण संख्याः...	होयतेनेजनोद्वपेरवानीसंख्या	३५
उपवीतत्यागनिमित्तं. ...	जनोद्वचदलवानुंनिमित्तं.	३६
प्रमादाद्वृत्तेऽन्योपवीतधार- णविधिः ..	प्रमादधीजनोद्वखोवायत्यारेवी- जुजनोद्वपेरवानोविधि. ...	३७
उपवीतविहीनत्वेप्रायश्चित्तं.	जनोद्ववगरेहेवामांप्रायश्चित्त.	३७
त्वस्थानच्युतेप्रा० ...	जनोद्वखभेधीखशीजायतेनुप्रा.	३७
क्रोधदिनात्यागे प्रा० ...	क्रोधवीगेरेनाकारणधीजनोद्वना- त्यागमांप्रायश्चित्त. ...	३७
भस्मत्रिपुंड्र धारणविधिः...	भस्मधारणकरवानोविधि. ...	३८
प्रातः संध्याप्रयोगः ...	प्रातःसंध्यानोप्रयोग. ...	३९
गायत्र्यर्थः...	गायत्रीनोअर्थ. ...	४९
करमालाप्रकारः...	हाथेमालाफेरववानोप्रकार.	५०
अभिवादनप्रकारः ...	गुरुवी.नेनमस्कारकरवानोप्र.	५१
अशक्तस्य संध्या विधिः ...	शक्तिवगरनानेसंध्याकरवानोवि.	५१
अत्यशक्तस्यपुत्रादिद्वारा- संध्याविधिः ...	अतिअशक्तहोयतोपुत्रवीगेरेनी- पासेसंध्याकराववानोविधि. ..	५२
संध्यावश्यकत्वं...	संध्यानीआवश्यकता. ...	५२

॥ अनुक्रमणिका. ॥

संध्याऽकरणेप्रत्यवायः ...	संध्यानकरमांप्रत्यवाय ...	५२
सूत्रोक्तमंत्राध्ययननिर्णयः...	सूत्रोक्तमंत्रभणवानोनिर्णय.	५४
सूत्रोक्तमंत्राः	सूत्रमांकहेलाभणवानामंत्रो.	५५
संध्योत्तरमुक्तमंत्रपठनेदर्प- णकारमतं.	संध्यापछिसूत्रोक्तमंत्रभणवामां- दर्पणकारनोमत.	५९
देवपूजा विधिः....	देवपूजननोविधि ...	६०
विष्णुवादिपंचायतनाऽनुक्रमः	विष्णुवीगेरेपांचदेवनास्थानोनो अनुक्रम	५५
तेषांकोष्ठाः	पंचायतननास्थाननाकोठा	६१
शिवपूजावश्यकत्वं.	शिवपूजानुंअवश्यपणुं ...	६२
पूजाऽधिकारिणः....	पूजाकरवानाअधिकारियो...	६९
स्त्रीशूद्रादेःशिवविष्णुस्पर्शता	स्त्रीशूद्रोनेशिवविष्णुनास्पर्शनु- ऽनर्हत्वं.....	७०
दूरतः पूजाविधिः	स्त्रीशूद्रोनेशीवविष्णुनीदूरयीपूजा करवानोविधि	७१
स्त्रीशूद्रयोर्गीताविष्णुसहस्र- नामपाठाऽनधिकारत्वं....	स्त्रीशूद्रनेगीताअनेविष्णुसहस्रना मनोपाठनकरवापणुं ...	७२
पंचायतना लाभेपूजाविधिः	विष्णुवीगेरेपंचायतननाअभाव- मांपूजानोविधि	७३
शिवपूजने भस्मरुद्राक्षधार- णावश्यकत्वं.	शिवपूजनमांभस्मअनेरुद्राक्षधार णनुअवश्यपणुं	७४

रुद्राक्षधारण स्थानानि तेषां-	रुद्राक्षधारणकरवानां स्थांनो अने	
संख्याश्च.	तेनी संख्या	७४
रुद्रनिर्णयः	रुद्रानो निर्णय	७५
अशक्तस्य पुजाप्रकारः	अशक्ते पूजाकरवानो प्रकार ,	
गंधः	टीलामाना पदार्थो	७५
विहितपुष्पाणि. ...	देवोने चढाववानां शास्त्रमांकहेलां	
	पुष्पो	७६
शिवाय विल्वीपत्रस्य विष्णु-	शिवने विल्वीपत्र अने विष्णुने	
वितुलसी दलस्य चार्पणाव-	तुलसी पत्र अर्पण करवानुं	
इयकत्वं.	अवश्यपणुं.	७६
विल्वीपत्रछेदने निषिद्धि-	विल्वीपत्र तोडवामां निषेध	७८
तुलसीछेदने निषिद्धि दि-	तुलसीपत्र तोडवामां निषेध	
नानि.	दिवसो.	८०
पुष्पाद्यर्पण प्रकारः ...	पूष्पो तथा विल्वी पत्र विगेरे	
	चढाववानो प्रकार	
देवपूजा प्रयोगः ...	देवपूजानो प्रयोग	८१
रुद्राक्ष धारण प्रयोग ...	रुद्राक्षधारणकरवानो प्रयोग. ,	
तैत्तरीय रुद्रऋष्यादयः ...	आपस्तंबं रुद्रनाऋष्यादि ...	९३
योडशोपचार पूजाशक्तस्य पं-	सोलउपचारे पूजाकरवा अश-	
चोपचारपूजनं. ...	क्ते पंचोपचारे पूजाकरवी ...	९९
विष्णुवादिपंचायतनपूजावि.	विष्णु विगेरे पंचायतन देवनी.	
शेषः	पूजामां विषेध	१०१

॥ अनुक्रमणिका. ॥

सूर्यादि पंचायतन पूजा वि-	सूर्य वीगेरे पंचायतनदेवोनी	
शेषः	पूजामां विशेष.	१०२
शक्त्यादिपंचायतनपूजा-	देवीवीगेरे पंचायतनदेवोना	
विधिः	पूजननो विधि.	"
विनायकादि पंचायतनपूजा	गणपतिवीगेरेपंचायतनपूजा	
विशेषः	मांविशेष	१०३
मूलमंताः	पांचदेवोनामूलमंत्रो	"
केवलशिवपूजाप्रयोगः	एकलाशिवनीपूजानोप्रयोग	१०४
पार्थिवपूजाविधिः	पार्थिवपूजानोविधि	११०
तत्रवाणलिंग लक्षणं.	तेमांवाणलिंगनुलक्षण	"
पार्थिव पूजाप्रयोगः	पार्थिवपूजानोप्रयोग	१११
स्त्रीद्वारादेर्नाममंत्रेणपूजा	स्त्रीअनेश्वरीवीगेरेनेनाममंत्रे	
प्रयोगः	पूजाकरवानोप्रकार	१२३
पुत्रकामस्यपार्थिवपूजा	पुत्रनीकामनावालानेपार्थिव	
विशेषः	पूजामांविशेष	१२६
अभिलाषाष्टकस्तोत्रं.	अभिलाषाष्टकस्तोत्र	१२८
केवलविष्णुपूजाप्रयोगः	एकलाविष्णुनीपूजानोप्रयोग	१३१
इति प्रथमभागकृत्वं.	एरीतेपेहेलाभागनुकृत्यपुरुषयुं	१३३
द्वितीयभागेवेदाभ्यासः	वीजाभागमविदाभ्यसकरवो	"
तृतीयभागेपोषपवर्गसाधनं.	स्त्रीवी०नापोषणनुसाधन	"
अथ चतुर्थभागकृत्यं.	हवेचोयाभागनुकृत्यकेहेछे	"

तत्रनित्यस्नानविधिः	तेसानित्यस्नाननोविधि...	”
अत्यशक्तस्यमंत्रस्नानं.....	स्नानविधियेनावाअतिअशक्त होयतोमंत्रस्नानकरवुं ...	१५१
मध्याह्नसंध्याकालः ...	मध्याह्नसंध्यानोकाल	”
मध्याह्नसंध्याप्रयोग.	मध्याह्नसंध्यानोप्रयोग	”
ब्रह्मयज्ञप्रयोगः	ब्रह्मयज्ञनोप्रयोग	१५३
ब्रह्मयज्ञप्रशंसा	ब्रह्मयज्ञनुं फल.	१६०
तर्पणप्रयोगः	तर्पणनो प्रयोग.	१६१
तर्पणेतिलग्रहणादिवसनिधि	तर्पणमां तिल लेवाना तथा	
ददिवसाः	तिलनलेवानादिवसो...	१६३
तर्पणस्यप्रशंसाऽकरणेदोषश्च	तर्पणनुंफलनेनकर्मानेदोष	१६८
अथपंचमभागकृत्यं ...	हवे पांचमाभागनुंकृत्यकहेछे	१७०
पंचमहायज्ञाः ...	पांच महायज्ञो केहेछे. ...	”
निरग्निकवैश्वदेवविधिः ...	निरग्निकना वैश्वदेवनोविधि.	१७१
वैश्वदेवावश्यकत्वं ...	वैश्वदेवनुं अवश्यपणुं. ...	”
सायंप्रातर्वैश्वदेवाविधिः ...	सायंकाले अने सवारे वैश्व देवकरवानोविधि. ...	१७२
सायंप्रातर्वैश्वदेवयोःसहक-	सायंकाल अने सवारनो साथे	
रण विधिः ...	वैश्वदेव करवानो विधि ...	१७३
वैश्वदेवफलं ...	वैश्वदेव करवानुं फल ...	”
वैश्वदेवाऽकरणेदोषाः ...	वैश्वदेव नकरवामां दोषो...	”

वैश्वदेवाऽकरणेप्रायश्चित्तं ...	वैश्वदेव न करवामांप्रायश्चित्तं ,,
प्रातर्माध्याह्निककर्मणांगौण	प्रातःकालनां अने मध्यान्ह
कालः	कालनां कर्मो पोताना वखते ..
	न थयां होयतो तेक्यां सुधी
	करवां तेनो काल, १७४
संध्यालोपेप्रायश्चित्तं ...	संध्यानो लोप थाय त्यारे
	प्रायश्चित्त. ,,
वैश्वदेवप्रयोगः	वैश्वदेवनो प्रयोग, १७५
एकादश्यादौपाकाऽसंभवे	एकादशी वीगेरेने दीवसे
वैश्वदेवविधिः	रांधवा नो संभव न होय
	त्यारे वैश्वदेव करवानोविधि १८६
भोजनविधिः	जमवानो विधि, १८७
भुंजानस्यगुदस्त्रावेप्रायश्चित्तं.	जमतां दिशाय जवाय त्यारे
	प्रायश्चित्त. १९१
अपोशनोत्तरंप्राणाहुतेःप्रा-	अपोशन (आचमन) पछी
क्तस्त्रावेप्रायश्चित्तं. ...	अने प्राणाहुतिथी पेहेलां दि-
	शाय जवायत्यारे प्रायश्चित्त. ,,
भुंजानस्याशौचप्राप्तौकर्तव्य	जमतां आशौच (जन्म तथा-
निर्णयः	मृत्यु सुतक) प्राप्त थाय-...
	त्यारे शुं करवुं तेनो निर्णय. ,,
स्नानविनाभोजनेप्रायश्चित्तं	नाह्या वगर जमवामां प्रा. ,,

॥ अनुक्रमणिका. ॥

यज्ञोपवीतं विना भोजनं ऽवुपा	जमोइ वगर जमवासां तथा
नेच प्रायश्चित्तं पाणी पीवासां प्रायश्चित्त. ,,	
मत्याविशेषः जाणीने उपर प्रमाणे करतो	
	तेमां विशेष प्रायश्चित्त. ... ,,
एकपंचयुपविष्टानां स्नेहा- ...	एकपंक्तिमां जमवा वेठेला
दिनाविषमदाने दापनेच प्राय-	मार्थीकोइने ओछी वधती
श्चित्तं.	जमवानी चीज परीसे अथवा
	परीसावे तेनुं प्रायश्चित्त. ... ,,
जन्ममरणाशौचे कर्तव्यविधिः जन्म तथा मृत्यु सूतकमां	
	कर वानो विधि, १९२
इति पंचमभागकृत्यं	ए रीते पांचमा भागनुं
	कृत्यं पुरु थयुं. १९३
अथ षष्ठादिभागकृत्यं	हवे छटा सातमा अने
	आठमा भागनुं कृत्य ... १९३
सायं संध्याकालः	सायं संध्यानो वखत. ... १९३
सायं संध्याविधिः	सायं संध्यानो विधि. ... १९४
रात्रिसूक्तं	रात्रि ए भणवानुं सूक्त. ... १९६
तत्रैव न कृतश्चैवैश्वदेव	पेहेलां साथे न कर्यो होय
	तो वैश्वदेव करवो, ... ,,
रात्रौ भोजनकालाऽविधिः ...	रात्रे जमवाना वखत नीमर्यादा ,,
शयनविधिः	सुवानो विधि १९७

સ્ત્રીસંભોગસ્થદિવસાનિપિદ્ધ	સ્ત્રી સંભોગના દિવસો અને	
દિવસાશ્વ.	તેના નિષેધ દિવસો ...	૧૧૮
સંભોગાંતેશૌચવિધિ:...	સંભોગનીછેવટેકરવાનીશુદ્ધી	૧૧૯
નિદ્રાસમયેતાંબૂલપુષ્પમાલા	નિદ્રાવંચત પાનફુલનીમાલા	
ભાર્યાદિત્યાગ:	અને સ્ત્રીવિગેરેનો ત્યાગ...	”
પ્રત્યહમાહ્નિકાવશ્યકત્વં ...	દરરોજ આહ્નિકનું અવશ્યપણું	”
આહ્નિકકર્માવશ્યકત્વં ...	આહ્નિકકરવામાંઅવશ્યપણું	૨૦૦
નિત્યકર્માર્કર્તુ:પ્રત્યવાયોર્નિ	નિત્યકર્મનકરનારનેપ્રત્યવાય	
દાચ	તથા તેનીનિંદા	”
નિત્યકર્મકરણેફલં	નિત્યકર્મકરવામાંફલ ...	૨૦૧
સાગ્રે:પ્રાતર્વૈશ્વદેવપ્રયોગ:...	સાગ્રિકનોસવારનોવૈશ્વદેવપ્ર.	૨૦૩
સાગ્રે:સાયંવૈશ્વદેવપ્રયોગ:...	સાગ્રિકનોસાયંકાલેવૈશ્વદેવ	
	કરવાનો પ્રયોગ.	૨૧૪
સાયંપ્રાતર્વૈશ્વદેવયો:સહ	સાગ્રિકનેપ્રાતર્વૈશ્વદેવઅનેસાયં	
કરણ વિધિ:	વૈશ્વદેવસાથેકરવાનોવિધિ	૨૧૫
સાગ્રે:સાયંહોમપ્રયોગ: ...	સાગ્રિકનાસાયંહોમનોપ્રયોગ	૨૧૬
સાગ્રે:પ્રાતર્હોમપ્રયોગ: ...	સાગ્રિકનાપ્રાતર્હોમનોપ્રયોગ	૨૧૭
ગ્રંથકારયિતુનામ	ગ્રંથકરાવનારનુંનામ	૨૨૧
ગ્રંથટીકાકર્ત્તૈર્નામ	ગ્રંથઅનેટીકાકરનારનુંનામ.	૨૨૨

અથો પોદ્ઘાતઃ

મૂ. = તત્રયથપ્યાદિકગ્રન્થા અનેકશઃ સન્તિ તથાપિ તેષુ
કર્મપ્રયોગાણાં નિર્ણયાનાં ચ બાહુલ્યાદસ્મિન્સમયે વા
લાનાં શ્રદ્ધાહીનાનાં નાસ્તિકાનાં પ્રમાદાદિગ્રાહ્યસ્તા
નાં ચ તેષુ પ્રવૃત્ત્યભાવાન્નિત્યકર્મલોપેન શૂદ્રતુલ્યાભવાન્તિ
તેષાં સ્વકર્મસુ પ્રવૃત્ત્યર્થમવશ્યકર્તવ્યતાં મનસિ
નિવાય વિશેષનિર્ણયં વિહાય નિત્યકર્મનામકરણે પ્ર
ત્યવાયસ્ય કરણે ફલવાક્યસ્ય ચ સંગ્રહ પૂર્વકં સ્ફુટતરાઽ
ઽવશ્યકપ્રયોગદર્શનાયૈષ મમ પ્રયાસો વિદ્વદ્ધિરઙ્ગીકાર્યઃ

૧ ટીકા— તેહેમાં, આદ્વિક ગ્રંથો ઘણા છે, તોપણ, તેઓમાં,
કર્મોના પ્રયોગો, અને નિર્ણયનું ઘણાપણું છે; માટે, આ સમય
માં; સંસ્કૃત જ્ઞાન વિનાના, શ્રદ્ધાહીન, નાસ્તિક, (કર્મ ઉપર
આસ્થા વગરના). અને પ્રમાદાદિ ગ્રૂહે ગલેલાઓની; તે આદ્વિ
કોમાં, પ્રવૃત્તિ (શીલીને તે પ્રમાણે કરવા) નો અભાવ છે.
માટે, નિત્યકર્મના લોપેકરી, ગૂઢ વરાવર થાય છે. ॥ તેઓ
ની, પોતાના કર્મોમાં પ્રવૃત્તિને માટે, જે જરૂરી કરવાનું છે તે;
મનમાં રાખી, ઘણો નિર્ણય પડતો મુકી; નિત્યકર્મો ન કરવા
માં દોષ; અને કરવામાં, ફલનાં વાક્યોના સંગ્રહ પૂર્વક, અ
ત્યંત; સારો જરૂરી પ્રયોગ દેખાડવા માટે; આ માહારો પ્રયા

मू. = अथाधुनिकैः कैश्चिद्भूतैर्वेदोक्तधर्म एव धर्म इत्यभिधाय सूत्रस्मृतिपुराणानां वेदबाह्यत्वमङ्गीकृत्यब्राह्मणादीन्विचयन्ति ॥ तेषां मतनिराकरणायाऽनादिधर्मप्रतिपादनाय च किञ्चिद्वदामि ॥ इह तावत्पुंसां धर्मार्थकाममोक्षाख्याश्चत्वारः पुरुषार्था भवन्ति ॥ तेषां च धर्मो मुख्यः ॥ न च पुरुषार्थसाधारण्यादर्थदयोऽपि मुख्या भवन्तीत्याशङ्कनीयम् ॥ यतः ॥ धर्मादर्थश्च कामश्च मोक्षश्चैव प्रजायते ॥ तस्माद्धर्मसदासेवेदिति व्यासस्मरणम् ॥ तथा च योगीशः ॥ अर्थशास्त्रानुबलवद्धर्मशास्त्रमिति स्थिति

टीका. = स, वीद्वानोए अंगीकार करवो जोइए.

हालना केटलाक धुताराओए वेदे कहेलो धर्म तेज धर्म छे; एम कही, सूत्र स्मृति पुराणोनं वेदधी बाह्यपणुं अंगीकारकरी ब्राह्मण विगेरेने छे तरे छे; तेओना मतो निषेध करवा माटे, अने अनादि धर्म सिद्ध करवा माटे; थोहुंएक कहुं छुं. ॥ आ जगतमां प्रथम पुरुषोना धर्म; अर्थ; काम; अने मोक्ष ए नामवाळा चार पुरुषार्थों छे. तेहेमां धर्म मुख्य छे. पुरुषार्थों चारे सरखाछे माटे अर्थ, काम, अने मोक्ष, ए पण मुख्यछे; एम, शंका न करवी. कारण के, धर्म थकीज अर्थ, काम, अने मोक्ष थाय छे, माटे धर्म ने रोज रोज सेववो. (एटले जरूरी होय ते करवुं.) ए प्रकारे व्यासनं वचन छे. वळी योगीश केहेछे के; अर्थ शास्त्रथकी धर्म

સૂ. = રિતિ ॥ અર્થશાસ્ત્રગ્રહણે કામમોક્ષાવપિ ॥ પ્રત્યુકૌ કિ
 ઽચા ॥ યદ્યપ્યેતેષામિતરેતરાઽઽપેક્ષાઽસ્તિ તથાપિ ધર્મસ્ય
 સ્વતંત્રત્વાત્તન્મુસ્યતયાપુરુષાર્થગ્રહણાચ્ચાર્થવિરોધેનાપિ
 ધર્મોઽનુષ્ઠેયઃ ॥ સચ શ્રૌતસ્માર્તભેદાદ્દ્વિભેદઃ ॥ તત્ર શ્રૌ
 તે તદાધિકારી સ્યાદ્દદા ગર્ભાધાનાદિસ્માર્તધર્મસંસ્કૃ
 તોબ્રાહ્મણોભવતિ ॥ ઇતરથા શ્રૌતેન સ્માર્તો ઽતિવાધ્ય
 તે ॥ વેદોઽસ્થિલોધર્મમૂલમિતિ સ્મૃતેરિતિમતં તન્ન વેદો
 ઽસ્થિલોધર્મમૂલમિતિ યદુકં તત્રાઽસ્થિલશબ્દેન સ્મૃતિ
 પુરાણાઽઽર્દાન્યસ્થિલાનિ ધર્મશાસ્ત્રાણ્યભિધીયન્તે ॥ કુત

ટીકા = શાસ્ત્ર બલ્લવાન છે. તેમાં અર્થશાસ્ત્રનું ગ્રહણ છે, માટે; કા
 મ; અને મોક્ષ પળ, ગ્રહણ કરવા. વઢી વીજું કેહેવાનું કે.

કદી; એ ચારમાં; એકવીજાની જરૂરી છે, તોપણ ધર્મનું સ્વતંત્રપ
 ણું છે, અને તેના મુખ્યપણાએ પુરુષાર્થોમાં તેમનું ગ્રહણ પળ છે,
 માટે; અર્થના વિરોધે કરીને પળ ધર્મ કરવો. તે ધર્મ; શ્રૌત, અને
 સ્માર્તના ભેદથી, બે પ્રકારનો છે. તેમાં શ્રૌતમાં ત્યાહારે અધિકારી
 થાય કે; જ્યારે, ગર્ભાધાનાદિ સ્માર્ત ધર્મવડે સંસ્કાર કરેલો બ્રા
 હ્મણ થાય છે. તે વગર શ્રૌતે કરી, સ્માર્ત (ધર્મ) ઘણો વાધ પામે
 છે. સમગ્રવેદ ધર્મનું મૂલ છે; એમ સ્મૃતિનો મત છે, તેનહિ. વેદ,
 સર્વ ધર્મનું મૂલ છે, એમજે કહ્યું છે, તેહેમાં અસ્થિલ (સમગ્ર) શબ્દે
 કરી, સ્મૃતિ પુરાણાદિ, સર્વ ધર્મશાસ્ત્રો કહિયે છે. તે શાકારણ

मू.=एतत् ॥ पुराणन्यायमीमांसाधर्मशास्त्राङ्गमिश्रि-
ताः ॥ वेदाः स्थानानि विद्यानां धर्मस्य च चतुर्दशे-
ति योगीश्वरस्मृतेः ॥ न चैवं सति प्रथमं गर्भा-
धानादिस्मृतिविहितधर्मसंस्कृतस्य यागाऽऽदिश्रौत-
धर्माऽधिकारदर्शनात्स्मार्त्तं स्यात् ॥ यतोहि प्रथमकर-
णमात्रात्प्राधान्याङ्गीकारे दीक्षणीयादिभिर्यागादिभि-
श्वरिताऽर्थता स्यात् ॥ न चैवमस्ति ॥ तस्मात्स्मार्त्तस्य
पुरश्चरणरूपत्वाद्द्वैदिकस्यैव प्राधान्यम् ॥ अतोयोगीशः

टो.=माटे के; पुराण; न्याय; मीमांसा; धर्मशास्त्र, अने शिक्षा; क-
ल्पसूत्र; व्याकरण; निरुक्त; छंद, अने ज्योतिष; एरीते छ अंगं अथे-
एतु चार वेदो मली; चौद १४ विद्यानां, अने धर्मनां, स्थानोछे.
ए प्रमाणे योगीश्वर स्मृतिछे. एम, अखिल शब्दबडे, स्मृति वीगे-
रेनुं ग्रहण थाय एमछे; त्यारे, प्रथम गर्भाधानादि स्मृतियें कहे-
लां धर्मे संस्कार पएला ब्राह्मणने यज्ञ वीगेरे, श्रौतधर्मनो, अ-
धिकार जणायछे. माटे ते कर्मो स्मार्त्त नहोय, पण वैदिकोजछे.
कवी प्रथम ते संस्कारो करवामात्रथी, प्रधानपणानो अंगिकार
करिये त्याहारे, दीक्षणी यादि नामना यागादिकोये करी कृतार्थ
ता थाय, माटे एम नथी, तेमाटे स्मार्त्तनु पुरश्चरणरूप (तेकरवा-
थी श्रौत कर्ममां अधिकार) पणुछे, तेथी वैदिकनुंज प्रधानपणु-
छे. वास्ते योगीश संस्कार करवानो काळ कह्य पछी आ-

उपोद्घातः.

मू. = संस्कारकरणकालं कथयित्वेति स्मृतवान् ॥ एव
मेनः शमं याति बीजगर्भसमुद्भवमिति ॥ एनसि गते
सति श्रौतेऽधिकारी भवतीत्यर्थः ॥ श्रुतिरपि ॥

॥ “यदाऽग्निहोत्रं जुहोत्यथ दशगृहमेधिन आप्नोत्येक
याराज्येत्याह” ॥ अथ खण्डसमाप्तेः पाठो ज्ञातव्यः ॥ य
दा यस्मिन्काले अग्निहोत्रं जुहोति अग्निहोत्रहोमं क
रोति अथाऽनन्तरं दशगृहमेधिनो गार्हस्थ्यकर्मानुष्ठा
यिनो ये ब्राह्मणास्तैर्दशसंख्याकैर्यत्सुकृतं मुपाज्यते तदे
कया राज्या एकस्मिन्दिनेऽनुष्ठितेनाग्निहोत्रेण प्राप्नो
ति लभत इति श्रुतेरर्थः ॥ अन्यच्च ॥ मन्वादिभिरष्टा

टी. = प्रमाणे कहेछेके, एप्रकारे गर्भाधानादि संस्कारवडे शास्त्रे
कहेला निषेध दिवसे रहेला गर्भनुं थएलुं पाप शांत पामेछे,
वास्ते पाप जाय त्याहारे श्रौतमां अधिकारी थाय एम, अर्थछे,
श्रुतिपण कहेछे के जे ब्राह्मण ज्याहारे अग्निहोत्र होमेछे.
त्याहारे, एकरात्रियेकरी, अग्निहोत्र शीवाय कहेलां स्मार्त्तकर्मों
करवावाला, दशगृहस्था श्रमी ब्राह्मणोये, करेला फळने पामेछे.
बीजु, मनु वीगेरे स्मृतिकारोयें अडतालीश ४८* संस्कारो कहेला

* १ गर्भाधान. २ पुंसवन. ३ सीमन्तोन्नयन. ४ जातकर्म ५ नामकर्म. ६ अ
न्नप्राशन. ७ चौल. ८ उपनयन. ९ शौक्रिय. १० शाकर. ११ वातिक. १२ औप
निषद. १३ समावर्त्तन. १४ विवाह. १५ देवयज्ञ. १६ भूतयज्ञ. १७ पितृयज्ञ.
१८ व्रजयज्ञ. १९ मनुष्ययज्ञ. २० अष्टका. २१ एसादिस्थालीपाक. २२ दशभ्रातृ

મૂ. = ચત્વારિંશત્સંસ્કારાઃ સ્મર્યન્તે તેષુ “વિષ્ણુર્યોનિકલ્પયત્વિ” ત્યાદિમન્ત્રવિનિયોગદર્શનાદ્વૈદિકા એવ ॥
 અતોમનુઃ ॥ વૈદિકૈઃ કર્મભિઃપુણ્યૈર્નિષેકાયૌર્દ્વિજન્મનામ્ ॥ કાર્યઃ શરીર સંસ્કારઃ સુસ્વાય પ્રેત્યચેહચેતિ ॥
 પ્રેત્ય પરલોકંપ્રાપ્ય ॥ તસ્માત્સ્મૃતિ પુરાણાદ્યુકધર્મેષુ
 વૈદિકધર્મતો બાહ્યતામનાશઙ્ક્ય તમાચરેદેવ ॥ યથા ઽહ
 મનુઃ ॥ આચારાદ્વિચ્યુતોવિપ્રોન વેદફલમશ્નુતે ॥ આ

ટી. = છે. તેહેમાં “વિષ્ણું યોનિની કલ્પના કરો” ઇત્યાદિ મંત્રનો સ્મૃતિમાં વિનિયોગ જણાયછે, માટે તેસ્માર્ત્ત કર્મો વેદિકોજ છે.
 વાસ્તે મનુ કેહે છે કે, પવિત્ર એહેવાં, ગર્ભાધાનાદિ વૈદિક કર્મોર્થેકરી, આલોક અને, પરલોકના સુખને અર્થે, બ્રાહ્મણોના શરીરના સંસ્કારો કરવા. તેમાટે, સ્મૃતિ, પુરાણાદિક ધર્મમાં વૈદિક ધર્મથી, બાહ્યપણાની આશંકા ન કરતાં, તે અવશ્ય કરવા. જેથી મનુ કહેછે જે, આ ચાર (સ્વધર્માચરણ) થી ભ્રષ્ટ થાણો

૨૬ શ્રાવણ માર્ગશીર્ષ ચૈત્ર અને આશ્વિનની પૂર્ણિમાનાં કર્મો ચાર ૨૭ આધાન. ૨૮ અગ્નિહોત્રહોમ. ૨૯ દર્શપૂર્ણમાસનો યાગ ૩૦ ચાતુર્માસ્ય. ૩૧ આગ્રહાયણેષ્ટિ ૩૨ નિરુદ્ધપશુબંધ ૩૩ સૌવામણી. ૩૪ અગ્નિષ્ઠોમ, ૩૫ અન્નગ્નિષ્ઠોમ. ૩૬ હવ્ય. ૩૭ ષોડશી. ૩૮ વાંજપેય ૩૯ અતિરાય. ૪૦ આતોર્યામ. ૪૧ દયા. ૪૨ ક્ષમા. ૪૩ પરોપકાર ૪૪ પવિત્રતા. ૪૫ નકામની મેહેનત. ૪૬ ઉત્સાહ. ૪૭ ઉદારતા ૪૮ નિર્ભય. ॥
 ચૌદ સંસ્કારો ૧૪ પાંચપંચમહાયજ્ઞો ૧૯ સાતપાંકસંસ્થા ૨૬ સાતહવિઃસંસ્થા ૩૩ સાતસોમસંસ્થા ૪૦ અને પોતાના આઠ ગુણો મલી ૪૮ સંસ્કારો ગૌતમે કહેલાંછે.

ચારેણ તુ સંયુક્તઃ સમ્પૂર્ણફલભાવસ્મૃત ઇતિ ॥ સ્મૃતિશ્ચ
દ્વિવિધા ॥ સાધારણી વૈશેષિકી ચ ॥ મન્વાદ્યાઃ સાધા
રણ્યઃ ॥ સ્વશાસ્ત્રાગૃહ્યલક્ષણા વૈશેષિકી ॥ તસ્માત્સ્વ
સૂત્રસ્મૃતિપુરાણાદ્યુક્તધર્મ એવ વેદોક્ત ધર્મ ઇતિ સુધી
ભિરવશ્યમાદરર્ણયિ મિત્યલમ્

ટી. = બ્રાહ્મણ વેદના ફલને નપામે ને આ ચારવહે (સ્વધર્માચરણે)
યુક્ત સંપૂર્ણ ફલ ભોગવવાવાલો થાયછે, એમ કહ્યું છે. સ્મૃતિ
બે પ્રકારની છે. સાધારણ, અને વૈશેષિકી; મન્વાદિ સ્મૃતિયો
સાધારણ, અને પોતાની જાણના ગૃહ્ય (સૂત્ર) વાઢી વિશેષ છે.
માટે પોતાનુ સૂત્ર (ગૃહ્યસૂત્ર) સ્મૃતિ, અને પુરાણાદિકમાં, કહે
લો ધર્મ તેજ વેદોક્ત ધર્મ છે, એમ, વિદ્વાનોયે જરૂર આદર કરવા
યાગ્ય છે.

॥ श्री ॥

॥ ऋग्वेदस्य ॥

॥ शाङ्खायन शाखाऽऽह्निकम् ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥

॥ अथ शाङ्खायन शाखिनामाह्निकप्रयोगः ॥

मूलं-शंकरं श्रीहरिं सूर्यं शैवं वाणीं विशेषतः ॥

नत्वानिरग्निकानां चश्रीशाङ्खायनशाखिनाम् ॥१॥

॥ टीकानुं मंगळाचरण ॥

*शंकरादीन्प्रणम्यादौ टीका गुर्जरभाषया ॥

आवश्यकानां पद्यानां गद्यानां चार्थसिद्धये ॥१॥

भावार्थबोधिनी नाम्ना ऽस्याज्ञानध्वान्तनाशिनी ॥

वालानामुपकाराय क्रियते ज्ञानहेतवे ॥ २ ॥

*प्रथम, शंकर विगेरे देवोने प्रणामकरी; गुजराती भाषावहे,

जरूरी गद्यो, तथा पद्योना; अर्थ समजवा माटे; ॥ १ ॥ नामे,

भावार्थ बोधिनी; अने अज्ञान रूपी, अंधकारने नाश करवावा

ळी; वाळको (संस्कृत ज्ञान विनाना) ना उपकार माटे, तथा

ज्ञान सारु; आ आह्निकनी टीका करुं छुडं. ॥ २ ॥

(हवे शांखायनि शाखावाळाना, आह्निकनो प्रयोग कहियेछेये.)

१ टीका-शंकर, लक्ष्मी युक्तहरि; सूर्य; गणेश, अने सरस्वतीने,

मूलं=प्रयोगपद्धतिः सम्यक्प्रातः कृत्यादिकर्मणाम् ॥

ग्रन्थानालोढयत्नेन लिख्यते ज्ञानहेतवे ॥ २ ॥

॥ तत्र प्रथमभागकृत्यम् ॥

॥ तत्ररात्रेश्वरमयामस्य तृतीयमुहूर्ताऽऽस्यब्राह्मे
मुहूर्तं उत्थायाऽऽचम्येष्टदेवतां नमस्कृत्य प्रातःस्मरणं
कुर्यात् ॥ यथा * ॥

अथ प्रातःस्मरणम्

पद्यम् ॥ महर्षिर्भगवान्व्यासः कृत्वेमां संहितां पुरा

॥ श्लोकैश्चतुर्भिर्द्यमांऽऽत्मा पुत्रमध्यापयच्छुकम् ॥ १ ॥

मातापितृसहस्राणि पुत्रदारशतानि च ॥ सँसारेष्व

नुभूतानि यान्ति यास्यन्ति चापरे ॥ २ ॥ हर्षस्था

नसहस्राणि भयस्थानशतानि च ॥ दिवसे दिवसे मूढ

नमीने; घणुकरीने शांखायनि शाखावाला निरभिकना ज्ञानना

उपयोगने माटे; यत्नवडे ग्रंथो विचारीने, प्रातःकालना कर्मयी

माडीने कर्मोना प्रयोगनी पद्धति (प्रयोग) लखीचे छैये ॥ १ ॥ २ ॥

१ ॥ तेमां दिवसना पेहेला भागनुं कृत्य ॥

टीका ॥ तेमां, रात्रिना चोथा प्रहरना त्रिजामुहूर्त, (आशरे

पाछली बे घडी रात्रिनी अगाउनी बे घडी) ए नामना, ब्राह्म

मुहूर्तमां उठी, आचमन लेइ, इष्ट देवताने नमस्कार करी, प्रा

तः स्मरण करवु. (एटले नीचेना श्लोको भणवा) ते आरीते *

मू=माविशान्ति न पण्डितम् ॥३॥ ऊर्ध्वबाहुर्विरौम्येष
न चकश्चिच्छृणोति मे ॥ धर्मादर्थश्च कामश्च स किमर्थं न
सेव्यते ॥ ४ ॥ न जातु कामान्न भयान्न लोभाद्धर्मं त्य
जेज्जीवितस्याऽपि हेतोः॥ धर्मो नित्यः सुखदुःखे त्वनि
त्ये जीवोनित्यो हेतुरस्य त्वनित्यः ॥ ५ ॥ इमां भारत
सावित्रीं प्रातरुत्थाय यः पठेत् ॥ स भारतफलं प्राप्य
परं ब्रह्माऽधिगच्छति ॥ ६ ॥

॥ अथ शिवस्मरणम् ॥

प्रातः स्मरामि भवभीतिहरं सुरेशं गङ्गाधरं वृष
भवाहनमम्बिकेशम् ॥ खट्वाङ्गभूलवरदाभयहस्तमीशं
संसाररोगहरमौषधमद्वितीयम् ॥ १ ॥ प्रातर्नमामि
गिरिशं गिरिजाऽर्द्धदेहं सर्गस्थितिप्रलयकारणमादि
देवम् ॥ विश्वेश्वरं विजितविश्वमनोऽभिरामं संसार०
॥ २ ॥ प्रातर्भजामि शिवमेकमनन्तमाद्यं वेदान्तवेद्यमन
द्यं पुरुषमहान्तम् ॥ नामाऽऽदिभेदरहितं षडभावशून्यं
संसार० ॥ ३ ॥ प्रातस्समुत्थाय शिवं विचिन्त्य श्लोकत्र
यं येऽनुदिनं पठन्ति ॥ ते दुःखजालं बहुजन्मसञ्चितं
हित्वा पदं यान्ति तदैव शम्भोः ॥ ४ ॥

अथ विष्णुस्मरणम्.

भू. = प्रातःस्मरामि भवभीतिमहार्तिशान्त्यै नारायणं
 गरुडवाहनमब्जनाभम् ॥ आहाऽभिभूतवरवारणसु
 किहेतुं चक्राऽऽयुधं तरुणवारिजपत्रनेत्रम् ॥ १ ॥ प्रातर्न
 मामि मनसा वक्षसा च मूर्ध्ना पादारविन्दयुगलं परमस्य
 पुंसः ॥ नारायणस्य नरकाऽर्णवतारणस्य पारायणप्रवण
 विप्रपरायणस्य ॥ २ ॥ प्रातर्भजामि भजतामभयं करं
 तं प्राक्सर्वजन्मकृतपापभयाऽपहत्यै ॥ योऽग्राहवक्त्रप
 तिताङ्घ्रिगजेन्द्रघोरशोकप्रणाशम्करोद्धृतशङ्खचक्रः ॥ ३ ॥
 श्लोकत्रयमिदं पुण्यं प्रातः काले पठेत्तु यः ॥ लोकत्र
 यगुरुस्तस्मै दद्यादात्मपदं हरिः ॥ ४ ॥

अथ सूर्यस्मरणम्

प्रातःस्मरामि खलु तत्सवितुर्वरेण्यं रूपं हिमण्डल
 सृचोऽथ तनुर्यज्ञंषि ॥ सामानि यस्य किरणाः प्रभवा
 दिहेतु ब्रह्माहराऽऽत्मकमलक्ष्यमचिन्त्यरूपम् ॥ १ ॥ प्रात
 र्नमामि तरणिं तनुवाङ्मनोभिर्ब्रह्मेन्द्रपूर्वकसुरैर्नुतमर्चितं
 च ॥ वृष्टिप्रसोचनविनिग्रहहेतुभूतं त्रैलोक्यपालनकरं
 त्रिगुणाऽऽत्मकं च ॥ २ ॥ प्रातर्भजामि सवितारमन
 न्तशक्तिं पापौघशत्रुभयरोगहरं परं च ॥ तं सर्वलोक

मू=कलनाऽऽत्मककालमूर्तिं गोकण्ठबन्धनविमोचन
मादिदेवम् ॥३॥ श्लोकत्रयमिदं भानोः प्रातः प्रातःपटे
तु यः ॥ सर्वव्याधिविनिर्मुक्तः परं सुखमवाप्नुयात् ॥ ४ ॥

॥ अथ गणपतिस्मरणम् ॥

प्रातःस्मरामि गणनाथमनाथबन्धुं सिन्दूरपूरपरि
शोभितगण्डयुग्मम् ॥ उदण्डविघ्नपरिखण्डनचण्डदण्ड
माखण्डलाऽऽदिसुरनायकतृन्दवन्द्यम् ॥ १ ॥ प्रातर्न
मामि चतुराऽऽननवन्द्यमानमिच्छानुकूलमखिलंच वरं
दधानम् ॥ तं तुन्दिलं द्विरसनं प्रिययज्ञसूत्रं पुत्रं वि
लासचतुरं शिवयोः शिवाय ॥ २ ॥ प्रातर्भजाम्यभयदं
खलु भक्तशोकदावानलं गणविभुं वरकुञ्जराऽऽस्यम्
॥ अज्ञानकाननविनाशनहव्यवाहमुत्साहवर्द्धनमहं सुत
मीश्वरस्य ॥ ३ ॥ श्लोकत्रयमिदं पुण्यं सदा साम्राज्य
दायकम् ॥ प्रातरुत्थाय सततं यः पठेत्प्रयतः पुमान् ॥ ४ ॥

॥ अथ देवीस्मरणम् ॥

प्रातःस्मरामि शरदिन्दुकरोज्ज्वलाभां सद्गल्लव
स्त्रकरकुण्डलहारभूषाम् ॥ दिव्याऽऽयुधोर्जितसुनीलस
हस्रहस्तां रक्तोत्पलाभचरणां भवतीं परेशाम् ॥ १ ॥
प्रातर्नमामि महिषाऽसुरचण्डमुण्डशुम्भासुरप्रमुखदै

मू=त्यविनाशदक्षाम् ॥ ब्रह्मेन्द्ररुद्रमुनिमोहनशीललो
 लां चण्डीं समस्तसुरमूर्तिमनेकरूपाम् ॥ २ ॥ प्रातर्भजा
 सि भजतामभिलाषदात्रीं धात्रीं समस्तजगतांदुरिताऽ
 पहन्त्रीम् ॥ संसारबन्धनविमोचनहेतुभूतां मायां परां
 समधिगम्य परस्यविष्णोः ॥ ३ ॥ श्लोकत्रयमिदं दे
 व्याश्चण्डिकायाः पठेन्नरः ॥ सर्वान्कामानवाप्नोति वि
 ण्णुलोके महीयते ॥ ४ ॥ ॥ ब्रह्मा मुरारिस्त्रिपुरान्तका
 री भानुः शशी भूमिसुतोबुधश्च ॥ गुरुश्चशुक्रः शनि
 राहुकेतवः कुर्वन्तु सर्वममं सुप्रभातम् ॥ १ ॥ भृगुर्वशि
 ष्ठः क्रतुरङ्गिराश्च मनुः पुलस्त्यः पुलहश्च गौतमः ॥
 रैव्यो मरीचिश्चवनश्च दक्षः कुर्वन्तु स० ॥ २ ॥ स
 नत्कुमारः सनकः सनन्दनः सनातनोऽप्यासुरिपिङ्ग
 लौ च ॥ सप्तस्वराः सप्तरसातलानि कुर्वन्तु स० ॥ ३ ॥
 सप्ताऽर्णवाः सप्तकुलाचलाश्च सप्तर्षयोद्वीपवनानि स
 त्त ॥ भूरादिकृत्वा भुवनानि सप्त कुर्वन्तु स० ॥ ४ ॥
 पृथ्वी सगन्धा सरसास्तथाऽऽपः स्पर्शा च वायुर्ज्वल
 नंच तेजः ॥ नभःसशब्दं महता सहैव कुर्वन्तु स० ॥ ५ ॥
 इत्थं प्रभाते परमं पवित्रं पठेत्स्मरेद्वा शृणुयाच्चत
 इत् ॥ दुःस्वप्ननाशस्त्रिह सुप्रभातं भवेच्च नित्यं भ

मू. = गवत्प्रसादात् ॥६॥ पुण्यश्लोकोनलोराजा पुण्य
श्लोकोजनार्दनः ॥ पुण्यश्लोका च वैदेही पुण्यश्लोको
युधिष्ठिरः ॥ ७ ॥ अश्वत्थामा बलिर्व्यासो हनुमाँश्च
विभीषणः ॥ कृपः परशुरामश्च सप्तैते चिरजीविनः
॥८॥ सप्तैतान्सँस्मरेन्नित्यं मार्कण्डेयं तथाऽष्टमम् ॥
जीवेद्धर्षशतं सोऽपि सर्वव्याधिविवर्जितः ॥९॥ अहल्या
द्रौपदी सीता तारा मन्दोदरी तथा ॥ पञ्चकं ना स्मरे
न्नित्यं महापातकनाशनम् ॥१०॥ ॥ इत्यादि पुराणम-
न्त्रान्पठित्वा ॥ प० ॥ “समुद्रवसने देवि पर्वतस्तनमण्ड-
ले ॥ विष्णुपत्नि ! नमस्तुभ्यं पादरूपशैक्षमस्व मे” * ॥
इति भूमिप्रार्थयेत् ॥ सूर्योदये स्वस्थो मत्स्यासुप्तो दिनेति
ष्ठन्सावित्रीं जपन्नुपवसन्नास्ते ॥ सूर्यास्तसमये सुप्तो रात्रौ
तिष्ठन्सावित्रीं जपन्नाऽद्यादिति प्रायश्चित्तेन्दुशेखरे ॥

१ टीका. = इत्यादि पुराणमंत्रो भणी, “समुद्रवसने ० स्वमे”
ए मंत्रे भूमिनी प्रार्थना करवी. ॥ सूर्योदयवसते, शरीरे स्वस्थ
छतां, बुद्धिपूर्वक सुवेतो, दिवसे उभेउभे, सांजसुधी, गायत्री
जपतां उपवासकरी रेहवु. ॥ सूर्यना अस्तवसते सुवेतो, रात्रि
मां सवारसुधी उभेउभे, गायत्री जपतां, जमवुं नही. , एम,
प्रायश्चित इंदुशेखर नामना ग्रंथमां कहेलुंछे.

॥अथ मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः॥

मू. = ततो मूत्रपुरीषोत्सर्गार्थं ग्रामात्त्रैऋत्यां शरक्षेपा
दधिकभुवं गत्वा ॥ ५० ॥ हस्तान्द्वादशसन्त्यज्य मूत्रं कु
र्याज्जलाशयात् ॥ अवकाशे षोडशं तु पुरीषे च चतुर्गु
णम् * ॥ तत्र वृणाद्यन्तर्हितायां भूमौ वाससा शिरः
प्रावृत्योपवीतं कण्ठाऽवलम्बितं कर्णे कृत्वा दिवास
न्ध्ययोरुदङ्मुखो रात्रौ दक्षिणामुखो मौनी आसीनो मू
त्रपुरीषोत्सर्गं कुर्यात् ॥ ततः ॥ ५० ॥ एका लिङ्गे गुदे

हवे पीशावकरवा तथा दीशायै जवानो
विधि कहीयेछीये.

टी. = ते पछी; मूत्रपुरीषोत्सर्ग (सुतरवा कलसेजवा) माटे, ग्रामथी
नैरुतिदिशामां, तीरनाखेलु पोहोचे तेथी वधती भूमिसुधी जइ,
जलाशयथी वार, अने आगळना संध्याना समयने बाध न आ
वेतो, सोलहाय छेटे पीशावकरवो. अने तेथी चोगणे, एट
ले अडतालीश, अगरचोसठ हाथ छेटे, दिशायै जवा जवुं. त्यहां
खड विगेरेथी पाथरेली भूमिउपर, वस्त्रमाथे ओढी, जनोइ कंठय
करी जमणा काने वीटी, दिवसे, तेमज दिवस तथा रात्रिनी सं
धिवखते, (सवारे; अने साजे) उत्तर दिशासामे मुखकरी, अने
रात्रिीये दक्षिण दिशासामे मुखकरी, वगर वोले, बेशी पीशाव कर
वो, तथा दीशायै जवुं. ॥ ते पछो एक १ वार लिगें त्रण ३ वार गुदायें,

मूत्रमूत्रस्तथा वामकरे दश ॥ उभयोः करयोः सप्त सप्त
त्रिर्वाऽपि पादयोः ॥* इति रीत्याऽऽर्द्रामिलकमात्र
या मृदा जलेन च शौचं कुर्यात् ॥ मूत्रमात्रोत्सर्गे शु
द्धमृदं सकृल्लिङ्गे त्रिवारं वामकरे द्विवारमुभयोः कर
योर्दत्त्वा तावद्वारं जलेन क्षालयित्वा पुरीषे द्वादशाऽ
ष्टौ वा मूत्रे चतुरोगण्डूषान्कुर्यात् ॥ मत्पोदकं विना
मुत्राद्युत्सर्गे उपोष्य सचैल स्नानम् ॥ यज्ञोपवीतं वि
ना मत्वा मूत्रादिकरणे भक्षणे चाष्टशतगायत्रीजपः ॥
अकामतोनकम् ॥ शौचाऽकरणेदक्षः ॥ प ० ॥ शौचे

टीका.= दश १० वार डाबाहाये, सात ७ वार फरी बे हा
ये, अने सात ७ अथवा त्रण ३ वार बे पंगे, एरीते लीला आं
बला प्रमाणनी माटी; अने पांणीबडे, प्रक्षालन करवुं. अने ते
पात्र, त्रण बखत, जल; अने माटीथी घसवुं. केवळ पीशाब
करेतो शुद्ध माटी एक १ वार लिंग, त्रण ३ वार डाबाहाये,
अने बे २ वार फरी बेहाये, चोली, तेटलीवार पांणीयें धोइ,
दिशायें जइने वार १२ अथवा आठ, ८ अने पीशाब करी,
चार ४ कोगला करवा. ॥ जाणीने पांणी वगर पीशाब वीगे
रे करेतो, उपवास करी तेवख सहित नाहावुं जोइए. ॥ ज
नोइ वगर जाणीने पीशाब वीगेरे करे, अने कांड खायतो,
एकसोआठ गायत्री जपवी; अने अजाणथी करेतो नैक भो
जनं करवुं. ॥ शौच (ए प्रकारे शुद्धि) न करे तो दक्ष कहेलेके.

મૂ. = યત્નઃ સદા કાર્યઃ શૌચમૂલોદ્વિજઃ સ્મૃતઃ ॥ શૌચાઽઽ
 ચારવિહીનસ્ય સમસ્તા નિષ્ફલાઃ ક્રિયાઃ * ॥ ઇતિ
 યથોક્તશૌચાઽકરણેતુ ગાયત્ર્યષ્ટશતં જત્વા પ્રાણાયામ
 ત્રયં ચરેત્ ॥ ॥ ઇતિ મૂત્રપુરૂષોત્સર્ગવિધિઃ ॥

અથ દન્તધાવનવિધિઃ

તતો વદ્ધશિશ્વોવિધિવદાચમ્ય પ્રાઢ્ઢુશ્વોદન્તધાવનં કુ
 ર્યાત્ ॥ પ્રતિપત્પષ્ટયષ્ઠમાનવમ્યેકાદશસિઢ્ઢક્રાન્તિવ્ય
 તીપાતવ્રતોપવાસશ્રાદ્ધદિનાઽર્કમૌમશુક્રમન્દદિનેતિ
 નિષેધદિનાતિરિક્તદિનેપુ દ્વાદશાઽઢ્ઢુલં દશાઽઢ્ઢુલંવા

ટી. = શૌચ કર્મમાં હમેશ યત્ન કરવો. કેમકે, તેકર્મ બ્રાહ્મણનું
 મુખ્યછે. તેથી શૌચ, અને આચાર રહિત બ્રાહ્મણની સર્વે ક્રિયાઓ
 નિષ્ફલ થાયછે. ॥ ઉપર કહેલા વિધિયે શૌચ (શુદ્ધિ) નકરેતો,
 એકસોઆઠ ૧૦૮ ગાયત્રી જપી, ત્રણ પ્રાણાયામો કરવા. ॥
 ॥ પીશાવ કરવા તથા દીશાયે જવાનો વિધિ પુરો થયો. ॥

॥ હવે દાતણ કરવાનો વિધિ કહીયેં છીયેં. ॥

પછી શિશ્વા વાંધી વિધિયે આચમન કરી પુરવસામે વેશી દાતણ
 કરવું. ॥ તે, પઢવો; ૧ છઠ; ૬ આઠમ; ૮ નોમ; ૯ અગીવા
 રશ; ૧૧ સક્રાંતિ; ૧૨ (મેષથી માન સુધીની વાર) વ્યતીપા
 ત; વ્રત; ઉપવાસ, અને શ્રાદ્ધદિવસ; રવિ; મંગલ; શુક્ર, અને
 શનિવાર, એરિતે નિષેધ વગરના દિવસે, વાર ૧૨ અથવા દશ ૧૦

कण्टक्षीरवृक्षाऽपामार्गादिकाष्टाद्भवं दन्तकाष्ठं गृहीत्वा प्रक्षाल्य ॥ प० ॥ “आयुर्वलयशोर्वचः प्रजाःपशुवसूनि च ॥ ब्रह्म प्रज्ञां च मेधां च त्वं नो धेहि वनस्पते” ॥ इति सम्प्रार्थ्य गृहीत्वा ॥ प० ॥ “मुखदुर्गन्धिनाशाय दन्तानां च विशुद्धये ॥ धीवनाय च गात्राणां कुर्वेऽहं दन्तधावनम्” ॥ इति मन्त्रेणाऽभिमन्त्र्य तदग्रकृतकूर्चेण दन्तान्संशोध्य जिह्वामुल्लिख्य द्वादश गण्डूपान्कुर्यात् ॥ दन्तकाष्ठाऽभावे निषिद्धदिने च पर्णाऽऽदिना प्रादेशिनीवर्ज्याङ्गुल्या वा द्वादशगण्डूपैर्वादन्ताञ् शोधयेत् ॥
॥ इति दन्तधावनविधिः ॥

टी. = आंगलनुं, वोरडी विंगरे कांटा बाला, अग दुधबाला बड वींगरे झाडनुं, नहीतां अघंडानुं दातण लेंड; अने धोड; ते पासे मुकी: “आयुर्वलं ० ॥ ते” ए मंत्रि तेनी प्रार्थना करी, ते हा धमां लेइ ॥ “मुखदुर्गन्धि ० नं” ॥ ए मंत्रि अभिमंत्रण करी, ते ना अग्रभागे चावी, करेला कुचाए दांतोने साफकरी, जीभनु उल्लेखन करी, बार १२ कोगला करवा. ॥ दातण न मलेत्पारं, अने निषिद्ध दिवसे, पांढडां वींगरेयें अथवा अंगोटापासेनी आंगली विनानी आंगली वडे, अथवा बार १२ कोगलाए करी, दांतोनी शुद्धि करवी.

एरीते दातण करवानो विधि पुरो थयो.

मू.=॥ अथाऽशकस्य प्रातःसङ्क्षिप्तस्नानविधिः ॥

नद्यादौ गत्वा शिखां बध्वा जानूर्ध्वजले तिष्ठन्नन्यथा तूपविश्याऽऽचम्य ॥ देशकालौ सङ्कीर्त्य ॥ मम कायिक वाचिक मानसिक दोषनिरसनपूर्वकं सर्वकर्मसु श्रुद्धिसिद्ध्यर्थं प्रातःस्नानं करिष्ये ॥

टी.=॥ तेपछी अशकने संक्षेपे प्रातःस्नाननो विधि कहीयें छीयें ॥

नदी विगरे (बाव कुवा तळाव) ये जई, शिखा बांधी, गोठण थी उंचा पाणिमा उभे उभे, अने तेथी ओछा पाणिमा वेशी, आचमन लइ, देशकालनु कीर्तन (संकल्प) करवुं. एटले ॥

“अत्राय” [चैत्र, वैशाख, ज्येष्ठ, आषाढ, श्रावण, भाद्रपद, आश्विन, कार्तिक, मार्गशीर्ष, पौष, माघ, अने फाल्गुन,] ए वारमासोमां जे मास होय ते कही “मासे” एम केहेवुं ॥ [शुक्ल, ऋण] ए वेमां जे पक्ष (पखवाडीयुं) होय ते कही, “पक्षे” एम केहेवुं. [प्रतिपदि, द्वितीयायां, त्रितीयायां, चतुर्थ्यां, पंचम्यां, षष्ठ्यां, सप्तम्यां, अष्टम्यां, नवम्यां, दशम्यां, एकादश्यां, द्वादश्यां, त्रयोदश्यां, चतुर्दश्यां, पौर्णमास्यां, अमावास्यायां] ए तिथियोमांनी जेतिथि आमाहेना कर्मोना संकल्प वखते होय तेकही, “तिथौ” एम केहेवुं. [रवि, सोम, भौम, बुध, गुरु, भृगु, अने शनि] एमांनों जे वार होय ते कही, “वासरे,” एम केहेवुं. ते पछी ॥ “एवंविशिष्टे पुण्ये देशे कालेच मम कायिक ० रिष्ये” ॥

मू. = इतिसङ्कल्प्य ॥ जलं नत्वा प्राङ्मुखः प्रवाहाऽभि-
मुखो वा त्रिरवगाह्याङ्गानि विनिमृज्य स्नात्वा द्विराच-
म्य ॥ ततः ॥ पवित्रवन्त इति दर्भान्परिगृह्य ॥ पवित्रव-
न्त इति पवित्र आङ्गिरसः पवमानः सोमोजगती ॥ द-
र्भग्रहणे विनियोगः ॥ ॐ पवित्रवन्तः परिवाचं मासते पि-
तृषां प्रत्नो अभिरक्षति व्रतम् ॥ महः समुद्रं वरुणस्तिरो-
दधे धीरा इच्छे कुर्धुरुणेष्वारभम् ॥ १ ॥ अम्बयो यन्तीति न-
वभिर्मार्जयेत् ॥ अम्बयो यन्तीति नवर्चस्य सूक्तशेषस्य
मेधातिथिः काण्व आपो गायत्र्यन्त्याध्यर्द्धाग्नेय्यप्स्वन्तः
पुरउष्णिक् परानुष्टुप् तिस्रश्चान्त्या आपः षणीतेति प्र-
तिष्ठा ॥ दर्भैर्मार्जने विनियोगः ॥ ॐ अंबयो यन्त्य ध्वभिर्जा-
मयो अध्वरीयतां ॥ पृंचतीर्मधुना पयः ॥ १ ॥ अमूर्या उ-
पसूर्येयाभिर्वा सूर्यः सहा तानो हिन्वंत्वध्वरम् ॥ २ ॥ अपो-
देवीरुपं ह्वयेयत्र गावः पिबन्ति नः ॥ सिधुभ्यः कर्त्वं हविः ॥ ३ ॥

टी. = १ एम संकल्प करी, जलने नमी, पूर्वसामे अथवा प्रवा-
हना सामे त्रण वार नाही, शरीरं चोली पाछा नाही, बेवार
आचमन करवां. (विधियें त्रण आचमन करी फरी ते प्रमा-
णे आचमन करवुं) तेपछी “पवित्रवन्तः ० रभम्” एमंत्रे दर्भों लई
“अंबयो यन्त्य ० पिभिः” ए नव मंत्रो बडे मार्जन करवुं. *

* मू. = अ॒प्स्व १ त॒र॒मृत॑ म॒प्स॒म॒प॒ज म॒पा मु॒त प्र॒श॒स्तये ॥
 दे॒वा॒भ॒वन्त॑ वा॒जिनः॑ ॥ ४ ॥ अ॒प्सु॒मे॒सो॒मो॒अ॒ब्र॒वी॒दन्त॑ वि॒
 श्वा॒नि॒मे॒प॒जा ॥ अ॒ग्नि॒च॒ वि॒श्व॒शं॑ भु॒व॒मा॒प॒श्च॒वि॒श्व॒भे॒ष
 जीः ॥ ५ ॥ आ॒पः पृ॒णी॒ते॒मे॒प॒जं व॒रू॒यन्त॑ न्वे ॥ म॒म ॥
 ज्यो॒क्क॒सूर्य॑ दृ॒शे ॥ ६ ॥ इ॒द॒मा॒पः प्र॒व॒ह॒त॒य॒त्कि॒च॑ दु॒
 रि॒तं मा॒यि ॥ य॒द्वा॒ह॒म॒भि॒दु॒द्रो॒ह॒ य॒ द्वा॒शे प॒उ॒ता नृ॒तं ॥
 ७ ॥ आ॒पो अ॒द्या॒न्व॒चा॒रि॒पं र॒से॒न॒ स॒म॒ग॒स्म॒हि ॥ प॒य॒
 स्वा॒न॒ग्न॒ आ॒ग॒हि॒ तं॒मा सं सृ॒ज॒व॒र्च॒सा ॥ ८ ॥ सं॒मा॒ग्ने
 व॒र्च॒ सा॒सृ॒ज सं॒प्र॒ज॒या॒ स॒मा॒यु॒षा ॥ वि॒द्यु॒र्मे॑ अ॒स्य॒दे॒वा
 इ॒न्द्रो॑ वि॒द्या॒त्स॒ह ऋ॒षि॒भिः ॥ ९ ॥ जल॑म॒ध्ये च॒तु॒र्ह॒स्तं
 च॒तु॒र॒स्रं ॥ ॐ न॑मो॒ना॒रा॒य॒णाय ॥ इति॑ ती॒र्थं प्र॑कल्पये॒
 त् ॥ ततः॑ शि॒खां वि॑मुच्य केशा॒न्दि॒धा कृ॒त्वाऽऽ॒ङ्गु॒ष्ठा
 ऽऽ॒ङ्गु॒ली॒भिः श्रो॒त्र॒दृ॒ङ्गा॒सि॒का॒मु॒खं पि॒धाय ॥ मे॒धा॒ति॒थि
 वि॒ष्णु॒र्गा॒य॒त्री ॥ वि॒ष्णु॒स्म॒रणे॒वि॒ ॥ इ॒दं वि॒ष्णु॒ वि॒च॒क्रमे॑
 त्रे॒धा॒नि द॑धे॒प॒द॒म् ॥ स॒मू॒ळ॒ह॒म॒स्य॒पांसु॑रे ॥ इति॑ वि॒ष्णुं
 टी. = प॒छी जल॑मां॒चा॒र॒हा॒थ॒नुं च॒तु॒र॒स्र (चो॒खंडुं) “ॐ न॑मो॒ य” ॥
 ए मंत्रे तीर्थ कल्पतुं. तेपछी शिखा छोढी, केशोना बे विभाग
 करी, अंगोठा, अने आंगलीयोए करी आंख, कांन, नाक, अने
 मुख, ढांकी ॥ “ॐ इदं वि० रे” ॥ एमंत्रे विष्णुंनु स्मरण करी

म. = सैस्मृत्य नद्यां प्रवाहाऽभिमुखोऽन्यत्र सूर्याभिमुखो
निमज्जेत् ॥ एवं त्रिः षट्कृत्वोद्वादशकृत्वोवा शक्त्यानिम
ज्ज्य शिखां बध्वा पुनर्जलेनिमग्नः सन्नृतंचसत्यंचेति सूक्त
स्य त्रिः सकृद्वा जपेनाऽघमर्षणं विदध्यात् * ॥ ऋतंचेति
सूक्तस्य माधुच्छंदसोऽघमर्षणोभाववृत्तोऽनुष्टुप् ॥ अघ
मर्षणे विनियोगः ॥ ॐ ऋतंचसत्यंचभीद्वातपसोऽध्यजा
यत ॥ ततोरात्र्यजायतततः समुद्रोअर्णवः ॥ १ ॥ समुद्राद
र्णवादधिसंवत्सरोअजायत ॥ अहोरात्राणि विदधद्विष्व
स्यमिषतोवशी ॥ २ ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्प
यत् ॥ दिवंचपृथिवीचांस्तरीक्ष्मथोस्वः ॥ ३ ॥

ततः स्नानाङ्गतर्पणम्.

प्राङ्मुख ऋजुकुशेर्देवतीर्थेनैकैकाऽऽजलिना तर्पयेत् *

टी. = नदीमां प्रवाहना सामा मुखे, अने ते शीवायमां सूर्य सामा
मुखे नहावुं. एम त्रण; ३ छ; ६ अथवा वार १२ वार, शक्ति
प्रमाणे नहाइ, शिखा बांधी फरी, जलमां डुवतां “ऋतंचसत्यं
स्वः” एसूक्तना त्रण अथवा एकवार जपवडे अघमर्षण (पाप
निवृत्तिनु कर्म) करवुं. *

१ तेपछी स्नानांगतर्पकरवुं ॥ तेमां पूर्वसामे उभी पाधरा दभोंवडे,
देवतीर्थे (आंगलीयोना अग्रवडे) एक एक अंजलीयेंतर्पणकरवुं *

उध्रुवस्तृप्यतु ॥ १ ॥ ॐ अध्वरस्तृप्यतु ॥ २ ॥ ॐ आप
 स्तृप्यन्तु ॥ ३ ॥ उंसोमस्तृप्यतु ॥ ४ ॥ उं अनलस्त
 प्यतु ॥ ५ ॥ उं अनिलस्तृप्यतु ॥ ६ ॥ उं प्रत्यूषस्त
 प्यतु ॥ ७ ॥ उं प्रभासस्तृप्यतु ॥ ८ ॥ उं जम्बुकायस्वा
 हा ॥ ९ ॥ उं अश्यादयो देवतास्तृप्यन्तु ॥ १० ॥ उं
 पृथिव्यादीनि सर्वभूतानि तृप्यन्तु ॥ ११ ॥ ततः प्राची
 नावीती दक्षिणामुखः पितृतीर्थेन द्विगुणदर्भैस्त्रि
 स्तर्पयेत् ॥ * उं शतर्च्यादय ऋषयस्तृप्यन्तु ॥ १ ॥ उं
 सुमन्त्वादय आचार्यास्तृप्यन्तु ॥ २ ॥ उं पितृवंशस्त
 प्यतु ॥ ३ ॥ उं मातृवंशस्तृप्यतु ॥ ४ ॥ ततो नीवी
 त्युदङ्मुखो मनुष्यतीर्थेन मध्यकुशैर्द्विर्द्विस्तर्पयेत् * ॥
 सनकादयो मनुष्यास्तृप्यन्तु ॥ यज्ञोपवीर्ता *

टी. = १ पछी अपसव्य करी, दक्षिण सामे उभी, पितृ
 तीर्थे (अंगोठो अने तेनी पासेनी आंगलीना मूलना वचला
 भागे) करी, बेवडा वालेला दर्भोवहे त्रण त्रण वार तर्पण करवुं *
 २ त्यार पछी जनोइ कंठय करी, उचर सामे उभी, मनु
 ष्यतीर्थे (छेवटनी आंगलीना मूले) करी मध्यकुशे (दर्भना
 छेवटना बे भाग बे हाथमां राखी तेना वचला भागे) बवेवार
 तर्पण करवुं *

३ सव्य करी तर्पण करवुं *

म. = आब्रह्मस्तम्बपर्यन्तं जगत्तृप्यतु ॥ १ ॥ इदं तर्पणं
चिन्त्यम् ॥ नित्यतर्पणवत्तर्पणमेव युक्तम् ॥
इति स्नानाऽङ्गतर्पणम्

॥ ॥ ततो जलादुत्क्रम्य ॥ आपो अस्मानिति देव
श्रवा यामायन आपस्तृष्टुप् ॥ जपे विनियोगः ॥ ॐ
आपो अस्मान्मातरः शुन्ध्यन्तु घृतेन नो घृतत्वं पुनन्तु
विश्वं हरिप्रं प्रवहन्ति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरापूत एमि ॥
१ ॥ इति मन्त्रं जपेत् ॥ ततो धौते वाससी परिधाय
विधिवत्तिलकं विदध्यात् ॥ ॥ स्नानाकरणे दोषमाह
स्मृतिः ॥ प० ॥ प्रातः स्नानं त्यजन्विप्रः सत्पाहाच्छूद्रतां
ब्रजेदिति ॥ * ॥ इदं भानुवारे आवश्यकम् ॥

टीका. = १ आ तर्पण विचारवा जेवुंछे, तेथी आगळना
नित्यतर्पण बराबर तर्पण करवुं तेज सांछे.

॥ एरति स्नानांग तर्पण पुरुंथयुं ॥

पछी जलमांथी बाहारनीकली, ॥ “ॐ आपो अस्मा ० मि” ॥

ए मंत्र जपवो. पछी धोयेल वस्त्र पेहेरी, तथा एक ओढो, विधि
प्रमाणे तिलक (टीलुं) करवुं. ॥ स्नानं न करवामां दोषनें स्मृ
ति केहेछे. ॥ प्रातः स्नानं न करनारो ब्राह्मण, सात ७ दिवसे
शूद्रपणाने पामेछे. आरीतनुं स्नानरविवारे जरूर करवुं जोइए. ॥

મૂ.=૧। અથાઽશક્તસ્ય ગૃહે ઉષ્ણોદકસ્નાનવિધિઃ ॥

સ્નાનસ્થલે ગત્વા ગૃહાઽભિમુખ ઉપવિશ્ય શીતાસ્વ
પ્તૂષ્ણાનિઃક્ષેપ્યા નતૂષ્ણાસુશીતાઃ ॥ પાણી પાદૌ ચ
પ્રક્ષાલ્ય શિશ્વાં વત્થ્વા ॥ ઇદં વિષ્ણુર્મેઘાઽતિથિઃ કા
ળવોવિષ્ણુર્નિચ્છદ્ધાયત્રી ॥ વિષ્ણુસ્મરણે વિનિયોગઃ ॥
ૐઇદંવિષ્ણુર્વિચંક્રમેત્રેધાનિદધેપદમ્ ॥ સમૂલ્લહમસ્યપાં
સુરે ॥ ૧ ॥ ઇતિ વિષ્ણું સ્મૃત્વા દક્ષિણહસ્તે જલં ગૃ
હીત્વા ॥ અત્રાચ ॥ અદોમાસે ॥ અદઃ પક્ષે ॥ અદ
સ્તિથૌ ॥ અદોવાસરે ॥ મમ ત્રિવિધં કાયિકં ચતુર્વિ
ધં વાચિકં ત્રિવિધં માનસં ત્રિવિધં યોગસમ્ભૂતમિતિ
ત્ર્યધિકદશવિધપાપક્ષયાર્થં કરિષ્યમાણપ્રાતઃસન્ધ્યા
દિનિમિત્તં ચ નદ્યાદ્યુદ્ઘૃતાષ્ણોદકેન સ્નાનમહં કરિષ્યે ॥

હવે અશક્તને ઘર આગલે ઉંના પાણીયે નાહાવાનો
વિધિ કહિયે છીયે.

ટી.=નાહાવાને ઠેકાણે જઈ, ઘરની સામા મુખે બેસી, ટાઢા
પાંણીમાં ઉનું પાંણી નાંખવું પણ ઉંનામાં ટાહું પાંણી ન નાંખવું.
હાથ પગ ધોઈ, શિશ્વા બાંધી, “ ૐઇદંવિષ્ણુ ૦ રે ” ॥ ઈરીત
ના મન્ત્રે વિષ્ણુનું સ્મરણ કરી, જમણા હાથમાં જલ ગ્રહણ ક
રી, માસ, પક્ષ, તિથિ; અને વારનો ઉચ્ચાર પત્ર ૨૦ માં લ
ખ્યા મુજબ કરી, “મમત્રિ૦કા૦ચ૦વા૦ત્રિ.મા.ત્રિ.યો૦રિષ્યે”

प्रू=इति सङ्कल्प्य ततो जलमध्ये चतुरस्रं तीर्थं परिकल्प्य ॥ तत्र ॥ तत्त्वायामीत्यस्या आजगीगर्तिः शुनः शेषः कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातो वरुणस्त्रिष्टुप् ॥ वरुणाऽऽवाहने विनियोगः ॥ उतत्त्वा यामि ब्रह्मणा वंदमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ॥ ओहं लमानो वरुणेह बोध्युरुशंसमान आयुः प्रमोषीः ॥ १ ॥ इति वरुणमावाह्य ॥ गङ्गाया द्वादश नामानि स्मरेत् ॥ स्कान्दे गङ्गावाक्यम् ॥ प० ॥ नन्दिनी नलिनी सीता मालती च महापगा ॥ विष्णुपादाब्जसम्भूता गङ्गा त्रिपथर्गामिनी ॥ १ ॥ भागीरथी भोगवती जाङ्गवी त्रिदशेश्वरी ॥ द्वादशैतानि नामानि यत्र यत्र जलाशये ॥ २ ॥ स्नानोद्यतः पठेन्नित्यं तत्र तत्र वसाम्यहम् ॥ * इति द्वादशनामानि स्मृत्वा स्नानं कृत्वा ॥ तद्विष्णोरिति मेधातिथिः काण्वो विष्णुर्गायत्री ॥ दर्भैर्मार्जने विनियोगः

टी.= एरीते संकल्प करी, पछी जळमां चतुरस्र तीर्थनीं कल्पना करी तेमां ॥ “उतत्त्वा यामि०षीः” ॥ ए मंत्रे वरुणनुं आवाहन करी, गंगानां बार १२ नामोनुं स्मरण करुनुं ते विषे स्कंद पुराणमां गंगानुं वाक्यछे ॥ “नन्दिनी०नी ॥ १ ॥ भागीरथी ० ये ॥ २ ॥ स्नानो ० हम् ॥” एरीते स्मरण करी, स्नानं करी,

सू॥ उँतद्विष्णोः परं पदं सदा पश्यंति सुरयः ॥ दिवा वच
 क्षुरातं तस् ॥ १॥ इति मन्त्रेण दर्भे मीजनं कृत्वा स्नान
 स्थलादुत्क्रम्य ॥ आपो अस्मानिति देवश्रवायामायन
 आपस्त्रिष्टुप् ॥ जपे विनियोगः ॥ उँ आपो अस्मान्मातरः
 शुं धयंतु घृतेन नो घृतप्वः पुनंतु ॥ विश्वं हिरिप्रं प्रवहंति
 देवीरु दिदाभ्यः शुचिरापूत एमि ॥ १॥ इति मन्त्रं जपि
 त्वा धौते वाससी परिधाय द्विराचामेत् ॥
 ॥ इति गृहे उष्णोदक स्नानविधिः ॥

टी. = “उँतद्विष्णोः प० तंतस्” ॥ १॥ एरीतेना मन्त्रे दर्भो वडे मा
 र्जन करी, स्नाननी जगोथी आघा जइने “उँ आपो अस्मा० ए
 मि” ॥ १ ॥ एरीते मन्त्रं जपी, धौएल वस्त्र पेहेरी, तथा ओ
 ढी, वे वार आचमन करवुं (एक वार विधिथी आचमन करी
 फरी तेज प्रमाणे करवुं) उत्तरीय (जनोइ नी ज्यम कायम
 राखवानुं वस्त्र) त्या वीजुं वस्त्र कायम राखवुं जोइए पण ते
 वने नही माटे तेनी जगोथे कायमनां वे जनोइ शिवाय वी
 जां वे जनोइ धारण करवां एटले कुल चार जनोइ पाय तेमां
 उत्तरीय निमित्तनुं जनोइ जेमने पिता त्या मोटेरो भाइ ए
 वेमांथी कोइ पण जीवता होय तो तेणे न पहेरवुं.

॥ ए रीते घर आगल स्नाननी विधि पुरो थयो. ॥

सू. अथ ज्वरादिवशेन स्नानाऽशक्तेन सन्ध्याद्यधिका
राथ गौणस्नानं कृत्वा सन्ध्याद्यवश्यं कार्यम् ॥

॥ अथ गौणस्नानानि ॥

तत्रादौ मन्त्रस्नानम् ॥ देशकालौसङ्कीर्त्य ॥ सन्ध्याद्य
धिकारार्थं मन्त्रस्नानं करिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्य ॥

आपोहिष्ठेति तिसृणां त्रिशिरास्वाष्टःसिन्धुद्वीपोवाऽम्ब
रीष आपोगायत्री ॥ मन्त्रस्नाने विनियोगः ॥ उँआपो
हिष्ठामंयोभुवस्तान ऊर्जेदधातन ॥ महेरणाय चक्षसे
॥ १ ॥ योवः शिवर्तमो रसस्तस्य भाजयते हनः ॥ उ
ग्रतीरिवमातरः ॥ २ ॥ तस्मा अरंगमामवोयस्य क्ष
यायजिन्वथ ॥ आपोजिन यथा च नः ॥ ३ ॥ इति त्रि
भिर्मन्त्रैः सर्वाङ्गप्रक्षेपणम् ॥ इति मन्त्रस्नानम् ॥ १ ॥

टीका=त्यार पछी ताव विगेरेना कारणथी स्नान करवाने
अशक्त पुरुषें संध्या विगेरेना अधिकार माटे गौण स्नान करी
संध्या विगेरे अवश्य कर्म करवुं जोइए.

॥ ते गौण स्नानो कर्हीयं छीयं ॥

तेमां प्रथम मंत्र स्नान कहेछे ॥ पत्र २० ना टीपणमां
लख्या प्रमाणे देश कालनुं कीर्त्तन (संकल्प) करी “संध्या
रिष्ये” एरीते संकल्प करी ॥ “उँआपोहि० चनः” ॥ ३ ॥ ए त्रण
मंत्रोवडे शरीरिनुं प्रोक्षण करवुं ॥ ए रीते मंत्र स्नान पुरुं थयुं ॥ १ ॥

मू.=॥ अथवा मन्त्रस्नाना ऽशक्तेन गायत्र्यस्नानं ॥

कर्त्तव्यम् ॥ २ ॥

देशकालौसङ्कीर्त्य ॥ सन्ध्याद्यधिकारार्थं गायत्र्यस्नानं करिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्य ॥ गायत्र्या दशकृत्वोजलमभिमन्त्र्य तेन सर्वाऽङ्गुप्रोक्षणम् ॥ इति गायत्र्यस्नानम् ॥ २ ॥

॥ अथवा ऽऽग्नेयस्नानम् ॥ ३ ॥

देशकालौसङ्कीर्त्य ॥ सन्ध्याद्यधिकारार्थमाग्नेय स्नानं करिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्य सर्वाऽङ्गेषु भस्मलेपनम् ॥ ॥ इत्याग्नेयस्नानम् ॥ ३ ॥

टी.=॥ अथवा मन्त्रस्नानं करवा अशक्तेन गायत्र्य स्नानं करवुं ते आ रीतिं ॥

पत्र २० ना टीपणमां लख्या प्रमाणे देश कालनुं कीर्तन (संकल्प) करी “सन्ध्याद्य०रिष्ये” ए रीते संकल्प करी गायत्रीये दश वार जलनुं अभिमन्त्रण करी ते वडे सर्व अंगोनुं प्रोक्षण करवुं. ॥ ए रीते गायत्र्य स्नानं पुरुं थयुं ॥ २ ॥

॥ अथवा आग्नेय स्नानं करवुं ते आ रीतिं ॥

पत्र २० ना टीपणमां लख्या प्रमाणे देश कालनुं कीर्तन (संकल्प) करी “सन्ध्याद्य०रिष्ये” ए रीते संकल्प करी सर्व अंगे भस्मनुं लेपन करवुं. ॥ ए रीते आग्नेय स्नानं पुरुं थयुं ॥ ३ ॥

॥ अथवाकापिलस्नानम् ॥

मू.देशकालौसङ्कीर्त्य ॥ सन्ध्याद्यधिकारार्थं कापिलस्नानं
करिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्य ॥ आर्द्रवस्त्रेणाऽङ्गमार्जनम् ॥

॥ इति कापिलस्नानं ॥ ४ ॥

विष्णुपादोदकविप्रपादोदकप्रोक्षणविष्णुध्यानादि भि
श्चस्नानान्तराणि ॥ गौणस्नानैर्जपसन्ध्यादौ शुद्धिर्न
तु श्राद्धदेवाऽर्चनादौ ॥ ब्रह्मयज्ञो विकल्पः ॥

॥ इति गौणस्नानानि ॥

अथ सकलकर्मणां यज्ञोपवीतं विनाऽधिकराऽभावादा

टी. ॥ अथवा कापिलस्नानं करवुं ते आ रीतिं ॥

पत्र २० ना टीपणमां लव्या प्रमाणे देश कालनुं कीर्त्तन
(संकल्प) करी, “सन्ध्याद्य०रिष्ये” ए रीति संकल्प करी, भीना
वस्त्रे अंग शुद्ध करवुं ॥ ॥ ए रीतिं कापिल स्नानं पुरुं थयुं
॥ ४ ॥ विष्णुपादोदक अने विप्रपादोदक वडे शरीरनुं प्रोक्षण
अने विष्णुना ध्यानं विगेरेयें पण बीजां स्नानोछे.

गौण स्नानोए करीने जप अने संध्या विगेरेमां शुद्धि था
यछे. पण श्राद्ध अने देवार्चन विगेरेमां शुद्धि थती नथी. ब्र
ह्म यज्ञमां शुद्धिनो विकल्पछे एटले शुद्धि थाय पण खरी, ने
नो पण थाय.

॥ ए रीति गौण स्नानो पुरां थयां ॥

हवे सर्व कर्मोनो जनोइ वगर अधिकार नथी माटे

મૂ. = દાવુપવીતકરણતદારણપ્રયોગોલિચ્યતે ॥

॥ તત્રાઽઽદૌયજ્ઞોપવીતનિર્માણપ્રકારઃ ॥

તત્રાઽનાધ્યાયવર્જિતેઽહનિ પ્રાતઃકૃત્યં વિધાયાઽઽ
 મુઽજ્ઞાનોમધ્યાન્હાર્વાગ્દ્વિજનિર્મિતં સધવાદ્વિજસ્ત્રીનિ
 મિતં વા કાર્પાસસૂત્રં પ્રક્ષાલિતં પાણિપાદ આચાન્તઃ
 શુચૌદેશે પ્રાહ્નુસ્વ ઉદહ્નુસ્વોવોપવિશ્ય વામહસ્તસ્યા
 ઽહુષ્ટવર્જિતાહુલયઃ સંહતાઃ સરલાઃ કૃત્વા દક્ષિણહસ્તે
 ન સમાદાયાહુલીનાં મૂલે પણ્ણવતિ ૧૬ સહસ્વયાઽઽ
 વેષ્ટ્ય તદેવ યત્નતસ્ત્રિગુણીકૃત્ય પ્રક્ષાલ્ય વામાઽવૃતં
 ટી. પ્રથમજનોઈ કરવા, તથા તે ધારણ કરવાનો વિધિ કહીયેં છીયેં.
 તેમાં પેહેલાં જનોઈ બનાવવાની રિતિ કહીયેં છીયેં.
 તેમાં અનાધ્યાય (નભણવા) ના દિવસો (પડવો,
 આઠમૈ, ચૌદશે, પુનમૈ, અને અમાસ,) વગરના દિવસે પ્રાતઃ
 કૃત્ય (નિત્યકર્મ) કરી, જમ્યા વગર મધ્યાહ્નની પેહેલાં બ્રાહ્મ
 ણે બનાવેલ અગર પતિ વાઢી બ્રાહ્મણની સ્ત્રીયેં બનાવેલ કપા
 સના સૂત્રને હાથ પગ ધોઈ, આચમન લેઈ, પવિત્ર જગ્યોમાં પુ
 રવ દિશા સામા અથવા ઉત્તર દિશા સામા મુખે વેશી, ઢાવા હાથ
 ની અંગોઠા વગરની ચારે આંગલી એકઠી અને પાસરી કરી, જમ
 ણા હાથે લેઈ, તે સૂત્ર ઢાવા હાથની આંગલીયોના મૂલે છતું ૧૬
 આટા. વીટી તેને જ યત્ન વડે ત્રેવડું કરી એટલે તે પ્રમાણના
 શ્રીજા વે તંતુ [ત્રાગઢા] તેની સાથે મેલવી, તે ધોઈ, ઢાલી ત

मू. = बलयित्वा पुनस्ताङ्गिणीकृत्य दक्षिणाऽऽवृत्तं बल
यित्वोपविश्य प्रदक्षिणं त्रिरावेष्ट्य स्वगोत्रोत्थप्रवरस
ङ्ख्ययाऽऽवृत्त्यैकाद्व्यन्थि कुर्यात् ॥ एवं संपादितमु
पवीतं पूर्वधृतोपवीतनाशेऽथः पाते वाधारयेत् ॥ न
परधृतोपवीतं धारयेत् ॥ ५० ॥ उपानहौ च वस्त्रं च
धृतमन्येन धारयेत् । उपवीतमलङ्कारं स्रजं करकमे
वचेति मन्त्रैः ॥ • ॥ उपवीतनाशे उपवीतान्तराभावे वस्त्रं
तदभावे कुशरज्जु उपवीतयत्कृत्वा धारयेत् उपवीतधारणं
यावत् ॥ वस्त्रकुशरज्ज्वादिपुत्रितृतादिनियमाऽभावः ॥

टी. = रफ बल जाय तेम तेने वणी, फरी ते त्रेवहुं करी जमणी
तरफ बल जाय तेम तेने वणी, वेड़ी, प्रदक्षिणा वर्त्तन त्रणआं
टा लेइ पोताना गोत्रना प्रवरनी जेष्टली संख्या होय तेटलाआं
टा लेइ, एक मजनुत गांठ बांधवी. एरीते संपादन करेलुं जनो
इ, प्रथम पेहेरेल जनोइनो नाश थाय त्यारे अथवा ते हेठे पढी
जाय त्याहारे पेहेरेनुं. वीजाए धारण करेलुं जनोइ पेहेरेनुं नही.
सववजे, उपान, (जोडा) वस्त्र, जनोइ, अलंकार (घरेणां) अने कमं
डल, एटलांवांनां वीजाये धारण करेलानुं धारण करनुं नही. एम
मनुनुं केहेवुंले. जनोइनो नाश थाय त्याहारे वीजु जनोइ नमले
तो, वस्त्र अथवा तेन होय तो दर्भथी घनावेली दोरी जनोइनी
पेठेकरी, ते उपवीत पेहेरीये त्याहां सुधी धारण करी राखवी.
वस्त्र, अने दर्भनी दोरीने त्रेवडा करवानी जरूर नथी.

॥ अथोपवीतधारणविधिः ॥

मू. प्रक्षालितपाणिपादः प्राङ्मुख उदङ्मुखोवोपविश्या
 ऽऽचम्य ॥ सिद्धे मन्त्राः प्रयोक्तव्याः ॥ इतिन्यायेन सिद्धं
 यज्ञोपवीतं सूत्रोत्पादनादिनामादिभिरभिमन्त्र्य मन्त्रे
 ण धारयेत् ॥ तद्यथा ॥ सूत्रोत्पादने ब्रह्माणं ध्यायामि ॥
 त्रिगुणीकरणे विष्णुं ध्यायामि ॥ ततः ॥ उँ आपो हिष्ठा ०
 से ॥ १ ॥ योर्वः शि ० रः ॥ २ ॥ तस्मा ० नः ॥ ३ ॥ इति तिसृभिः
 प्रक्षाल्य ॥ पुनः ॥ उँ तत्सं ० यात् ॥ इति सावित्र्या त्रि
 गुणीकृत्य ग्रन्थिवन्धने ॥ रुद्रं ध्यायामि ॥ इति ध्यात्वा ॥
 दशकृत्वोगायत्र्या ऽऽभिमन्त्रिताभिरद्भिः सम्प्रोक्षेत् ॥

एवे उपवीत धारण करवानो विधि केहेछे.

टी=हाथ पग धोइ, पुरव अथवा उत्तर दिशा सामा मुखे वेशी,
 आचमन लेइ “सिद्ध थाय त्यारे सर्व मंत्रोनो प्रयोग करवो
 जोइए” ए न्यायें तैयार थयेल जनोइनुं “सूत्रोत्पादनादि”
 नामोए अभिमंत्रण करी, मंत्र वडे पेहेरवुं तेनी रीत आ रीतें.
 ॥ “सूत्रो ० यामि ॥ त्रिगुणीक ० मि” ॥ ते पछी “ॐ आपो
 हिष्ठा ० से ॥ १ ॥ योर्वः शि ० रः ॥ २ ॥ तस्मा ० नः ॥ ३ ॥” ए रीतनी
 पत्र २९ मांलखेलीत्रण ऋचावडे तेनुं प्रक्षालन करीफरी “उँ तत्सं ०
 यात्” ए रीते गायत्री वडे त्रेवहुं करी गांठ बांधवामां. “रु
 द्रं ० मि” ए रीते ध्यान धरी दश वार गायत्री वडे अभिमं
 त्रण करेला जल वडे तेनुं चता हाथे प्रोक्षण करवुं ॥

सू॥ एवं संस्कृतमुपवीतं हस्ताभ्यामादाय ॥ ॐ ह
रये नमः ॥ ॐ ब्रह्मणे नमः ॥ ॐ ईश्वराय नमः ॥ इति
नत्वा गायत्र्याऽभिमन्त्र्य दक्षिणं बाहुं प्रवेश्य वामस्क
न्धे मन्त्रेण स्थापयेत् ॥ ॐ यज्ञोपवीतमसि यज्ञस्य त्वो
पवीते नोपनम्यामि ॥ १ ॥ एवं द्वितीयं ॥ उत्तरीयाऽर्थं तृती
यम् ॥ वस्त्राभावे चतुर्थम् ॥ प० ॥ यज्ञोपवीते द्वे धार्ये श्रौते
स्मार्ते च कर्मणि ॥ तृतीयमुत्तरीयार्थं वस्त्राऽभावे चतुर्थ
क मिति ॥ * आचारार्के स्मृत्यन्तरवाक्यात् ॥ जीव
त्पितृकेण जीवज्जेष्ठभातृकेण चोत्तरीयार्थं न धार्यम् ॥

टी= ए रीते संस्कार करेलुं जनोइ वे हाथ वडे लेइ “ ॐ
हर० मः । ॐ ब्रह्म० मः ॥ ॐ ईश्व० मः ” ॥ ए रीते नमस्का
र करी, गायत्री वडे अभिमन्त्रण करी, जमणो हाथ पेसाडी
डावे खभे “ ॐ यज्ञो प० मि ” ॥ ए मन्त्र वडे स्थापन कर
वुं. ए रीते वीजुं जनोइ पेहेरवुं उत्तरीय निमित्त त्रीजुं पेहेरवुं
ने हरेक कर्म वखते उत्तरीय शीवाय वस्त्र राखवुं जोइए, ते
घने नही माटे तेनी वती चोथुं जनोइ पेहेरवुं सवधके “ श्रौत
(वेदोक्त) कर्ममां तेमज स्मार्त (स्मृतिमां कहेलां कर्ममां) वे ज
नोइ धारण करवां. उत्तरीयमाटे त्रीजुं अने ते शीवायना वस्त्र
ना अभावे चोथुं जनोइ पेहेरवुं ” एम आचारार्क नामना ग्रंथ
मां स्मृतिनुं वाक्यछे. जेने पिता अगर सोटो भाइ जीवता हो
य तों तेणें उत्तरीय निमित्तनुं जनोइ पेहेरवुं नही.

મૂ=વિનિષ્ઠાદ્યુપવીતમ્ ॥ “ૐસમુદ્રં ગच्छ स्वाहा” ॥ इति मन्त्रेणाऽऽप्तु प्राक्षिपेत् ॥ एवं चितिकाष्ठचितिधूमचाण्डाल
 रजस्वलाशवसूतिकास्पर्शं कण्ठलम्बितत्वाद्यकृत्वामल
 मूत्रोत्सर्गं च धारणोत्तरं मासचतुष्टयान्ते च यज्ञोपवीत
 त्यागोऽन्यधारणं च ॥ यज्ञोपवीतं प्रमादाद्वा द्रुतं चेत्तूष्णीं लौ
 किकं धृत्व ॥ मनोज्योतिर्जुषतामाज्यं विलिङ्ग्य ह्यस्मिन्
 दधातु ॥ यादृष्टादुपसेनि अतश्च्युताः संदधामि हविषा घृ
 तेन ॥ १ ॥ अग्ने ब्रतपते ब्रतं चरिष्यामि तच्छके यंतस्मे राध्य
 ताम् ॥ २ ॥ वायो ब्रतपते ० ताम् ॥ ३ ॥ आदित्य ब्रतप

टी=ત્યાગ કરેલા જનોઈને “ૐસમુદ્રં ગच्छ स्वाहा” એ મંત્રે જલમાં
 નાચી દેવું. એ પ્રમાણે ચિતાના કાષ્ઠ, તથા તેના ધુવાડા, રજ
 સ્વલા (અટકાવ વાળી સ્ત્રી) શવ, (મડદું) અને સૂતિકા (દસ
 વીવસ સુધીની સુવાવડી સ્ત્રી) નો સ્પર્શ થાય ત્યાહારે, અને
 પ્રથમ શૌચ પ્રકરણમાં, કહ્યા મુજબ જનોઈ કંઠય કર્યા વગર
 શીશાયે જાય, અને પિશાવ કરે ત્યારે, તથા જનોઈ પેહેર્યા
 પછી ચાર મહીનાને છેવટે, પ્રથમના યજ્ઞો પવીતોનો ત્યાગ ક
 રવો અને વીજા જનોઈ ઉપરના વિધિયે પેહેરવાં.
 પ્રમાદથી જનોઈ ગયું હોયતો લૌકીક જનોઈ પેહેરી “મનોજ્યો
 તિ ૦ તેન ॥ ૧ ॥ અગ્નેવ્રતપતે ૦ ધ્યતાં ॥ ૨ ॥ વાયોવ્રતપતે ૦
 તાં ॥ ૩ ॥ આદિત્યવ્રતપતે ૦ તાં ॥ ૪ ॥”

मू.ते० ताम् ॥ ४ ॥ इति मन्त्रचतुष्टयेनाऽग्निस्थापन
पूर्वकं चतस्र आज्याहुतीर्हुत्वाविधिवन्नृतनं धारयेत् ॥
यज्ञोपवीतहीनःक्षणतिष्ठेच्चैच्छतगायत्रीजपः ॥ वाम
स्कन्धात्कूर्परे मणिवन्धान्ते वा पतिते यथास्थानं धृत्वा
त्रीन् षड्वा यथाक्रमं प्राणायामान् कृत्वा नवं धार
येत् ॥ क्रोधादिना स्वयं यज्ञोपवीतत्यागे पूर्वबह्यौकिकं
धृत्वा प्रायश्चित्तान्ते नवं धारयेत् ॥

॥ इत्युपवातधारणविधिः ॥

॥ ततः श्रोपण्यादिप्रशस्तपीठादौ प्राङ्मुख उपविश्य

टी॥ए चार मंत्रो वढे अग्निना पंचभूसंस्कार पुरःसरस्थापन पूर्व
क तेमां चार धीइनी आहुति होमी उपरना विधि मुजब नवुं
जनोई पेहेरवुं. जनोइ वगर क्षणवार रहेतो सोगायत्री जपवी.

डावे खभेयी जनोइ खशी कोहोणी सुधी जायतो पाहुं
डावे खभे मूकी त्रण अने कांडा सुधी जायतो ठेकाणे करी
छ प्राणायामो करी नवुं जनोइ पेहेरवुं. क्रोध वीगेरेना आवे
शमां पोते जनोइनो त्याग कर्यो होयतो प्रथम मुजब लौकिक
पेहेरी, उपर वतावेला प्रायश्चित्तना छेवटे नवुं जनोइ पेहेरवुं.

॥ ए रीते जनोइ धारण करवानो विधि पुरो थयो ॥

पछी शीमला वीगेरे यज्ञोपयोगी (खेरखाखरा इत्यादि.) ना
सारां पाटला तेमज दर्भासन उपर पूर्व सामा मुखे वेशी,

मू. = यथावा तिलकं भस्मत्रिपुण्ड्रधारणं वा कुर्यात् ॥

॥ अथ भस्मत्रिपुण्ड्रधारणविधिः ॥

भस्म गृहीत्वा ॥ उँअग्निरिति भस्म ॥ वायुरिति भस्म ॥

जलमिति भस्म ॥ स्थलमिति भस्म ॥ व्योमेति भस्म ॥

सर्वं हवा इदं भस्म । मन एतानि चक्षुषि भस्मानि ॥

इति मन्त्रेणाऽभिमन्त्र्य । जलमिश्रितेन मध्यमाङ्गुलि

त्रयगृहीतेन ललाटे हृदये नाभिं गलाँसं बाहुसन्धिं पृष्ठं

शिरः स्थानेषु ॥ उँ नमः शिवाय ॥ इति शिवमन्त्रेण ॥ उँ न

मो नारायणाय ॥ इति नारायणाऽष्टाक्षरेण वागायत्र्या

वा प्रणवेन वा त्रिपुण्ड्रान्कुर्यात् ॥ इति भ० विधिः ॥

टी = विधि प्रमाणे तिलक अथवा भस्म त्रिपुण्ड्र धारण करवुं ॥

॥ हवे भस्म त्रिपुण्ड्र धारण करवानो विधि कहेछे ॥

भस्म लइ तेने जमणा हायनी त्रीजी आंगळीनो स्पर्श करी

॥ “अग्निरिति० भस्मानि” ॥ एमंत्र वडे तेनुं अभिमन्त्रण करी जल

नीसाये मिश्रित करी वचली त्रण आंगलीघोये ग्रहण करी

ललाट, हृदय, नाभि, कंठ, वेखभा, वे बाहुनी संधि पृष्ठ

अने मुस्तक एटले ठेकाणे ॥ “उँ नमः शिवाय” ॥ ए शिव

मंत्रे अथवा ॥ “उँ नमो नारायणाय” ॥ ए नारायणा ष्टाक्षर

मंत्रे अथवा गायत्री वडे अथवा प्रणव (उँ) वडे त्रिपुण्ड्र करवुं

॥ ए रीते भस्म त्रिपुण्ड्र धारण विधि पुरो थयो ॥

॥ अथ प्रातःसन्ध्याप्रयोगः ॥

मू. तत्रोदयात्पूर्वं सतारकायां वितारकायां वा कर्त्ता हस्तौपादौ प्रक्षाल्य धृतशुद्धवस्त्रोत्तरीयोबद्धकच्छोदर्भपाणिःप्राङ्मुख उपविश्य ॥ मानस्तोकइति मन्त्रस्य कुत्स आङ्गिरसो रुद्रो जगतो । शिखाबन्धने विनियोगः ॥ ॐ मानस्तोकेतनयेमानं आयौमानोगोपुमानोअश्वेषुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामिनोवर्धाहमिष्मंतःसदमि त्वाहवामहे॥१॥इति मन्त्रेण गायत्र्या वा शिखां बद्ध्वा कपात्रे जलमादाय दक्षिणकरे गृहीत्वा तं वामतर्जन्या संस्पृश्य मुक्ताऽङ्गुष्ठकनिष्ठिकेन संहतत्र्यङ्गुलिना तेन

टी=तेमा मूर्त्योदयनी पेहेलां ताराए सहित अथवा ताराए रहितना वस्त्रे कर्त्ता हाथ पग धोइ, शुद्ध वस्त्र तेमज उत्तरीय वस्त्र धारण करी, कच्छवांधी, (काछडी पाटली तथा पाटलीनो नीचेनो छेडो खोड़ी) हाथमां दर्भ लइ, पुरव सामा मोये बेड़ी ॥ “मानं स्तोक० महे” ॥ ए मंत्रे अथवा गायत्री वडे शिखाने प्रदक्षिणाये अढी आंटा वडे बांधी कासुं, लोडुं, कलइ, सीसुं, अने पीतल, ए शीवायना पात्रमां जल लइ ते जल जमणा हाथमां लइ ते हाथने डाबा हाथनी तर्जनी (अंगोठा पासेनी आंगली) वडे स्पर्श करी अंगुठो अने छेवटनी आंगली अलग राखतां वचली त्रणे आंगली एकठी राखी, ते

મૂ. = કરેણ માષમિતમણિમજ્જનપરિમિતં જલં બ્રાહ્મેણ
 તીર્થેન વિપ્રસ્ત્રિઃ પિબેત્ ॥ તતોહસ્તં પ્રક્ષાલ્ય શાન્ત્યુ
 પસ્પૃશેત્ ॥ અદ્યુષ્ટમૂલેન વારદ્વયમોષ્ઠમુનૃજ્ય । સંહતા
 મિશ્ત્રિભિરદ્યુર્લાભિરાસ્યં । અદ્યુષ્ટપ્રદેશિનીભ્યાંગ્રાણદ્વયમ્
 અદ્યુષ્ટાઽનામિકાભ્યાં ચક્ષુર્દ્વયં શ્રોત્રદ્વયં ચ । કાનિષ્ઠાદ્યુ
 ષ્ઠાભ્યાં નાભિં । કરતલેન હૃદયમ્ । સર્વાભિરદ્યુર્લાભિઃ
 શિરઃ । કરાઽગ્રેણાંઽસૌ ચ સ્પૃશેત્ ॥ અશક્તસ્ત્રિઃ પી
 ત્વા કરં પ્રક્ષાલ્ય દક્ષિણં કર્ણં સ્પૃશેત્ ॥

ટી. = હાથે માષ (આઠ ચળોટી ભાર) પરિમાણનો મણિ (પારો) વૃદ્ધે
 તેટલા પરિમિત જલને બ્રાહ્મ તીર્થે (અંગોઠાના મૂલ પાસેના
 ભાગે) બ્રાહ્મણ ત્રણ વાર પીયે ॥ પછી હાથ ધોઈ દંત્રિયોનો
 સ્પર્શ કરવો ॥ અંગોઠાના મૂલ વઢે વે વાર ઓષ્ઠનુ માર્જન કરી,
 એકઠી વચલી ત્રણ આંગલીથી મુઠને, અંગોઠો તથા તેની પાસે
 ની આંગલી વઢે જમણા ઢાવાબે નાકને, અંગોઠો અને છેવટની
 આંગલી પાસેની આંગલી વઢે જમણી ઢાવી આંખ, તેમજ બે
 કાનને, અંગોઠો અને છેવટની આંગલી વઢે નાભિને, હૃથેલી વઢે
 હૃદયને, સર્વ આંગલી વઢે મુસ્તકને, અને હાથના અગ્ર વઢે જમણા
 ઢાવા લખાને સ્પર્શ કરવો ॥ એ રીતે કરવા અશક્ત હોય તો
 ત્રણ વાર આચમ કરી હાથ ધોઈ જમણા કાંનનો સ્પર્શ કરવો ॥

मू. = इत्याचम्य ॥ जलं गृहीत्वा । अत्राद्य । अदोमासे ।
 अदःपक्षे । अदस्तिथौ । अदोवासरे ॥ ॥ “ममोपात्त
 दुरितक्षयार्थं प्रातःसन्ध्यापासनमहं करिष्ये” ॥ इति सङ्क
 ल्प्य पुनराचम्य ॥ “अपहता असुरारक्षांसिवेदिषदः” ॥
 इति मन्त्रेणाऽऽत्मानं परितः प्रदक्षिणं जलं परिक्षिप्य
 चतुर्मन्त्रैस्तत्र सप्रणवापोहिष्ठीयनवपादैः शिरसि मार्ज
 येत् ॥ * ॥ उकारस्यानुक्तगोत्रो ब्रह्मा परमात्मा देवी गा
 यत्री ॥ भूर्बाह्वस्वत्योभरद्वाजोऽग्निर्गायत्री ॥ भुवोमारी
 चः कश्यपो वायुरुष्णिक् ॥ स्वाराहुगणोगोतमः सूर्योऽनु
 टी. = एरीते आचमन करी, हाथमां जल लइ, पत्र २० ना टीपण
 प्रमाणे वेश कालनुं कीर्त्तन (संकल्प) करी “ममो पात्त ० रि
 प्ये” ए रीते संकल्प करी फरी आचमन लइ ॥ “अपहता ०
 पदः” ए मन्त्रे करी पोतानी फरती जमणे पढखे यइ डावा
 पढखानी तरफ लाववानी रीते जलनी धारा करी, चार मन्त्रो
 (ओंकार १ व्यावृत्तिओ त्रण २ गागत्री ३ अने आपोहिष्ठा
 नी ऋचा त्रण ४) वहे तेमां आपोहिष्ठानी ऋचा त्रणना नव
 पादना प्रणवयुक्त दरेक पादे मुस्तक उपर (तीर्थ वीगेरेमां ते
 ना जलाशयमांथी, अने घर आगल डावा हाथमां अथवा
 आचमनीमां पाणी लइ ते हाथ धरती उपर राखी तेमांथी
 दर्भ वहे) मार्जन करवुं *

मू. = पु॥ तत्सवितुर्मुन्त्रस्य गाथिनो विश्वामित्रः सविता
निचृद्गायत्री ॥ आपो हि ष्येति तिसृणां त्रिशिरास्त्वाष्टः
सिन्धुद्वीपो वाऽम्बरीष आपी गायत्री ॥ मार्जने विनि
योगः ॥ ॐ ॥ १ ॥ भूर्भुवः स्वः ॥ २ ॥ तत्सवितुर्वरेण्यं
भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ३ ॥ ॐ
आपो हि ष्ठा मंथो भुवः ॥ उतान ऊर्जे दधातन ॥ ऊमहे रेणा
यक्ष संसे ॥ उयो वः शिवतमोरसः ॥ उतस्य भाजयतेहनः
॥ उ उ गती रिव मातरः । उतस्मा अरंगमावः ॥ उय
स्य क्षयो यजिन्वथ ॥ उ आपो जनयथा चनः ॥ ४ ॥
॥ इति मार्जनम् ॥

॥ अथ प्राणायामः ॥

तर्जनीमध्यमारहिताभिरङ्गुलिभिर्नासापुटद्वयं धृत्वा
दक्षिणेन वायुं समाकृष्य निरुद्ध्य मन्त्रं त्रिवारंजपि

टी०=१ ॥ ए रीति मार्जन पुरु थयुं. ॥

॥ हवे प्राणायामनो विधि कहेछे ॥

अंगोठा पासेनी वे आंगळी वीना छेवटनी आंगळी बे तथा
अंगोठाएकरी नासिकाना पुढो वेनुं धारण करी जमणा पुढवडे
वायुने उंचो खेंची तेनुं रुंधन करी प्राणायामना मंत्रने त्रण

* * * * *
 मू. विराजश्छन्दांसि॥ आचमने विनियोगः॥ “उँ सूर्यश्च मा
 मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः पापेभ्योरक्षंतां यद्रा
 त्र्या पापमकार्षं मनसा वाचा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण
 शिश्ना रात्रिस्तदवलुम्पतु यत्किञ्चिद्दुरितं मयि इद
 महं माममृतयो नो सूर्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा”॥ इ
 त्याचम्य ॥ ॥ आपो हि षेति नवर्चस्य सूक्तस्य त्रि
 शिरास्त्राष्ट्रः सिन्धुद्वीपो वाऽम्बरीष आपोगायत्री। पञ्च
 मीवर्धमाना । सप्तमी प्रतिष्ठा । अन्त्ये द्वे अनुष्टुभौ ।
 मार्जने विनियोगः ॥ उँ आपो हि षाम्यो भुवस्तान ऊर्जे
 दधातन ॥ महेरणाय चक्षसे ॥ १ ॥ यो वः शिवतमोर
 सस्तस्य भाजयते हनः ॥ उशतीरिव मातरः ॥ २ ॥ तस्मा
 अरंगमामद्यो यस्य क्षयाय जिन्वथ ॥ आपोजनयथा च
 नः ॥ ३ ॥ शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये ॥ शौयो
 रभिस्त्रवन्तु नः ॥ ४ ॥ ईशाना वार्याणां क्षयंती श्रुषणी
 नाम् ॥ अपो याचामि भेषजं ॥ ५ ॥ अप्सु मे सोमो अब्र
 वीदुतर्विश्वानि भेषजा ॥ अग्निं च विश्वशं भुवम् ॥ ६ ॥ आ
 पः पृणीत भेषजं वरूथं तन्वेमम ॥ ज्योक्स्व सूर्यं दृशे ॥
 टी. “सूर्यश्च० स्वाहा” ए मंत्रे आचमन करी “ॐ आपो० वर्च
 * * * * *

मू. ७॥ इदमापः प्रवहत्यर्किचंदुरितं मयि ॥ यद्वाहमभि
दुद्रोहयद्वाशिषउतानृतं ॥ ८ ॥ आपो अद्यान्वचारिषं
सेतुसमं गस्महि ॥ पयस्वानम्र आर्गहितं मांसं सृज्वर्चसा
॥ ९ ॥ इति ऋगन्तेऽर्धर्चान्ते पादान्ते वा शिरसो मा
र्जनं कुर्यात् ॥ इति मार्जनम् ॥ ततो दक्षिण करं गोकर्ण
वत्कृत्वा तत्र जलं प्रक्षिप्य तं नासिकाग्रं नीत्वा ॥
ऋतंचेति सूक्तस्य माधुच्छन्दसोऽघमर्षणो भाववृत्तोऽनु
ष्टुप् ॥ अघमर्षणे विनियोगः ॥ उँऋतंचसत्यंचाभीद्वा
तपसोऽर्धजायत ॥ ततो रात्र्यजायत ततः समुद्रोऽर्णवः
॥ १ ॥ समुद्रादर्णवादधिसेवत्सरोऽजायत ॥ अहोरा
त्राणि विदधद्विश्वस्यमिषतो वशी ॥ २ ॥ सूर्याचन्द्रमसौ
धातायथा पूर्वमकल्पयत् ॥ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षमथो
टी. = सा ॥ १ ॥ एमदरेक ऋचाना अति अथवा अरधी ऋचाना
अंते अथवा पादना अंते मुस्तक उपर मार्जन (पक्ष ४१ ना
टीपणमां वताव्या प्रमाणे) करवुं. ए रीते मार्जन थयुं ॥
पछी जमणा हायने गायना कांन शरखो करी, तेमां जल
नांखी ते हाय नाकन अग्र पासे लइने ॥ ॥ “ उँऋतंच
र्णवः ॥ १ ॥ समुद्रा वशी ॥ २ सूर्याचन्द्रः स्वः ॥ ३ ॥ ”

मू० का गायत्र्या चतुर्थार्धं दद्यात् ॥ तत उपस्थानम् ॥
उदुत्यंचित्रमिति ऋद्धयेन सूक्तद्वयेन वाभूमावसंसक्तपा
र्ष्णिरेकपादस्थोवादक्षिणप्रपदस्थोवा कृता ऽञ्जलिरु
र्ध्वबाहुर्वाकुर्यात् ॥ * ॥ उदुत्यमित्येकर्चस्यप्रस्कण्वः
काण्वः सूर्यो गायत्री ॥ चित्रं देवानामित्येकर्चस्याद्भिः
सः कुत्सः सूर्यस्त्रिष्टुप् । उपस्थाने विनियोगः ॥ उँ उदुत्यं
जातवेदसं देवं वंहंति केतवः ॥ दृशे विश्वाप् सूर्यं ॥ १ ॥
चित्रं देवानामुदं गाद नीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ॥
आप्राद्यावापृथिवी अंतरिक्षं सूर्य आत्मा जगत्स्तस्थुष
श्च ॥ २ ॥ ॥ अथवा * ॥ उदुत्यमिति त्रयोदशर्चस्य
सूक्तस्य प्रस्कण्वः काण्वः सूर्यो नवाद्या गायत्र्यो दशस्याद्या
अनुष्टुभो ऽन्त्यास्त्र्यचो रोगघ्न उपनिषदन्त्योर्द्वर्चः शत्रुघ्न
श्च ॥ उपस्थाने विनियोगः ॥ उँ उदुत्यं जात वेदसं देवं

टी॥ याः का० करिष्ये” एरीते संकल्प करी गायत्री वडे चोथो अर्ध
आपवो ॥ ते पल्ली उपस्थान करवुं, ते “ उदुत्यं०” अने “चित्रं०”
एवे ऋचाए अथवा एवे सूक्ते भूमि उपर पानी न अडे तेम वे
पगे अथवा एक पगे (जमणाये) अथवा जमणा पगना अग्रवडे
उभी वे हाथनी अंजलि करी अथवा वाहु वेउंचा करी करवुं *
१ अगर नीचे प्रमाणेना वे सूक्त वडे उपस्थान करवुं ते. *

मलं=वहतिकेतवः । दृशेविश्वायसूर्य ॥१॥ अपत्येता
 यवोयथानक्षत्रायत्यकुभिः । सूरायविश्वचक्षसे ॥ २ ॥
 अदृश्रमस्यकेतवोविरश्मयोजनोअनु । धाजंतोअग्र
 योयथा ॥ ३ ॥ तरणि विश्वदर्शतोज्योतिष्कदासिसू
 र्य । विश्वमाभासिरोचनं ॥ ४ ॥ प्रत्यङ्देवानांविशः
 प्रत्यङ्मुदेषिमानुषान् । प्रत्यङ्गिविश्वस्वर्दृशे ॥५॥ १ ॥
 येनापावकचक्षसाभुरण्यंतंजनोअनु । त्वंवरुणपश्यसि
 ॥ ६ ॥ विद्यामेषिरजस्पृध्वहामिमानोअकुभिः । पश्यं
 जन्मानिसूर्य ॥ ७ ॥ सप्तत्वाहरितोरथेव हतिदेवसूर्य ।
 शोचिष्केशंविचक्षण ॥ ८ ॥ अयुक्तसप्तशुध्युवःसूरोर
 थस्यनप्यः । तामिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ ९ ॥ उद्वयंतमस
 रपरिज्योतिष्पश्यंतउत्तरं । देवं देवत्रासूर्यमगन्मज्यो
 तिरुत्तमं ॥ १० ॥ उद्यन्नद्यमित्रमहआरोहन्नुत्तरादिवं ।
 हृद्रोगंममसूर्यहरिमाणंचनाशय ॥ ११ ॥ शुकेषुमेहरि
 माणरोपणाकासुदध्मसि । अथोहारिद्रवेषुमेहरिमाणं
 निदध्मसि ॥ १२ ॥ उदगादयमादित्योविश्वेनसहसा
 सह । द्विषंतमहंरंघयन्मोअहंद्विषतेरंघं ॥ १३ ॥ २ ॥
 चित्रदेवानामितिषड्भ्रूचस्यसूकस्याङ्गिरसःकुत्सःसूर्य
 स्त्रिष्टुप् । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॥ उचित्रदेवानां

 म=मुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः॥आप्राद्या
 वा पृथिवीअंतरिक्षंसूर्यं अत्माजगतस्तस्थुषश्च ॥१॥सू
 र्योदेवीमुषसंरोचमानामर्योनयोषामभ्येतिपश्चात् । य
 त्रान रोदेवयतोयुगानिवितन्वतेप्रतिभद्रायभद्रं ॥२॥भ
 द्राअश्वाहरितःसूर्यस्यचित्रापतग्वाअनुमाद्यासः । नम
 स्यतोदिवआपृष्ठमस्थुः परिद्यावापृथिवीयंतिसुद्यः ॥
 ३ ॥ तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्माह्वित्वंमध्याकर्त्तौर्वितंतंसंजभा
 र । यदेदयुकहरितःसधस्थादाद्रात्रीवासस्तनुतोसिमसै
 ॥ ४ ॥ तन्मित्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्योरूपंकृणुतेद्यो
 रूपस्थे ॥ अनंतमन्यद्गुह्यदस्यपाजःकृष्णमन्यद्वरितःसं
 भरंति ॥ ५ ॥ अद्यादेवाउदितासूर्यस्यनिरंहसःपिष्ट
 तानिरवद्यात् । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुः
 पृथिवीउतद्यौः ॥ ६ ॥ इत्युपतिष्ठेत् ॥ ततस्तिष्ठन्नेव
 दक्षिणकरंवस्त्रेणाच्छाद्यरुद्राक्षाऽऽदिमालयाध्यानपूर्वकं
 टी=१९ रीते उपस्थान करबुं॥ ते पछी उभे उभेज जमणा हायने
 वस्त्र वहे डांकी रुद्राक्ष वीरिनी माला वहे ध्यान * पूर्वक
 * ॥ गायत्रीनो अर्थ ॥ देव एहेम के ते सविता एटले सर्वनी उत्पति, स्थिति, अ
 ने संहारना करनारा सूर्य,वेनु श्रेष्ठ एहेवुं के भर्ग एटले तेज-तेनुं ध्यान करीये.छेये
 ति सूर्य-मगरी मुदिने मेरो, एटले सकल सत्कर्मधां वत्पर करो ॥ ९ रीते गायत्रीनो
 अर्थ पुरो षयो ॥

મૂ.મનસા પ્રણવવ્યાહૃતિપૂર્વિકાં ગાયત્રીં સૂર્યોદયપર્યન્ત
મષ્ટોત્તરશતં ચતુષ્પંચાશદષ્ટાવિંશતિવાજપેત્ ॥ ઈંભૂર્મુ
વઃસ્વઃ । તત્સવિતુર્વરેણ્યંભર્ગોદેવસ્યધીમહિઃ । ધિયોયો
નઃ પ્રચોદયાત્ ॥ જપાનન્તરમ્ ॥ “અનેન જપેન શ્રી
ભગવાન્સવિત્ દેવતા પ્રીયતાં” । इत्युक्त्वा सूर्यं प्रणम्य
गुर्वादीन्प्रणमेत् ॥ ૫૦ “આસત્યલોકાત્પાતાલ લોક
લોકપર્વતાત્ ॥ ये सन्ति ब्राह्मणा देवास्तेभ्यो नित्यं

ટી.—મનવહે પ્રણવ, અને વ્યાહૃતિપુરઃ સર ગાયત્રીનો સૂર્યોદય
સુધી એકસો આઠ ૧૦૮ અથવા ચોપન ૫૪ અથવા અઠયા
વીશ ૨૮ વાર જપ કરવો. [કદી હસ્ત વડે જપ કરવો હોય
તો, વચલી (વીંજી) આંગલીના બે પર્વો (મૂલ, અને મધ્યની
બે રેખા) નિષેઘછે માટે અનામિકા (ટચલી આંગલીની
સેની) ના વચલા પર્વ (રેખા) થી આરંભી તર્જની (અં
પાસેની) ના છેલા પર્વ (રેખા) સુધી પ્રદક્ષિણા વર્તને (-
મિકાના મધ્ય, અને મૂલનાં પર્વ ૨, તથા તેની પાસેની
ચલી આંગલીનાં ત્રણ ૩, અનામિકા, તથા વચલીનાં છેલાં એક
૧ એક ૧ અને અંગોઠા પાસેનીનાં ત્રણ, એ રીતે) અગ્ર ન અંદે
તેમ અંગોઠા વડે સંખ્યા ગણવી તે દશ થાય તેમ જપ કરવો.] ॥
જપ થયા પછી “ અનેન જંયતાં ” એ રીતે કહી જપ અર્પણ કા
રી સૂર્યને પ્રણામ કરી, ગુરુ વીંગેરેને પ્રણામ કરવો તે “

म.मोनमः” १ * ॥ इति पठित्वादक्षिणोत्तरकर्णौ वामदक्षिणपाणिभ्यां स्पृष्ट्वा अमुकप्रवरा “न्वितो”ऽमुकगोत्र “ऋग्वेदान्तर्गतशाङ्खायनशाखाध्यायी” अमुकशर्मा “ऽहं भोगुरो त्वामभिवादये” । इति भूम्युपसङ्ग्रहण पूर्वकं नमस्कुर्यात् ॥ इति प्रातःसन्ध्याप्रयोगः ॥

॥ अथाऽऽशक्तस्य सन्ध्याविधिः ॥

अशक्तेनाऽऽचमनप्राणायामत्रयसङ्कल्पाऽऽञ्जलिप्रदानोपस्थानगायत्रीजपमात्रम् ॥ अत्यशक्तेनाऽऽचमनसङ्कल्पाऽऽञ्जलिप्रक्षेपमात्रं कार्यम् ॥ ततोऽप्यशक्तः पुत्रा

टी. = त्य० नमः ” ॥ ए श्लोक भणी जमणा अने डावा कानने डावा अने जमणा हाथे स्पर्श करी पोताना प्रवरो कही “अन्वितः” एम केहेवुं. पछी पोतानुं गोत्र कही “ऋग्वेदा० यी ” त्यां सुधी केहेवुं. पछी पोतानुं नाम तथा शर्म कही “अहं० ये” त्यां सुधी केहेवुं. ए रीते पृथिवीना स्पर्श पुरःसर नमस्कार करवो ॥ ए रीते प्रातःसंध्यानो प्रयोग पुरोधयो. ॥

॥ हवे अशक्तनो संध्यानो विधि कहेछे. ॥

अशक्ते आचमन, त्रण प्राणायाम, संकल्प, अंजलि प्रदान, उपस्थान, अने गायत्रीनो जपमात्र, अने तेथी अशक्ते आचमन, संकल्प, अने अंजली प्रक्षेप मात्र करवुं. तेथी पण अश

મૂ.દિદ્વારાસર્વાસંધ્યાંકારયેત્ ॥ઇત્યશક્તસંધ્યાવિધિઃ

॥ અથ સંધ્યાઽઽવશ્યકત્વમાહ ॥

ધર્માબ્ધૌ ॥૫૦॥સંધ્યામુપાસતેયેતે નિષ્પાપા બ્રહ્મલોક
ગાઃ ॥ અન્યકર્મફલં નાસ્તિ સંધ્યાહીનેઽશુચિત્વતઃ

॥ ૧ ॥ જીવમાનોભવેચ્છૂદ્રોમૃતઃશ્વા જાયતે ધ્રુવમિતિ ॥

વાક્યાન્તરમ્ ॥ મૃદં વિનાતુ માસેન સંધ્યાર્હાનાસ્ત્રિભિ

ર્દિનૈઃ । પ્રાતઃસ્નાનં ત્યજન્વિપ્રઃ સપ્તાહાચ્છૂદ્રતાં વ્રજે

દિતિ ॥ કાત્યાયનઃ ॥ અત ઊર્ધ્વં પ્રવક્ષ્યામિ સંધ્યો

ટી.ક્ર હોયતો પુત્ર વીંગેરેની પાસે તમામ સંધ્યા કરાવવી. ॥૧

રીતે અશક્તનો સંધ્યાનો વિધિ પુરો થયો. ॥

॥ હવે સંધ્યાનાં જરૂરી પણાને કહેછે ॥

॥ ધર્મસિંધુમાં ॥ જેઓ સંધ્યાનું ઉપાસન કરેછે તેઓ નિષ્પાપ

થઈ બ્રહ્મલોકમાં જાયછે. સંધ્યા ન કર્યાથી અશુચિ પણાને લીધે

તેઓને વીજા કર્મનું ફલ થતું નથી ॥ ૧ ॥ એટલુંજ નહિ પણ

જીવે ત્યાંસુધી ગૂઢ બરાબર થતાં મુવા પછી નિશ્ચેતે કુતરો અ

વતરેછે ॥ વીજું વાક્ય ॥ માટી વગર શૌચ ક્રિયાકરેતો એક

માસે, અને સંધ્યા ન કરેતો ત્રણ વીવસે, અને પ્રાતઃસ્નાન ન

કરેતો સાત વીવસે બ્રાહ્મણ ગૂઢ પણાને પામેછે ॥ કાત્યાય

ન કહેછેકે ॥ આપછી જેમાં સંધ્યાઓનું ઉપાસન રહેલુંછે તે

વિધિને હું કહીશ ॥ જેથી સંધ્યાહીન બ્રાહ્મણ સર્વ કર્મો કર

मू.पासनकं विधिम् ॥ अनर्हः कर्मणां विप्रः सन्ध्याही
नोयतः स्मृतः ॥ १ ॥ तथा सन्ध्याविधिमुक्ता ॥ एतत्स
न्ध्यात्रयं प्रोक्तं ब्राह्मण्यं यत्र तिष्ठति ॥ यस्य नास्त्या
दरस्तत्र न स ब्राह्मण उच्यते ॥ करणे फलमाह
स एवा॥सन्ध्यालोपस्य चकितः स्नानशीलस्तु यः सदा
॥ तं दोषा नोपसर्पन्ति गरुत्मन्तमिवोरगाइति ॥ * ॥
ततः साग्निर्होमानंतरमेवा॥“उत्थायप्रातराचम्याहरहः
स्वाध्यायमधीयीताद्यानोदेवसवितरिति द्वेअपेहिमनस
स्पतइतिसूक्तमृतंचसत्यंचेतिसूक्तमादित्यावहिरस्यते
तिसूक्तशेषइंद्रश्रेष्ठानीत्येकाहंसःशुचिषदित्येकानमोमह
द्भ्यइत्येकायतइंद्रभयामहइत्येकाधः स्वप्नस्येत्येकायो
मेराजन्नित्येकाममाग्नेवर्चइतिसूक्तंस्वस्तिनोमिमीतामि
वाने अयोग्यछे एम कहुंछे ॥ तेमजसंध्या विधि कही केहेछेके ॥
जेमां ब्राह्मणपणुं रहुंछे ते आ त्रण संध्या में कहीछे ॥ जेनो ते
त्रण्ये संध्या करवामां आदर नथी ते ब्राह्मण न केहेवाय ॥
संध्या करवामां फल तेज कहेछे ॥ संध्या लोपना भयथी बी
हीनेलो अने हमेश प्रातःस्नान करनारो जे ब्राह्मणछे ते प्र
त्ये दाषो (पापो) जेम गरूड पासे सर्प जइ सकता नथी ,तेमा
जतां नथी ॥ ॥ ते पछी साग्निकने होम पछीज “ उत्था

તિચપંચા” ઇતિ સૂત્રોક્તાન્મન્ત્રાન્પઠેદિતિ દર્પણકારઃ ॥
 બ્રહ્મયજ્ઞસ્તુ પ્રાતર્હોમોત્તરં તર્પણાત્પ્રાગ્વા વૈશ્વદેવાવસાને
 વાકાર્યં ઇતિ પ્રયોગદીપે ॥ નિરગ્નિકાનાં હોમાઽભાવાત્તૈઃ
 સન્ધ્યોત્તરમેવ સૂત્રોક્તમન્ત્રાઃ પઠનીયાઃ ॥ તતો બ્રહ્મયજ્ઞઃ ॥
 તેયથા ॥ * ॥ અધાનો દેવ ઇતિ દ્વયોઋચોઃ ય્યાવાશ્વઆ
 ત્રેયઃ સવિતા ગાયત્રી ॥ અપેહીતિ પંચર્ચસ્ય સૂક્તસ્ય પ્રચેતા
 આદિરસોદુઃશ્વ પ્રઘ્ન્યં વૈશ્વદેવમાનુષ્ટુભં તૃતીયા પંચમ્યૌ
 ત્રિષ્ટુપ્પઙ્કી ॥ ઋતં ચસત્યં ચેતિ સૂક્તસ્ય માધુચ્છન્દસો ધર્મર્ષ
 ણોભાવવૃતો નુષ્ટુપ્ ॥ આદિત્યા અવહિર્યતેષ્ટર્ચસ્ય સૂક્ત
 શેષસ્યાપ્ત્યસ્ત્રિત આદિત્યોન્ત્યાઃ પંચૌષસ્યોદુઃશ્વ પ્રઘ્ન્યં
 મહાપઙ્કિઃ ॥ ઇન્દ્રશ્રેષ્ઠાનીત્યસ્યા દ્વિગોત્રોઽગૃત્સમદ ઇન્દ્ર
 સ્ત્રિષ્ટુપ્ ॥ હંસઃ શુચિષદિત્યસ્યા વામદેવો ગોતમઃ સૂર્યો
 જગતી ॥ નમો મહદ્ભ્ય ઇત્યસ્યા દ્વિગોત્રઃ શુનઃ શેષો દેવા
 સ્ત્રિષ્ટુપ્ ॥ યત ઇન્દ્રેત્યસ્યા ભર્ગઃ પ્રાગાથ ઇન્દ્રાવૃહતી ॥
 અધઃસ્વપ્રેત્યસ્યાઃ કક્ષીવાન્દૈર્ધતમસઃ ડશકપ્રસૂતા વશ્વિ
 યં પંચ” એ સૂત્રમાં કહેલા મન્ત્રો ભળવા એમ દર્પણકાર કહેછે.
 બ્રહ્મયજ્ઞતો પ્રાતર્હોમ પછી અથવા તર્પણની પેઠેલાં અથવા વૈશ્વ
 દેવની સમાપ્તિમાં કરવો એમ પ્રયોગદીપમાં કહ્યું છે. નિરગ્નિકોને
 હોમનો અભાવ છે માટે તેણે સંધ્યાપછીજ સૂત્રોક્ત મન્ત્રો ભળવા
 ને તે પછી બ્રહ્મ યજ્ઞ કરવો. ॥ તે સૂત્રોક્ત મન્ત્રો આ પ્રમાણે. *

नौगायत्री । योमेराजन्नित्यस्याः कूर्मआङ्गिरसोद्विगो
त्रोगृत्समदोवावरुणस्त्रिष्टुप् ॥ ममाग्नइतिनवर्चस्यसूक्त
स्यआङ्गिरसोवैश्वदेवंत्रैष्टुभमन्त्याजगती । सहस्रैलि
कया । अग्न्यन्वाधानेतथादर्शनात् । स्वस्तिनोमिमीता
मितिपंचर्चस्यसूक्तशेषस्यात्रेयः स्वस्त्यात्रेयोविश्वेदेवा
आद्यास्तिस्त्रिष्टुभोत्येद्वेअनुष्टुभौजपेविनियोगः ॥ ॐ
अद्यानोदेवसवितःप्रजावत्सावीःसौभगं ॥ परादुःष्व
ज्यंसुव ॥ १ ॥ विश्वानिदेवसवितर्दुरितानिपरांसुव ॥
यद्भद्रंतन्नआसुव ॥ २ ॥ अपोहिमनसस्पृतेपक्रामपर
श्वर ॥ परोनिर्ऋत्याआचक्ष्वबहुधाजीवतोमनः ॥ १ ॥
॥ ३ ॥ भद्रंवैव रं वृणतेभद्रयुंजंतिदक्षिणं ॥ भद्रं वैवस्व
तेचक्षुर्वहुत्राजीवतोमनः ॥ २ ॥ ४ ॥ यदाशसानिःश
साभिःशसोपारिमजाग्रतोयत्स्वपंतः ॥ अग्निर्विश्वान्यप
दुष्कृतान्यजुष्टान्यारेअस्मदधातु ॥ ३ ॥ ५ ॥ यदिन्द्र
ब्रह्मणस्पतेभिद्रोहंचरामसि ॥ प्रचेतानआङ्गिरसोद्विष
तांपात्वंहंसः ॥ ४ ॥ ६ ॥ अजैष्माद्यासंनमचाभूमा

१ टी=“ममाग्ने” एनवक्त्रा “अर्वाचमिद्र” एखिल ऋचाए
सहितमले दस ऋचा भणवी. केमके इष्टिमां अग्निना अन्वा धा
नम्रां तेम भणवानुं जणायछे ॥ * ॥

नागसोवयं ॥ जाग्रत्स्वप्नः संकल्पः पापोयं द्विष्मस्तं स
 ऋच्छतु योनो द्वेष्टितमृच्छतु ॥ ५ ॥ ७ ॥ ऋतं च सत्यं चाभीष्टा
 तपसोऽध्यजायत ॥ ततो रात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः
 ॥ १ ॥ ८ ॥ समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अजायत ॥ अहोरा
 त्राणि विदधुर्द्विष्वस्य मिषतो वशी ॥ २ ॥ ९ ॥ सूर्या चंद्र
 मसौ धाता यथा पूर्वमंकल्पयत् ॥ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्ष
 मथोऽस्वः ॥ ३ ॥ १० ॥ आदित्या अवहिरस्य ता धिक्कूल
 दिवस्पशः ॥ सुतीर्थमर्वतो यथानुनोनेषथा सुगमनेह सो
 वरुतयः सुरुतयो वरुतयः ॥ १ ॥ ११ ॥ नेह भद्रं रक्षस्वि
 नेनावयै नो पया उत ॥ गेवे च भद्रं धेने ववीराय च श्रवस्य
 तेनेह सोव ॥ २ ॥ १२ ॥ यदा विर्यं देपीच्यं देवा सो
 अस्ति दुष्कृतं ॥ त्रितेतद्विष्वमाप्त्य अरे अस्मद् धातना
 नेह सोव ॥ ३ ॥ १३ ॥ यच्च गोषु दुःष्वप्न्यं यच्चास्मे दु
 हितर्दिवः ॥ त्रिताय तद्विभावया प्याय परावहानेह सो
 व ॥ ४ ॥ १४ ॥ निष्कंवाघा कृणवते स्रजं वा दुहित
 र्दिवः ॥ त्रिते दुःष्वप्न्यं सर्वमाप्त्ये परिदद्मस्य नेह सोव ॥
 ५ ॥ १५ ॥ तदन्नाय तदपसेतं भागमुपसेदुषे ॥ त्रिता
 य च द्विताय चोषो दुःष्वप्न्यं वहानेह सोव ॥ ६ ॥ १६ ॥

मू. यथाकृलांयथाशफयथक्रुणंसन्नयामसि ॥ एवादुःष्व
 ज्युंसर्वमाप्त्येसन्नयामस्यनेहसोव ॥ ७ ॥ १७ ॥ अजे
 प्माद्यासनामचाभूमानांगसोवयं ॥ उषोयस्मादुःष्वज्या
 दभैप्मापतदुच्छत्वनेहसोव ॥ ८ ॥ १८ ॥ इन्द्रश्रेष्ठा
 निद्रविणानिधेहिचित्तिदक्षस्यसुभगत्वमस्मे ॥ पोषंरयी
 णामरिष्टितनूनांस्वाद्यानंवाचः सुदिनत्वमह्ना ॥ १ ॥
 १९ ॥ हंसःशुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्वोतावेदिषदतिथिर्दु
 रोणसत् ॥ नृषद्वरसद्वतसव्योमसद्वजागोजाक्रुतजाअ
 द्विजाक्रुतं ॥ १ ॥ २० ॥ नमोमहद्भ्योनमोअर्भकेभ्यो
 नमोयुवभ्योनमआशिनेभ्यः ॥ यजामदेवान्यदिशकन
 वाममाज्यायसःशंसमावृक्षिदेवाः ॥ १ ॥ २१ ॥ यतइं
 द्रभयामहेततो नोअभयंकुधि ॥ मघवच्छुग्धितवतन्नउ
 तिभिर्विद्विषोविमृधोजहि ॥ १ ॥ २२ ॥ अयःस्वप्नस्य
 निर्विदेभुंजतश्चरवेतः ॥ उभातावस्त्रिनश्यतः ॥ १ ॥ २३
 यो मेराजन्युज्योवासखावास्वप्नेभयंभीरदेमह्यमाहं ॥
 स्तेनोवायोदिप्सतिनोवृकोवात्वं तस्माद्वरुणपाह्यस्मा
 न् ॥ १ ॥ २४ ॥ ममाग्नेवर्चोविहवेष्वस्तुवयंत्वेन्धाना
 स्तन्वंपुषेम ॥ मह्यंनमंतांप्रदिशश्चतस्त्रयार्ध्यक्षेणष्टत
 नाजयेम ॥ १ ॥ २५ ॥ ममदेवाविहवेसंतुसर्वइन्द्रवंतो

मू॒म॒रुतो॒विष्णु॒रग्निः॥म॒मा॒न्तरि॒क्षमु॒रुलो॒कम॒स्तुम॒ह्य॒वातः॥
 प॒वता॑क॒र्मेअ॒स्मिन् ॥ २ ॥ २६ ॥ म॒यिदे॒वाद्र॒विण॒मा
 य॒जन्ता॑म॒य्याशी॒रस्तु॒मयि॑दे॒वहू॑तिः ॥ दे॒व्याहो॑ता॒रोब॒नु
 ष॑न्त॒पूर्वे॑रि॒ष्टाः स्या॒मत्त्वा॒सुवी॑राः ॥ ३ ॥ २७ ॥ म॒ह्यं
 य॒जन्तु॑म॒यानि॑ह॒व्याकू॑तिः॒सत्या॑म॒नसो॑मेअस्तु ॥ ए॒नो
 मा॒निगा॑न्क॒तम॒च्च॒नाहं॑वि॒श्वेदे॒वासो॑अ॒धिबो॑च॒तानः॥ ४ ॥
 २८ ॥ दे॒वीःष॒ळुर्वी॒रुरु॑नः॒कृणो॑त॒विश्वे॑दे॒वासइ॒हवी॑र॒य
 ध्वं॥मा॒हा॒स्महि॒प्रज॑या॒मात॒नूभि॒र्मार॑धाम॒द्विष॑ते सोम॒रा
 ज॒न् ॥ ५ ॥ २९ ॥ अ॒ग्नेम॒न्युं॒प्रति॑नु॒दन्प॑ रे॒षाम॑द॒व्योगो
 पाः परि॑पा॒हिन्स्त्वं ॥ प्र॒त्यं॒चोय॑न्तु॒निगु॑तः॒पुन॑स्ते॒मै
 षा॑न्ति॒त्तं॒प्रबु॑धा॒विने॑शत् ॥ ६ ॥ ३० ॥ धा॒ताधा॑तृ॒णांभु॑व
 न॒स्यय॑स्पति॒र्देवं॑त्रा॒तार॑म॒भिमा॑ति॒षाहं ॥ इ॒मंय॑ज्ञम॒श्वि
 नो॒भाबृ॑ह॒स्पति॑र्दे॒वाःपा॑तु॒यज॑मानं॒न्यथा॑त् ॥ ७ ॥ ३१ ॥
 उ॒रुव्य॑चा॒नोम॑हि॒षःश॑र्म॒यंस॑द॒स्मिन्ह॑ वे॒पुरु॑हूतः॒पुरु॑क्षुः॥
 स॒नःप्र॑जा॒यैर्ह॑र्य॒श्वमृ॒ळ्येद्र॑मानो॒रीरि॑षो॒माप॑रा॒दाः ॥
 ८ ॥ ३२ ॥ येनः॒सप॑त्ना॒अप॑ते॒भवं॑त्वि॒द्राग्नि॑भ्याम॒व
 बा॑धाम॒हेता॑न् ॥ व॒सवो॑रु॒द्राआ॑दि॒त्याउ॑परि॒स्पृशं॑मो॒ग्रं
 चे॒त्तार॑म॒धिरा॑जम॒क्रन् ॥ ९ ॥ ३३ ॥ खि॒ल ॥ अ॒वीच॑मि

मू.द्रुममुतोहवामहेयोगोजिद्वनजिद्वजिद्यः।इमंनोयज्ञं
विह्वेजुपस्वास्यकुल्मीहरिवोमेदिनंत्वा॥१०॥३४॥स्व
स्तिनोमिमितामश्विनाभर्गःस्वस्तिदेव्यादितिरनर्वणः॥
स्वस्तिपूपाअसुरोदधातुनः स्वस्तिद्यावाप्राथिवीसुचेतु
ना ॥१॥ ३५॥ स्वस्तयेवायुमुपत्रवामहेसोमंस्वस्तिभुव
नस्ययस्पतिः ॥ बृहस्पतिसर्वगणंस्वस्तयेस्वस्तयेआ
दित्यासोभवन्तुनः ॥ २ ॥ ३६ ॥ विश्वेदेवानोअद्यास्व
स्तयेवैश्वानरोवसुरग्निःस्वस्तये ॥ देवाअवन्वृभवः
स्वस्तयेस्वस्तिनोरुद्रःपात्वंहंसः ॥ ३ ॥ ३७ ॥ स्व
स्तिमित्रावरुणास्वस्तिपंध्येरेवति ॥ स्वस्तिनइन्द्रश्चा
ग्निश्चस्वस्तिनोअदितेकृधि ॥ ४ ॥ ३८ ॥ स्वस्तिपं
थामनुचरेमसूर्याचन्द्रमसाविव ॥ पुनर्ददताघ्नताजानता
संगमेमहि ॥ ५ ॥ ३९॥ इति सूत्रोक्तमन्त्राःसमाप्ताः ॥

टी=१ एरिते सूत्रोक्त मंत्रो पुरा थया.

❖ आ सूत्रोक्त मंत्रं सप्ताहमा उठौ, भाचमन कड, भक्त्या एव दयाशंकर कृत
प्रयोगदीपमा कथ्यते, अने " उःथाव० एव " ए सूत्रमाणा " उःथाव " ए शब्दो
भर्ष दर्पणकारे " होमना स्थानक थकी उठौने भणना " एहेचो करोलोछे माटे दप
नकारना मतने अनुसरी आ जगोए मंत्रा दाखल कर्याछे, सबबने सप्ताहमा भणेतो
सनान तथा संध्याना चलतने हरकत पोहोचै माटे एव ०,४ मा लक्ष्या मुनय आ न
गोए भणचा वे नभोर साकेछे, ॥

॥ અથ દેવપૂજાવિધિઃ ॥

મૂ.પ૦ ॥ અતઃ પરં ચદેવાનામર્ચનં કારયેદ્બુધઃ ॥ ગણેશં પૂજયેદ્યસ્તુ વિઘ્નસ્તસ્ય નવાધતે ॥ આરોગ્યાર્થેઽર્ચયેત્સૂર્યં ધર્મમોક્ષાય માધવમ્ ॥ શિવં ધર્માર્થમોક્ષાય ચતુર્વર્ગાયચણ્ડિકામ્ ॥

॥ અથશ્રી વિષ્ણવાદિપઞ્ચાઽઽયતનાનિ ॥

વિષ્ણૌમધ્યેશિવેભાસ્ય સૂર્યાઽઽર્યા ઈશાદિક્રમાત્ ॥ શમ્ભૌમધ્યે વિષ્ણુસૂર્યગજાસ્યાયોસ્તથા ક્રમાત્ ॥ રવૌમધ્યગતે રુદ્રગણેશાઽચ્યુતશકયઃ ॥ મધ્યેદેવ્યાંવિષ્ણુ

હવે દેવ પૂજાનો વિધિ કહેછે ॥

સૂત્રોક્ત મંત્રો ભળ્યા પછી બુધ જન દેવોનું અર્ચન કરે. જે ગણેશનું પૂજન કરે તેને વિઘ્ન બાધ કરે નહીં. આરોગ્યતાને માટે સૂર્યનું; ધર્મ, અને મોક્ષને માટે વિષ્ણુનું; ધર્મ, અર્થ, અને મોક્ષને માટે શિવનું; અને ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષને માટે ચંદીનું પૂજન કરવું. ॥

॥ હવે શ્રીવિષ્ણુવીગેરેનાં પાંચ સ્થાનો કહેછે. ॥

વિષ્ણું મધ્યમાં હોય ત્યારે શિવ, ગણેશ, સૂર્ય, અને અંબિકાને અનુક્રમે ઈશાન, અગ્નિ, નૈઋત નેવાયુ કોણામાં; અને એજ અનુક્રમથી શિવ મધ્યમાં હોય ત્યારે, વિષ્ણું, સૂર્ય, ગણેશ, અને અંબિકાને; સૂર્ય મધ્યમાં હોય ત્યારે શંકર, ગણેશ, વિષ્ણું અને

मू. शिवगणेशरवयः क्रमात् ॥ मध्येगणपतौ विष्णुशिवसू-
र्याऽम्बिकास्तथा ॥ ऐशान्यादिक्रमेणैव पञ्चायतनप-
ञ्चकम् ॥

॥ पञ्चाऽऽयतनकोष्टाऽऽकृतिः ॥

१०.	अ०	१०.	अ०	१०.	अ०	१०.	अ०	१०.	अ०
शंकरः	गणेशः	विष्णुः	सूर्यः	शिवः	गणेशः	विष्णुः	शिवः	विष्णुः	शिवः
१	१	२	१	२	१	३	१	२	१
विष्णुः	शिवः	सूर्यः	देवी	गणेशः	देवी	सूर्यः	गणेशः	देवी	सूर्यः
५	४	५	४	५	४	५	४	५	४
वा.	नै.	वा.	नै.	वा.	नै.	वा.	नै.	वा.	नै.

एतासु पञ्चस्वपि देवतासु यस्य आराध्यत्वेन या मुख्या
तस्याः प्राधान्येन पीठमध्ये स्थापनाऽर्चने । अपरे च

टी. शक्तिने; वेवी (अंबिका) मध्यमां होय त्यारे विष्णुं, शंकर,
गणेश, अने सूर्यने; गणपति मध्यमां होय त्यारे विष्णुं, शि-
व, सूर्य, अने अंबिकाने; एरीते ईशानादिक्रमे करी पांच देवोनां
पांच स्थान कहां ते स्थानकोनुं कोष्टक उपर लख्या प्रमाणे
समजवुं. आ पांच देवोमां जेने जे देव आराधन पणाए
मुख्य होय तेनुं प्रधानपणाए सिंहासनना मध्यमां स्थापन
अने अर्चन करवुं. बाकीना चार देवो कहेला प्रकारे ईशा-
न कोणाथी आरंभ करी बायु कोणा सुधी चारे कोणामां स्था-

મૂ. ત્વારો દેવા યથોક્તેન પ્રકારેણેશાનકોણાદારમ્યચતુ
ષ્કોણેષુ સ્થાપનીયાઃ ॥ તદુક્તમ્ ॥ પ૦
ર્જિતાદેવા દુઃસ્વશોકમયાવહાઃ * । ઇતિ ॥

॥ અથ શિવપૂજાઽઽવશ્યકત્વમ્ ॥

શિવપૂજાયા આવશ્યકત્વં લિંગાર્ચન ચન્દ્રિકાયાં યમા
દૂત સંવાદે યમેનોક્તમ્ ॥ પ૦ ॥ તતોચત્તેન કર્તવ્યા
પૂજા નિરન્તરમ્ સ્નાનં સન્ધ્યા લિંગપૂજા હોમશ્ચ પિ
તૃતર્પણમ્ ॥ સ્વાધ્યાયશ્ચેતિ ષડ્વિપ્રૈઃ કર્તવ્યં નિયમે
ન હિ ॥ નિત્યત્વેનૈવ વિધિના પ્રાપ્તં લિંગસ્ય પૂજનમ્
॥ તથાચ ॥ શિવપૂજાર્થનાલસ્યંયઃ કરિષ્યતિ મૂઢધીઃ ॥

ટી. પવા ॥ તે કહ્યુંછે ॥ પોતાના સ્નાનથી વર્જિત થઈલા દેવો
દુઃસ્વ, શોક, અને મયને આપનારા થાયછે.

॥ હવે શિવપૂજાનું અવશ્યપણું કહેછે ॥

શિવપૂજાનું અવશ્યપણું લિંગાર્ચન ચન્દ્રિકામાં યમ અને દૂતના
સંવાદમાં યમે દૂત પ્રત્યે કહ્યુંછે કે ॥ શિવ પૂજનનું અવશ્યપ
ણુંછે માટે યત્ન વડે નિરંતર શિવ લિંગની પૂજા કરવી. સ્નાન,
સંધ્યા, લિંગપૂજા, વૈશ્વદેવ, પિતૃતર્પણ, અને બ્રહ્મયજ્ઞ, એ છ
કર્મો-બ્રાહ્મણોએ જરૂર કરી કરવાં. માટે નિત્યપણાના વિધિયે
લિંગનું પૂજન પ્રાપ્ત થયું. ॥ તે પ્રકારે ॥ શિવપૂજાસાત્કમૂઢ બુદ્ધિ

मू॥ स विहाय क्षीरमुष्णं मूत्रं पिबति सर्वदा॥ तथाचे-
 शानसंहितायाम्॥ यस्य नास्ति गृहे नित्यं शिवलिङ्गाऽ-
 र्चनं शिवे!॥ तद्रृहं चण्डि! चाण्डालगृहमेव न संशयः॥
 शिवलिङ्गं न यस्याऽस्ति गृहे विल्वदलार्चितम्॥ तद्रृहं
 दूरतस्त्याज्यं चण्डालागारवद्रृहं॥ शिवलिङ्गं न यस्यास्ति
 विल्वपत्रादिपूजितं॥ तद्रृहे जलमप्यल्पं न पेयं सर्व-
 था द्विजैः॥ येन नाभ्यर्च्यते लिङ्गं मोहाद्भ्रान्त्या पि-
 सर्वथा॥ न संवदेद्भ्रमेणापि तेन सादं न संवसेत्॥
 शिवलिङ्गार्चनं यस्तु न करिष्यति दुर्मतिः॥ तत्स्प

टी.वालो जे आळस करी ते कढेला दुधनेतजीसदाकाल मूत्रनुं
 पान करेले॥ ते प्रमाणे ईशान संहितामां शिवे कटुंछे॥ हे पा-
 र्वती! जेना घरमां रोज शिवलिंगनुं अर्चन थतुं नथी तो हे
 चंडी! तेनुं घर चंडालनुंज घर समजवुं तेमां संदेह नथी. जेना
 घरमां बीलीपत्र वडे अर्चन करेलुं शिवलिंग नथी, तेना घरने
 चंडालना घरनी बराबर दूरथी तजवुं जोइए.॥

जेना घरमां बीलीपत्र वीगेरेये पूजन करेलुं शिवलिंग नथी,
 तेना घरमां ब्राह्मणोए कोइरीते थोडुं पण पाणी पीवुं नथी.॥
 जेणे मोहथी, अने भ्रांति वडे शिवना लिंगनुं अर्चन कर्युं न-
 थी, तेनी साथेअजाणपणे पण कोइ वस्वत नबोलवुं, अने तेनो
 संगपण न करवो. दुर्मतिवालो जे पुरुष शिवलिंगनुं अर्चन न

મૂ. શૈભાનુમાલોક્ય સચૈલંસ્નાનમાચરેત્ ।
 ર્ચને પ્રસ્ય નાઽસ્ત્યસાધારણા મતિઃ ॥ ચાણ્ડાલઃ સ તુ
 જ્ઞેયઃ સર્વકર્મવહિષ્કૃતઃ ॥ શિવલિङ્ગાર્ચનં નિત્યં
 જેદવિવેકતઃ ॥ સ યાતિ નરકં ઘોરં યાવદા ચન્દ્ર
 મ્ ॥ અત્યન્તદુર્લભં જન્મં કલૌ પ્રાપ્યાપિ માનુષમ્ ॥
 દિ નારાયણેચ્છમ્ભું તસ્ય જન્મનિરર્થકમ્ ॥ ન પેયં
 પ્યાદૌ મામનમ્બ્યર્ચ્યં સર્વથા ॥ પિવેદ્યદિ પ્રમાદેનરેતઃ
 યી ભવિષ્યતિ ॥ લિङ્ગપુરાણેઽપિ ॥ શિવલિङ્ગાર્ચનં
 ક્વા ભોક્તુમિચ્છતિ યોનરઃ ॥ તમાનીયાઽઽયસૈઃ પિષ્ટેઃ સ

ટી. ધીકરતો તેનો સ્પર્શ થાય ત્યારે સૂર્યનું દર્શન કરી તે
 સહીત નાહાવું. શિર્વાલિંગના પૂજનમાં જેની આગ્રહવાળી
 નથી તેને સર્વ કર્મથી દૂર કરેલો ચાંડાલ જાણવો. જે અ
 કથી અવશ્ય એવું શિર્વાલિંગનું અર્ચન તજે તોતે જ્યાંસુધી
 અને તારા રહે ત્યાંહાં સુધી ઘોર નરકને પામેછે ॥
 ધણો દુર્લભ મનુષ્યનો અવતાર પામીને પણ જો શંભુનું આરા
 ન કરે તો તેનો જન્મ તથા સમજવો, મને (શીવને) ન પૂજીને
 રીતે તે પેહેલાં પાણી પણ પીવું નહીં, ને જો પ્રમાદ વડે
 વીર્યનો પીવાવાલો થાયછે. ॥ લિંગપુરાણમાં પણ ॥ જે
 શિર્વાલિંગના અર્ચનને તજીને જમવા ઇછેછે તેને,
 લાવીને લોહાના ગોળા વડે તાડન કરેછે. હે દેવી ! જેને

मू.न्ताडयति भास्करिः॥येन न क्रियते देवि! शिवलिङ्गस्य
पूजनम् ॥ तमानीयाऽतियत्नेन कण्टकैस्ताडयाम्यहम्
पाद्वेऽपि ॥ लिङ्गपूजां विहायैव यदिभुङ्क्ते भमाद्विजः॥
तदा तदन्नं निष्काश्य चरेच्चान्द्रायणाऽष्टकम् । तथा तत्रैव
॥ लिङ्गार्चनं विहायैव भुक्ते तैर्दुरात्मभिः ॥ पश्यैतान्कि
मिकुण्डस्थान्किमिभक्षणतत्परान् ॥ ब्रह्मोत्तरखण्डे ॥
वरं प्राणपरित्यागश्छेदनं शिरसोपि वा ॥ न त्वनभ्य
र्च्य भुर्जायाद्भगवन्तं त्रिलोचनम् ॥ तथा बृहज्जावालो
पनिषदपि ॥ “अहरहः शिवलिङ्गमनभ्यर्च्य नार्श्नायात्फ
लमन्नमन्यद्वायद्यश्नीयाद्रेतोभक्षी भवेन्नापः पिवेद्यदिपि
टी. = वलिंगनुं पूजनं नथी कर्तुं तेने हुं यत्नं वडे लावीने कांटा
वडे ताडनं करुं छुं ॥ पञ्चपुराणमां पण ॥ जे ब्राह्मण लिंग
पूजाने तजीनेज जो भ्रम थकी जमे त्यारे जमेला अन्ननुं वस
न करी तेणें आठ चांद्रायणो करवां ॥ ते प्रमाणे तेमांज ॥ आ
दुष्ट. पुरुषोए लिंगपूजनं तजीनेज स्वाधुंछे तेपी एओने किमिना
कुंडमां पडेला अने किमिना भक्षणमां तत्पर थएलाने जूवो.
॥ ब्रह्मोत्तरखंडमां ॥ प्राणनो त्याग अथवा माथानुं फापनुं
ए वेवानां सारां, पण भगवान् एवा त्रिलोचनने पूज्याविना
जमवुं ते सारुं नथी. ॥ ते प्रमाणे बृहज्जावाल उपनिषद् पण
कहेछे ॥ “दुरोज शिवलिंगने पूज्याविना फल, अन्न अथवा बीजुं
काइ खावुं नहीं ; कदि खायतो वीर्यं खावावालो थाय, तेम

વેત્પૂયપોભવેત્રમાદેનૈકદાત્વનમ્ભ્યર્ચ્યમાંભુત્કામોજયિ
 ત્વાવાકેશાન્વાપયિત્વાગવ્યાન્યપિપૃચસંગૃહ્યોપોષ્યજ
 હેરુદ્રસ્થાનેવાજપેત્રિવારં શતરુદ્રિયમાદિત્યં પશ્યન્નમિ
 ધ્યાયન્સ્વકં કર્મતતોરૌદ્રંદેવમન્ત્રૈર્માર્જનં કુર્યાત્તતોમો
 જયિત્વાબ્રાહ્મણાન્પૂતોભવતિઅન્યથાપરેતોયાતનામંશ્નુ
 તે”ઇતિ॥તથાચોકં વાયવ્યસંહિતાયામ્ ॥૫૦॥અસંપૂજ્ય
 નમૂઝીત શિવં પ્રાણસ્ય સઙ્ચરાત્ ॥યદિ પાપેન મૂઝી
 તસ્વૈરં તસ્ય ન નિષ્કૃતિઃ ॥ પ્રમાદેન તુ મુકં ચેત્તદુદ્ગી
 ર્યં પ્રયત્નતઃ॥સ્નાત્વા દ્વિગુણમભ્યર્ચ્ય દેવંદેવિ ! હ્યુપો
 ટી.જ પાળી નપીલું જો પીયેતો પરૂ પીવાવાલો પાય,પ્રમાદે એક
 વસ્ત્રત મને(શીવ)નેનપૂજી જમે,અથવા જમાડેતો મુંડન કરાવી
 પંચગવ્ય (ગાયનું સૂત્ર, છાળું, દુધ,દહીં અને ઘીઈ)નું પાન કરી
 ઉપવાસ કરી જલમાં અથવા શિવાલયમાં ઉપરન પોતાનું
 કર્મ વિચારતે સૂર્ય નેં જોતાં ત્રણ વાર રુદ્ર જપ જપવો તે
 પછી રુદ્ર સંબંધી દેવ મંત્રો વહે માર્જન કરવું પછી બ્રાહ્મણોને
 જમાડી ને પવિત્ર થાયછે.તેમ ન કરેતો મુવા પછીતે યમના દંડ
 ને પામેછે.”॥ તે પ્રમાણે વાયવ્ય સંહીતામાં કહ્યુંછે ॥શરીરમાં
 પ્રાણ છે ત્યાંહાં સુધી શિવને પૂજ્યા વગર જમવું નહીં, જો
 પાપના યોગે જમેતો પોતાની મેલે તે પાપનું નિવારણ ન થાય.
 જો પ્રમાદે જમાણું હોયતો, તે અન્નનું પ્રયત્ન વહે વમન કરી,
 નાહી, ઉપોષણ કરી, હે દેવી ! શિવનું વમણું અર્ચન કરી,

मू. ष्यच ॥ शिवस्यायुतमभ्यस्येद्ब्रह्मचर्यपुरःसरं ॥ शिवस्य
मन्त्रमिति शेषः ॥ परेद्युःशक्तितोदत्वा सुवर्णाद्यं शिवा
यच ॥ शिवभक्ताय वा कृत्वा महापूजां शुचिर्भवेत् ॥
कूर्मपुराणे ॥ नार्चयन्ति च ये रुद्रं शिवं त्रिदशवन्दि
तम् ॥ तेषां ज्ञानं तपो यज्ञो वृथा जीवितमेव च ॥ यो
मोहादथवा लोभादकृत्वा शिवपूजनम् ॥ भुङ्क्ते स याति
नरकानन्ते सूकरतां व्रजेत् * ॥ इत्यादि शिवपूजाऽकरणे
प्रत्यवायबाहुल्यश्रवणान्नित्यं काम्यं चेति सुस्थिताः क
थमेकस्योभयविधित्वमिति चेदुच्यते ॥ यथा ” ज्योति

टी. ब्रह्मचर्य युक्त शिव पंचाक्षरनो मंत्र दस हजार जपवो पछी बी
जे दीवसे शक्ति प्रमाणे कल्याण सारु शिव भक्तनें सुवर्ण वीगेरे
आपी, अथवा शिवनी महा पूजा करिने, पवित्र थयछे ॥ कूर्म
पुराणमां ॥ जे पुरुषो देवोये वंदेला रुद्र ए हेवा शिवने. नथी
पूजता, तेओनुं ज्ञान, तप, यज्ञ, अने जीवितर, वृथा ज
समजवुं. जे पुरुष मोहयी, अथवा लोभयी, शिव पूजन
कर्याविना जमेछे ते नरकोने पामेछे. अने ते पछी भुंडना
अवतारने पामेछे. इत्यादि शिवपूजां न करवामां प्रत्यवाय य
णोसंभलायछे माटे शिवपूजन नित्य, (नकरवाथी दोषवालुं) अने
काम्य, (करवाथी फलवालुं) छे. एक पूजन ना बे विधि
केम हशे ? तो ते वीषे कहिये छिये. “जेम, स्वर्ग कामनावालो

म. षोमेन स्वर्गकामो यजेत तमेतं वेदानुवचनेन ब्राह्मणा
 विविदिषन्ति यज्ञेन दानेन तपसा अनाशकेन ॥ इत्या
 दिश्रुतिषु सकामनिष्कामानुष्ठितस्याग्निष्टोमादिकर्मणः
 स्वर्गापवर्गहेतुत्वमस्तीति भावः ॥ ननु ॥ प० लिङ्गैस्तु कोटि
 भिर्दृष्टैर्यत्फलं पूजितैः स्तुतैः ॥ शालिग्रामशिलायास्तु ह्ये
 केनापि च तद्भवेत् ॥ इत्यादिवचनानां कागतिरिति चेदुच्य
 ते ॥ एक शालिग्रामपूजा कोटिलिङ्गार्चया समा ॥ इत्या
 दिवाक्यस्य स्वार्थेन तात्पर्यास्तावकत्वात् ॥ “सर्वथानिन्दा
 नहि निन्दनीयं निन्दितुमर्हति किन्तु प्रकृतं स्तोतुमर्हति”

टी. ज्योतिषो मे जेतुं यजन करेछे ते आ ईश्वरने ब्राह्मणो वेद
 पाठ वडे, अने यज्ञे, दाने, तपे, अने अनशने (उपवासे) करी
 जाणवानी इछा राखेछे” ॥ इत्यादि श्रुतिओमां सकाम, अने
 निष्कामवडे अनुष्ठानं करेलां अग्निष्टोम वीगेरे कर्मोनुं स्वर्ग
 अने मोक्षना हेतुपणुंछे एम मतलबछे. हवे करोडो लिंगनां
 दर्शन, पूजन, अने स्तवने करी, जे फल, ते फल, शालिग्राम
 नी शिलाना एकवार पूजने थाय, इत्यादि वचनोनी शीगति?
 ए शंका उपर कहिये छैये. ॥ एक शालिग्रामनी पूजा करोड
 शिवलिंगनी पूजा बराबरछे इत्यादि वाक्योनुं पोताना अर्थ
 मां तात्पर्य नथी केमके स्तुति भागछे माटे, “सर्व प्रकारे
 निंदावाक्य निंदा करवा योग्य अर्थने निंदवाने योग्य नथी केम

इतिन्यायेन तद्वाक्यं लिङ्गपूजानं निन्दति किन्तु शालिग्रामपूजां स्तोति ॥ यथा ॥ प० ॥ तपस्विभ्योऽधिको योगी ज्ञानिभ्योऽपिमतोऽधिकः ॥ कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तस्माद्योगी भवार्जुन ! ॥ इत्यत्र योगिनस्तत्त्वज्ञानाधिक्यमुक्तं तद्वदत्रापि तिदिक् ॥

॥ अथ पूजाऽधिकारिणः ॥

निर्णयसिन्धौ विष्णुपुराणे ॥ प० ॥ ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रश्च पृथिवीपते ! ॥ स्वधर्मतत्परो विष्णुमाराधयति नान्यथा ॥ अविभक्तानामपि पृथग्देवपूजा

टी. के. प्रस्तुतं स्तवनं करवाने योग्यछे ॥ ए न्याय वहे ते (उपरतुं) वाक्यं लिङ्गपूजाने निवर्तुं नथी केमके शालिग्रामनी पूजाने स्तवेछे । जेम गीतामां । तपस्विओ थकी योगी अधिकछे, ने ज्ञानीओ थकी पण योगी अधिक माने लोछे, एम कर्मनिष्ठोथी पण योगी अधिकछे, माटे हे अर्जुन ! तुं योगी पा ॥ ए ठेकाणे योगीतुं तत्त्वज्ञान थकी अधिकपणुं श्री कृष्णे कहं तेम आ ठेकाणे पण तेमज समजवुं ॥

॥ हवे पूजाना अधिकारीनो निर्णय कहेछे ॥

निर्णयसिंधुमां विष्णु पुराणमां ॥ हे पृथिवीपति ! पोताना धर्ममां तत्पर ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, अने शूद्र विष्णुने आराधे, ने स्वधर्महीन न आराधे ॥ विभाण पादया वगरना

मूमाह प्रयोगपारिजाते आश्वलायनः ॥ प० ॥ पृथगप्येक
पाकानां ब्रह्मयज्ञोद्विजातिनां ॥ अग्निहोत्रं सुरार्चार्चस
न्ध्यानित्यं भवेत्पृथक् ॥ तत्रैव विष्णुधर्मे ॥ शालिग्राम
नशिलां वापिचक्राङ्कितशिलां तथा ॥ ब्राह्मणः पूजयेन्नि
त्यं क्षत्रियादिर्न पूजयेत् ॥ इदं स्पर्शसहितपूजाविषयं ॥
शूद्रो वाऽनुपनीतो वा स्त्रियो वा पतितोऽपि वा ॥ केशवं
वा शिवं वापि स्पृष्ट्वानरकमश्नुते ॥ ब्राह्मण्यपि हरं विष्णुं
न स्पर्शेच्छेय इच्छतीति सनाथा मृतनाथा वा तस्यानास्तीह

टी. = भाइ ते ओने पण जुदी देव पूजा प्रयोग पारी जातमां
आश्वलायन कहंछे ॥ जुदारही एक पाके जमनारा ब्राह्मणोये
ब्रह्मयज्ञ, अग्निहोत्र, देवार्चन, अने संध्या, कायम जुदां
जुदां करवां ॥ तेहेमांज विष्णुं धर्ममां ॥ शालिग्रामनी
शिलानुं, तेमज चक्रना चिन्हवालीं शिलानुं, ब्राह्मणे नित्य पूजन
करवुं ने क्षत्रिय विगेरेये न करवुं. आ क्षत्रिय विगेरेने पूजा नि
षेधनुं वाक्य स्पर्श सहित पूजामां समजवुं. गूद्र, जनोइ दीधा
वगरनो, स्त्रीयो, अने पतित (पातकी) विष्णुंनो अथवा शिवनो
स्पर्श करेतो नरकने पामेछे. कल्याणनी इच्छा राखना
री पतिवाली, अथवा पति वगरनी, ब्राह्मणनी स्त्री पण
विष्णुं अथवा शिवने अडके नही. कारण के आ बाबतमां
तेनी शुद्धि नथी. हे राजा स्त्रीओने, जनोइ दीधा वगरना

मू. निष्कृतिः ॥ स्त्रीणामनुपनीतानां श्रुद्राणां च जनेश्वर!
॥ स्पर्शने नाधिकारोऽस्ति विष्णोर्वाशङ्करस्य च ॥ इति
स्कान्दात् ॥ स्पर्शरहिता तु तयोर्भवत्येव ॥ शालिग्रामं
न स्पृशेत्तुहीनवर्णो वसुन्धरे ! ॥ स्त्रीशूद्र करसंस्पर्शो वज्र
स्पर्शाधिको मतः ॥ मोहाद्यः संस्पृशेच्छूद्रो योषिद्वापि
कदाचन ॥ स्वपते नरके घोरे यावदाभूतसंभवम् ॥ यदि
भक्तिर्भवेत्तस्य स्त्रीणां वापि वसुन्धरे ! ॥ दूरादेवास्पृश
न्पूजां कारयेत्सुसमाहितः ॥ इति वाराहोक्तेः ॥ शालिग्राम
शिलामात्रे निर्वन्धोन प्रतिमादौ ॥ सर्ववर्णैस्तु संपूज्याः

टी. ने, अने शुद्रोने, विष्णुनो, तेमज शंकरनो, स्पर्श करवामां
अधिकार नथी, एम स्कंद पुराणमां कह्युंछे. माटे तेओने स्पर्श
रहित शिव, अने विष्णुनी पूजानो अधिकार छेज. हे पृथि
वी! हीन वर्णतो शालिग्रामने न अडके. सबवजे स्त्री, अने शूद्रना
करनो स्पर्श वज्रना स्पर्शथी अधिक मानेलोछे. जे शुद्र,
अथवा स्त्री, कोइ वखत पण मोहथकी संस्पर्श करेतो घोर
नरकमां ज्याहां सुधी आ जगतनो लय थाय त्याहां सुधी
सुवेछे. हे पृथिवी ! कदी शूद्र, अथवा स्त्रीयोने, भक्ति होयतो
दूरथकीज स्पर्श कर्या वगर एक चित्त थइ पूजा करवी एम
वाराह पुराणमां कह्युंछे. ॥ आ आग्रह शालिग्रामनी फक्त
शिलामां समजवो ने मुर्तिमांन समजवो. केमके सर्व वर्णो ए सर्व

મ.પ્રતિમા:સર્વદેવતા:॥લિઙ્ગાન્યપિ તુપૂજ્યાનિ મણિભિઃ
 કલ્પિતાનિચ*॥ઇતિ તત્રૈવોકે: ॥ સ્ત્રીશુદ્રાભ્યાંનામમ
 ત્રૈ: પૂજનં કાર્યમ્પાઠદુકં ધર્માન્ધૌ॥ સ્ત્રીશુદ્રાદે: સ્વતઃ
 પૌરાણમન્ત્રપાઠેઽપિ નાઽધિકાર:॥અતएव॥“શૂદ્ર: સુ
 खमवाप्नुयात्”।इत्यत्रभाष्ये स्त्रीशूद्रयो: श्रवणादेव
 लं नतु पाठादित्युक्तम् ॥ एतेन स्त्रीशूद्रयोर्गीताविष्णु
 सहस्रनामपाठोदोषायेवेतिज्ञेयम्॥ कश्चित्पौराणमन्त्रयु
 कपुजायां स्त्रीशूद्रयो: स्वतोऽप्यधिकार उक्तइत्यलम् ॥
 अथैवसूर्यादीनां पूजा विधौ वाक्यानि बहुश उप
 लभ्यन्ते तथाऽपिग्रन्थबाहुल्यभयान्नास्माभिर्लिख्यन्ते॥

ટી.દેવતાની પ્રતિમાતો પૂજવીતેમ મણિઓવહેબનાવેલાંલિંગો
 પણ પૂજવાં એપ્રમાણે તેમાંજ કહ્યુંછે.માટે સ્ત્રી,અને શૂદ્રોએ ના
 મ મંત્ર વહે પૂજન કરવું,તે ધર્મસિંધુમાં કહ્યુંછે.સ્ત્રી,અને શૂદ્ર
 વીગેરેને પોતાની મેલે પુરાણ મંત્ર (શ્લોક) ના પાઠમાં પણ
 અધિકાર નથી. માટેજ “ શૂદ્ર સુત્રને પામે” એ શ્લોક ઉપર
 શંકર ભાષ્યમાં સ્ત્રી અને શૂદ્રને શ્રવણ થકીજ ફલછે,પાઠથકી
 નહીં એમ કહ્યું એવાક્યેકરી સ્ત્રી,અને શૂદ્રને ગીતા તથા વિષ્ણુ
 સહસ્રનામનો પાઠ દોષને અર્થેછે એમ સમજવું. કોઈ ઠેકાણે
 સ્ત્રી અને શૂદ્રોને પુરાણ મંત્ર યુક્ત પૂજામાં પોતાથી અધિકારછે.
 હવે એ પ્રકારે સૂર્ય વિગેરેના પૂજનના વિધિમાં ઘણાં
 મલી આવેછે તો પણ ગ્રંથની વૃદ્ધિ થવાના મયથી અમે

मू. सुधीभिर्विश्वस्यपञ्चायतनपूजनमवश्यं कर्तव्यम् ॥

॥ पञ्चायतनाऽलामेऽजाविधिः ॥

एतेपामलाभे ॥ प० ॥ अप्समौहदयेसूर्यस्थण्डिले प्र
तिमासुच । शालिग्रामेच चक्राङ्गपटमुद्रासुदेवताः ॥ नि

त्यसन्तिहिरण्येचब्राह्मणेपुचगोपुच ॥ इतिस्मृत्यर्थसारे

पूजनं तुषोडशभि रुपचारैः पञ्चभिर्वोपचारै

र्भस्मरुद्राक्षधारणपूर्वकं कार्यम् ॥ तदुक्तं हे ॥ प० ॥ विना

भस्मत्रिपुण्ड्रेण विना रुद्राक्षमालया ॥ पूजितोऽपि महा

टी. नथी लखता माटे समजु जनोए विश्वास लावी पंचा

यतन देवतु पूजन अवश्य करवुं जोडए.

॥ पंचायतनदेवोनाअभावमां पूजानो विधि ॥

पंचायतन देवो पूजामां न मळेसो जलमां, अग्निमां, हृदयमां,

सूर्यमां, स्थण्डिल (ष्ट्वा) मां, मुर्तियोनां, चक्रांकित शालिग्रा

ममां, सारा वखमां चितरेली मुर्तियोमां, मुद्रा (छापेली प्र

तिमाओ)मां, सुवर्णमां, ब्राह्मणोमां, अने गायोमां हमेशां देवो

रहेछे. माटे तेमां देवोनी भावना करी पूजन करवुं, एम स्मृत्यर्थ

सार नामना ग्रंथमां कह्युंछे. तेमां अग्निनुं वाहार पूजन करवुं.

पूजनतो सोल अथवा पांच उपचार वडे भस्म अने रुद्राक्षना

धारण पुरःसर करवुं. ॥ ते लिंग पुराणमां कह्युंछे ॥ भस्मना त्रिपुं

ड वगर तेमज रुद्राक्षनी माला वगर, पूजेला माहादेव पण ते

મૂ. દવાનં તસ્ય ફલદોભવેત્ * ઇતિ ॥

॥ અયં રુદ્રાક્ષધારણવિધિઃ ॥

રુદ્રાક્ષાણાંધારણસ્થાનાનિ સંસ્થ્યાશ્ચોકાબ્રહ્મોત્તરસ્વષ્ઠે
પ૦ ॥ અભાવેતુસહસ્ત્રસ્યવાહોઃ ષોડશષોડશ ॥ એકં શિ
સ્વાયાં કરયોર્દ્વાદશ દ્વાદશૈવહિ ॥ દ્વાત્રિંશત્કણ્ઠદેશેતુ
ચત્વારિંશચમસ્તકે । એકૈકંકર્ણયોઃષટ્ષટ્વક્ષસ્યષ્ટોત્તરં
શતં ॥ યોધારયતિરુદ્રાક્ષાન્નુદ્રવત્સોઽપિયુજ્યતે ॥ તથા
સ્કાન્દેઓઙ્કારમહાત્મ્યે ॥ રુદ્રાક્ષાણાં સહસ્ત્રાંહિમુમુક્ષુ
ધારયેત્સદા । તદભાવેશતંવાપિદશૈવૈકમથાપિવા ॥ *

ટી. ને ફલ દેનારા થતા નથી.

॥ હવે રુદ્રાક્ષ ધારણ કરવાનો િધિ કેહેછે ॥

તે રુદ્રાક્ષ ધારણનાં ઠેકાણાં અને તેની સંસ્થ્યા બ્રહ્મોત્તર
સ્વંદમાં કહેલછે ॥ હજાર રુદ્રાક્ષ ધારણ કરવાના અભાવે વે
વાહુયે સોલ સોલ ૩૨ એક ૧ શિશ્વામાં બે કાંઠામાં ચાર ચાર
૨૪ ગલામાં વત્રીસ ૩૨ માથા ઉપર ચાલીસ ૪૦ એક એક
કાનમાં છઠ્ઠ ૧૨ અને હૃદયમાં ૧૦૮ એ રીતે કુલ રુદ્રાક્ષો
૨૪૯ જે ધારણ કરે તે પળ હજાર રુદ્રાક્ષ ધારણ
વાલાની સમાન રુદ્ર (શીવ) શરણે ગણાયછે. તેમજ મુમુક્ષુ
(મોક્ષની ઇચ્છા વાળો) હમેશાં હજાર રુદ્રાક્ષ ધારણ કરે અને
તેનો અભાવ હોયતો સો અથવા વંશગલામાં પેહેરે અથવા એક
જનોદ્વે રાણે. એમ સ્કંદપુરાણમાં ઓંકાર માહાત્મ્યમાં કહ્યુંછે.

॥ अथरुद्रनिर्णयः

तत्राऽभिषेकेयाजुषभिन्नैः सर्वैस्तैत्तरीयशाखोक्तएवरुद्रो
ग्राह्यइतिभट्टैरुक्तम् ॥ प्रयोगदीपेऽप्येवम् ॥ परंपरात्रा
सआध्वर्यवशाखीयएव रुद्रोग्राह्य इति रुद्रकल्पद्रुमे ॥
स्वशाखारुद्राऽऽग्रहिभोरुद्रकल्पद्रुमोऽवलोकनीयः ॥
अशक्तेन त्वभिषेकनैवेद्यनमस्काराख्यैस्त्रिभिरुपचारैर
त्यशक्तेन भावपुरः सरं पुष्पक्षेपरूपैकोपचारेण वापि
पूजनमवश्यं कार्यम् ॥

॥ अथगंधः ॥

पूजायां ॥ प० ॥ कर्पूरं चन्दनं दर्पं कुङ्कुमं चसमां

॥ हवे रुद्र (रुद्री)नो निर्णयकहेछे ॥

ते पूजामां अभिषेकमां यजुः शाखा विनाना सर्वोए तैत्तिरीय
शाखामां कहेलोज रुद्र ग्रहण करवो. एम नारायणभट्टे कहेलुंछे ॥
प्रयोगदीपमां पण एमजछे ॥ कुल परंपराथी चालतुं आवेलुं
जे शाखानु अध्वर्यु करता होयते शाखानो रुद्र ग्रहण करवो
एम रुद्रकल्पद्रुममां कहुंछे ॥ पोतानी शाखाना रुद्रना आग्रह
राखनाराओए रुद्रकल्पद्रुम जोवो ॥ अशक्तेतो अभिषेक, नैवेद्य,
अने नमस्कार, नामना त्रण उपचारोएअने तेथी अति अशक्ते
भावयुक्त पुष्पांजलिना एकउपचारेपण पूजन अवश्य करतुं ॥

॥ हवे गंध (टीलु) नो विधि कहेछे ॥

पूजामां कर्पूर, चंदन, कस्तुरी, अने केसर, एटलां सरखे भागे

મૂ.શકમ્ ॥ સર્વગન્ધમિતિ પ્રોકં સમસ્તસુરભૂષણમ્ * ॥
દર્પ્યં કસ્તૂરિકા ॥ કુદ્દુમં કેસરં ॥ ઇતિ ગદ્યઃ ॥

॥ અથપુષ્પાણિ ॥

જાતિમાલિકાકરવીરા ડશોકોત્પલ ચમ્પકવકુલબિલ્વ
શમી કુશાઃ ॥ એતાનિ સર્વ દેવાનાં વિહિતાનિ પુષ્પાણિ
ચાર્પણીયાનિ ॥ તથાપિ શિવાય બિલ્વપત્રં વિષ્ણુવે તુલ
સી ચાવશ્યમર્પણીયા ॥ તદુક્તં ધર્માબ્ધૌ ॥ ૫૦ મણિ
મુકાપ્રવાલૈશ્વરત્નૈરપ્યર્ચનં કૃતં ॥ ન ગૃહ્ણામિ વિના
દેવિ ! બિલ્વપત્રૈર્વરણને ! ॥ નારદીયે ॥ સર્વેભ્યશ્ચેવપ
ત્રેભ્યો બિલ્વપત્રં વિશિષ્યતે ॥ દિનેદિને તુદાતવ્યં શોધ
ટી. લેવા તેને સર્વગંધ કહેલછે. ને તે સમસ્ત દેવનુ ભૂષણછે ॥

॥ હવે દેવને પ્રિય પુષ્પો કહેછે ॥

જાદ, મોગરો, કરેણ, આસોપાલવ, કમલ, ચંપો, વકુલ,
(બોરસરી) વિલી, શમી, અને દર્મો, એટલાં સર્વ દેવોને કહેલાં
પુષ્પો અર્પણ કરવાં ॥ તોપણ શિવને બિલીપત્ર, અને વિષ્ણુને
તુલસી, અવશ્ય અર્પણ કરવી ॥ તે ધર્મ સિંધુમાં કહ્યુંછે. ॥
હે શ્રેષ્ઠ સુખવાલી પાર્વતી ! મણિ, મોતી, પરવાલા અને
રત્નોપકરીને પણ કરેલુ પૂજન બિલ્વપત્રો વિના હું (શિવ)
ગ્રહણ કરતો નથી ॥ નારદપુરાણમાં ॥ સર્વપત્રોપકી બિલીનુંપ
ત્ર વિશેષછે માટે વારંવાર ઘોડને ઘરોજ ચઢવવાં. સાત

યિત્વા પુનઃ પુનઃ ॥ સત્તરાત્રમતિક્રમ્ય નિર્માલ્યત્વં પ્રપ
 યેતે ॥ પાદ્મે ॥ ચૂર્ણીકૃતાન્યપિપ્રાજ્ઞા વિલ્વપત્રાણિ વૈ
 દિકાઃ ॥ સંસ્પાદ્ય પૂજયેત્ત્વીશં નવાઽલાભે વિચક્ષણાઃ *
 ॥ શ્રુષ્કપ્રર્યુષિતાઽલાભે ઽર્પિતાન્યપિગ્રાહ્યાણિ ॥ તદુક્તં
 સ્કાન્દે ॥ ૫૦ ॥ અર્પિતાન્યપિ વિલ્વાનિ પ્રક્ષાલ્ય ચ પુનઃ
 પુનઃ ॥ શક્કરાયાઽર્પણીયાનિ ન નવાનિ યદિ ક્વચિત્ ॥
 સ્વઽખિન્દતં વિલ્વપત્રં ચયાદૃશં તાદૃશં શિવે ! ॥ પ્રત્યહં નિ
 યમેનેતિ પ્રાહુર્જાવાલશાશ્વિનઃ ॥ इदं ह्यखण्डिताद्यभा
 वे वेदितव्यम् ॥ अच्छिद्रैश्च नवैः शुद्धैः संवृतैः पुरतस्त्रि
 तैः ॥ वामपत्रे स्थितो ब्रह्मा पद्मनाभश्च दक्षिणे ॥ मध्य
 राત્રિ ગયા પછી વિલીપત્ર નિર્માલ્યપણાને પામેછે, ॥ પદ્મપુરા
 ણમાં ॥ બુદ્ધિશાલી અને વિચક્ષણ એહેવા વૈદિકો નવા વિલી
 પત્રના અભાવે મુકો કરેલાં પણ વિલીપત્રો સંપાદન કરી શિ
 વને પૂજેછે. તુકાં અને પર્યુષિત (એકરાત્રવીતેલાં) નો અલાભહો
 ય ત્યારે ચઢાવેલાંપણ ગૃહ્ણ કરવાં. ॥ તે સ્કંદપુરાણમાં ક
 હુંછે ॥ કોઈવસ્તુ નવાં નમલેતો અર્પેલાં વિલીપત્રો ધોઈને
 વારંવાર શંકરને ચઢાવવાં ॥ હે પાર્વતી ! સ્વંદિત અને જેવું હો
 ય તેવું હંમેશ અવશ્ય કરી અર્પણ કરવું. એમ જાબાલ શા
 સ્વાવાલા કહેછે. આ વાક્ય અસ્વંદિત વિગેરેના અભાવેજ
 જાણવું ॥ અચ્છિદ્ર, નવાં, શુદ્ધ, અને અગ્રભાગમાં ત્રણપત્રોવડે

પત્રે સ્થિતોરુદ્રઃ સામ્બઃ સંસારમોચકઃ ॥ ઇષ્ટભાગે સ્થિ-
 તાઃ પક્ષા હ્યમ્બકાનાં નિષેધકાઃ ॥ ઇન્દ્રાદયોલોકપાલા
 ઇન્તાગ્રેપરિકીર્તિતાઃ ॥ પૂર્વભાગેઽમૃતં ન્યસ્તં દેવૈર્બ્રહ્મા-
 દિભિઃ પુરા । અતોવૈ પૂર્વભાગે ન પૂજયે દ્વિરિજાપતિમ્ ॥
 વારાહે ॥ પુષ્પં ચાધો મુખં નેષ્ટં તુલસીવિલ્વવર્જિતમ્ ॥
 તસ્માન્નાધોમુખં દેયં વિલ્વપત્રન્તુશક્કરે ॥ ઇતિ ॥ ધર્મા-
 બ્ધૌ ॥ તુલસી વિષ્ણોરતિપ્રીયેતિ ચ ॥
 ॥ અથ વિલ્વપત્રછેદને નિષિદ્ધાદિનાન્યાહ લૈકે ॥
 અમારિકાસુ સંક્રાન્તાવષ્ટમ્યામિન્દુવાસરે ॥ વિલ્વપત્રં
 જોડાળેલાં બિલીપત્રોણ પૂજન કરવું નેતેના ઢાલીમેરના પત્રમાં
 બ્રહ્મા, અને જમણામાં વિષ્ણુ, વચલાપત્રમાં સંસારથી મુકાવના-
 ર (મોક્ષ આપનારા) અંવિકાસહીત રુદ્ર રહેલાછે; અને ઇષ્ટ-
 ભાગમાં અમ્બકોના નિષેધકરનારા ગણો રહ્યાછે. હીંદના પાસે-
 ના ભાગમાં રહ્યાતિ પામેલા ઇન્દ્રાદિલોકપાલો રહ્યાછે. પેહેલાં
 બ્રહ્મા વિગેરે દેવોણ પૂર્વ (ચત્તા) ભાગમાં અમૃત મુક્યુંછે એકાર-
 ણમાટે પૂર્વભાગવડે ગિરિજાપતિને પૂજવા ॥ વારાહપુરાણમાં ॥
 તુલસી અને બિલી શિવાય પુષ્પ ડંધામોહ્યે ચઢાવવું નિષેધછે
 માટે શંકરરૂપર બિલીપત્ર ડંધામોહ્યે ચઢાવવું ॥ ધર્મસિંધુમાં ॥
 તુલસી વિષ્ણુને અત્યંત પ્રિયછે.
 ॥ બિલીપત્રતોડવામાં નિષેધદિવસોર્લિંગપુરાણમાં કેહેછે.
 અમાંસ, રિક્તા (ચોર્ય નોમં ચૌવડાં) તિયિ, બારેસક્રાંતિના

मू. नचच्छिन्धाच्छिन्धाञ्चनरकं ब्रजेदिति ॥

टी. पुण्यकाल, * आठमं, अने सोमवार एटला दिवसे बिल्वा पत्र तोडवुं नही, अने तोडेतो ते नरकने पामेछे.

* मेष अने तूळ संक्रांतिनी पेहेलां तथा पछी पंजर भयवा दस घडी सुधी पुण्यकाल तेम मृष, कर्क, सिंह, मृश्मक अने कुंमनी पेहेलां अनुक्रमे ११-१०-११ ११-११-घडी सुधी, ने मिथुन, कन्या, धन, मकर अने मीननी पछीनी अनुक्रमे ११-११-११-४०-११ घडी सुधी पुण्यकाल.

वे बडीपी नांढी जेमजेम ओढो दिवस रोष होय ने ते बसते मिथुन, कन्या, धन, मकर, अने मीन संक्रांति बेसेतो तेनो उपर प्रमाणे जेटळी घडी पछी पुण्यकाल छ-सिलोछे तेने बदळे जेटळी घडी पेहेलां पुण्यकाल समजवो.

सवारमां वे बडीपी नांढी जेम जेम ओछा बसतमां मृष, कर्क, सिंह, मृश्मक, अने कुंम संक्रांति बेसेतो उपर प्रमाणे तेनो जेटळी घडी पेहेलां पुण्यकाल छप्योछे तेने बदळे जेटळी घडी पछीनी सुधी पुण्यकाल समजवो.

राते मष्य राशि पेहेलां मकर तथा कर्क विनागी कोरपण संक्रांति बेसेतो आगळा दिवसना बपोर पछीनो माग पुण्यकाल ने मष्यराशि पछी उपर मुजब संक्रांति बेसेतो विना दिवसना बपोर सुधी ने बराबर बरकी राते (रात्रिना आठमा मुहूर्तमां) संक्रांति उपर प्रमाणे बेसेतो आगळा दिवसना बपोर पछी अने पाछळा दिवसना बपोर सुधी पुण्यकाल समजवो.

रात्रे त्रण घडी रात गया पछीनय मायमां मकर संक्रांति बेसेतो पाछळो दिवस पुण्यकाल, नेसुर्ष अस्त धवा पछी त्रण घडी सुधीमां बेसेतो आगळ्यो दिवस पुण्यकाल रात्रिना कर्क संक्रांति बेसेतो आगळा दिवसे, ने सूर्योदयनी पेहेलां त्रण घडीना प्रातःकालमां बेसेतो आनता दिवसे पुण्यकाल समजवो.

बाटे संक्रांतिनी आगळी तथा पाछली सोळसोळ घडी पुण्यकाल गणावळे एहेन मायवळे पण ते साधारणछे.

॥ અથતુલસ્યાઃ ॥

મૂ.વૈધૃતૌચવ્યતીપાતે ભૌમભાર્ગવમાનુષુ ॥ પર્વદ્વયેચ સં
ક્રાન્તૌ દ્વાદશ્યાં સૂતકદ્વયે । તુલસીં યે વિચિન્વન્તિ તે
છિન્દન્તિ હરેઃ શિરઃ ॥ નૈવછિન્ધ્યાદ્રવૌ દૂર્વા તુલસીં નિ
શિસન્ધ્યયોરિતિ. * ॥

॥ અથ પુષ્પાદ્યર્પણવિધિઃ ॥

પુષ્પપત્રાદિકં સ્વામિમુખમુત્તાનમર્પયેત્ ॥ પ૦ ॥ પત્રં પુષ્પં
ફલં ચૈવયથોત્પન્નં તથાઽર્પયેદિત્ ॥ ઇતિવચનાત્ ॥ વિ
લ્વપત્રં તુસ્વામિમુખાગ્રં ન્યુન્નમર્પયેત્ ॥ સુવર્ણપત્રપુષ્પા

॥ હવે તુલસી ગ્રહણકરવાના નિષેધ દિવસો કહેછે ॥

વૈધૃતિ, વ્યતિપાત, ભૌમ, શુક્ર, અને રવિવાર, અમાસ, પુનમ, ચારે
સંક્રાંતિના (દ. ૭૧ મુજબ) પુણ્યકાલો, વારણ, અને જન્મ તથા
મૃત્યુ સૂતક, ઇટલા દિવસોમાં જે તુલસી તોડે તે વિષ્ણુનું મા
થું કાપેછે. વલી દૂર્વા (ગ્રો) રવિવારે અને તુલસી રાત્રિમાં
તથા બે સંધિ (સૂર્યના ઉદય તથા અસ્ત વચ્ચે) નજ તોડવી.

॥ હવે પુષ્પ તથા બીલીચઢાવવાનિરીત કહેછે ॥

પુષ્પ અને પત્રો વિગેરે (બિલી અને તુલસી સીવાય) પોતાના
સામા મુલ્કે ચર્તા અર્પણ કરવાં ॥ પત્ર, પુષ્પ, અને ફલ, જેમ ડગે
તેમ ચઢાવવાં એ પ્રમાણે વચનછે. માટે ॥ બિલીપત્રતો પોતાની
સામું અગ્ર રાંચી ડંધું ચઢાવવું ॥ સોનાનાં પત્ર, અને પુષ્પ, નિ

मू. णां नित्यपूजायां प्रक्षाल्य पुनरर्पणे दोषेन ॥ एवं
वस्त्रस्य यज्ञोपवीतस्य चेति ॥

॥ अथ देवपूजाप्रयोगः ॥

प्रातर्होमोत्तरं ब्रह्मयज्ञोत्तरं वा पूजकोयागमन्दिरे गत्वा
कुशाद्यासनं यथालाभं पूर्वोत्तराग्रमास्तीर्य तदुपरि
यथासंभवं प्राङ्मुख उदङ्मुखोपविश्य रुद्राक्षधार
णं कुर्यात् ॥

॥ अथ रुद्राक्षधारणप्रयोगः ॥

यथा ॥ “उँअघोर उँअघोर उँअघोर उँअघोर उँअघोर उँअघोर उँअघोर उँअघोर
स्वाहा” ॥ इत्यनामिकया स्पृष्ट्वाऽभिमन्त्र्य धारयेत् ॥ स

टी. त्य पूजामां तेनाति धोइने पाछां चडाववामां दोष नयी ॥
एम वस्त्र अने यज्ञोपवीतने धोइने चडाववां ॥

॥ हवेदेवपूजानोप्रयोगकहेछे ॥

प्रातर्होम पछी अथवा ब्रह्मयज्ञ पछी पूजा करवावालो पूजा
ना मंदिरमां जइ वर्म, कंवल, मृगचर्म, रेडामी वस्त्र, पाटलो
अने ताडपत्र, एटलामांथी जे आसन मले ते पूर्वमां अथवा
उत्तरमां अग्र रेहे तेम पायरी ते उपर अनुकूल प्रमाणे पूर्व
मोहे अथवा उत्तर मोहे वेडी रुद्राक्षनुं धारण करवुं.

॥ हवे रुद्राक्षधारणनो प्रयोगकर्हिछिये ॥

“ उँअघोर • ह्रैस्वाहा ” ॥ ए मंत्रे टचलो आंगलीनी

યોજાતમિતિ શિરસિ શિશ્વાયાં ચ ॥ ‘ઉત્સયોજાતં પ્રપદ્યા
 મિસ્યોજાતાયૈવૈનમોનમઃ । ભુવેભવેનાતિભવેભવસ્વમાંભ
 વોદ્ધવાયનમઃ’ ॥ વામદેવાયેતિ કર્ણયોઃ । ‘ઉત્વામદેવાયન
 મોજ્યેષ્ટાયનમઃ શ્રેષ્ઠાયનમોરુદ્રાયનમઃ કાલાયનમઃ કલ
 વિકરણાયનમોબલવિકરણાયનમોબલાયનમોબલપ્રમથ
 નાયનમઃ સર્વભૂતદમનાયનમીમનોન્મનાયનમઃ’ ॥ અ
 ધોરેભ્યઃ કંઠે ॥ ‘ઉત્અધોરેભ્યોઽધોરેભ્યોઽધોરધોરંતરે
 ભ્યઃ ॥ સર્વેભ્યઃ સર્વશર્વેભ્યોનમસ્તે અસ્તુરુદ્રરૂપેભ્યઃ’ ॥
 તત્પુરુષાયેતિ હૃદયે ॥ ‘ઉત્તત્પુરુષાયવિદ્મહેમહાદેવાયધી
 મહી । તન્નોરુદ્રઃ પ્રચોદયાત્’ ॥ ईशान इति करयोर्बाह्वो
 श्च । ‘ईशानः सर्वविद्यानामोश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधि
 पतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवोमे’ अस्तु सदाशिवोम्’ ॥ इ
 ति धृत्वा ॥ चलाच्चायां देवोपरितो निर्मात्य मपसार्य

ટી. પાસેની આંગલીવડે રુદ્રાક્ષનો સ્પર્શકરતાં તેનું અભિમંત્રણક
 રીધારણ કરવા ॥ “ઉત્સયોજાતં ૦ નમઃ” ॥ એમંત્રે સુસ્તકે અને
 તેજમંત્રે શિશ્વામાં ॥ “ઉત્વામદે ૦ નમઃ” ॥ એમંત્રે વેકાનોમાં ॥
 “ઉત્અધોરે ૦ પેભ્યઃ” ॥ એમંત્રે કંઠમાં ॥ “ઉત્તત્પુરુ ૦ યાત્” ॥ એમંત્રે
 હૃદયમાં એટલે તે જગોયે સ્પર્શ થાય તેમ પેહેરવા ॥ “ईशा० शि
 वोम्” ॥ એમંત્રે વેહાયને કાંઢે, અને બાહુએ ॥ પરીતે રુદ્રાક્ષધારણ
 કરી ચલિત દેવની પૂજામાં દેવના ઉપરથી નિર્માલ્ય કાઢાડી

मू. स्ववामेजलकलशं शङ्खं च संस्थाप्य स्वदक्षिणतो घण्टां
पूजासामग्रीं च संस्थाप्य स्ववामे घृतदीपं दक्षिणे तैलदी-
पं च निधाय स्वपुरतः पूजापात्रं निधाय पवित्रपाणिर्वि-
धिवदाचम्य प्राणानायम्य गणेशादिदेवाभ्यर्चनमेत् ॥
श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीअम्बिकायै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो
नमः ॥ श्रीइष्टदेवताभ्यो नमः ॥ ॐ श्रीलक्ष्मीनारायणा-
भ्यां नमः ॥ श्रीकुलदेवतायै नमः ॥ सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो
नमः ॥ ॐ सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलोगजकर्णकः ॥ लम्बो-
दरश्च विकटो विघ्ननाशो गणाधिपः ॥ १ ॥ धूषकेतुर्गणा-
ध्यक्षो भालचन्द्रो गजाननः ॥ द्वादशैतानि नामानि यः
पठेच्छृणुयादपि ॥ २ ॥ विद्याऽऽरम्भे विवाहे च प्रवेशे नि-
र्गमे तथा ॥ सङ्ग्रामे सङ्कटे चैव विघ्नस्तस्य न जायते ॥
३ ॥ शुक्लाम्बरधरं देवं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ॥ प्रसन्नवद-
नं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ ४ ॥ अभीष्टितार्थसिद्ध्य-

टी. नाखी पोताना हावे पदखेजळनो कळश अने शंखने मुकी, पो-
ताना जमणे पदखे घंटा अने पूजा सामग्रीतुं स्थापन करी, पो-
तानि हावी तरफ घीहनो अने जमणी तरफ तेलनो दीवो मुकी,
पोतानी पासे पूजापात्र मुकी हाथमां वर्धनु पवित्रुं पेहेरी, त्रि-
धिवत् आचमन अने प्राणायाम करी गणेशादि देवोंने प्रणाम
करवा. *

* * * * *
 मू. र्थं पूजितो यः सुराऽसुरैः ॥ सर्वविघ्नं छिन्दे तस्मै गणाऽधि-
 पतये नमः ॥ ५ ॥ वक्रतुण्ड ! महाकाय ! सूर्यकोटिसमप्रभ !
 ॥ अविघ्नं कुरु मे देव ! सर्वकार्येषु सर्वदा ॥ ६ ॥ वागीशा-
 द्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ॥ यं नत्वा कृतकृत्याः
 स्युस्तं न मामि गजाननम् ॥ ७ ॥ गणाऽधिपं नमस्कृत्य
 नमस्कृत्य पितामहम् ॥ विष्णुं रुद्रं श्रियं देवीं वन्दे भक्त्या
 सरस्वतीम् ॥ ८ ॥ स्थानं क्षेत्रं नमस्कृत्य दिननाथं निशाक-
 रम् ॥ धरणीगर्भसम्भूतं शशिपुत्रं बृहस्पतिम् ॥ ९ ॥ दै-
 त्याचार्यं नमस्कृत्य सूर्यपुत्रं शनैश्चरम् ॥ राहुं केतुं नम-
 स्कृत्य कर्माऽऽरम्भे विशेषतः ॥ १० ॥ शक्रादिदेवताः
 सर्वाऋषीश्चैव तपोधनान् ॥ गर्गं मुनिं नमस्कृत्य नार-
 दं पर्वतं तथा ॥ ११ ॥ वसिष्ठं मुनिशार्दूलं विश्वामित्रं
 च गोभिलम् ॥ व्यासं कण्वं हृषीकेशं देवलं गौतमं
 कृपम् ॥ १२ ॥ अगस्त्यं च पुलस्त्यं च दक्षमित्रं प-
 राशरम् ॥ भारद्वाजं च माण्डव्यं याज्ञवल्क्यं च गाल-
 वम् ॥ १३ ॥ अन्ये विप्रास्तपोयुका वेदशास्त्रविचक्ष-
 णाः ॥ तान्सर्वान् प्रणिपत्याऽऽहमेतत्कर्म समारभे ॥
 १४ ॥ पीताम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ॥
 प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ १५ ॥ अग्रतः
 * * * * *

म. श्रीनृसिंहश्चष्टतोदेवकीसुतः ॥ उभयोः पार्श्वयोर्दे-
वौ आतरौ रामलक्ष्मणौ ॥ १६ ॥ लाभस्तेषां जयस्तेषां
कुतस्तेषां पराजयः ॥ येषामिन्दीवरश्यामोद्दयस्थो-
जनार्दनः ॥ १७ ॥ तदेवलङ्गं सुदिनं तदेव ताराबलं
चन्द्रबलं तदेव ॥ विद्याबलं देवबलं तदेव लक्ष्मीपते !
तेऽङ्घ्रियुगं स्मरामि ॥ १८ ॥ यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र
पार्थो धनुर्धरः ॥ तत्र श्रीर्विजयो भूतिर्ध्रुवानीतिर्मतिर्मम
॥ १९ ॥ सर्वेष्वारम्भकार्येषु त्रयस्त्रिभुवनेश्वराः ॥ देवा-
दिशन्तुनः सिद्धिं ब्रह्मेशानजनार्दनाः ॥ २० ॥ सर्वम-
ङ्गलमाङ्गल्ये ! शिवे ! सर्वार्थसाधिके ! ॥ शरण्ये ! श्र-
म्बके ! गौरि ! नारायणि ! नमोऽस्तुते ॥ २१ ॥ इति श्लोका-
न्पठित्वा दक्षिणहस्ते सकुशयवकुसुमं जलमादय सह
ल्पंकुर्यात् ॥ * ॥ उद्दिष्टं पृथिव्यां जम्बूपद्वीपे भारते वर्षे
आर्यावर्तान्तर्गतब्रह्मावर्ते कदेशे श्रीसौराष्ट्रमण्डले कुमा-
रिकाक्षेत्रे कुमारिकाक्षेत्रान्तर्वातिनिश्रीमद्विष्णुप्रजाप-
तिक्षेत्रे अस्मिन् श्रीगृहमण्डपायतने देवब्राह्मणानां
सन्निधौ एवं गुणविशिष्टे पुण्ये देशे काले च अद्य श्री

टी. १ ए प्रमाणे श्लोको भणानि जमणा हायमां दर्भ,
यव, अने पुष्प सहित जल लेइने संकल्प करवो ते. *

મ. બ્રહ્મણોદ્વિતીયે પરાર્દે ચેતવારાહકલ્પે વૈવસ્વતમન્વા
 ન્તરે અષ્ટાવિંશતિતમસ્ય કલિયુગસ્ય પ્રથમચરણે શ્રીમ
 દ્વિષ્ણોર્વૌદ્વાવતારે ઽદઃ સંવત્સરે * અદઃઋતૌ * અદોમા
 સેઅદઃપક્ષે ઽદસ્તિથૌ અદોવાસરે * અદોનક્ષત્રે ઽ
 દોયોગે ઽદઃકરણે ઽદોરાશિસ્થિતે ચન્દ્રે * અદોરાશિ
 સ્થિતે સવિતરિ * અદોરાશિસ્થિતે દેવગુરૌ * શેષેષુ.

ટી. ૧ આ જગોયે પ્રભવાદિ સાઠ સંવત્સરોમાંથી પંચાંગમાં
 વિક્રમનો જે સંવત્સર હોય તેનું નામ લઈ 'સંવત્સરે' એમ કેહેવું.
 અને તે સંવત્સર દર વર્ષે અસાદ સુદ ૧ મેથી વદલાયછે *

૨ આ જગોયે ચૈત્ર અને વૈશાખમાં વસંત, જ્યેષ્ઠ અને આ
 શ્વિન પાદમાં ગ્રીષ્મ, શ્રાવણ અને ભાદ્રપદમાં વર્ષા, આશ્વિન અને
 કાર્તિકમાં શરદ, માર્ગશીર્ષ અને પૌષમાં હેમંત, માઘ અને
 ફાલ્ગુનમાં શિશિર કહી "ઋતૌ" એમ કેહેવું. *

૩ આજગોયે માસ, પક્ષ, તિથિ, અને વાર પત્ર ૨૦ તા ટી
 પ્પણમાં લઘ્યા પ્રમાણે કેહેવું *

૪ આજગોએ નક્ષત્ર, યોગ, કરણ, અને ચંદ્ર છાપેલા પં
 ચાંગ પ્રમાણે કહી અનુક્રમે " નક્ષત્રે, યોગે, કરણે, રાશિસ્થિ
 તે ચંદ્રે, " એમ કેહેવું *

૫ આજગોએ જે માસમાં જે સંક્રાંતિ હોય તે કહી " રાશિ
 સ્થિતે સવિતરિ " એમ કેહેવું *

૬ ચાલંતા પશ્વવાહીયાની કુંડલીમાં જે આંકે ગુરુ હોય

मू. ग्रहेषु यथास्थानस्थितेषु सत्सु एवं गणविशिष्टेषु
पुण्ये काले देशे च ॥ अशक्तः । 'गणेशादिभ्योनमः' । इति
नत्वा 'अत्रायमासे पक्षे तिथौ वासरे' । इतिवोक्त्वा ॥ श्री
शिवप्रीतये नित्यविधिरूपां श्रीविष्णुसूर्यविनायकशक्ति
परिवृतश्रीशिवपूजां करिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्य ॥ " क
लशस्य मुखे विष्णुग्रीवायांतुमहेश्वरः ॥ मूले त्वस्य स्थि
तो ब्रह्मा मध्ये मातृगणास्तथा ॥ १ ॥ कुक्षौ तु सागराः
सप्तसप्तद्वीपाचमेदिनी ॥ अर्जुनी गोमती चैव चन्द्रभा
गा सरस्वती ॥ २ ॥ कावेरी कृष्णवीणा च गङ्गा चैव महा
नदी ॥ तापी गोदावरी चैव माहेन्द्री नर्मदा तथा
॥ ३ ॥ नदाश्च विविधा जाता नद्यः सर्वास्तर्थाऽपराः ॥ ए
षि व्यायानि तीर्थानि कलशस्थानितानि वै ॥ ४ ॥ शान्तिः
पुष्टिश्च गायत्री सावित्री कलशस्थिता ॥ रुग्वेदस्तु य
यजुर्वेदः सामवेदस्त्वथर्वणः ॥ ५ ॥ अङ्गैश्च सहिता हो
ते कलशान्तु समाश्रिताः ॥ सर्वसमुद्राः सरितः सरांसि च
ते टलामी राशिनं नाम लङ् "राशिस्थिते देवगुरो" एम केहेवुं
१ अशक्तहोय तो ॥ "गणेशादिभ्योनमः" ॥ एम नमी "अत्रा
य" एम कही " मासे, पक्षे, तिथौ, अने वासरे, " एम जेम
हाय तेम कही " श्री शिव प्रीतये नित्य० करिष्ये " एरीते
संकल्प करी " कलशस्य मुखे विष्णुग्री० दुरितक्षयकार."

जलानिच ॥ ६ ॥ आप्यान्तु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः ॥
 एभिर्मन्त्रैः कलशे तीर्थान्यावाह्य ॥ तत्त्वायामीति श्रुतः
 शेषो वरुणस्त्रिष्टुप् ॥ कलशे वरुणाऽऽवाहने विनियोगः ॥
 'उत तत्त्वायामि ब्रह्मणा वंदमानस्तदाशास्ते यजमानो हवि-
 र्भिः' ॥ अहेलमानो वरुणे हवो ध्युरुशं समान आयुः प्रमो-
 षीः ॥ १ ॥ 'वरुणमावाहयामि' ॥ अशक्तः ॥ प० ॥ 'ब्रह्मा-
 ण्डोदरि! तीर्थानिकरैस्सृष्टानि ते रवेः ॥ तेन सत्येन मे दे-
 वतार्थं देहि दिवाकर !' ॥ इति तीर्थान्यावाह्य ॥ 'उँ वरुण-
 मावाहयामि' ॥ इति वाऽऽवाह्य ॥ 'उँ वरुणाय नमः
 ॥ सकलपूजार्थं गन्धपुष्पे समर्पयामि' ॥ एवं वरुणं सम्पू-
 ज्य ॥ 'पाञ्चजन्याय नमः ॥ स्नानं समर्पयामि ॥ पाञ्च-
 जन्याय नमः ॥ गन्धपुष्पे समर्प०' ॥ ॥ इति शङ्खं स-
 म्पूज्य ॥ 'उँ जगत्ध्वनिमन्त्रमातः स्वाहानमिः ॥ घण्टा-
 यै नमः ॥ स्नानं समर्पयामि ॥ उँ जग० मः ॥ घण्टायै
 नमः' ॥ एमंत्रो बडे कलशमां तीर्थानु आवाहन करी "उत तत्त्वायामि०
 प्रमोषीः ॥ वरु० मि" एमंत्रे वरुणनु आवाहन करवुं ने तेम क-
 रवा अशक्त होयतो "ब्रह्माण्डोदरि० दिवाकर" एमंत्रे तीर्थनु
 आवाहन करी "उँ वरु० मि" एमंत्रे वरुणनु आवाहन
 करी "उँ वरुणा० मः । सकलपू० यामि " एरीते वरुणनु पूजन
 करी " पांचज० मः ॥ स्नानं स० । पांच० नमः । गंध० यामि"
 एरीते शंखनं पूजन करी " उँ जगत्ध्वनि० स्वाहा घंटा यै नमः

मू. नमः ॥ सकलपूजार्थगन्धपुष्पसम० मि ॥ ५ ॥ इतिसं
स्पृज्य शङ्खं प्रणवेनाऽद्भिः पूरयित्वा शङ्खोदकेनाऽऽत्मानं
पूजासंभारंचसम्प्रोक्ष्य पुनः पूरयित्वा निधाय पुरुषसूक्ते
नन्यासान्कुर्यात् ॥ * ॥ सहस्रशीर्षेति नारायणः पुरु
षोऽनुष्टुबन्त्या त्रिष्टुप् ॥ स्वाङ्गन्यासादौ विनियोगः ॥ उँसह
स्रशीर्षा ० लम् ॥ १ ॥ वामकराय नमः ॥ उँपुरुषे
वेदं ० हति ॥ २ ॥ दक्षिणकराय नमः ॥ उँएतावानस्य ०
दिवि ॥ ३ ॥ वामपादाय ० ॥ उँत्रिपादूर्ध्व ० अभि
॥ ४ ॥ दक्षिणपादाय ० ॥ उँतस्माद्विराळ ० पुरः ॥
॥ ५ ॥ वामजानुनेनमः ॥ उँयत्पुरुषेण हविषा ० द्विवि
॥ ६ ॥ दक्षिणजानुनेनमः ॥ उँतयज्ञंब ० श्रये ॥ ७ ॥
वामकट्यै नमः ॥ उँतस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः संभृतं ० श्रये ॥
॥ ८ ॥ दक्षिणकट्यै ० ॥ उँतस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ऋचः ०
यत ॥ ९ ॥ नाभ्यै नमः ॥ उँतस्मादश्वा ० वयः ॥ १० ॥

स्तानंस० मि । ॐ जग० हानमः । धं० मः । सकलपू० यमि ॥ एरिति
घटानुं पूजन करी, शंखने प्रणवे (ॐ) करी पाणीये भरीने ते
शंखना जले पोताना रीरनुं तथा पूजासामग्रीनुं प्रोक्षण करी
फरीथी पाणी पूरी मुकीने पुरुषसूक्तवडे न्यासकरवा एटले प्र
योगमां कहेला स्थानके मंत्रभणते हाथ अराडवो ॥ *

मू. हृदयायनमः ॥ उयत्पुरुषं व्यदधुः ० च्येते ॥ ११ ॥ क
ण्ठायनमः ॥ उँब्राह्मणोस्य ० यत ॥ १२ ॥ वामभुजाय
नमः ॥ उँचंद्रमामनसो ० यत ॥ १३ ॥ दक्षिणभुजाय
० ॥ उँनाभ्यां आसी ० यन् ॥ १४ ॥ मुखायनमः ॥ स
तास्यासन् ० पशुं ॥ १५ ॥ नेत्राभ्यां नमः ॥ उँयज्ञेन
यज्ञ ० देवाः ॥ १६ ॥ मुर्ध्ने नमः ॥

॥ अथ पञ्चाङ्गन्यासः ॥

उँब्राह्मणोस्य ० यत ॥ १ ॥ हृदयायनमः ॥ उँचंद्रमामन
सो ० यत ॥ २ ॥ शिरसे स्वाहा ॥ उँनाभ्यां आसी ० यन्
॥ ३ ॥ शिखायै वषट् ॥ उँसतास्यासन् ० पशुम् ॥ ४ ॥
कवचाय हुम् ॥ उँयज्ञेन यज्ञ ० देवाः ॥ ५ ॥ अस्त्राय फट्
॥ एवमेव देवाङ्गन्यासं कृत्वा षोडशोपचारैः पूजयेत् * ॥
उँसहस्रं शीर्षा ० लम् ॥ श्रीशिवविष्णुसूर्याविनायकशक्ति
भ्यां नमः ॥ मन्त्रपुष्पसमर्पयामि ॥ १ ॥ उँपुरुष एव देव ०
हन्ति ॥ श्रीशिव ० मः । आसनं संमि ॥ इति पुष्पाद्या

टी. १. ते पछी पंचांगन्यास करवोते.

२. एप्रमाणेजं देवना अगें (तेते अंगनी कल्पनाकरी)
न्यासं करी सोलउपचारोवडे पूजा करवी. *

३. पुष्प विगेरेनुं देवोने आसन अर्पण करवुं. *

ननंदेयम् ॥ २ ॥ उष्णान्नान्नम्य ० द्विवि ॥ श्रीशिव ० मः ॥
पाच्यं ० मि ॥ ३ ॥ उष्णिपादृध्वं ० अमि ॥ श्रीशिव ०
नः ॥ अर्ध्वं ० मि ॥ ४ ॥ उन्नन्नाद्विगलं ० पुरः ॥ श्री
शिव ० मः ॥ आचमनीयं ० मि ॥ ५ ॥ उयन्पुरं पण
० द्विविः ॥ श्रीशिव ० मः ॥ स्नानं ० मि ॥ ६ ॥ सति
सम्भवे पञ्चामृतस्नानं यथा ० ॥ आप्यायस्व गौतमो
राहुगणः सामो निच्छद्रायत्री । पयःस्नानं विनियोगः ॥
उष्णान्नान्नम्यं ० अमि ॥ श्रीशिव ० मः ॥ पयःस्नानं ० मि ॥ ७ ॥ द
धिक्राव्णो वामदेवो गौतमो दधिक्राव्णो नुष्टुप् ॥ दधि
स्नाने वि ० गः ॥ उदधिक्राव्णो अकारि पिंजिष्णो रन्ध्रस्य
वाजिनः ॥ सुगन्धिनो मुखारत्नप्रण आधूयितारिपत् ॥
श्रीशिव ० मः ॥ दधिस्नानं ० मि ॥ ८ ॥ घृतं मिमिक्ष
इति गृह्यसमद आप्रस्त्रिष्टुप् ॥ घृतस्नाने वि ० गः ॥ उदधृतं मि

ટી ૩. આપાદ્યમાં દર્ભ, ગંધ, પુષ્પ અને યવ મહિન જલલેડ
ચડાવવું.

२. आ अर्धमां पादमां लग्न्या मुजय दमे वींगरे सहान
जल लेड चडाववुं.

३. संभव होयतो पंचाश्रितवडे स्नान करायचं ते आगते. ६

मू.मिक्षेघृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृतम्वस्यधाम॥अनुष्व
 यमावहमादयस्वस्वाहाकृतंघृषभवाक्षिहव्यम् ॥ श्रीशि
 व०मः । घृतस्नानंस०मि॥३॥ मधुवाताइत्यृचस्यराहुग
 णोविश्वेदेवागायत्री । मधुस्नानेवि०गः ॥ मधुवाताऋ
 तायतेमधुक्षरंतिसिंधवः ॥ माध्वीर्नसंत्वोषधीः ॥ १ ॥
 मधुनक्तंमुतोषसोमधुमत्पार्थिवंरजः ॥ मधुघ्नौरस्तुनः
 पिता॥२॥मधुमान्नोवनस्पतिर्मधुमांस्तुसूर्यः ॥ माध्वी
 र्गावोभवंतुनः ॥ ३ ॥ श्रीशिव०मः ॥ मधुस्नानंस०मि
 ॥४॥ स्वादुःपवस्वेतिवेनोभार्गवः पवमानःसोमोजगती
 ॥ शर्करास्नानेवि०गः ॥ उँस्वादुःपवस्वदिव्यायज
 न्मनेस्वादुरिंद्रायसुहवीतुनाम्ने ॥ स्वादुर्मित्रायवरुणाय
 वायवेवहस्पतयेमधुमांअदाभ्यः ॥ श्रीशिव०मः ॥ श
 र्करास्नानंस०मि ॥ ५ ॥ आपोहिष्ठेतितिसृभिःशुद्धोद
 केन प्रक्षाल्यैकादशाऽऽवृत्त्यैकाऽऽवृत्त्यावा रुद्रेण पु
 रुषसूक्तेन चाऽभिषेकः * ॥

टी. १. आपोहिष्ठा ए (पत्र ४२ मां लख्या मुजबनी) त्रण
 ऋचावडे शुद्धोदके देवोनुं प्रक्षालन करी अगीयारवार अथवा
 एकवार रुद्रे तथा पुरुषसूक्ते करी अभिषेक करवो ते. *

॥ अथ तैत्तरीयरुद्रऋष्यादयः ॥

मे. अथऋष्यादयः ॥ नमकानां प्रथमानुवाके आद्यायाः क
श्यपो द्वितीयाया आत्रेय स्तृतीयायाः कश्यप स्ततो द्व
योगौ तम स्तत एकस्याः कण्व स्ततो द्वयोर्मरुत्वां स्तत ए
कस्याभगवाँ स्तत स्तिसृणां नारद स्तत स्तिसृणां भग
वान् द्वितीयानुवाकस्य मंडूक स्तृतीयानुवाकस्य भगवाँ
श्रुतुर्थानुवाकस्य दुर्वासाः पंचमषष्ठानुवाकयोर्भगवान्
सप्तमानुवाकस्य हेमकोशो ऽष्टमानुवाकस्य नवमानुवाके
च नमो वइति यावद्भगवा नवशिष्टस्याग्नि दशमानुवाके
प्रथमस्य पुलहो द्वितीयस्य स्कंद स्ततो द्वयोर्मांडव्य स्त
त एकस्य देराट् तत एकस्य भगवाँ स्तत एकस्यात्रि स्तत ए
कस्य वैद्यंघ्र स्तत एकस्य भगवाँ स्तत एकस्य वैराज स्त
त एकस्य पुलह स्तत एकस्य नारद स्तत एकादशानुवाके
आद्यानां चतुर्णां दुर्वासा स्तत आसमाप्तिदेवल इत्यृष
यः ॥ प्रथमानुवाके आद्यस्य रुद्र स्तत एकस्य शंभु स्तत
एकस्य स्कंदात्मारुद्र स्ततो द्वयोरुद्र स्तत एकस्य शंभु स्त
तो द्वयोरादित्यात्मारुद्र स्तत एकस्य शंभु स्तत स्तिसृणां रु
द्र स्तत स्तिसृणां भगवां स्ततो द्वितीयत्रितीयानुवाक
योरुद्र स्तत श्रुतुर्थपंचमषष्ठानुवाकानां शंभुः सप्तमानु

मू. वाकस्यरुद्रो ऽष्टमानुवाकस्यनमोवःकिरिक्भ्यइत्यंत
 स्यचनवमस्यभगवानवशिष्टस्यरुद्रो दशमानुवाकेचतु
 र्णारुद्र स्ततएकस्यनंदीश्वरात्मारुद्र स्ततएकस्यभवा
 गवां स्ततएकस्यशंभु स्ततएकस्यरुद्र स्ततएकस्यभग
 वां स्ततोद्वयोःशंभु स्ततोवशिष्टानारुद्र इतिदेवताः
 ॥ प्रथमानुवाकेआद्येनुष्टुभौ ततएकास्वरालनुष्टुप्
 ततएकानिचदनुष्टुप् ततएकानुष्टुप् ततएकानिच
 दनुष्टुप् ततएकाप्रस्तारपंक्तिः पंचपदापंक्तिर्वा त
 तएकाषट्पदाजगती ततःसप्तानुष्टुभ स्ततोष्टानुवाका
 यजूंषि ततएकाप्रस्तारपंक्तिः पंचपदापंक्तिर्वा ततएका
 नुष्टुप् ततश्चतस्रोजगत्य स्ततस्तिस्त्रस्त्रिष्टुभ स्ततए
 कापंचपदात्रिष्टुप् महाबृहतीवा ततोद्वादशानुष्टुभस्तत
 स्त्रिणियजूंषि ततस्तिस्त्रोनुष्टुभ स्ततएकायजुरितिछं
 दांसि ॥ अथचमकानांअग्निकांडऋषिः आद्याआग्ना
 वैष्णवीगायत्री शिष्टानांवाजादयोन्नादिविशेषादेवता
 यजुः ॥ अभिषेके विनियोगः ॥ इत्पृष्यादयः ॥
 पुरुषसूक्तंयथा * ॥ उँसहस्रशीर्षापुरुषःसहस्राक्षःस
 हस्रंयात् ॥ सभूमिंविश्वतोवृत्वाव्यतिष्ठदशांगुलं ॥१॥

टी. १. पुरुषसूक्त आरीते. *

पुरुषएवेदंसर्वयद्भूतंयच्चभवं ॥ उतामृतत्वस्येशानोय
 दन्नेनातिरोहति ॥ २ ॥ एतावानस्यमहिमातोऽन्यायां
 श्वपूरुषः ॥ पादोऽस्यविश्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतं दि
 वि ॥ ३ ॥ त्रिपादूर्ध्वउदैत्पुरुषः पादोऽस्येहाभवत्पुनः ॥
 ततोविष्वङ्भव्यक्रामत्साशनानशनेअभि ॥ ४ ॥ तस्मा
 द्विराळजायतविराजोअधिपूरुषः ॥ सजातोअत्यरिच्य
 तपश्चाद्भूमिमथोपुरः ॥ ५ ॥ यत्पुरुषेणहविषादेवायज्ञ
 मतन्वत ॥ वसंतोअस्यासीदाज्यंअग्निमिध्मःशरद्धविः
 ॥ ६ ॥ तंयज्ञंबर्हिषिप्रौक्षन्पुरुषंजातमग्रतः ॥ तेनदेवा
 अयजंतसाध्याऋषयश्चये ॥ ७ ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः
 संभृतंष्टषदाज्यं ॥ पशून्तांश्चक्रेवायव्यानारण्यानग्ना
 म्याश्चये ॥ ८ ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऋचःसामाग्निज
 झिरे ॥ छंदांसिजझिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥ ९ ॥
 तस्मादश्वाअजायंतयेकेचोभयादतः ॥ गावोहजझिरे
 तस्मात्तस्माज्जाताअजावयः ॥ १० ॥ यत्पुरुषंव्यद
 धुःकतिधाव्यकल्पयन् ॥ मुखंकिमस्यकौबाहूकाङ्कुरुपा
 दाउच्येते ॥ ११ ॥ ब्राह्मणोऽस्यमुखमासीद्बाहूराजन्यःकु

तः ॥ ऊरुतदस्ययद्वैश्यः पद्भ्यांशूद्रोअजायत ॥ १२ ॥
 चंद्रमामनसोजातश्चक्षोः सूर्योअजायत ॥ मुखादिद्रश्चा
 ग्निश्चप्राणद्वायुरजायत ॥ १३ ॥ नाभ्यांआसीदंतरिक्षं
 शीर्ष्णोद्यौःसमवर्तत ॥ पद्भ्यांभूमिर्दिशःश्रोत्रात्तथालो
 काँअकल्पयन् ॥ १४ ॥ सप्तस्यासन्परिधयस्त्रिःसप्तस
 मिधःकृताः ॥ देवायद्यज्ञंतन्वानाअबध्नन्पुरुषंपशुं ॥
 १५ ॥ यज्ञेनयज्ञमयजतेदेवास्तानिधर्माणिप्रथमान्यास
 न् ॥ तेहनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वसाध्याःसंतिदेवाः
 ॥ १६ ॥ श्रीशिव०मः ॥ आचमनीयंस०मि ॥ उँतंय
 ज्ञं०श्रये॥श्रीशिव०मः ॥ वस्त्रंस०मि ॥ ७ ॥ श्रीशि
 व०मः ॥ आचमनीयंस०मि ॥ उँतस्माद्यज्ञात्सर्वहुतःसं
 भृतं०श्रये । श्रीशिव०मः । यज्ञोपवीतंस०मि ॥ ८ ॥
 श्रीशिव०मः आचमनीयंस०मि ॥ उँतस्माद्यज्ञात्सर्वहु
 तऋचः०यत । श्रीशिव०मः ॥ गन्धंस०मि ॥ ९ ॥ उँ
 तस्मादश्वा०वयः॥ श्रीशिव०मः ॥ पुष्पंस०मि ॥ १० ॥
 मूलमन्त्रेण बिल्वपत्रार्पणं तुलसीसमर्पणं च ॥ *
 उँयत्पुरुषंव्यदधुः०च्येते ॥ श्रीशिव ० मः । धूपंस०
 टी. १. मूलमंत्रकरी बिल्वपत्र अर्पण करवुं अने तुलसी पण
 अर्पण करवी ॥*

* * * * *
 मू. मि ॥ १३ ॥ उँब्राह्मणोस्य० यत ॥ श्रीशिव० मः ॥ दी
 पं स० मि ॥ १२ ॥ उँचंद्रमामनसो० यत ॥ श्रीशिव०
 मः ॥ यथांशतो नैवेद्यं स० मि ॥ १३ ॥ श्रीशिव० मः ॥
 आचमनयिं स० मि ॥ मूलमंत्रेण वैदिकमंत्रेण च नीराजनं
 यथा ॥ * उँनमः शिवाय ॥ उँये देवासो दिव्ये कादशस्य
 पृथिव्या मध्ये कादशस्य ॥ अप्सु क्षितो महिनै कादशस्य ते
 देवासो यज्ञमिमं जुषध्वं ॥ श्रीशिव० मः । नीराजनं स
 ० मि ॥ उँनाभ्या आसी० यन् ॥ श्रीशिव० मः ॥ नम
 स्कारं स० मि ॥ १४ ॥ उँसत्पास्या सन् ० पृथुं ॥ श्रीशिव
 ० मः ॥ प्रदक्षिणां स० मि ॥ १५ ॥ उँयज्ञेन यज्ञ० देवाः ।
 श्रीशिव० मः ॥ पुष्पाञ्जलिं स० मि ॥ १६ ॥ ततो मूलम
 न्त्रमष्टोत्तरशतं जपेत् ॥ अस्य श्रीशिवपञ्चाक्षरमन्त्रस्य
 वामदेवऋषिः ॥ अनुष्टुप् छन्दः ॥ श्रीशिवो देवता ॥ ज
 पे विनियोगः ॥ उँनमः शिवाय ॥ इति मूलमन्त्रं जप्त्वा ॥
 अनेन जपेन श्रीशिवः प्रीयतां ॥ अनेन पूजनेन श्रीविष्णुसू
 र्या विनायकशक्तिपरितुत श्रीशिवः प्रीयतां ॥ इति पूजांजपं

टी. १. मूलमंत्रे अने वैदिकमंत्रे करी नीराजन (आरती)

करवुं ते आरिते. *

२. ते पढी मूलमंत्र एकसो आठवार १०८ जपवो. *

३. एरीते मूलमंत्र जपी “ अनेन ज० प्रीयतां । अनेन पू

* * * * *

ચનિવેદ્યદેવપ્રાર્થયેત્તત્ત્રમન્ત્રાઃ ॥ ૫ ॥ મન્ત્રહીનં
 હીનંભક્તિહીનંસુરેશ્વર ! ॥ યત્પૂજિતંમયાદેવપરિપૂર્ણતદ
 સ્તુમે ॥ ૧ ॥ આવાહનંનજાનામિનજાનામિતવાર્ચનમ્ ॥ પૂ
 જાંચૈવનજાનામિક્ષમ્યતાંપરમેશ્વર ! ॥ ૨ ॥ અન્ય
 ણંનાસ્તિત્વમેવશરણંમમ ॥ તસ્માત્કારુણ્યભાવેનક્ષમ
 સ્વપરમેશ્વર ! ॥ ૩ ॥ ભૂમૌસ્થલિતપાદાનાંભૂમિરૈવાવલ
 મ્બનં ॥ ત્વયિજાતાઽપરાધાનાંત્વમેવશરણંવિભો ! ॥ ૪ ॥
 ઇતિપ્રાર્થ્ય ॥ ૫ ॥ શઙ્ખમધ્યેસ્થિતંતોયંધ્રામિતંકેશવોપરિ
 ॥ અદ્ભુલગ્નમનુષ્યાણાં બ્રહ્મહત્યાંવ્યપોહતિ ॥ ૧ ॥ ઇતિ
 દેવોપરિશઙ્ખોદકંધ્રામયિત્વાજલંશિરસિચામ્યુક્ષ્ય ॥ ૫ ॥
 “અકાલમત્યુહરણં બ્રહ્મહત્યાવિનાશનં ॥ રોગગ્નંપુણ્યદં
 પાસ્યેસુરપાદાવનેજનમ્ * ” ॥ ઇતિમન્ત્રેણદેવતીર્થપીથે
 જલંમિતિસંક્ષેપઃ ॥ ઇતિદેવપૂજાપ્રયોગઃ ॥

ટી. જનેનંપ્રીયતાં ” એરીતે જપ અને પૂજા નિવેદનકરી દે
 વની પ્રાર્થના કરવી તેના મંત્રો *

૧. એરીતે પ્રાર્થના કરી “ શંખમધ્યે વ્યપોહતિ ” એ મંત્રે
 દેવોની ઉપર શંખોદકને ફેરવી તે જલને માથા ઉપર છાંટી
 “અકાલંજનં” એમંત્રવડે દેવને નવરાવેલા જલનું પાન કરવું
 એરીતેસંક્ષેપછે.

એરીતે દેવપૂજાનો પ્રયોગ પુરો થયો.

सू० ॥ एवं पूजाकरणाशकौपञ्चोपचारैर्वा पूजयेत् ॥
 तत्प्रयोगः ॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥ देशकालौ
 सङ्कीर्त्य ॥ “श्रीशिवप्रीतये नित्यविधिरूपां श्रीविष्णुसूर्य
 विनायकशक्तिपरिवृतश्रीशिवपूजां करिष्ये” ॥ इति सङ्क
 ल्प्य ॥ “कलशेश्वरुणमावाहयामि” ॥ इत्यावाह्य ॥ “उ
 वरुणाय नमः ॥ गन्धपुष्पे समर्पयामि” ॥ ततः शङ्खं सं
 स्नाप्य ॥ “पाञ्चजन्याय नमः ॥ गन्धपुष्पे समर्पयामि” ॥
 घण्टां संस्नाप्य ॥ “उज्जगत्स्वनिमंत्रमातः स्वाहानमः ॥
 गन्धपुष्पे समर्पयामि” ॥ इति घण्टां संपूज्य ॥ शङ्खं प्रणवेना
 द्विः पूरयित्वा तेनोदकेनात्मसहितं पूजासंभारं संप्रोक्षेत्
 ॥ श्रीशिवविष्णुसूर्यविनायकशक्तिभ्यो नमः ॥ स्ना

टी. एरीते पूजाकरवा अशकहोय त्यारे पांच उपचारो व
 दे पूजन करवुं तेनो प्रयोग आरीते ॥ आचमन अने प्राणा
 याम करी पृष्ठ २० ना टीप्यणमां लत्प्यामुजव देशकालनुं की
 र्त्तन (संकल्प) करी “श्रीशिवं ० रिष्ये” । एरीते संकल्प्य करी
 “कलशेश्व ० मि” एरीते वरुणनुं आवाहन करीने “वरु ० मः ॥ गंध ०
 मि” । ए मंत्रे पूजन करी तेपछी शंखने नवरावीने “पांच ० मः ॥
 गंध ० मि” । ए मंत्रे शंखने पूजी घंटाने नवरावी “उज्जगत्स्व ०
 मः ॥ गंध ० मि” । एरीते घंटाने पूजीने शंखने प्रणव (३०) वहे जले
 भरी तेजलवहे पोतासहीत पूजाना साहीत्यनुं प्रोक्षण करवुं ॥

* * * * *
 मू. नंसमर्पयामि ॥ स्नाने धूपे च दी-
 दिति आदौ संस्नापयेत् ॥ *
 चः ० यत ॥ श्रीशिव ० नमः ॥ गन्धंस ० मि ॥ १ ॥ उ-
 तस्मादश्वा ० वयः । श्रीशिव ० नमः ॥ पुष्पंस ० मि ॥
 २ ॥ बिल्वपत्रं तुलसीदलं चार्पयेत् ॥ * उयत्पुरुषं ०
 च्येते ॥ श्रीशिव ० नमः ॥ धूपंस ० मि ॥ ३ ॥ उब्राह्म-
 णोस्य ० यत ॥ श्रीशिव ० नमः ॥ दीपंस ० मि ॥ ४ ॥
 उचंद्रमा ० यत ॥ श्रीशिव ० नमः ॥ यथाशतो नैवेद्यंस ०
 मि ॥ ५ ॥ श्रीशिव ० नमः ॥ आचमनीयंस ० मि ॥ एवं
 संपूज्य ॥ * अस्य श्रीशिवपंचाक्षरमंत्रस्य वामदेव ऋ-
 षिः ॥ अनुष्टुप् छंदः ॥ श्रीसदाशिवो देवता ॥ जपे वि-
 नियोगः ॥ यथाशक्ति पञ्चाक्षरं जपेत् ॥ * अनेन श्रीपरमेश्व-
 रः प्रीयतां ॥ प ० ॥ मन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर !
 ॥ यत्पूजितं मया देव ! परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ १ ॥ आवाह-

टी. १. स्नान धूप अने दीपना वखत मां घंटा

नाद करवो पछी नवराववा *

२. बिल्वपत्र अने तुलसी अर्पण करवां

३. एरीते पूजा “ॐ नमः शिवाय” एरीतनो यथा शक्ति पं-
 चाक्षर मंत्र जपवो.

ननजानामिनजानामितवार्चनम् ॥ पूजाचैव नजानामि
क्षम्यतां परमेश्वर ! ॥ २ अन्यथा शरणं नास्तित्वमेव श
रणं मम ॥ तस्मात्कारुण्यभावेन क्षमस्व परमेश्वर ! ॥ ३ ॥
भूमौ स्खलितपादानां भूमिरेवावलम्बनम् ॥ त्वयि जाताऽ
पराधानां त्वमेव शरणं विभो ! * ॥ ४ ॥ इति पठित्वा शङ्ख
जलं देवो परिभ्रामयित्वा स्वशरीरमभ्युक्ष्य ॥ प ० ॥ “अका
लमृत्युहरणं ब्रह्महत्याविनाशनं ॥ रोगघ्नं पुण्यदं पास्ये
सुरपादावनेजनं * ॥ इति देवतीर्थपात्रेणैव पोत्वा विरमेत्
॥ अथ विष्णुवादिपञ्चायतनसंक्षिप्तपूजाप्रयोगः ॥ २ ॥
तत्पूजायां विशेषः ॥ संकल्पे * ॥ श्रीविष्णुप्रीतयोनित्वविधि
रूपां श्रीशिवविनायकसूर्यशक्तिपरिवृत श्रीमहाविष्णुपू
जां करिष्ये ॥ उपचारार्पणे ॥ * श्रीविष्णुशिवविनाय
कसूर्यशक्तिभ्यो नमः ॥ मन्त्रपुष्पसमर्पयामि ॥ इत्यादि

टी. १. एरीते भणी शंखना पाणीने देवोना उपर फेरवी ते
वडे पोताना शरीनुं प्रोक्षणकरी । “अकाल०जनं” एमंत्रे देव
तीर्थने (वनरावेला पाणीने) पात्रवडेज पाने वीराम पामे.
ए रिते शंक्षेप देवपूजानो प्रयोग पुरो थयो.

॥ हवे विष्णु विगेरे पचायन पूजा कहेछे ॥ २ ॥
तेनीपूजामां विशेष कहेछे ॥ संकल्पमां विशेष आरीते *

१. उपचारना अर्पणमां विशेष आरीते *

मू. १ ॥ अथ सूर्यादिपञ्चायतनपूजाप्रयोगः ॥ ३ ॥

एवंसूर्यादिपञ्चायतनपूजायांसंकल्पे ॥ * श्रीसूर्य
प्रातयेनित्यविधिरूपां श्रीशिवविनायकविष्णुशक्तिप
रित्तश्रीसूर्यपूजां करिष्ये ॥ उपचारार्पणे तु ॥ * श्रीसू
र्यशिवविनायकविष्णुशक्तिभ्योनमः ॥ मन्त्रपुष्पंसमर्प
यामि । इत्यादि ॥

३ ॥ अथ शक्त्यादिपञ्चायतनपूजाप्रयोगः ॥ ४ ॥

एवंशक्त्यादिपञ्चायतनपूजायांतु संकल्पे ॥ * ॥
श्रीशक्तिप्रातयेनित्यविधिरूपां श्रीविष्णुशिवविनायक
सूर्यपरित्तश्रीशक्तिपूजां करिष्ये ॥ उपचारार्पणे तु *
॥ श्रीशक्तिविष्णुशिवविनायकसूर्येभ्योनमः । मन्त्र पु
ष्पं स०मि ॥ इत्यादि ॥

टी. १ हवे सूर्यादिपञ्चायतनपूजानोप्रयोग कहेछे ॥ ३ ॥

एरीते सूर्यवीगेरेपञ्चायतननीपूजाना संकल्पमांविशेषआरीते *

२. उपचारना अर्पणमां विशेषआरीते *

३ हवेशक्त्यादिपञ्चायतन पूजानो प्रयोग कहेछे ॥ ४ ॥

एरीते शक्ति, वीगेरे पञ्चायतननी पूजामांना संकल्पमां *

५. उपचारना अर्पणमां विशेष आरीते *

मू॥ अथ विनायकादिपञ्चायतनपूजाप्रयोगः ॥ ५ ॥
एवविनायकादिपञ्चायतन पूजायां सङ्कल्पे ॥ * ॥ श्री
विनायकप्रोतयेनित्यविधिरूपां श्रीविष्णुशिवसूर्यशक्ति
परित्तुश्रीविनायकपूजांकरिष्ये ॥ उपचारार्पणेतु ॥ *
श्रीविनायकविष्णुशिवसूर्यशक्तिभ्योनमः । मन्त्रपुष्पं
स० मि ॥ इत्यादि ॥ पूजान्तेजपमन्त्रास्तुतत्तद्देवप्रका
शकाः ॥ ते यथा * ॥ उँनमोनारायणाय ॥ इतिविष्णु
मंत्रः * ॥ २ ॥ उँह्रां ह्रीं सः । इतिसूर्यस्य * ॥ ३ ॥
उँ ऐँह्रीं ह्रीं चामुंडायैविच्चे । इतिशक्तेः * ॥ ४ ॥ उँ व
क्रतुण्डायह्रुं ॥ इतिविनायकस्य ॥ ५ ॥ इतिविशेषः ॥

१ हवेविनायकादिपञ्चायतनपूजानोप्रयोगकहेछे ॥ ५॥

टी. ए रीते विनायक वीगेरे पञ्चायतनना पूजामांना
संकल्पमां विशेष आरीते *

२. उपचारोना अर्पणमां विशेषआरीते *

३. पूजानी समाप्तिमां जपना मंत्रोतो तेते देवना प्रका
शकोछे ते आ रीते *

४. ए रीते विष्णुनो मंत्र ॥ २ ॥ *

५. ए रीते सुर्यनो मंत्र ॥ ३ ॥ *

६. ए रीते शक्तिनो मंत्र ॥ ४ ॥ *

७. ए रीते विनायकनो मंत्र॥५॥“एरीते विशेषछे.”वाकी

મૂ. શેષમુક્તપ્રયોગવત્ ॥ इति विष्ण्वादिपञ्चायतनपु
जायां विशेषः ॥

॥ अथकेवलशिवपूजनेच्छुं प्रतिशिवपूजाप्रयोगः ॥
तत्रकर्त्ता धृतभस्मत्रिपुंड्ररुद्राक्षः शिवायतनंगत्वाक्षालि
तपादः स्वाचान्तउदङ्मुखो देशकालौ सङ्कीर्त्य श्रीशि
वप्रतिपत्त्यर्थं श्रीशिवपूजां करिष्ये ॥ इति संकल्पः * ॥
अस्य श्रीशिवपञ्चाक्षरमन्त्रस्य वामदेवऋषिः ॥ अनुष्टुप्
छन्दः ॥ श्रीसदाशिवो देवता ॥ न्यासे पूजने जपे च विनि
योगः ॥ वामदेवरूपये नमः शिरसि १ । अनुष्टुप् छ
न्दसे नमो मुखे १ । श्रीसदाशिवदेवतायै नमो हृदि १ । नंतत्पु
रुषाय नमो हृदये ॥ १ ॥ उमं अघोराय नमः पादयोः
॥ २ ॥ उं शिसद्योजाताय नमो गुह्ये ॥ ३ ॥ उं वां वाम

ટી. = કહેલા પ્રયોગ પ્રમાણે સમજવું.

एरीते विष्णु विगेरे पंचायतननी पुजामां वीशेषछे ॥
॥ हवे एकला शिवना पुजननी इच्छावाला प्रत्ये शिव पुजा
नो प्रयोग कहीये छीये ॥ तेमां पुजा करवावालो भस्म
त्रिपुंड्र अने रुद्राक्ष धारण करेलो तेमज पग धोएलो अने
आचमन करेलो शिवना मंदिरमां जइने उत्तर सामा मुखे
बेशी पत्र २० ना टीपणमां लख्या प्रमाणे देशकालनुं कीर्त
न (संकल्प) करी “श्रीशिव० करिष्ये” ए रीते संकल्प करे *

म. देवाय नमो मूर्ध्नि ॥ ४ ॥ उयं ईशानाय नमो मुखे ॥ ५ ॥
 उँ उँ हृदयाय नमः ॥ १ ॥ उँ नं शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ उँ
 सं शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ उँ शिंकवचाय हुं ॥ ४ ॥ उँ वाने त्रया
 यवौ प्रट् ॥ ५ ॥ उँ यं अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ कुं भूजां विधाय
 ध्यायेत् * ॥ ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिर्भंचारुचन्द्राव
 तंसं रत्नाकल्पोज्ज्वलाङ्गपरशुमृगवराऽभीतिहस्तप्रसन्न
 म् ॥ पद्मासीनं समन्तात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकूर्तिवसानं
 विश्वाद्यं विश्ववन्द्यं निखिलभयहरं पञ्चवक्त्रिनेत्रं
 ॥ १ ॥ इति ध्वात्वा प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा स्थाप्यलिङ्गं स्पृ
 शन्नावाहनं कुर्यात् ॥ * ॥ उँ भूः पुरुषं साम्ब
 सदाशिवमावाहयामि ॥ उँ भुवः पुरुषं साम्ब ० यामि ॥
 उँ स्वः पुरुषं साम्ब ० यामि ॥ उँ भूर्भुवः स्वः पुरुषं साम्ब ०
 यामि ॥ इत्यावाह्य ॥ "स्वामिन्सर्वजगन्नाथ ! यावत्पू
 जावसानकम् ॥ तावत्त्वं प्रीतिभावेन लिङ्गेऽस्मिन्सन्निधौ
 टी. १. पत्र ८७ मां लख्या मुजब कुं भू पूजा करी ध्यान करवुं ०
 २. ए रीते ध्यान करी प्राणप्रतिष्ठा * करिने पासेना
 लिङ्गेने स्पर्श करतां आवाहन करवुं *
 ३. एरीते आवाहन करी "स्वामिन्सर्वजगन्नाथ ० सन्निधौ भ
 * कदि आ जग्योए प्राण प्रतिष्ठा करवानी ह्यतो आगळ पार्थिव पूजायां लेखेले
 जां जोषी.

मू. नमः शि० नमः । चन्दनंस० मि ॥ उँकलविकर
 णायनमः । उँनमः शि० नमः अक्षतान्स० मि ॥ उँ
 विकरणायनमः ॥ उँनमः शिवाय० नमः । पुष्पाणिस०
 मि ॥ सहस्रमष्टोत्तरशतवासहस्रादिनामभिर्मुलमन्त्रेण वा
 विल्वपत्राणि दद्यात् ॥ * ॥ उँवलयनमः । उँनमः शिवा
 य० नमः । धूपंस० मि ॥ उँवलप्रमथनायनमः ॥ उँन
 मः शि० नमः दीपंस० मि ॥ उँसर्वभूतदमनायनमः ।
 उँनमः शि० नमः ॥ नैवेद्यंस० मि ॥ उँनमः शि० नमः । आ
 चमनीयंस० मि ॥ उँनमः शि० नमः । फलंस० मि ॥ उँ
 मनोर्न्मनायनमः ॥ उँनमः शि० नमः । तांबूलंस० मि ।
 मूलेन वैदिकैर्मन्त्रैश्च नीराजनं * उँईशानः सर्वविद्य
 नामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधि
 शिवो मे अस्तु सदा शिवोम् ॥ उँनमः शिवाय० नमः । मन्त्र
 पुष्पंस० मि ॥ उँभवाय देवाय नमः ॥ १ ॥ उँशर्वाय देवा
 यनमः ॥ २ ॥ उँईशानाय देवाय नमः ॥ ३ ॥ उँपशुप
 तये देवाय नमः ॥ ४ ॥ उँउग्राय देवाय नमः ॥ ५ ॥ उँरु

टी. १. हजार १००० अथवा १०८ विल्वपत्रोत्तहस्र

अथवा अष्टोत्तर शतनामे अथवा मूलमन्त्रे चढाववां *

२. मूलमन्त्र अने पत्र ९७ माना वैदिक मंत्रोये नीराजन

(आरति) करवुं *

द्रायदेवायनमः ॥ ६ ॥ उभीमायदेवायनमः ॥ ७ ॥ उ
 महतेदेवायनमः ॥ ८ ॥ उभवस्यदेवस्यपत्न्यैनमः ॥ ९ ॥
 उशर्वस्यदेवस्यपत्न्यैनमः ॥ १० ॥ उईशानस्यदेवस्यप
 त्न्यैनमः ॥ ११ ॥ उपश्रुपतेर्देवस्यपत्न्यैनमः ॥ १२ ॥ उ
 उग्रस्यदेवस्यपत्न्यैनमः ॥ १३ ॥ उरुद्रस्यदेवस्यपत्न्ये
 नमः ॥ १४ ॥ उभीमस्यदेवस्यपत्न्यैनमः ॥ १५ ॥ उमहतो
 देवस्यपत्न्यैनमः ॥ १६ ॥ इतिषोडशमंस्कारान्कृत्वा
 द्वादशपुष्पाञ्जलीन्दद्यात् ॥ * ॥ उशिवायनमः ॥ १७ ॥
 उरुद्रायनमः ॥ १८ ॥ उपश्रुपतेनमः ॥ १९ ॥ उनील
 कण्ठायनमः ॥ २० ॥ उमहेयनमः ॥ २१ ॥ उहरिके
 शायनमः ॥ २२ ॥ उविरूपाक्षायनमः ॥ २३ ॥ उपिना
 किनेनमः ॥ २४ ॥ उत्रिपुरान्तकायनमः ॥ २५ ॥ उशम्भ
 वेनमः ॥ २६ ॥ उभूलिनेनमः ॥ २७ ॥ उमहादेवाय
 नमः ॥ २८ ॥ उनमः शि०नमः ॥ प्रदक्षिणांस्त०मि॥
 उनमः शि०नमः ॥ नमस्कारान्स्त०मि ॥ ततोमूलमंत्रम
 षोत्तरशतंजप्त्वा “अनेनजपेनश्रीशिवःप्रीयता” ॥ इति
 जपनिवेद्य ॥ ५० ॥ “मन्त्रहीनंक्रियाहीनंभक्तिहीनंसु

टी. १. एरीते सोल मनस्कार करी बास्-पुष्पाजलि अर्पण करवी

२. मूलमंत्र (उनमःशिवाय) एकसोआठवार जपीने

“ अनेनज०यतां ” एरीते जप निवेदन करी मंत्रहीन०

મૂ. રેશ્વર! ॥ યત્પૂજિતં મયાદેવ પરિપૂર્ણતદસ્તુમે * ॥ ઇ
તિક્ષમાપયિત્વા ॥ અનેનપૂજનેન શ્રીસામ્બસદાશિવઃ
પ્રીયતાં ॥ ઇતિ નિવેદયેત્ ॥ ઇતિ શિવપૂજાપ્રયોગઃ ॥

॥ અથ પાર્થિવપૂજાવિધિઃ ॥

અથ લિङ્ગલક્ષણમુક્તસૂતસંહિતાયામ્ ॥ પ. ૧ ॥ નર્મદાજલમ
ધ્યસ્થં વાણલિङ્ગમિતિ સ્થિતં ॥ વાણાસુરાર્ચિતં લિङ્ગં વાણ
લિङ્ગં તદુચ્યતે ॥ તત્રાપિ ॥ ત્રિપરુચ્ચવારં યસ્યૈવ તુલાસામ્યં
ન જાયતે ॥ તદા વાણં સમાસ્થ્યાતં શેષં પાષાણસંમિતં ॥ શે
ષનાર્સદમુચ્યતે ॥ ઇતિ પાઠાન્તરં ॥ નચાંવા પ્રક્ષિપેદ્દ્યોયદા
તદુપલભ્યતે ॥ વાણલિङ્ગં તદા વિદ્ધિ સર્વલિङ્ગોત્તમોત્તમમ્

ટી. સ્તુમે "એમંત્રેક્ષમાપન કરી" અનેન પૂજંયતાં "એરિતે
પૂજા નિવેદન કરવી ॥ એ રીતે શિવ પૂજાનો પ્રયોગ પુરો થયો ॥

॥ હવે પાર્થિવપૂજાનો વિધિ કેહેછે ॥

હવે લિંગનુલક્ષણ સૂતસંહિતામાં કહેલુછે, કે નર્મદાના
જલની મધ્યમાં રહેલુવાણ લિંગ કેહેછે. અને વાણાસુરે અર્ચ
ન કરેલુલિંગ વાણલિંગ કેહેવાયછે, તેહેમાં પળ જે વાણ ત્રણ
અથવા પાંચવાર તોલતાં તેના તોલની સમતા ન પાયા તે વા
ણલિંગ, અને વાંકી પાષાણ કેહેવાય એમ કેટલાક કેહેછે, ને
કેટલા નર્મદાજલનું વાણ લિંગથાય એમપણ કેહેછે, અથવા
જેને વારંવાર નદીમાં જ્યારે નાણે ને તેનુતે પ્રાપ્ત થાય ત્યારે

*॥इतिवाक्यात्तादृशबाणलिङ्गस्यदुष्प्राप्यत्वात् ॥ प०॥
कृतेमणिमयालिङ्गं त्रेतायाहिंससंभवं । द्वापरे पारदंश्रेष्ठं
पार्थिवंतुकलौयुगे ॥ सर्ववर्णाश्रमाणांतुकलौपार्थिवमेव
हि * ॥इतिलिङ्गात्कलौपार्थिवपूजाश्रेष्ठतस्मात्सोच्यते॥

॥ पूजाप्रयोगः ॥

अथ सद्योजातादिपञ्चब्रह्ममन्त्रबोत्थायनोक्तप्रकारेण
पार्थिवपूजाप्रयोगः ॥ तत्रादौकृताऽऽवश्यकक्रियःस्ना

ते सर्वलिङ्गोमाश्रेष्ठमां श्रेष्ठ बाण लिंग समजवुं. एवाक्य प
की ते बाण लिंगनुं दुःप्राप्य पणुंछे माटे सत्ययुगमां मणिपी
बनावेलुं, त्रेतायुगमां सोनापी बनावेलुं, द्वापरयुगमां पारापी
बनावेलुं अने कलियुगमां पार्थिव (माटीनुं) लिंग श्रेष्ठ सम
जवुं. माटे सर्व वर्ण (ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, अने शूद्र) अने
सर्व आश्रमो (ब्रह्मचारी, गृहस्थ, वानप्रस्थ, अने संन्यस्त)
ने तो कलियुगमां पार्थिव लिंगनुं श्रेष्ठपणुंछे एम लिंगपुराण
मां वाक्यछे माटे कलियुगमां पार्थिव पूजा श्रेष्ठछे माटे ते क
हीये छीये.

॥ हवपूजानो प्रयोग कहेछे ॥

हवे सद्योजातादि पांच ब्रह्म (वेद) मंत्रो वहे बोत्थायने
कहेली पार्थिव पूजानो प्रयोग कहीये छीये.

तेमां पेहेलां अवश्यक क्रिया करेलो अने स्नान विगेरेपी

નાદિનાશ્ચુર્ચિર્ભૂત્વાધૃતાત્રિપુન્દ્રરુદ્રાક્ષમાલઃકૃતસન્ધ્યાવ
 ન્દનાદિનિત્યક્રિયઃપ્રયતોબ્રહ્મચારી
 શંગત્વાશ્ચૌદશેષાષાણકીટકેશાસ્થિવાલુકાદિદોષર
 હિતામૃદંદૃષ્ટાતત્રા॥ભૂમ્યૈનમઃ॥સકલપૂજાર્થગન્ધાક્ષતપુ
 પ્પાણિ સમર્પયામિ॥ઇતિભૂમિસંપૂજ્યા॥ભૂમ્યૈનમઃ॥
 નત્વાર્દશાનકોણગતામૃદંશસ્ત્રિણોત્કીર્યાષ્ટાંડુલામૃદમપા
 કૃપ્યા॥૫॥ઉદ્ધતાસિવરાહેણકૃષ્ણેનશતબાહુના
 ત્વાંચ ગૃહ્ણામિપ્રજયાચધનેનચ॥ઇતિમન્ત્રેણશુદ્ધાન્તમૃદ
 માદાયશૂદ્રાદિસ્પર્શરહિતોમૌનીગૃહમાગત્યશ્ચુચિ સ્થલે
 તાંસ્થાપયેત્ ॥ કૃતાચમનોચૈલાજિનકુશોત્તરેદ્યાસનેઉદ
 પવિત્રપદ્મ. ભસ્મત્રિપુંડ્ર અને રુદ્રાક્ષનુ ધારણ કરી તેમજ
 વંદનાદિ નિત્યક્રિયા કરી હંદ્રીયો નિયમ રાखી બ્રહ્મચારીવ્રત રા
 खી અને શ્વેત વસ્ત્ર પેહેરી ઉત્તર વિશા તરફ જઇ પવિત્ર જ
 ગ્યોમાં પથર, જીવાત, વાલ, હાડકાં, અને રેતી વિગેરેથી દોષ
 રહિત માટી જોહને તે જગ્યોયે “ ભૂમ્યૈનમઃ । સકલગન્ધા
 મિ” એ મંત્રે ભૂમિનું પૂજનકરી ‘ ભૂમ્યૈનમઃ ’ એમંત્રે ધૃત્વીને ન
 સ્ત્રી ર્દશાન યુગ્માર્માના ભાગની માટી શસ્ત્ર (કોશવિગેરે) વડે
 સ્વોદી આઠ આગલ ડંડાઇસુધીની માટીને કાહાડી નાચી
 “ ઉત્તૃષ્ટતાધનેનચ ” ॥ એમંત્રે શુદ્ધ અંદરની માટી લેઈ રસ્તા
 માં શૂદ્ર વીગેરેનો સ્પર્શ ન થાય તેમ વગરબોલે ઘેર આવી પ
 વિત્રજગ્યોમાં તે માટીને મુકવી. પછી આચમન કરી પ્રથમ દબો

मू. इव उपविशेत् ॥ ततः ॥ पृथ्वित्वया धृतालोकादेवि ! त्वं
विष्णुना धृता ॥ त्वंचधारय मां देवि ! पवित्री कुरु चासनं ॥ इति भूमिसंप्रार्थ्य । अपसर्पन्तु ये भूता ये भूता भुविसंस्थिताः ॥ ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ॥ इति पठित्वा गौरसर्षपाञ्चतुर्दिक्षु विकिरेत् ॥ देकालौ सङ्कीर्त्य ॥ श्रीशिवप्रीतये पार्ष्वलिङ्गपूजनं करिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्य ॥ उँसद्योजातं प्रपद्यामि सद्यो जाताय वैनमो नमः ॥ भवे भवे नार्ति भवे भवस्व मां भवोद्भवाय नमः ॥ इति मन्त्रेण मृदश्चूर्णं कुर्यात् ॥ उँवामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो नमो नमनाय नमः ॥ इति जल

टो. पाथरी ते उपर अजिन (मृगचर्म) अने ते उपर वस्त्र ए रीतना आसन उपर उत्तर दिशा सामु बेसव. ॥ पछी “ पृथ्वित्वया ० चासनं ” ए मंत्रे भूमिनी प्रार्थना करी “ अपसर्पन्तु ० शिवाज्ञया ” ए मंत्र भणी धोला सर्षव चारे दिशामां वेरवा. ॥ ते पछी पत्र ८५ वा २० ना टीप्यणमां लख्या मुजब देशकालनुं कीर्त्तन (संकल्प) करी “ श्रीशिवप्री ० करिष्ये ” ए रीते संकल्प करी “ उँसद्योजातं ० यनमः ” ए मंत्रे माटीनुं चुरण (भूको) करवो “ उँ वामदेवाय ० नमनाय नमः ” ए मंत्रे

सू. णप्रतिष्ठामन्त्रस्यब्रह्मविष्णुरुद्राऋषयः ऋग्यजुः
सामानिच्छन्दांसि । प्राणाख्या देवता ॥ आंबीजं ॥ ईंश
क्तिः । क्रौंकीलकं । पार्थिवलिङ्गप्राणप्रतिष्ठापनेवि
नियोगः ॥ उँआँईंक्रौंयंरंलंवंशंपंसंहंसः । शिवस्यप्राणाः
॥ जीवः । शिवस्यसर्वेन्द्रियाणि इहागत्यसुखंचिरंति
ष्ठन्तुस्वाहाशिवेहागच्छेहतिष्ठ । इतिप्राणप्रतिष्ठांकृत्वा
सहपुष्पोदकेनलिङ्गेदेवमावाहयेत् ॥ उँभूःपुरुषमावाह
याम्योँभुवःपुरुषमावाहयाम्योँ सुवःपुरुषमावाहयाम्योँ
भूर्भुवःसुवःपुरुषमावाहयाम्यायातुभगवान्महादेवइत्या
वाहयेत् ॥ ५ ॥ स्वामिन्सर्वजगन्नाथयावत्पूजावसानकम
तावत्त्वंप्रीतिभोवनलिङ्गेस्मिन्सन्निधोभव ॥ इतिसंप्रार्थ्य
। स्वस्यवामभागेजलपूर्णकलशंस्थापयेत् ॥ सर्वोपचा
रान्दक्षिणभागेच ॥ उँआपोवाइद ॥ सर्वैविश्वाभूता
न्यापःप्राणावाआपः पशवआपोन्नमापोमृतमापः स
घाडापोविराडापश्छंदा ॥ स्यापोज्योती ॥ प्यापोयजू
टी. १. एरीते प्राण प्रतिष्ठाकरी पुष्पसहित जलवढे लिंगमां वे
वनुं “ उँभूःपुरुष०महादेवः ” ए मंत्रे आवाहनकरी “ स्वा
मिन्सर्व०भव ” ए मंत्रे तेनी प्रार्थनाकरी पोताना डाबा भाग
मां जलेभरेलो कलश अने जमणी तरफ सर्व पूजासामग्री
मुकीने. “ उँआपोवा०ओम् ” ए मंत्रे जलकलशनुं अभि

ॐ ध्यापः सर्वादेवता आपो भूर्भुवः सुवराय ओम् ॥ इत्य-
 भिमन्त्र्य गन्धाक्षतैः संपूज्य कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठेरु-
 द्रः समाश्रितः । मूले तत्रास्थितो ब्रह्मामध्ये मातृगणाः स्मृ-
 ताः ॥ कुक्षौ तु सागराः सप्त सप्त द्वीपा वसुन्धरा ॥ ऋग्वेदोऽ-
 थ यजुर्वेदः सामवेदो ह्यथर्वणः ॥ अङ्गैस्तु सहिताः ॥
 शंतु समाश्रिताः ॥ आप्यान्तु शिवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः
 ॥ इति कलशे सर्वतीर्थान्यावाह्य ॥ ततस्तद्गते जलैः । उत-
 त्पुरुषाय विद्महे ब्रह्मादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥
 ॥ इति रुद्रगायत्र्या स्वशरीरं पुजासंभारं श्वसं प्रोक्ष्य ध्याये-
 त् ॥ १ ॥ ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिभं चारुचन्द्रावतंसं
 त्नाकलपोज्ज्वलाङ्गपरशुमृगवराऽभीतिहस्तप्रसन्नम् ॥
 पद्मासीनं समन्तात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिं वसानां वि-
 द्यं विश्ववन्द्यं निखिलभयहरं पञ्चवक्त्रं त्रिनेत्रम् ॥ ११ ॥
 त्सङ्गनिषण्णकुञ्जरमुखं प्रेम्णा केरणस्पृशन् वामोरु-
 स्थितवल्लभाङ्गललितः स्कन्दं करेण स्पृशन् । इष्टाभीतिम-
 नो हरं करयुगं विधत् प्रसन्नाननो भूपान्नः शरदिन् ॥ १२ ॥
 टो. मंत्रणकरी गन्धाक्षत वहे पूजनकरी “कलशस्य कारकाः”
 ए मंत्रो ए कलशमां तीर्थेण आवाहनं करो पछा ते कलशमा-
 ना जलवहे “ॐ तत्पुरुषाय प्रचोदयात् ” ए रुद्रगायत्रीवहे पो-
 ताना शरीरेण अने पूजासाहीत्यनुं प्रोक्षणकरी ध्यानं करवुं ॥

नुःश्रेयस्करःशङ्करः ॥ २ ॥ एवमात्मानंरुद्ररूपंध्यात्वा ।
 उैनमःशिवायश्रीमहादेवायमानसिकंचन्दनंकल्पयामि
 ॥१॥ उैनमःशि०य मानसिकंपुष्पंकल्पयामि ॥ २ ॥
 उैनमःशि०य मानसिकंधूपंकल्पयामि ॥ ३ ॥ उैनमः
 शि०य मानसिकंदीपंकल्पयामि ॥ ४ ॥ उैनमःशि०य
 मानसिकंनैवेद्यंकल्पयामि ॥ ५ ॥ इत्यभ्यर्च्य । वामना
 सापुटाऽध्वनामनाश्चिन्तितंशिवंपुष्पप्रक्षेपेणलिङ्गेआग
 तंविभाव्यपूजयेत् ॥ * उंसद्योजातंप्रपद्यामिसद्योजाता
 यवैनमोनमः । उैनमः शिवाय श्रीसाम्बसदाशिवायन
 मः । आसनंसमर्पयामि ॥ इतिपुष्पाद्यासनंदेयं * ॥ उ
 योरुद्रोअग्नौयोअप्सुयओषधीषुयोरुद्रोविश्वाभुवनावि
 वेशतस्मैरुद्रायनमोअस्तु ॥ इतियजुषापाद्यपात्रमभि

टी.१. ए प्रमाणे रुद्ररूप आत्मानुं ध्यानं करी. “ उैनमः
 शिवाय श्री०चंदनं कल्पयामि ॥ १ ॥ ए रीते मानसिक.
 पुष्प २ धूप ३ दीप ४ अने नैवेद्य वहे अर्चन करी. हावी
 तरफना नाकना पुट (छिद्र) ना मारग वहे मने चितवेला
 शिवने पुष्पना प्रक्षेपवहे लिंगमां आव्याएम भावना करी पु
 जन करवुं. *

२. ए मंत्रे पुष्प विगेरेनुं आसन अर्पण करवुं.*
 ३. ए रीतनी यजुषा (छंद वगरनीक्रुचा) वहे पाद्यपात्रनुं

* * * * *
 मन्त्र्यप्रक्षाल्यतिरःपवित्रमपानीयपुनस्तेनैवापोऽ
 न्यसहपवित्रेणादित्यं दर्शयित्वा र्पयेत् * ॥ उँ भवे भवे नाति
 भवे भवस्व मां ॥ उँ नमः शि० मः । पाद्यं समर्पयामि ॥ पु
 नः ॥ योरुद्रो० स्तु ॥ इति यजुषाऽर्घ्यपात्रमभिमन्त्र्य
 प्रक्षाल्यतिरः पवित्रमपानीयपुनस्तेनैवापोऽभिमन्त्र्य
 सहपवित्रेणादित्यं दर्शयित्वा र्पयेत् * ॥ उँ भवोद्भवाय नमः ।
 उँ नमः शि० मः ॥ अर्घ्यं समर्पयामि ॥ पुनस्तथैवाचमनपा
 त्रमादित्यं दर्शयित्वा र्पयेत् * ॥ उँ वामदेवाय नमः ॥ उँ नमः
 शि० मः । आचमनं सं० मि ॥ उँ ज्येष्ठाय नमः । उँ नमः
 शि० मः । मधुपर्कं सं० ॥ तैतः पञ्चामृतस्नानं ॥ ततः ।
 उँ आपो हि ष्ठा० से ॥ १ ॥ यो वः शि० रः ॥ २ ॥ तस्मा
 अभिमंत्रणं करीते पात्रं प्रक्षालनं करीत्वा एतले पूर्वमां
 अग्रहे तेम पवित्रां (दर्भनो मध्य भाग वर्जित पटखाना दर्भ
 ना वस आंगलनावे कटका) उपरमुको तेमां जलरेढी फरीते
 (उँ योरुद्रो० अस्तु) ए मंत्रे जलनं अभिमंत्रणं करी पवित्रा
 ये सहित पाद्यपात्रं सूर्यने बतावी ते पाद्यं अर्पणं करतुं *
 १. उपरना पाद्यपात्रं मुजव अर्घ्यं तैयार करी अर्पणं करतुं *
 २. फरी पाद्यं मुजवज आचमनीय पात्रं तैयार करी आचम
 नं अर्पणं करतुं *
 ३. ते पछी पत्र ११ मां लरंया मुजव पंचामृत वडे स्नान

अं० नः । इतितिसृभिः * । उ० नमः शि० मः ॥ शुद्धोदक
स्नानं स० ॥ उ० नमः ० नः आचमनीयं स० मि ॥ तैतः
साङ्गेन शतरुद्रीये गामिषेकं कुर्यात् ॥ ततः ॥ उ० भूर्भुवः
स्वः ॥ इति व्याहृतिभिः प्रदक्षिणमुदकं परिषिच्य पवि
त्रं पादमूले निधाय द्विस्तर्पयेत् * ॥ उ० भवदेवंतं पर्यामि
॥ १ ॥ उ० शर्वदेवंतं ० ॥ २ ॥ उ० ईशानदेवंतं ० ॥ ३ ॥
उ० पशुपतिदेवंतं ० ॥ ४ ॥ उ० रुद्रदेवंतं ० ॥ उ० उग्रदेवंतं ०
॥ ६ ॥ उ० भीमदेवंतं ० ॥ ७ ॥ उ० महान्तदेवंतं ० ॥ ८ ॥
इत्यष्टभिर्मन्त्रैस्तर्पणं कुर्यात् * ॥ उ० श्रेष्ठाय नमः ॥ उ० नमः
शि० मः वस्त्रं स० ॥ वस्त्राचमनं स० ॥ उ० रुद्राय नमः ॥
उ० नमः शि० मः ॥ उपवीतं स० । तैतः ॥ भवाय देवाय नमः
इत्याद्यष्टाभिरष्टौ पुष्पाणि दद्यात् * ॥ उ० भवाय देवाय नमः

टी. करावी. तेपछी पत्र ४४ मुजब "आपोहिष्ठा० नः । ३ । ए
त्रण ऋचावहे नवराववा. *

१. ति पछी सांग रुद्रावहे अभिषेक करवो पछी " ॐ भूर्भुवः
स्वः " एव्याहृतिवोवहे प्रदक्षिणावर्त्तन शिवनी फरतुं जलनुं
सेचन करी पावित्रां पादना मूलमां मुकी जलवहे तर्पणकरवुं.
२. एरीते आठमंत्रोवहे वरमन्त्रे तर्पण करवुं. *
३. ते पछी " भवाय देवाय नमः " इत्यादि आठ शिवना
नामो वहे आठ पुष्पो चढाववां. *

* * * * *
 मः ॥ १ ॥ उ॒श॒र्वाय॑दे॒०मः ॥ २ ॥ उ॒श॒नाय॑दे॒०मः
 ॥ ३ ॥ उ॒प॒श्रु॒पत॑येदे॒०मः ॥ ४ ॥ उ॒रु॒द्राय॑दे॒०मः ॥ ५ ॥
 उ॒ग्राय॑दे॒० ॥ ६ ॥ उ॒भीमा॑यदे॒० ॥ ७ ॥ उ॒म॒हते॑दे॒० ॥ ८ ॥
 उ॒काला॑य॒नमः ॥ उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ ग॒न्धं॑स॒० ॥ उ॒कल॑वि
 क॒रणा॑य॒नमः ॥ उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ अ॒क्षता॑न॒स॒० ॥ उ॒ब
 ल॑वि॒करणा॑य॒नमः ॥ उ॒नमः॑शि॒०मः वि॒ ३ ॥
 ण्पा॒णिच॑स॒० । उ॒बला॑य॒नमः । उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ ध्रु॒
 पं॑स॒० । उ॒बल॑प्र॒मथ॑नाय॒नमः । उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ दी॒पं
 स॒० ॥ उ॒सर्व॑भू॒तद॑म॒नाय॑नमः ॥ उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ नै
 वे॒द्यं॑स॒० ॥ उ॒म॒नो॒न्म॑नाय॒नमः ॥ उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ आ
 च॒मनं॑स॒० ॥ उ॒श॒भवे॑नमः ॥ उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ ता॒म्बलं॑स॒०
 ॥ उ॒श॒भवे॑नमः ॥ शि॒०मः ॥ प्र॒दक्षि॑णां॒स॒० ॥ उ॒श॒भवे॑
 नमः ॥ उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ नी॒राज॑नं॒स॒० ॥ श॒भवे॑नमः ।
 उ॒नमः॑शि॒०मः ॥ नम॑स्कारान्॒स॒० ॥ त॑तो॒लिङ्ग॑स्यप्रा
 गादिदिक्षुअप्रादक्षिण्येनवक्ष्यमाणमन्त्रैरक्षतान् क्षिपे
 त् ॥ उ॒भवा॑य॒क्षिति॑मूर्तये॒नमः ॥ १ ॥ उ॒श॒र्वाय॑जलमूर्त
 ये॒नमः ॥ २ ॥ उ॒श॒नाय॑आग्निमूर्तये॒नमः ॥ ३ ॥ उ॒प
 टी. १ ते पञ्चो लिंगिनी फरतां पूर्वथी माही अग्नि कोण । सु
 धी आठ विशामां अप्रदाक्षिणा वर्त्तन (अवला) आगलना
 मंत्रोवदे अक्षत (यव) छांटवा.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

शुपतयेवायुमूर्तयेनमः ॥४॥ ईरुद्राय आकाशमूर्तयेनमः
॥ ५ ॥ ईशाय जमानमूर्तयेनमः ॥ ५ ॥ ईर्माय सो
ममूर्तयेनमः ॥ ७ ॥ ईमहते सूर्यमूर्तयेनमः ॥ ८ ॥ ततः
प्रार्थना ॥ ५ ॥ ईनमोऽस्वरूपाय वेदरूपाय तेनमः ॥ अ
लिङ्गालिङ्गरूपाय विश्वरूपाय तेनमः ॥ १ ॥ मोक्षदा त्रे
नमस्तुभ्यं नमो नादात्मने तथा ॥ नमः शब्दस्वरूपाय रू
पातीताय तेनमः ॥ २ ॥ त्वं माता सर्वलोकानां त्वमेव जग
तः पिता ॥ त्वं आता त्वं सुहृन्मित्रं त्वं प्रियः प्रियरूपधृक् ॥
॥ ३ ॥ त्वं गुरुस्त्वं गतिः साक्षी त्वं पिता त्वं पितामहः ॥
नमस्ते भगवन्नुद्र! भास्करामिततेजसे ॥ ४ ॥ संसारसा
गरे नमो भगवते शिवाय ॥ अनेन पूजनेन त्वं वाञ्छिता
र्थप्रदो भव ॥ ५ ॥ दण्डवत्प्रणतो भूत्वा स्तुत्वा चैव विशेषतः
एकाग्रप्रयतो भूत्वा मन्त्रमेतदुदीरयेत् ॥ ६ ॥ अङ्गहीनं
क्रियाहीनं विधिहीनं महेश्वर! ॥ पूजितोऽसि मया देव! तत्क्ष
मस्वाम्बिकापते! ॥ ७ ॥ अन्यथा सकृच्चित्तेन क्रियाहीनेन
वा विभो! ॥ मनोवाक्कायदुष्टेन पूजितोऽसि त्रिलोचन! ॥ त
त्सर्वक्षम्यतां देवदासे कृत्वा दयामयि ॥ ८ ॥ ॥ इति प्रार्थ
ना कृत्वा रौद्रैर्ऋग्यजुः सामाथर्वभिश्चार्पयस्तोत्रैस्तुत्वा

टी. १ ते पछी प्रार्थना करवी ते नीचे प्रमाणे. ॥
२. ए रीते प्रार्थना करी रुद्र संबंधी. ऋक्. यजु. साम, अने

यथाशक्तिपञ्चाक्षरमन्त्रस्यजपंकुयार्त्त ॥ * २ ०
 क्षरमन्त्रस्यवामदेवऋषिः ॥ अनुष्टुप्छन्दः ॥ २ १
 देवता ॥ सदाशिवप्रीत्यर्थेजपेविनियोगः ॥ यथाशक्तिज-
 प्त्वा ॥ अनेनजपेनशिवःप्रीयतां ॥ ततः ॥ प्रयातुभ-
 न्महादेवः ॥ इतिविसर्जनंकृत्वा ॥ २ २
 चोमापते! प्रभो! ॥ क्षमस्वदेवदेवेश! मामङ्गीकुरुशङ्कर! ॥
 इतिमन्त्रमुक्त्वा पूजांसमर्पयेत् ॥ २ ३
 यत्कृतंतुमयाशिव! ॥ तत्सर्वपरमेशान! मयातुभ-
 तं ॥ इतिसमर्प्य ॥ ततः ॥ अयमेहस्तोभगवानयमे-
 वत्तरः ॥ अयमेविश्वभेषजोयंशिवाभिमर्शनः ॥ इतिमन्त्रं
 पठित्वासव्यहस्ततलेनलिङ्गंस्पृशेत् ॥ ततः शिवनिर्णे-
 जनोदकंचुलकमितंवारत्रयंपिबेत् ॥ तत्रमन्त्रः * ॥

टी. अथर्व वेदना मंत्रो तेमज ऋषिप्रणीत स्तोत्रोवडे
 करी यथा शक्ति शिवपञ्चाक्षर मन्त्रनो जप करवो. *
 १. यथाशक्ति शिवपञ्चाक्षरजपी “अनेनज०प्रीयतां” एम
 जपनिवेदनकरी ते पछी “प्रयातु०देवः” ए मन्त्रे विसर्जनकरी
 ‘आवाहनं०शंकर’ ए मन्त्रभणी पूजा अर्पण करवी तेनो मन्त्र *
 २. ए रीते अर्पण करी पछी “अयमे०मर्शनः” ए मन्त्र भणी.
 डावाहायनी हथेली वडे लिंगनो स्पर्श करवो. ते पछी शिवने
 नवरावेलुं नमण चागलां प्रमाणनुं त्रणवार पीवुं तेनो मन्त्र. *

नू. मृत्युहरं पुण्यं ब्रह्महत्याविनाशनम् ॥ व्याधिघ्नं पुण्यं
दंपास्ये शिवनिर्णेजनोदकं ॥ इति बौद्धायनोक्तप्रकारेण
लिङ्गार्चनचन्द्रिकानुसारी पार्थिवलिङ्गपूजाप्रयोगः अ
थ स्त्रीणां तु पार्थिवं लिङ्गं सभर्तृणां विशेषतः ॥ इति वि
श्वेश्वरसंहितायामुक्त्वात् ॥ सर्ववर्णाश्रमाणां तु कलौ
पार्थिवमेव हि ॥ इति पूर्वोक्तवाक्याच्च स्त्रीशूद्राणामपि
पार्थिवपूजा श्रेष्ठा तस्मात्सोच्यते ॥

॥ अथ स्त्रीशूद्रयोर्नाममन्त्रेण पूजाप्रयोगः ॥

॥ उदङ्मुखोऽपविश्य ॥ शिवायनमः ॥ इति मन्त्रे

टी. एरति बौद्धायने कहेलाप्रकारे लिङ्गार्चनं
चन्द्रिकाने अनुसरती पार्थिव लिङ्गपूजा पुरीथइ.

हवे सभर्तृ (पतिवाली) स्त्रीयोने विशेषे करी पार्थिव
लिङ्गनु पूजन करवुं एम विश्वेश्वर संहितामां कहेलुंछे तेथी
तथा सर्व वर्णों (ब्राह्मण. क्षत्रिय, वैश्य. अने शूद्र) ने तथा
सर्व आश्रमों (ब्रह्मचर्य गृहस्थाश्रम. वानप्रस्थ अने संन्यस्त)
ने तो कालियुगमां पार्थिव लिङ्गनु पूजन श्रेष्ठ छे एवा वाक्यथी
स्त्री अने शूद्र ने पार्थिव पूजा श्रेष्ठ जणावछे माटे ते
कहिचे छीये.

॥ हवे स्त्री तथा शूद्रोने नाममन्त्रे पूजा करवी ते

उत्तर दिशा सामा मुखे बेशी ” शिवायनमः ” ए मन्त्रे

णश्रोत्रियागारपचनाग्निंसंभूतभस्मत्रिपुण्ड्रं तूष्णीं रुद्रा
 क्षधारणंचकृत्वाऽऽचम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य ॥ श्रीपरमे
 श्वरप्रीत्यर्थं पार्थिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये ॥ “हरायन
 मः” ॥ इति मृदमाहृत्य संशोध्य जलप्रक्षेपेण संपीडय
 “महेश्वरायनमः” ॥ इति लिङ्गं कुर्यात् ॥ “शम्भवेनमः ॥
 शिव! इह प्रतिष्ठितो भव” ॥ इति सविल्वपत्रे ताम्रपात्रे प्र
 तिष्ठाप्य ॥ देवस्य प्राणाः ॥ जीवः ॥ सर्वेन्द्रियाणि इहा
 गत्य सुखंचिरं तिष्ठन्तु ॥ ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिभं
 चारुचन्द्रावतंसं रत्नाकल्पोज्ज्वलाङ्गं परशुमृगवराभीति
 हस्तं प्रसन्नम् ॥ पद्मासीनं समन्तात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रै
 कृत्तिवसानं विश्वाद्यं विश्ववन्द्यं निखिलभयहरं पञ्चवक्त्रं
 श्रोत्रीय (सांगवेदभणनार) ना घरना पाकना आग्निना
 भस्मनु त्रिपुण्ड्रं तथा वगर मंत्रे रुद्राक्षनु धारण करी पत्र २०
 ना टीप्पणमां लख्या मुजब देशकालनु कीर्त्तिन (संकल्प)
 करी ' श्रीपरमेश्वर० करिष्ये ' एमसंकल्प करी ' हरायनमः '
 एमंत्रे प्रथमबताव्या मुजवनी शुद्ध माटी लाबी ते साफ करी
 जल नाखी तेनो पीडो करी ' महेश्वरायनमः ' एमंत्रे लिंग
 बनावबु ने ' शंभवेनमः ॥ शिवइह० भव ' एमंत्रे बिलीपत्र
 सहीतु त्राबाना पात्रमां बेसारी ' देवस्य० तिष्ठतं ' एरीते
 प्राण प्रतिष्ठा करी नीचेना श्लोके ध्यान करवुं ॥

त्रिनेत्रं ॥ १ ॥ इति ध्यात्वा ॥ शूलपाणयेनमः ॥ श्रीसाम्बस
दाशिव! इहागच्छ इह प्रतिष्ठ इत्यावाहयेत् ॥ शिवायनमः
॥ आसनं समर्पयामि ॥ इति पुष्पाद्यासनं देयं ॥ पि
नाकधृषेनमः ॥ पाद्यं स० । शिवायनमः ॥ अर्घ्यं स०
शिवायनमः ॥ आचमनं स० ॥ शिवायनमः ॥ स्नानं
स० ॥ शिवायनमः ॥ आचमनं स० ॥ शिवायनमः ॥
वस्त्रं स० ॥ शिवायनमः ॥ आचमनं स० ॥ शिवायनमः
॥ यज्ञोपवीतं स० ॥ शिवायनमः ॥ गन्धं स० ॥ शिवाय
नमः ॥ पुष्पं । बिल्वपत्रं स० ॥ शिवायनमः ॥ धूपं स०
शिवायनमः ॥ दीपं स० ॥ शिवायनमः ॥ नैवेद्यं स० ॥
शिवायनमः ॥ आचमनं स० ॥ तैतोलिङ्गस्य प्रागादिदिक्षु
अप्रादक्षिण्येन वक्ष्यमाणमन्त्रैरक्षतान्क्षिपेत् ॥ भवाय
क्षितिमूर्त्तयेनमः ॥ १ ॥ शर्वाय जलमूर्त्तयेनमः ॥ २ ॥
ईशानाय अग्निमूर्त्तयेनमः ॥ ३ ॥ पशुपतये वायुमूर्त्तये

टी. १. एरीते ध्यान करी 'शूलपाणयेनमः० । शि० प्रतिष्ठ'
एरीते आवाहन करवुं. *

२. पुष्प वीगेरेनुं आसन अर्पण करवुं. *

३. ते पछी लिंगनी फरता अप्रदक्षिणा वर्त्तन (अवला)
पूर्वथी माढी अग्नि कोणां सुधीनी आठे दिशां आग्लना
मंत्रो वहे अक्षत (यव अथवा चोखा) नाखवा. *

નમઃ ॥ ૪ ॥ રુદ્રાય આકાશમૂર્ત્યર્ચનમેઃ ॥ ૫ ॥ ઊગ્રા
 યયજમાનમૂર્ત્યેનમઃ ॥ ૬ ॥ ભીમાય સોમમૂર્ત્યેતમઃ
 ॥ ૭ ॥ મહતે સૂર્યમૂર્ત્યેનમઃ ॥ ૮ ॥ તૈતઃ પ્રાર્થનો ॥ ન
 મોઙ્ગારંમયિ ॥ ૯ ॥ ઇતિ સ્તુત્વા ॥ પશુપત્યેનમઃ ॥
 ઇતિ ક્ષમાપ્યયથાશક્તિ ॥ ‘શિવાય નમઃ’ ॥ ઇતિ મૂળમન્ત્રં
 જપ્ત્વા ॥ અનેનજપેન શ્રીશિવઃ પ્રીયતાં ॥ ઇતિ નિવેદ્ય ॥
 મહાદેવાય નમઃ ॥ ઇતિ વિસર્જયેત્ ॥ ઇતિ લિંગાર્ચનચંદ્રિકા
 યાંધર્માધ્યનુસારી સ્ત્રીશૂદ્રયોર્નામમન્ત્રેણ પૂજાપ્રયોગઃ ॥
 અત્ર પ્રસન્નાકિઞ્ચિદુચ્યતે ॥ પુત્રકામસ્તુ દ્વિશતદિનપર્ય
 ન્તં પ્રત્યહં લિંગદ્વયં પીતમૃત્તિકયા કુર્યાત્ ॥ પંચામૃતેના

ટી. ૧ તે પછી પ્રાર્થના કરો તેમજ ‘નમોંકારંમયિ’ ॥ ૯ ॥ એરી
 તના પત્ર ૧૨૧ માં લખેલા શ્લોકો વહે સ્તુતી કરી “પશુપ
 ત્યેનમઃ” એ મંત્રે ક્ષમાપન કરી શક્તિપ્રમાણે “શિવાય નમઃ”
 એ મૂળમંત્ર જપી “અનેનજંયતાં” એ રીતે જપનિવેદન કરી
 “મહાદેવાય નમઃ” એ મંત્રે વિસર્જન કરવું.

એ રીતે લિંગાર્ચન ચંદ્રિકામાં ધર્મસિંધુને અનુસરતો
 સ્ત્રી અને શૂદ્રને નામ મંત્રે પૂજા કરવાનો પ્રયોગ પુરો થયો.

આ જગોયે પ્રસંગો પાત્ત થોડું કહીયે છીયે ॥ પુત્રની કામના
 વાલો ૨૦૦ દીવસ સુધી હમેશાં પીલી માટી વહે બધે લિંગકરે
 પંચામૃત (દુધ દહિ ઘીંઈ મધ અને સાકર) વહે અભિષેક કરવો.

 भिषेकः ॥ मल्लिकापुष्पाणिगुडोदननैवेद्यं ॥ उंकांडात्कां
 डात्प्ररोहंतिपरुषःपरुस्पपरि ॥ एवानोदूर्वेप्रतनुसहस्रे
 णशतेनच ॥ इतिमन्त्रंशतमष्टाधिकंजप्त्वा ॥ याशतेनप्र
 तनोषिसहस्रेणविरोहसि ॥ तस्यास्तेदेवीष्टकेविधेमह
 विषावयं ॥ इति मंत्रेणाष्टोत्तरशतदूर्वाप्रतिमन्त्रंसमर्प
 येदिति लिङ्गार्चनचन्द्रिकायां रुद्रयामले उक्तम् ॥ अ
 पुत्रस्य पुत्रकामनायां प्रत्यहं पार्थिवलिङ्गपूजां कृत्वा
 भिलाषाष्टकजपसंवत्सरंकुर्यादितिसंस्कारकौस्तुभधर्मा
 न्यौचोक्तं ॥ तथापि यावत्कार्यसिद्धिर्भवेतावदनुष्ठानं ॥
 प्रतिबन्धकदुरितबाहुल्यस्य क्षये कालनियमाभावात् ॥
 तत्रसङ्कल्पेविशेषः ॥ देशकालौसङ्कीर्त्य ॥ ममअनेकज
 टी. रवो । मल्लिका (मोषरा) नां पुष्पो गोल अने राषेला
 चोखानुं नैवेद्य करुं “ उंकांडात्कांडात्प्र०शतेनच ” ए मंत्र
 १०८ वार जपी “ याशतेन०वयं ” ए मन्त्रि १०८ दूर्वा वर
 मंत्रावृत्तीये चढाववी एम लिङ्गार्चन चन्द्रिकामां रुद्रयामल
 नामना ग्रंथमां कहेलुछे. ॥ मुदल पुत्र न होय ने तेने पु
 त्रनी कामना होयतो तेहमेशां पार्थिव लिङ्गनुं पूजन करी आ
 गल बताव्या मुजब अभिलाषाष्टकनो वर्ष सुधी पाठ करे
 एम संस्कार कौस्तुभ तथा धर्मसिधुमां कह्युछे. तोपण ज्याहां
 सुधी कार्यनी सिद्धि पाय त्यांहासुधी अनुष्ठान करुं. कारण
 के संताति प्रतिबंधक पापोनुं घणापणुंछे तेथी तेना क्षयमां का

मू. न्मार्जितानपत्यत्वमृतापत्यत्वादिनिदानभूतबालया
 तनिक्षेपाहरणविप्ररत्नापहरणादिजन्यदुरितस्यसमूल
 नाशद्वारादीर्घायुष्मद्बहुपुत्रादिसन्ततिप्राप्तिकामः श्री
 भवानीशङ्करप्रतिपथ्यैर्पार्थिवलिङ्गपूजनमभिलाषा ऽष्टक
 जपंचकरिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्य पूर्वोक्तविधिना पार्थिव
 पूजांकृत्वाऽभिलाषाष्टकं जपेदिति ॥ प्रत्यहं लिङ्गद्वयपू
 जने प्राणप्रतिष्ठाष्टकं ॥ आवाहने ॥ उँभूः पुरुषावावा
 हयाम्योँभुवः पुरुषावावाहयाम्योँसुवः पुरुषावावाहया
 म्योँभूर्भुवः सुवः पुरुषावावाहयाम्यायातां भगवन्तौ महादे
 वौ ॥ इत्यावाहने शेषं ॥ शिवाभ्यां नमः ॥ इत्यादि द्वि
 वनान्तो हनेति विशेषः ॥

॥ अथाऽभिलाषाऽष्टकप्रारम्भः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ विश्वानरउवाच ॥ प० । एकं ब्रह्मे
 लना नियमनो अभावले ॥ हवे ते पूजाना संकल्पमां पत्र २०
 मुजब वेश कालनु कीर्त्तन (संकल्प) करी “ मम अनेक ०
 करीष्ये ” ए रीते संकल्प करी प्रथम कहेला विधि वडे पार्थिव पूजा
 करी अभिलाषाष्टकनो जप करवो. हमेशां बे लिंगना पूजनमां
 प्राण प्रतिष्ठा जुदी करवी. ने आवाहनमां “ उँभूः पुरुषावा
 वा ० माहादेवौ ” ए रीते ने बाकी “ शिवाभ्यां नमः ” एम
 द्विवचनांत उपचारे पूजन करवु एटलो विशेषछे बाकी शरखुंछे.

* * * * *
 मू. वाद्वितीयंसमस्तंसत्यंसत्यंनेहनानास्तिकिञ्चित् ॥ ए
 कोरुद्रोनद्वितीयोवतस्थेतस्मादेकत्वांप्रपद्येमहेशं ॥ १ ॥
 एकःकर्तात्वंहिबिभ्वस्यशंभोनानारूपेष्वेकरूपोप्यरूपः
 ॥ यद्वत्प्रत्यप्स्वर्कएकोप्यनेकस्तस्मान्नान्यत्वांविनेशंप्र
 पद्ये ॥ २ ॥ रज्जौसर्पःश्रुक्तिकायांचरौप्यनैरःपूरस्त
 न्मृगाख्येमरीचौ ॥ यद्वत्तद्वद्विष्वगेषप्रपञ्चोयस्मिञ्ज्ञाते
 तंप्रपद्येमहेशं ॥ ३ ॥ तोयेशैत्यंदाहकत्वंचवन्हौतापोभा
 नौशीतभानौप्रसादः ॥ पुष्पेगन्धोदुग्धमध्येचसर्पिर्यत्त
 च्छंभो! त्वंततस्त्वांप्रपद्ये ॥ ४ ॥ शब्दंगृह्णास्यश्रवास्त्वंहि
 जिघ्रेरघ्राणस्त्वंव्यङ्गिरायासिदूरात् ॥ व्यक्षःपश्येस्त्वंर
 सज्ञोप्यजिह्वःकस्त्वांसम्यग्वेत्यतस्त्वांप्रपद्ये ॥ ५ ॥ नोवे
 दस्त्वामीशसाक्षाद्वेदनोवाविष्णुर्नोविधाताऽखिलस्य
 ॥ नोयोगीन्द्रानेन्द्रमुख्याश्चदेवाभक्तोवेद त्वामतस्त्वांप्र
 पद्ये ॥ ६ ॥ नोतेगोत्रनापिजन्मापिनारव्यानोवारूपं
 नैवशीलंनदेशः ॥ इत्थंभूतोपीश्वरस्त्वंत्रिलोक्याःसर्वा
 न्कामान्पूरयेस्तद्भजेत्वां ॥ ७ ॥ त्वत्तःसर्वत्वंहिसर्वस्मरारे!
 त्वंगौरीशस्त्वंचनमोऽतिशान्तः ॥ त्वंवैवृत्त्यस्त्वंयुवात्वंच
 बालस्तात्किंयत्त्वंनास्त्यतस्त्वांनतोस्मि ॥ ८ ॥ स्तुत्वेति
 भूमौनिपपातविप्रःसदण्डवद्यावदतीवहृष्टः ॥ तावत्स

वालोखिलवृद्धवृद्धः प्रोवाच भूदेव ! वरं वृणीहि ॥ ९ ॥ तत
उत्थाय हृष्टात्मा मुनिर्विश्वानरः कृती ॥ प्रत्यब्रवीत्किमज्ञा
तं सर्वज्ञस्य तव प्रभो ! ॥ १० ॥ सर्वान्तरात्मा भगवाञ्शर्वः
सर्वप्रदो भवान् ॥ याञ्चां प्रतिनियुक्ते मां किमीशो दैन्य
कारिणीम् ॥ ११ ॥ इति श्रुत्वा वचस्तस्य देवो विश्वानर
स्य ह ॥ श्रुचेः शुचि व्रतस्याथ शुचिस्मि त्वा ब्रवीच्छिभुः ॥
॥ १२ ॥ बाल उवाच ॥ त्वया श्रुचेः शुचिष्मत्यां यो भिला
षः कृतो हृदि ॥ अचिरेणैव कालेन स भविष्यत्यसंशयः
॥ १३ ॥ तव पुत्रत्वमेष्यामि शुचिष्मत्यां महामते ! ॥ स्या
तो गृहपतिर्नाम्ना शुचिः सर्वा मरप्रियः ॥ १४ ॥ अभिला
षाष्टकं पुण्यं स्तोत्रमेतत्त्वयोरिति ॥ अब्दं त्रिकालपठना
त्कामदं शिवसन्निधौ ॥ १५ ॥ एतत्स्तोत्रस्य पठनं पुत्र
पौत्रधनप्रदं ॥ सर्वशान्तिकरं वापि सर्वापत्परिनाशनम् ॥
॥ १६ ॥ स्वर्गापवर्गसंपत्तिकारकं नात्र संशयः ॥ प्रात
रुत्थाय सुस्नातो लिङ्गमभ्यर्च्य शाम्भवं ॥ १७ ॥ वर्षजप
न्निदं स्तोत्रं पुत्रः पुत्रवान् भवेत् ॥ वैशाखे कार्तिके माघे
विशेषानियमैर्युतः ॥ १८ ॥ यः पठेत्स्नानसमये लभते स
कलं फलं ॥ कार्तिके स्य तु मासस्य प्रसादा दहमव्ययः ॥
॥ १९ ॥ तव पुत्रत्वमेष्यामि यस्त्वन्यस्तत्पाठिष्यति ॥

अमिलाषाष्टकमिदं देयं यस्य कस्यचित् ॥ २० ॥ गोप
नीयं प्रयत्नेन महाबन्ध्याप्रसूतिकृत् ॥ स्त्रियावापुरुषेणा
पिनियमाह्लिङ्गसन्निधौ ॥ २१ ॥ अब्दंजलमिदं स्तोत्रं
पुत्रदं नात्र संशयः ॥ इत्युत्क्रान्तर्दधे बालः सोऽपि विप्रो गृ
हंगतः ॥ २२ ॥ इति श्रीस्कन्दपुराणे काशीखण्डे वि
श्वेश्वरस्तोत्रं संपूर्णं ॥

॥ अथ केवलविष्णुपूजनेच्छुं प्रतिविष्णुपूजाप्रयोगः ॥
तत्र सङ्कल्पे * श्रीविष्णुप्रीतये श्रीविष्णोः पूजां क
रिष्ये ॥ कैलशे तीर्थावाहनादिन्यासान्तं कृत्वा पूज
येत् ॥ * उँसहस्रशीर्षाः ० गुलं ॥ श्रीमहाविष्णवे नमः
॥ मन्त्रपुष्पं समर्पयामि ॥ १ ॥ उँपुरुष एवेदं ० हंति ॥
श्रीम ० नम आसनं स ० मि ॥ २ ॥ उँ एतावानस्य ० दिवि
श्रीम ० नमः ॥ पाद्यं स ० मि ॥ ३ ॥ उँ त्रिपादूर्ध्व ० अभि ॥
श्रीम ० नमः ॥ अर्घ्यं स ० मि ॥ ४ ॥ उँ तस्माद्विराळ ०
पुरः ॥ श्रीम ० नमः ॥ आचमनीयं स ० मि ॥ ५ ॥ उँ य
त्पुरुषेण ० ह्रविः ॥ श्रीम ० नमः ॥ स्नानं स ० मि ॥ ६ ॥

। हवे एकला विष्णुपूजानो प्रयोग कहछे. ॥

टी. १. तेमां संकल्पमां विशेष आरीते *

कलशमां तीर्थना आवाहनपी न्यास सुधी पत्र ८७थी ९० सु
धीमां लख्या मुजब करीने पूजा करवी ते. *

श्रीम० नमः ॥ पुनराचमनीयंस० मि ॥ उ० तयज्ञं० श्रये
 ॥ श्रीम० नमः ॥ वस्त्रंस० मि ॥ ७ ॥ श्रीमहा० नमः ॥
 आचमनीयंस० मि ॥ उ० तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः संभृतं० श्रये
 ॥ श्रीमहा० नमः ॥ यज्ञोपवीतंस० मि ॥ ८ ॥ श्रीम०
 नमः ॥ आचमनीयंस० मि ॥ उ० तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः
 च० यत ॥ श्रीम० नमोगन्धंस० मि ॥ ९ ॥ उ० तस्मादश्वा
 वयः ॥ श्रीम० नमः ॥ पुष्पाणिस० मि ॥ १० ॥ उ० य
 त्पुरुषं व्यदधुः० च्येते ॥ श्रीम० नमः ॥ धूपंस० मि ॥ ११ ॥
 उ० त्राह्मणोस्य० यत ॥ श्रीम० नमो दीपंस० मि ॥ १२ ॥
 उ० चंद्रमामनसो० यत ॥ श्रीम० नमः ॥ नैवेद्यंस० मि
 ॥ १३ ॥ श्रीम० नमः ॥ आचमनीयंस० मि ॥ ततो वै
 दिकमन्त्रेण नीराजनं ॥ * उ० ये देवासो दिव्येकादशस्थ
 पृथिव्यामध्येकादशस्थ ॥ अप्सुक्षितो महिनैकादशस्थ
 ते देवासो यज्ञमिमं जुषध्वं ॥ १४ ॥ श्रीम० नमः । नीराजनं
 स० मि ॥ उ० नाभ्या आसी० यन् ॥ श्रीम० नमः ॥ नम
 स्कारंस० मि ॥ १४ ॥ उ० सप्तास्यासन्० पशुं० श्रीम०
 नमः ॥ प्रदक्षिणांस० मि ॥ १५ ॥ यज्ञेन यज्ञं देवाः ॥
 श्रीम० नमः ॥ पुष्पाञ्जलिंस० मि ॥ १६ ॥ अनेन पूज
 टी. १ ते पत्नी वेदना मंत्र वहे नीराजन (आरती) करवुं *

मू. नेनश्रीमहाविष्णुः प्रीयतां नमः ॥ इति केवलविष्णु
पूजनं प्रतिविष्णुपूजाप्रयोगः ॥ इत्यष्टधाविभक्तस्य
दिवसस्य प्रथमभागकृत्यं ॥ १ ॥ द्वितीयभागे वेदान्यासः
॥ २ ॥ तृतीयभागे पोष्यवर्गसाधनं ॥ ३ ॥ अ
थ चतुर्थभागकृत्यं .

॥ तत्र नित्यस्नानाविधिप्रयोगः ॥

केचिदत्राऽन्यपरंपरया चतुर्दशीपरिशिष्टोक्त
स्नानविधिं कुर्वन्ति तदसत् । यतः प्रयोगदीपे तत्परिशि
ष्टस्याऽनार्षकत्वं सविस्तरं प्रतिपाद्यः प्रयोगोलिखि
तः सोऽत्र लिख्यते ॥ कर्त्ता उपयुक्तीपकरणानि

टी. १. एरीते केवल विष्णुपूजानी इछवाला ने विष्णुपूजानो
प्रयोग समाप्त थयो ॥ एरीते आठ प्रकारे विभाग करेला वी
वसना प्रथम भागनुं कृत्य पुरु थयु ॥ १ ॥ बीजा भागमां
वेदान्यास करवो ॥ २ ॥ श्रीजा भागमां कुटुंबवर्गना पोषणनु
साधन करवुं. ३ ॥ इवे चोपा भागनुं कृत्य कहेछे.

॥ तेमां प्रथम नित्यस्नान विधिनो प्रयोग कहिये छैये ॥

॥ केटला एक आ जगोये अंध परंपराये चतुर्दशी परिशिष्टमां कहे
ली स्नान विधि करेछे ते ठीक नथी. कारण के प्रयोग दीपमां
दयाशंकरे ते परिशिष्टनुं सविस्तर अनार्षक पणुं प्रतिप्रादन
करीजे प्रयोग कहेलो छे ते आठेकाणे लखीये छीये. कर्त्ता

~~~~~
 गृहीत्वा नद्यादौ गत्वा रहसि तटं प्रक्षाल्य संभारां
 स्तत्रसंस्थाप्य तीर्थदेवतां नमस्कृत्य विधिवदाचम्या
 ऽञ्जलिं कृत्वा विष्णुं संस्मृत्य शनैर्मदा कण्ठादनुत्तारित
 मुपवीतं संशोध्य गायत्र्या शिखां बध्वा मुसलवन्निम
 जेत् ॥ ततः ॥ अतितीक्ष्णमहाकाय कल्पान्तदहनोपमा ॥
 भैरवाय नमस्तुभ्यमनुज्ञां दातुमर्हसि ॥ इति भैरवं संप्रा
 र्थ्य ॥ तत्त्वायामीत्याजिगर्तिः शुनः शेषः कृत्रिमो विश्वा
 मित्रो देवरातो वरुणस्त्रिष्टुप् ॥ अर्घ्यदाने विनियोगः ॥
 उतत्त्वायामिब्रह्मणा वंदमानस्तदाशास्तेयजमानो हवि
 र्भिः ॥ अहेलमानो वरुणे हबोध्युरुशंसमान आयुः प्रमो
 दाः ॥ १ ॥ वरुण एतत्तेऽर्घ्यं नमः ॥ इति वरुणायार्घ्यं
 टी. नाहावाना उपयोगी पदार्थो (गायनु छाण, दूर्वा,
 अघेडो, तल, वीगेरे) लइ नदी वीगेरे ए जइ एकांत स्थले
 कांठो धोइ, उपरनां दर्भ वीगेरे त्यां मुकी, पाणीनी बाहार
 माटी वडे हाथ पग धोइ, बे हाथमां दर्भ राखी, तीर्थ देवताने
 नमस्कारकरी वीधीधी आचमनलइ हाथ जोडी विष्णुं नुं स्म
 रण करी धीमे धीमे माटी वडे कंठमांथी काहाडयाविना जनो
 ह साफ करी गायत्री वडे शिखा बांधी ने नाहावुं ते पछी
 “ अतितीक्ष्णम० हसि ” ॥ ए श्लोक वडे भैरवनी प्रार्थना
 करी ॥ उतत्त्वायामि० नमः ॥ एरीते वरुण ने अर्घ्य आपवुं ॥
 ~~~~~

दद्यात् ॥ तत्तद्गङ्गाया अर्घ्यदद्यात् ॥ गङ्गा गङ्गेतियो
 ब्रूयाद्योजननां शतैरपि ॥ मुच्यते सर्वपापेभ्योविष्णु
 लोकं स गच्छति ॥ श्रीगङ्गे ! एतत्तेऽर्घ्यनमः ॥ इतिग
 ङ्गाया अर्घ्यदद्यात् * ॥ १ ॥ गङ्गाद्वारे प्रयागेच गङ्गा
 सागरसङ्गमे ॥ सर्वत्र दुर्लभा गङ्गा त्रिस्थानेषु विशेषतः
 श्रीगङ्गे एतत्ते ० मः ॥ २ ॥ किरणा धूतपापा च पुण्यतोया
 सरस्वती ॥ गङ्गा च यमुना चैव पञ्चनद्यः पुनन्तु मां ॥
 श्रीपञ्चगङ्गा एतद्द्वैर्घ्यनमः ॥ इति पञ्चगङ्गाभ्योऽर्घ्यद
 द्यात् ॥ ३ ॥ विष्णुपादाब्जसंभूते ! गङ्गे त्रिपथगामिनि !
 ॥ धर्मद्रवेति विख्याता पापं मे हरजान्हवि ! ॥ श्रीगङ्गे
 ० मः ॥ ४ ॥ जान्हवी सर्वतः पुण्या ब्रह्महत्यापहारि
 णी ॥ वाराणस्यां विशेषेण गङ्गा चोत्तरवाहिनी ॥ श्रीगङ्गे
 ए ० ॥ ५ ॥ षष्टिकोटिसहस्राणि षष्टिकोटिशतानि च ॥
 सदा वसन्ति ते तीरे मध्यान्हे मणिकर्णिके ! ॥ श्रीमणि
 कर्णिके ए ० ॥ ६ ॥ काशिकातिरिक्तगङ्गायां किरणेषु
 ष्टिकोटित्यर्घदानेन भवतः ॥ अन्यतीर्थं तत्तत्तीर्थदेवता
 टी. ते पत्नी गंगांगेति ० नमः ॥ ए मंत्रे गंगाने अर्घ आपवो. *
 १. काशी शिवायनी गंगामां “कीरणा ० तुमां ॥ ३ ॥” एतया
 ‘षष्टिकोटि ० र्णिके ॥ ६ ॥’ ए वे श्लोक वदे अर्घदान न करवा
 मीजा तीर्थमां ते ते तीर्थना देवने अर्घ्य आपवुं वीजा देवने

मू. यै अर्घ्यदेयनान्यस्यै ॥ तीर्थेन्तार्थातरं स्मरेदिति स्मृ-
 तेः ॥ तत्रापि गङ्गां तु स्मरेद्देव ॥ स्नानकाले ऽन्यतीर्थेषु
 जप्यते जान्हवी जनैः ॥ विनाविष्णुपदीं कान्यत्समर्थम-
 घशोधने ॥ इति स्कान्दात् ॥ तडागादौ सर्वाणि तीर्था-
 न्यावाह्यार्घ्यं दद्यात् ॥ * ॥ पुष्कराद्यानि तीर्थाणि ग-
 ङ्गाद्याः सरितस्तथा ॥ आगच्छन्तु पवित्राणि स्नानका-
 ले सदा मम ॥ १ ॥ गङ्गागंगेतियो ॥ २ ॥ गङ्गाद्वा-
 रेत्र ॥ ३ ॥ किरणाधूत ॥ ४ ॥ विष्णुपादाब्ज ॥
 ५ ॥ जान्हवोस ॥ ६ ॥ षष्ठिकोटिस ॥ ७ ॥ ग-
 ङ्गाद्वारे कुशावर्ते विल्वके नीलपर्वते ॥ स्नात्वा कन-
 खले तीर्थे पुनर्जन्म न विद्यते ॥ श्री गङ्गे ॥ ८ ॥ आ-
 दित्यदुहितर्देवि ! यमज्येष्ठेऽतिपाविनि ! त्रैलोक्यवन्दि-
 ते ! वेणि ! पापं मे यमुने ! हर ॥ श्रीयमुने ॥ ९ ॥ स-
 रस्वति ! नमस्तुभ्यं पवित्रे ! पापनाशिनि ! ॥ हर त्वं पातकं
 टी. न आपवुं कारण के एक तीर्थमां बीजा तीर्थनुं स्मरण न
 करवुं एम स्मतिनुं वाक्य छे. माटे ते तीर्थोमां गंगानुं तो
 स्मरण करवुंज स्नान वखत बीजा तीर्थोमां मनुष्यो ए गंगां
 तु स्मरण थाय कारण के ते गंगा शीवाय पाप धोवामां बीजुं
 कोई तीर्थ क्याही पण समर्थ नथी. एम स्कंदनु वाक्य छे अने
 तळाव बीगेमां सर्व तीर्थोनुं आवाहन करी अर्घ्य आपवुं *

देवि! यन्मयां पूर्वसञ्चितं ॥ श्रीसरस्वतिः ० ॥ १० ॥
 ब्रह्मकमण्डलुसंभूते सोमकान्तिसमप्रभे! ॥ त्रैलोक्यव
 न्दिते! मातर्हरपापं सरस्वति! ॥ श्रीसरस्वतिः ० ॥ ११ ॥
 प्राचीनं पावितं कर्म मेरुतुल्यं चभारत! ॥ सिल्व्यन्ति स
 र्वकार्याणि प्राचीस्नानं यदाभवेत् ॥ श्रीप्राचीसरस्वति
 ः ० ॥ १२ ॥ असीविरुणयोर्मध्ये पञ्चक्रोशीमहत्फलं ॥
 अमरामृत्युमिच्छन्ति का कथा इतरेजनाः ॥ श्रीपञ्चक्रो
 शि ० ॥ १३ ॥ गङ्गायमुनयोर्मध्ये यत्रगुप्तासरस्वती ॥
 त्रैलोक्यवन्दिते! वेणि! गृहाणार्घ्यं नमोस्तुते ॥ श्रीत्रि
 वेणिः ० ॥ १४ ॥ विराञ्चतनया प्राचीह्युदीची विष्णुपाद
 जा ॥ प्रतीची यमुना यत्र मुक्तिस्तत्र न संशयः ॥ श्रीत्रि
 वेणिः ० ॥ १५ ॥ ओङ्कारे च भृगुक्षेत्रे तथारवौरसङ्गमे ॥
 सर्वत्र दुर्लभा रेवा त्रिस्थानेषु विशेषतः ॥ श्रीनर्मदे
 ः ० ॥ १६ ॥ प्रभाते वहते गङ्गा मध्याह्ने च सरस्वती
 ॥ अपराह्णे सर्वतर्पिणी रात्रौ वहति नर्मदा ॥ श्रीनर्म
 देः ० ॥ १७ ॥ गोमती गोमयस्नानं गोदानं गोपिचन्द
 नं ॥ दर्शनं गोपीनाथस्य गकाराः पञ्चदुर्लभाः ॥ श्रीगो
 मतिः ० ॥ १८ ॥ ब्रह्मज्ञानेन मुच्यन्ते प्रयागमरणेन वा ॥
 अथवा स्नानमात्रेण गोमत्यां कृष्णसन्निधौ ॥ श्रीगोम

* * * * *
 ति ए० ॥ १९ ॥ प्रयागे वपनं कुर्यान्मरणं जान्हवी तटे ॥ दानं
 दद्यात्कुरुक्षेत्रे तत्त्रयं गोमती तटे ॥ श्रीगोमती ए० ॥ २० ॥
 गङ्गा च वैष्णवी मूर्तिर्ब्रह्ममूर्तिः सरस्वती ॥ रेवा च शाङ्करी
 मूर्तिस्तिस्त्रोनद्यः पुनन्तुमां ॥ श्रीत्रिवेणि ए० ॥ २१ ॥
 एतदशकौ गङ्गाया एव द्वादश नामानि स्मरेत् ॥
 तथा च स्कान्दे गङ्गावाक्यं * ॥ “नन्दिनी १ नलिनी २
 सीता ३ मालती ४ चमहापगा ५ ॥ विष्णुपादाब्जसंभू-
 ता ६ गङ्गा ७ त्रिपथगामनी ८ ॥ १ ॥ भार्गवी ९
 भोगवती १० जान्हवी ११ त्रिदशेश्वरी १२ ॥ द्वादशौ-
 तानि नामानि यत्र यत्र जलाशये ॥ २ ॥ स्नानोद्य-
 तः पठेन्नित्यं तत्र तत्र वसाम्यहं” ॥ इति अनुत्सृष्टतडा-
 गादौ तस्मात्पञ्च मृत्पिण्डानुत्थृत्य स्नायात् ॥ ततो मृ-
 त्स्वननम् ॥ * अगस्त्य इत्यनुक्तगोत्रोऽन्तेवासी ब्रह्मचा-
 रिरिति स्त्रिष्टुप् ॥ मृत्स्वनने विनियोगः ॥ उ० अगस्त्यः स्व-
 नमानः खनित्रैः प्रजामपत्यं बलमिच्छमानः ॥ उ० भौवर्णा-
 १. एटला श्लोको भणवानी अशक्ति होयतो गंगानां बार
 नामोनुं स्मरण करवुं ते प्रमाणे स्कं पुराणमां गंगानुं वाक्यछे. *
 २. जलोत्सर्ग कर्षावगरना तलाव, बीगेरेमां तेमांथी माटीना
 पांच पिंडो. बाहार काहाडीने नाहावुं ते पछी माटीखोदवी *
 * * * * *

 रुषिरुग्रःपुपोषसत्यादेवेष्वशिषोजगाम ॥ १ ॥ इति
 खनित्रेण मृत्तिकाखननं ॥ चतुरङ्गुलपरिमितं गतकृत्वो
 परितनां मृत्तिकां परित्यज्य ॥ अन्तःस्थामश्वक्रान्त इ
 त्यामन्त्र्य ॥ अश्वक्रान्ते ! रथक्रान्ते ! विष्णुक्रान्ते ! वसुन्ध
 रे ! ॥ मृत्तिके ! हर मे पापं यन्मया पूर्वसञ्चितं ॥ १ ॥ उत्थृ
 तासीत्युत्थृत्य ॥ उत्थृतासि वराहेण कृष्णेन शतबाहु
 ना ॥ मृत्तिके ! हर मे पापं यद्देवं यच्च मानुषम् ॥ इति
 ॥ २ ॥ दक्षिणहस्तेन शिरसि तूर्ण्णासकृदनुलिप्य ॥ द्वि
 र्नाभेरुपरितनेष्वङ्गेष्वनुलिप्य ॥ वामकरेण नाभेरधस्ता
 दापादंत्रिरनुलिम्पेत् ॥ ततो गोमयमादायाग्रमग्रमिति
 द्वाभ्य मानस्तोक इत्यनेन चाभिमन्त्र्य ॥ अग्रमग्रं

१. ए मंत्रे खोदवाना षडार्यो (कोश वीगेरे) वहे माटी
 खोदवी ने चार आंगलनो चोरस तथा उंडो खाडो करी उपर
 नी माटी काहाडी नांखी अंदरनी माटीनुं ॥ “अश्वक्रान्ते० चि
 तं” ॥ ए मंत्रे छेली आंगलीनी पासेनी आंगलीवहे अभिमंत्रण
 करी ॥ “उत्थृतांसि० नु षं” ए मंत्रमाटी लेह पाणीयी पलाळी
 जमणा हाथे मंत्र वगर माया उपर एकवार तेमज नाभिना
 उपरना अंगोउपर बेवार चोपडी डाबाहाथे नाभिनी नीचे पग
 सुधी त्रणवार चोपडवी ते पछी गायनुं छाण, लह ॥ “अग्रमग्रं
 धनं” ए बे मंत्रे तथा “मानस्तोके० महे” ॥ ए मंत्रे अभिमंत्र

चरन्तीनामोषधीनां रसं वने ॥ यन्मे रोगं च शोकं
 तन्मे दहतु गोमयं ॥ १ ॥ अग्रम० वने ॥ तासां वृषभ
 पत्नीनांपवित्रं कायशोधनं ॥ २ ॥ मानस्तोक इत्यस्याः
 कुत्सआङ्गिरसोरुद्रोजगती ॥ गोमया लेपने विनियोगः
 ॥ उमानस्तोके तनये मानं आयौ मानो गोषु मानो अश्वेषु
 रीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितो वधीर्हविष्मंतः स दमि
 त्वाह्वामहे ॥ १ ॥ तत्सूर्याय प्रदर्शय तच्छरीरे मृद्वदनुलि
 त् ॥ ततो दूर्वा मादाय ॥ उकांढात्कांढात्प्ररोहं तिपरुषः प
 रुषस्परि ॥ एवानो दूर्वेष्वतनुसहस्रेण शतेन च ॥ १ ॥
 याशतेन प्रतनोषि सहस्रेण विरोहसि ॥ तस्यास्ते देवीष्ट
 के विधेम हविषा वयं ॥ २ ॥ आयनेत इत्यनेन दूर्वाङ्कुरैर्मा
 जयेत् ॥ आयनेत इति शार्ङ्गस्तं वमित्रोऽग्निरनुष्टुप् ॥ दु
 र्वाङ्कुरैर्मार्जने विनियोगः ॥ उआयनेते परायणे दूर्वारोहं
 तु पुष्पिणीः ॥ हृदाश्च पुण्डरीकाणिसमुद्रस्य गृहा इमे ॥
 ॥ १ ॥ ततोऽपामार्गमादाय ॥ उअपाघ्नमपां किल्बिषम
 णकरी ते सूर्यने देखाडी ते छांण माटीनी जेम शरीर उपर
 चोपहवुं ते पछी ॥ कांढात्कांढात्प्र० वयं ॥ ए मंत्रे दूर्वालेइ
 आयनेते प० इमे ॥ ए मंत्रे दूर्वाणा अंकुरो ए मार्जने करी ते
 पछी अघेडोलेइ ॥ अपाघ्न० सुव ॥ ए मंत्रे मार्जने करवुं.

पकृत्यामपेरपः ॥ अपामार्गत्वमस्माकमपदुष्वज्ज्यंसुव
 ॥ १ ॥ इत्यपामार्गैर्मार्जयेत् ॥ दूर्वापामार्गैर्मार्जननावश्य
 कं ॥ कृतेतुफलभूयस्त्वं ॥ ततोदर्भैर्मार्जनं ॥ * पवित्रव
 न्तइतिपवित्रआङ्गिरसःपवमानःसोमोजगती ॥ दर्भग्र
 हणेविनियोगः ॥ उँपवित्रवतःपरिवाचमासतेपितैषांप्र
 त्नोअभिरक्षतिव्रतं ॥ महःसमुद्रवरुणस्तिरोदधेधीरा
 इच्छेकुर्धरुणेष्वारभं ॥ इतिदर्भान्परिगृह्य ॥ तद्विष्णोरि
 तिमेधातिथिःकाण्वोविष्णुर्गायत्री ॥ दर्भैर्मार्जनेविनि
 योगः ॥ उँतद्विष्णोःपरमंपदंसदापश्यतिसूरयः ॥ दि
 विवचक्षुराततं ॥ १ ॥ अंबयोयंतीतिनवर्चस्यसूक्तशेष
 स्यमेधातिथिःकाएवआपोगायत्र्यन्त्याध्यर्द्धाग्नेय्यप्वंतः
 पुरउष्णिक्परानुष्टुप्प्रतिस्रश्चांत्याआपःपृणीतेति प्रति
 ष्ठा ॥ दर्भैर्मार्जनेविनियोगः ॥ उँअंबयोयंत्यध्वामिर्जाम
 योअध्वरीयतां ॥ एंचतीर्मधुनापयः ॥ १ ॥ अमूर्याउप
 सूर्येयाभिर्वासूर्यःसह ॥ तानोहिन्यंत्यध्वरं ॥ २ ॥ अ
 पोदेवीरुपव्हयेयत्रगावःपिवांतिनः ॥ सिधुभ्यःकर्व्वहविः
 दूर्वा तथा अषेडावडे मार्जननी जरूरी नथी ने करेतो
 फल वणुछे ॥ ते पछी दर्भवडे मार्जन (ऋचानाअते. अथवा
 अरधीरीचाए) करवुं *

॥ ३ ॥ अ॒प्स्वः ; तर॒मृतं म॒प्सुभे॒षज॒म॒पामु॒तप्र॒शस्त॒ये
 दे॒वाभ॒वते॒वानः ॥ ४ ॥ अ॒प्सुमे॒सोमो॒अ
 श्वा॒निभे॒षजा ॥ अ॒ग्निच॑वि॒श्वशं॑भु॒वमा॑प॒श्चवि॒श्वभे॑ष॒जी
 ॥ ५ ॥ आ॒प॒पृ॒णीत॑भे॒षजं॑वैरू॒थंत॑न्वे॒३म॑म ॥ ६ ॥
 सू॒र्येदृ॒शे ॥ ६ ॥ इ॒दमा॑पः प्र॒वह॑त॒यत्कि॑च॒दुरि॑तं मा॒यि
 यद्वा॒हम॑भि॒दुद्रो॑ह्यद्वा॒शेप॑उ॒तानृ॑तं ॥ ७ ॥
 न्व॒चा॒रिष॑र॒सेन॑सम॒गस्म॑हि ॥ प॒र्यस्वा॑न॒ग्नआ
 सं॒सृज॑वर्च॒सा ॥ ८ ॥ सं॒मा॒ग्नेव॑र्च॒सासृ॑ज॒संप्र॑ज॒यास॑मा॒यु
 पा॒॥ वि॒द्युर्मे॑अस्य॒देवा॑इ॒द्रोवि॑द्यात्स॒ह॒ऋषि॑भिः ॥ ९ ॥
 इति॑न॒वर्च॑सू॒क्तं ॥ १० ॥ उ॒दुत्त॑मं॒वरु॑णेत्या॒जीग॑र्तिः
 नः॒शेपः॑कृ॒त्रिमो॑वै॒श्वामि॑त्रो॒देव॑रातो॒वरु॑णस्त्रि॒ष्टुप् ॥ ११ ॥
 र्मा॒र्जने॑वि० ॥ उ॒ँउ॒दुत्त॑मं॒वरु॑ण॒पाशं॑म॒स्मद॑वा॒धुमं॑विम॒ध्य
 मं॒श्रथा॑य ॥ अथा॒व्यमा॑दित्य॒व्रते॑त॒वाना॑ग॒सोअ॑दित॒ये
 स्या॑म ॥ ११ ॥ इ॒मंमे॑वरु॒णेति॑द्वया॒रोजी॑ग॒र्तिर्व॑रु॒णोगा
 य॒त्री ॥ द॒र्भेर्मा॑र्जने॒वि० ॥ उ॒ँइ॒मंमे॑वरु॒णशु॒धीह॑वम॒द्या
 चं॒सल॑य ॥ त्वा॒मव॑स्युराच॒के ॥ १२ ॥ त्वंवि॒श्वस्य॑मो॒धि
 रा॒दिव॑श्च॒ग्मश्च॑राज॒सि ॥ स॒यामा॑नि॒प्रति॑श्रु॒धि ॥ १३ ॥
 त्व॒न्नाओ॑ग्ने॒वरु॑णस्योति॒द्वयो॑र्वा॒मदे॑वो॒गौत॑मो॒ग्नवि॑रु॒णोत्रि
 ष्टु॒प् द॒र्भेर्मा॑र्जने॒वि० ॥ उ॒ँत्व॒न्नाओ॑ग्ने॒वरु॑णस्य॒विद्वा॑दे॒वस्प

हेळोवयासिसीष्ठाः ॥ यजिष्ठेवन्हितमःशोशुचानोवि
 श्वाद्वेषांसिप्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ १ ॥ सत्वन्नोअग्नेवमोभं
 वोतीनोदिष्ठेअस्याउषसोव्युष्टौ ॥ अवयक्ष्वनोवरुणंर
 राणोवीहिमृळीकंसुहवोनपधि ॥ २ ॥ १५ ॥ समुद्रादु
 भिरित्येकोदशर्चस्यसूक्तस्यवामदेवोगौतमआपस्त्रिष्टुवं
 त्याजगती ॥ दर्भैर्मार्जनेवि० ॥ उँसमुद्रादूर्मिमधुमाँउ
 दौरदुपांशुनासममृतत्वमानट् ॥ घृतस्यनामगुह्यंद
 स्तिजिह्वदेवानांममृतस्यनाभिः॥१॥वयंनामप्रब्रवामा
 घृतस्यास्मिन्यज्ञेधारयामानमोभिः ॥ उपब्रह्माशृणव
 छस्यमानंचतुःशृंगोवमीदौरएतत् ॥ २ ॥ चत्वारिशृंगा
 त्रयोअस्यपादाद्वेर्षेसप्तहस्तांसोअस्य ॥ त्रिधावद्धो
 ष्टपभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्यीआविवेश ॥ ३ ॥ त्रिधा
 हितपाणिभिर्गुह्यमानंगविदेवासोघृतमन्वाविदन् ॥ इंद्र
 एकंसूर्यएकंजजानवेनादेकंस्वधयानिष्टतक्षुः ॥ ४ ॥ ए
 ताअपैतिहृद्यात्समुद्राच्छतब्रजारिपुणानावचक्षे ॥ घृत
 स्यधाराअभिचाकशीमिहिरण्ययोवित्सोमर्ध्यआसां ॥
 ५ ॥ सम्यक्स्ववंतिसरितोनधेनाअतर्हृदामनसापूयमा
 नाः॥एतेअर्षेत्यूर्मयोघृतस्यमृगाइवक्षिपुणोरीषमाणाः

॥ ६ ॥ सिधोरिवप्राध्वनेशूधनासोवातप्रमियःपतय
 तियव्हाः ॥ घृतस्यधाराअरुषोनवाजोकाष्ठाभिदन्मि
 मिःपिन्वमानाः ॥ ७ ॥ अभिप्रवंत समनेवयोषाःकल्या
 ण्यस्मयमानासोअग्नि ॥ घृतस्यधाराः समिधोनसंत
 ताजुषाणोहर्षतिजातेवदाः ॥ ८ ॥ कन्याइववहतुमेतवा
 उअंज्यंज्यानाअभिचाकशोमि ॥ यत्रसोमःसुयतेयत्रय
 जोघृतस्यधाराअभितन्यवंते ॥ ९ ॥ अभ्यर्षतसुष्टुति
 गव्यमाजिसस्मासुभद्राद्रविणानिधत्त ॥ इमंयज्ञंन
 देवतानोघृतस्यधारामधुमल्पवंते ॥ १० ॥ धामंतेवि
 श्वंभुवनमार्धाश्रितमंतःसमुद्रेह्यं ; तरायुषि ॥ अपाम
 नीकेसमिथेयआभृतस्तमश्याममधूमतंतऊर्मिम् ॥ ११ ॥
 ॥ २६ ॥ प्रसंम्राजेवृहदित्यष्ठर्चसूक्तस्यभौमोत्रिवरुण
 स्त्रिष्टुप् ॥ दर्भैर्मार्जनेवि ० ॥ प्रसंम्राजेवृहदर्चागभीरं
 ह्यप्रियंवरुणायश्रुताय ॥ वियोजघानशमितेवचर्मोपा
 स्तिरेष्टायिर्वीसूर्याय ॥ १ ॥ वनेषुव्यं ; तरिक्षंततानवा
 जमर्वत्सुपयउस्त्रियासु ॥ हत्सुक्रतुवरुणोअंश्वः शिदिवि
 सूर्यमदधात्सोममद्रौ ॥ २ ॥ नीचीनवारंवरुणःकवंधं
 संसर्जरोदसीअंतरिक्षं ॥ तेनाविश्वस्यभुवनस्यराजाय

वनदृष्टिर्व्यनक्तिभूमं ॥ ३ ॥ उनत्तिभूमिं पृथिवीमुतथा
 यदादुग्धंवरुणोवष्टयादित् ॥ समभ्रेणवसतुपर्वतासः
 स्तविपी यंतःश्रययंतवीराः ॥ ४ ॥ इमामूष्वांसुर
 स्यश्रुतस्यमर्हामायावरुणस्यप्रवोचं ॥ मानेनेवतस्त्रिवा
 अंतरिक्षोवियोममेष्टाथिर्विसूयेण ॥ ५ ॥ इमामूनुकवि
 तमस्यमायामर्हदिवस्यनकिरादधर्ष ॥ एक्येदुद्गानेष्ट
 णत्येनीरासिंचतीरवनयःसमुद्रं ॥ ६ ॥ अयम्यवरुण
 मिश्रंवासस्वायंवासदामिन्द्रातरंवा ॥ वेशंवानित्यंवरुणा
 रणंवायत्सीमार्गश्चक्रमाक्षिश्रयस्तत् ॥ ७ ॥ कित्वा
 सोयद्रिरिपुर्नदीवियद्वाधासत्यमुतयन्नविद्य ॥ सर्वाता
 विप्याशीथिरेवदेवाधातेस्यामवरुणाप्रियासः ॥ ८ ॥ ३४ ॥
 एतोन्विद्रमितिच्युचस्यातिरश्चरांगिरसइंद्रानुष्टुप् ॥ द
 भैर्मार्जनेवि ॥ एतोन्विद्रंस्तवामशुद्धंशुद्धेनसाम्ना ॥
 शुद्धैरुक्थैर्वावृद्धांसंशुद्धआशीर्वांन्ममत्तु ॥ १ ॥ इंद्रंशु
 द्धोर्नागाग्निशुद्धःशुद्धाभिरूतिभिः ॥ शुद्धोरयिनिधारय
 शुद्धोर्ममदिसोम्यः ॥ २ ॥ इंद्रंशुद्धोहिनोरयिंशुद्धोर
 त्तानिदाशुषे ॥ शुद्धोवृत्राणिजिघ्रसेशुद्धोवाजंसिषास

सि ॥ ३ ॥ ३७ ॥ स्वादिष्ठयेतिदशर्चस्यसूक्तस्यमाधु
 दावैश्वामित्रः पवमानः सोमोगायत्री दर्भैर्मार्जने
 योगः ॥ उँस्वादिष्ठयामदिष्ठयापवस्वसोमधारया ॥
 द्रायपातवेसुतः ॥ १ ॥ रक्षोहाविश्व
 योहतं ॥ हुणांसधः स्थनासदत् ॥ २ ॥ वरिवो
 भवमंहिष्ठोवृत्रहंतमः ॥ पर्षिराधोमघोनां ॥ ३ ॥ अ
 र्पमहानां देवानां वीतिमंधसा ॥ अभिवाजमुतश्रवः ॥ ४ ॥
 त्वामच्छाचरामसितदिदर्थेदिवेदिवे ॥ इंदोत्वेन आशसः
 ॥ ५ ॥ पुनाति ते परिस्तुतं सोमं सूर्यस्य दुहिता ॥ वारेणश
 श्वतातनां ॥ ६ ॥ तस्मीमण्वीः समर्य आगृभ्णतियोष
 णोदश ॥ स्वसारः पार्येदिवि ॥ ७ ॥ तर्मीहिन्वत्य
 युवोधमंतिवाकुरं हतीं ॥ त्रिधातुवारणमधु ॥ ८ ॥ अभी
 ३ समघ्न्या उत श्रीणांति धेनवः शिशू ॥ सोममिद्राय
 पातवे ॥ ९ ॥ अस्येदिद्रोमदेष्वाविश्वोवृत्राणि जिघ्र
 ते ॥ शूरोमघाचमंहते ॥ १० ॥ ४७ ॥ सनाचसोमे
 तिदशर्चस्यसूक्तस्य हिरण्यस्तूप आंगिरसः पवमानः सो
 मोगायत्री ॥ दर्भैर्मार्जने वि० ॥ उँ सनाचसोमजेपिच
 पवमानमहिश्रवः ॥ अथानोवस्यसस्कृधि ॥ १ ॥ स

नान्ज्योतिः सनास्व । विश्वाचसोमसौमगा ॥ अथानो ०
 धि ॥ २ ॥ सनादक्षमुतक्रतुमपसोममृधोजहि ॥ अथा
 नो ० धि ॥ ३ ॥ पर्वोतारः पुनीतनसोममिद्रायपातवे
 ॥ अथानो ० धि ॥ ४ ॥ त्वंसूर्येनआमजतवक्रत्वातवो
 तिभिः ॥ अथानो ० धि ॥ ५ ॥ तवक्रत्वातवोतिभिर्ज्यो
 कपंडवेमसूर्ये ॥ अथानो ० धि ॥ ६ ॥ अभ्यर्षस्वायुध
 सोमद्विवर्हसंरयि ॥ अथानो ० धि ॥ ७ ॥ अभ्यार्षान
 पच्युतोर्यिसुमत्सुसासहिः ॥ अथानो ० धि ॥ ८ ॥
 त्वायज्ञैरवीदधन्पवमानविधर्मणि ॥ अथानो ० धि ॥ ९ ॥
 रयिन्नश्चित्रमश्विनमिदोविश्वायुमाभर ॥ अथानो ० धि
 ॥ १० ॥ ५७ ॥ प्रसुवआपइतिनवर्चस्यसूकस्यसिधु
 क्षित्प्रेष्यमेधोनदीस्तुतिर्जगती ॥ दर्भैर्मार्जनेवि ० ॥ उ
 प्रसुवआपोमहिमानमुत्तमंकारुर्वोचातिसदनेविवस्वतः
 ॥ प्रसुत्तसत्तत्रेधाहिचक्रमुःप्रसृत्वंरीणामतिसिधुरोजसा
 ॥ १ ॥ प्रेतरद्वरुणोयातवेपथुःसिधोयद्वाजाअभ्यद्रव
 स्त्वं ॥ भूम्याअधिप्रवतायासिसानुनायदेशानग्रजगता
 मिरज्यसि ॥ २ ॥ द्विविस्वनोयततेभूम्योपर्यनंतशुष्म
 दिदंतिभानुना ॥ अश्वादिवप्रस्तनयंतितृष्टयःसिधुयदे
 तितृष्टभोनरोरुवत् ॥ ३ ॥ अभित्वासिधोशि शुमिन्नमा

* * * * *
 तरोवाश्राजर्षेतिपर्यसेवधुनवः ॥ राजेवयुध
 मित्सिचौयदासामग्रं प्रवतामिनक्षसि ॥ ४ ॥ इमं मे गंगे
 यमुने सरस्वति श्रुतुं द्विस्तोमं सचतापरुष्ण्या ॥ असि
 कन्यामरुद्धधे वितस्तयार्जीकीये शृणु ह्यासुषोमया ॥
 खिल ॥ सितासितेसरितेयत्रसंगे तत्राहुतासो दिवमुत्प
 तंति ॥ एवैतन्वः ; विसृजंति धीरास्ते वै जनासो अमृत
 त्वं भजन्ते ॥ १ ॥ तृष्टामया प्रथमया तवे सज्जः सुसत्त्वारस
 यांश्चेत्यात्या ॥ त्वंसिधो कुभया गोमतीं क्रुमुं मे हत्वा सुरथं
 याभिरीयसे ॥ ६ ॥ ऋजीत्येनी ऋशतीम हित्वा पारिज्या
 सि भरते रजांसि ॥ अदब्धा सिधुरपसामपस्तमाश्वान
 चित्रावपुपीव दर्शता ॥ ७ ॥ स्वश्वासिधुः सुरया सुवासा
 हिरण्यया सुकृता वाजिर्नावती ॥ ऊर्णावती युवतिः सील
 मावत्पुता धिवस्ते सुभगामधुवृधं ॥ ८ ॥ सुखं रथं युयुजे
 सिधुराश्विनं तेन वाजं सनिषदास्मिन्नाजो ॥ महान्हास्यम
 हि मापनस्य ते दब्धस्य स्वयं शसो विरप्सिनः ॥ ९ ॥ ६६ ॥
 ततो देशकालावुच्चार्य सकल पापक्षयकामः श्रीपर
 मेश्वर प्रीत्यर्थं अस्मिन् विष्णुतीर्थे स्नानमहं करिष्ये ॥ इ

टी. १. ते मार्जन पङ्क्ति रक्षा पङ्क्ति पत्र २० वा ८५ ना
 टीप्पणमां लख्या मुजब देशकालनुं कीर्तन करो "सकल०
 * * * * *

तिसङ्कल्प्य ॥ ततो जलमध्ये चतुर्हस्तं चतुरस्रं ' उैनमोना
 रायणाय' इति तीर्थं प्रकल्पयेत् ॥ पूर्वोक्ततीर्थावाहनमत्र पु
 कं ॥ संप्रदायानुरोधात् पूर्वलिखितमिति बोध्यं ॥ ततः
 शिखाविमुच्य के शान्दिधा कृत्वा डुष्टा डुलिभिः श्रोत्रद्व
 इनासिकामुखं पिधाय ॥ इदं विष्णुर्विचक्रनेत्रे धानिदधे
 पुदं ॥ समूहं लमस्य पांसुरे ॥ इति विष्णुसंस्मृत्यनद्यां प्र
 वाहाभिमुखोऽन्यत्र सूर्याभिमुखो निमज्जेत् ॥ एवं त्रिषष्ट
 कृत्वोद्वादश कृत्वोद्वादश तन्यानि मज्ज्य पुनर्जले निमग्नः स
 नृतं चेति सूक्तस्य त्रिःसकृद्वा जपेनाघमर्षणां विदध्यात् ॥
 रिष्ये" ए रीते संकल्प करी ते पछी जलना मध्यमां चार हा
 यना चतुरस्र (चोखंडुं) ने " उैनमो०य " ए मंत्रे तीर्थनी
 कल्पना करवी ने तेमां प्रथम कहेला तार्थनं आवाहन आ
 ठेकाणे घटितछे परंतु संप्रदायपी विरुद्धछे माटे पेहेलां लखेलुंछे
 एम जाणवुं ॥ ते पछी शिखा छोडी केडोना बे विभाग करी बे हा
 यना अंगोठा तथा आंगली वडेकांन, आंख, नाक, अने मुखने
 डांकी "इदं विष्णु ० सुरे" ए मंत्रे विष्णुं नुं स्मरण करी नदी
 मां प्रवाहना सामे मुखे ने ते शीवाय सूर्यनी सामे मुखे नाहावुं
 ए रीते त्रणवार छवार अथवा बारवार शक्ति प्रमाणे नाही
 फरी जलमां दुपतां "ऋतंच०स्वः " ए सूक्तना त्रण अथवा
 एकवार जप वडे अथर्वमण (पाप शोधन) करवुं *

॥ मू. ऋतचेतिसूक्तस्यमाधुच्छंदसोघमर्षणोभाववृत्तानिष्टुप ॥
 ॥ अघमर्षणेविनियोगः ॥ ऋतंचसत्यंचाभीह्रातपसो
 ॥ ध्यजायत ॥ ततोरात्र्यजायतततः समुद्रोअर्णवः ॥ १ ॥
 ॥ समुद्रादर्णवाधिसंवत्सरोअजायत ॥ अहोरात्राणिवि
 ॥ दधुविश्वस्यमिषतोवृशी ॥ २ ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथा
 ॥ पूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचांतरिक्षमथोस्वः ॥ ३ ॥
 ॥ ततःशिखांबध्वा ऽऽचम्यजलस्यएवप्राह्नुस्वऋजुदर्भ
 ॥ देवतीर्थादिनोक्तवद्वक्ष्यमाण नित्यतर्पणवद्वास्नानांगंत
 ॥ र्पणंकृत्वाद्विराचामेत् ॥ ततो जलादुत्कम्यापोअस्मा
 ॥ नितिजपेत् * ॥ आपोअस्मानिति देवश्रवायार्णाय
 ॥ नआपस्त्रिष्टुप् ॥ जपेविनियोगः ॥ उँआपोअस्मा
 ॥ न्मातरःशुंध्यंतुघृतंननोघृतप्वःपुनंतु ॥ विश्वंहिरिप्रं
 ॥ वहंतिदेवीरुदिदाभ्यःशुचिरापूतएमि ॥ १ ॥ ततोघौ

टी० १. ते पछी शिखाबांधी आचमन लइ जलमां उभे
 ज पूरवसांमा मुखे पाधरादर्भवडे देव, पितृ, अने मनुष्यतीर्थ
 वडे प्रथम कहेला पत्र २३ मांन स्नानांग तर्पणनीपठे अथ
 वा आगलना नित्यतर्पणनीपठे स्नानांग तर्पणकरी बेवार
 अचमन करवुं ॥ ते पछी जळनी बाहार नीदारी “आपोअस्मा
 न्मां० एमि ” एमंत्रजपवो *

२. ते पछी घोंयेल वख पेहेरी तथा ओढि विधि प्रमाणे

तेवाससपिण्डीविधिवित्तिकंविदध्यात् ॥ अशक्तौ प्रा-
तर्वत्स्नायात् ॥ अत्यशक्तस्यमन्त्रस्नानं ॥ योगी ॥
येनस्नातादिविंशान्तिश्रद्धधानाद्विजोत्तमाइति ॥ यथा
हनि तथा प्रातर्नित्यं स्नायादनातुरइति कात्यायन-
वाक्येनित्यपदप्रयोगात्स्नानंनित्यं ॥ इतिनित्यस्नान-
विधिः ॥ सार्द्धप्रहरात्सायंयावन्मध्यान्हसन्ध्यांकुर्यात्॥

अथ मध्यान्हसन्ध्याप्रयोगः

प्रातःसंध्यावत्सर्वं ॥ विशेषोयथा ॥ सङ्कल्पे ॥ * म-

तिलकं करवुं॥आरीते नाहावामां अशक्ते होय तो प्रातःस्ना-
नना विधि प्रमाणे नाहाय अति अशक्ते प्रथमना पत्र २९मुजब
मन्त्र स्नानं करवुं. स्नानविषे योगी कहेछेके॥ जे स्नानं विधिये
नाहायलो श्रद्धावाळा उत्तम ब्राह्मणो स्वर्गने पामेछे ॥ तथा
रोगवगरनो ब्राह्मण जे प्रमाणे मध्यान्हे स्नान विधिये हंमेश
नाहाय ते प्रमाणे प्रातःकाले पण नाहाय एरीतना कात्याय-
नना काव्यमां “ नित्य ” एहेवुं पद कह्युंछे. माटे स्नानवि-
धिये स्नानं करवुं ते अवश्यछे ॥ एरीते नित्य स्नानविधि
पुरो थयो ॥ ढोढपोहोर दीवसपछी सायंकालसुधीमां मध्या-
न्ह संध्या करवीते ॥

॥ हवे मध्यान्ह संध्यानो प्रयोग कहेछे ॥

तेमां तमाम प्रातःसंध्यामुजबछे, ते शीवाय विशेष
भाग आप्रमाणे संकल्पमां *

ध्यान्हसन्ध्योपासनमहंकरिष्ये ॥ प्राणायामानन्तरमा-
 चमनेमंत्रः ॥ * आपःपुनंत्वित्यस्यथाज्ञवल्क्युपनिष-
 षिः ॥ पूतोवाआपः पृथिवीब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मदवताः ॥
 अष्टपदाष्टेच्छंदः ॥ आचमनेविनियोगः ॥ उँआपः
 पुनंतुपृथ्वीपृथिवीपूतापुनातुमां ॥ पुनंतुब्रह्मणस्पति-
 र्ब्रह्मपूतापुनातुमां ॥ यदुच्छिष्टमभोज्ययद्वादुश्चरितंम-
 म ॥ सर्वपुनंतुमामापोऽसतांचप्रतिगृहंस्वाहा ॥ सकृदं-
 जलिप्रक्षेपः ॥ उक्तोपस्थानांतोविभ्राड्बृहदित्यादीछया-
 वाजपेत् ॥ यथा * ॥ विभ्राडितिऋचकुतुष्टयात्मकस्यसूक्त-
 स्यसौर्यःसूर्यो जगत्यन्त्याऽस्तारपङ्क्तिः ॥ उपस्थानेविनि-
 योगः ॥ उँविभ्राड्बृहत्पिबतुसोम्यंमध्वायुर्दधद्यज्ञर्पताव-
 विहृतं ॥ वातजुतोयोअभिरक्षतित्मनाप्रजाःपुपोषपुरु-
 धाविराजति ॥ १ ॥ विभ्राड्बृहत्सुभृतंवाजसातमंधम-
 दिवोधुरुणसत्यमर्षितं ॥ अमित्रहावृत्रहादस्युहंतमंज्यो-
 तिर्जज्ञेअसुरहासपत्नुहा ॥ २ ॥ इदंश्रेष्ठज्योतिषांज्योति-

१. प्राणायाम पछी आचमनमानो मंत्र ॥

२. एकवार अंजलि आपवो प्रथम पत्र ४७ मां कहेला उ-
 पस्थानना छेवटे ॥ विभ्राड्बृ ० ॥ इत्यादिमंत्रो विकल्पछे माटे
 अभिलाषावडे जपवा. *

रुत्तमं विश्वजिह्वनजिह्वच्यते बृहत् ॥ विश्वभ्राड्भ्राजोम
हिंसूर्योद्दृशउरुपंथेसहओजोअच्युतं ॥ ३ ॥ विश्वजं
ज्योतिषास्वर्गच्छोरोचनंदिवः ॥ येनेमाविश्वामुव
नान्याभूतविश्वकर्मणाविश्वदेव्यावता ॥ ४ ॥ ततो गाय
त्रमष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतं वा दशवारं वा जपेत् ॥
इति मध्यान्हसंध्याप्रयोगः ॥

॥ अथ शिष्टपरिगृहीतब्रह्मयज्ञप्रयोगः ॥

कर्ता यथोक्तकालेऽरण्ये तीर्थं स्वगृहे वा शुचिः शुची देशे द
र्भानास्तीर्थं प्राह्नुस्वउपाविश्य पवित्रपाणिराचम्य प्राणा
नायम्य ॥ देशकालौ सक्तीर्य ॥ “ममोपात्तदुरितक्ष
टी. ॥ १ ॥ ते पछी गायत्री एकहजार आठवार १००८ अथवा एकसो
आठवार १०८ वार अथवा दशवार जपवी. ॥ एरीते मध्या
न्हसंध्यानो प्रयोग पुरो यथो. ॥

हवे शिष्टपुरुषोऽग्रहणकरेलो ब्रह्मयज्ञनो प्रयोग
केहेछे.

कर्त्ता कहेला वखते (आवखत अथवा प्रातःसंध्या
पछी अथवा वैश्वदेवनी समाप्तिथे) अरण्यमां, तीर्थने कांठे,
अथवा पोताने घेर पवित्रयद् पवित्र जग्याए दर्भो उत्तराय पा
थरी ते उपर उगमणे मुखे बेडी पवित्रुं हाथमां राखी, आ
चमन प्राणायामकरी पत्र २० नाटीष्यणप्रमाणे देशकालनुं कीर्त्त

यद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्रह्मयज्ञमहं करिष्ये ॥ इति
 संकल्प्याऽऽचम्य वामजानूपपरिदक्षिणं पादं निधाय दक्षि-
 णजानुन्यध उत्तानस्थ वामकरस्योपरि पवित्रं निधाय तदु-
 परिदक्षिणं करं न्युब्जं निधाय द्यावापृथिव्योः संधिमी-
 क्ष्यमाणो मध्यमां वृत्तिमास्थाय पठेत् ॥ * गौतमोराहु-
 गणो विश्वे देवा अनुष्टुप् ॥ उँ शन्नो मित्रः शंवरुणः शन्नो
 भवत्वयमा ॥ शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः शन्नो विष्णुरुक्रमः
 ॥ १ ॥ स्वस्ति न इन्द्रो इत्यस्य गौतमोराहुगणो विश्वे देवा
 विराट्स्थाना ॥ उँ स्वस्ति न इन्द्रो वृधश्रवाः स्वस्ति नः पू-
 षा विश्व वेदाः ॥ स्वस्ति न स्ताक्षर्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति
 नो बृहस्पतिर्दधातु ॥ २ ॥ सुता सोमधुमत्तमं इति द्वयोर्ऋ-
 चोर्नाहुषो ययातिः पवमानः सोमो नुष्टुप् ॥ उँ सुता सो-
 मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मंदिनः ॥ पवित्रवतो अक्षरन्देवा
 नृगच्छंतु वोमदाः ॥ १ ॥ इन्द्रुरिन्द्राय पवत इति देवा सो-

नकरी “ममोपात्तं करिष्ये” एरीते संकल्पकरी, आचमन
 लइ, दाबापगना गोठणउपर जमणो पग मुंकी, जमणा गोठ-
 ण उपर नीचे चतुराखेला दाबा हाथ उपर पवित्रं मुंकी, तेनाउप-
 र जमणो हाथ उंधोराखी आकाश तथा पृथिवीनी संधीने जो-
 तां जोतां मध्यम वृत्तीराखी भणवुं *

अब्रुवन् ॥ वाचस्पतिर्मखस्यतेविश्वस्येशानओजसा
॥ २ ॥ ४ ॥ उकारस्यब्रह्मापरमात्मादैवीगायत्री ॥
भूरित्यस्यगायिनोविश्वामित्रोऽग्निर्गायत्री ॥ भुवइत्य
स्यभार्गवोजमदग्निर्वायुरुष्णिक् । स्वरित्यस्यबार्हस्पत्यो
भरद्वाजःसूर्योऽनुष्टुप् ॥ तदितिगायिनोविश्वामित्रःसवि
तानिच्छद्गायत्री ॥ उँभूर्भुवःस्वः ॥ तत्संवि०यात् ॥ त
तोऽग्निमीलित्पारभ्य सूक्तमनुवाकमधिकं वायथाशक्तिम
न्द्रया वाचा ऋष्यादिपूर्वकं तथा अस्मिन्वलौकेइ
त्यारभ्यब्राह्मणंचयथाशक्तिप्रत्यहंपठेत् ॥ अनयीतवेद
श्चेदाद्यन्तंप्रत्यहंपठेदित्याचारः ॥ * ॥ अग्निनवमधुच्छ
न्दाग्निर्गायत्री ॥ उँअग्निमीलिपुरोहितंयज्ञस्यदेवमृत्वि
जं ॥ होतारंरत्नधातमं ॥ १ ॥ अग्निःपूर्वोभिर्ऋषिभिरी
डयोनूतनैरुत ॥ सदेवाँएहवक्षति ॥ २ ॥ अग्निनारयि
मंश्नवत्पोषमेवादिवेदिवे ॥ यशसंवीरवत्तमं ॥ ३ ॥ अ

१, तेपछी“अग्निमिलि” एकरूचायी आरंभीने सूक्त,अथवा
अनुवाक, अथवातेथीवधारे,शक्तिप्रमाणेधीमाधीमा उच्चारवदे
ऋषि,देवता,अनेछंदसहितातेमज“अस्मिन्वलौके”त्यांधीमांडी
ब्राह्मण पण शक्ति प्रमाणे हमेश भणवुंवेदनभणेलहोय तेणेआ
दि,अने अंतनु सूक्त,अनेब्राह्मणना प्रथमनो त्या छेवटनो खंड,
भणवो एम संप्रदायछे *

॥ अयेयज्ञमध्वरविश्वतःपरिभूरसि ॥ सइहेवेषुगच्छति ॥
 ॥ ४ ॥ अग्निर्होताकविक्रतुःसत्यश्चित्रश्रवस्तमः ॥ दे-
 वोदेवेभिरागमत् ॥ ५ ॥ १ ॥ यदङ्गदाशुषेत्वमग्नेभद्रं
 करिष्यसि ॥ तवेत्तत्सत्यमङ्गिरः ॥ ५ ॥ उपत्वाग्नेदिवेदिवे
 दोषावस्तर्धियावयं ॥ नमोभरंतएमासि ॥ ७ ॥ राजं-
 तमध्वराणागोपासृतस्यदीदिवि ॥ वर्द्धमानस्वेदमे-
 ॥ ८ ॥ सनःपितेवसूनवेऽग्नेसूपायनोभव ॥ सचस्वानः
 स्वस्तये ॥ ९ ॥ २ ॥ इत्यादिमंसूक्तं * संसमिदि-
 तिऋक्चतुष्टयात्मकस्यसूक्तस्यसंवन्नःप्रथमायाअग्निर-
 न्यासांसंज्ञानमनुष्टुप्त्रितीयायास्त्रिष्टुप् ॥ संसमिद्युव-
 सेष्टुषन्नग्नेविश्वान्यर्या ॥ इळस्पदसेमिध्यसेसतोवसू-
 न्याभर ॥ १ ॥ संगच्छध्वंसंवदध्वंसंवोमनींसिजानतां
 ॥ देवाभाग्यथापूर्वेसंजानानाउपासते ॥ २ ॥ समा-
 नोमंत्रःसमितिस्मानीसमानमनःसहाचित्तमेषां ॥ स-
 मानमंत्रमभिमंत्रयेवःसमानेनवोहविपाजुहोमि ॥ ३ ॥
 समानीवआकूतिःसमानाहृदयानिवः ॥ समानमस्तुवो-
 मनोयथावःसुसहासति ॥ ४ ॥ ४९ ॥ इत्यन्तिमंसूक्तम् *

• टी=१. एरीते पेहेलुं सूक्तं पुरुं ययुं. *

२. एरीते छेवटनुं सूक्तं पुरुं ययुं. *

शंयुर्बार्हस्पत्यो विश्वेदेवा शक्करी ॥ उँतच्छंयोराष्ट
 णीमहे गातुं यज्ञाय गातुं यज्ञपतये दैवी स्वास्ति रस्तु
 नः स्वस्तिर्मानुषेभ्यः ॥ ऊँ द्वि जिगातुभेपुं ज शन्नो अस्तु
 द्विपदेशं चतुष्पदे ॥ १ ॥ उँ नमो ब्रह्मणे नमो र्स्वप्नये
 नमः पृथिव्यै नम उँ पृथिव्यै ॥ नमो वाचे नमो वाच
 स्पतये नमो विष्णवे मँ हूते करोमि ॥ २ ॥ * उँ अस्मिन्
 लोक उभये देवमनुष्या आसुस्ते देवाः स्वर्गलोकं यतो ग्नि
 मृचुस्त्वं न्नो अस्य लोकस्याध्यक्ष एधीत तानग्नि रुवाचाथय
 द्वौर्ह घोरसंस्पर्शतमो र्स्म्यनपचायितारो मनुष्याः कथं व
 स्तद्भविष्यति यन्मनुष्ये ष्विति ते देवा ऊचुस्तस्य
 वै ते वयं घोरास्तनू विनिधास्यामो थैयवते शिवाश
 ग्म्या यज्ञिया तनूस्तयेह मनुष्येभ्यो भविष्यतीति तस्या
 प्सुपवमानामदधुर्वायो पावकामादित्ये शुचिमथयैवास्य
 शिवाशग्म्या यज्ञिया तनूरासीत्तयेह मनुष्येभ्यो तपदे
 तावा अग्नेस्तन्वस्तद्यदेतो देवतायजत्यत्राग्निः सांगः सत
 नूः प्रीतो भवति तावैति स्त्रो भवंति त्रयो वा इमे लोका इमा
 ने वतं लोकानाप्नोति पौर्णमासं प्रथमायै तं त्रं भवत्यामावा
 स्यं द्वितीयायै तेन हास्यदर्शपूर्णमासावन्वारब्धौ भवतई
 लितवत्यौ हव्यवाहुत्यौ प्रथमायै संख्याज्येतत्संयाज्यारूपं

द्व्यग्नीद्वितीययद्वाग्नीयजतिसप्तदशसामिधेनीकात्
 त्रियासप्तदशसामिधेनीकावाइष्टिपशुबन्धास्तदिष्टिपशु
 बंधानाप्नोतिसद्वन्तावाज्यभागौभवतोसानीति वाग्नीना
 धत्तेस्यामितिकामयतेसयादिह्वाअपिस्वैषावीरइवसन्न
 ग्नीनाधत्तेक्षिप्रएवसंभवति क्षिप्रेभोग्यतामश्रुतेयः सद्वं
 तौकुरुतेविराजौसंयज्येश्रीर्विराळंनाद्यांश्रियोर्विराजो
 न्नाद्यस्योपापत्यै तावैगायत्र्यो भवन्ति गायत्रोवाअग्निर्गा
 यत्रच्छंदाःस्वेनैवतच्छंदसाग्नीनाधत्ते तावाउपांशुभवन्ति
 रेतःसिक्किर्वा अग्न्याधेयमुपांशुवै रेतः सिच्यतोभिरू
 पाभवन्ति ययज्ञोभिरूपंतत्समृद्धं यज्ञस्यैव समृद्धौ द्वाद
 शदद्याद्द्वादश वैमासाः संवत्सरः संवत्सरस्यैवा पत्या
 अश्वं त्रयोदशं ददाति यस्त्रयोदशो मासस्तस्यापत्यौ॥१॥
 इत्यादि मःखंडः॥ * पंचच्छंदांसि रात्रौ शंसंत्यनुष्टुभं
 गायत्रीमुष्मिहं त्रिष्टुभं जगतीमित्येतानि वैरात्रि
 श्छंदांसि पंचाहा वारात्रिर्वाजपेयस्य चातिरिक्तोत्थ
 मुक्तस्यातिग्रहोरात्रि श्छंदस इच्छंदस एव तदाह्वयं
 त इति हस्माह कौषीतकि रजामिताया अथ यत्तिरो
 अह्नवर्ती त्रिष्टुभमाश्विनोक्थग्रहस्य पुरोनुवाक्या

१. आ पेहेलो खंड पुरोधयो *

मन्वाह तिरोअह्मवान्प्रैषस्तिरो अह्न्याहिसोमाभ
 वन्त्यथोबलवैवीर्यं त्रिष्टुब्बलमेवतद्वीर्यं यजमानेदधाति
 चतुराहावान्याप्तेर्यामस्यातिरिक्तोकथानि भवन्ति प
 शवोवा उक्तानि चतुष्टयाव पशवोथोचतुष्पादाः प
 शूनामेवाप्त्यै क्षैत्रपत्याः परिधानीयाः कुर्वत इयंवे
 क्षेत्रं पृथिव्यस्या मदीनायामंततः प्रतिष्ठास्याम इत्य
 स्यामेव तददीनायामंततः प्रतितिष्ठत्यथयत्तिरोअ
 ह्न्यवत्यस्त्रिष्टुभो याज्या भवन्ति तिरोअह्म्याहि सो
 माभवंत्यथोबलं वैवीर्यं त्रिष्टुब्बलमेव तद्वीर्यं यजमाने
 दधत्यनुवषट्कुर्वन्त्याहुतीनामेव शांत्या आहुतीनां प्र
 तिष्ठित्या अयहारियोजनेन चरन्ति तस्योक्तं ब्राह्मणं
 त्रिष्टुभं हारियोजनस्य पुरोनुवाक्या मन्वाहतस्या
 उक्तं ब्राह्मणमथयदतिप्रैषस्य पुरोनुवाक्यामन्वाहा
 वीर्योहवा उसप्रैषोयोपुरोनुवाक्योथोद्विदेवत्येषु वै पु
 रोनुवाक्या भवन्ति सर्वेषुच प्रस्थितेषु तस्मादस्य पु
 रोनुवाक्या मन्वाहाय यदतिप्रैषमाह परमेवैतदहर
 भि वदति परमेवै तदहरभ्यारभ्य वसन्तीति हस्माहकौ
 षीतकिः परमेवै तदहरभ्यारभ्यवसन्तीति हस्माहकौषी

તકિઃ॥ ૧૧ ॥ ઇત્યન્તિમઃ સ્વંઢઃ॥ સમાપ્તેપુનઃ ॥ ઈશ
 ઞોમિત્રઃ ૦ ઋમઃ ॥ ૧ ॥ ૩ ॥ ઈસ્વસ્તિનંદં ૦ ધાતુ ॥ ૨ ॥ ઈસુ
 તાસોમ ૦ મદાઃ ॥ ૧ ॥ ૩ ॥ ઈંદુરિંદ્રાં ૦ જસા ॥ ૫
 ॥ ૪ ॥ ઈંભુર્ભુવસ્વઃ ॥ તત્સં ૦ યાત ॥ ૫ ॥ ઇતિ પૂર્વવ
 ત્પઠેત્ ॥ એવં પ્રત્યહં ક્રિયમાણઃ સમાપ્તે વેદે પુનરાદિત
 આરંભેત ॥ એવં યાવજ્જીવં પ્રત્યહં કુર્યાત્ ॥ તસ્ય દ્વાવ
 નધ્યાયો યદાત્માશુચિ રશુચિર્યદ્દેશઃ ॥ ઇત્યાશ્વલાયન
 સૂત્રાદાશૌચાદૌ લોપઃ ॥ ૩ ॥ ઇતિ બ્રહ્મયજ્ઞપ્રયોગઃ ॥

॥ અથ બ્રહ્મયજ્ઞપ્રશંસા ॥

કર્મપ્રદીપે ॥ ૫૦ ॥ ન બ્રહ્મયજ્ઞાદધિકોઽસ્તિ યજ્ઞોન
 તત્પ્રદાનાત્પરમાસ્તિ દાનં ॥ સર્વેઽન્તવંતઃ ક્રતવઃ સદાના

૧. આ છેવટનો સ્વંઢ પુરો થયોસમાપ્તિથાય, ત્યારે ફરીને “શ
 ઞોમિત્ર વીગેરે પાંચમંત્રોપૂર્વની પઠે મળવા. એમ હમેશાં બ્રહ્મ
 યજ્ઞ કરતાં કરતાં વેદ સમાપ્ત થાય ત્યારે ફરીને પ્રથમથી આરં
 ભ કરવો. ॥ એપ્રમાણે જ્યાંહાં સુધી જીવે ત્યાંહાં સુધી રોજરોજ
 કરવું ॥ તેબ્રહ્મયજ્ઞના બે અનધ્યાયછે જ્યાંહારે શરીર અપવિત્ર
 હોય અને અપવિત્ર જગો હોય ત્યાંહારે ॥ એમ આશ્વલાયન સૂ
 ત્રમાં છે માટે સુતક વીગેરેમાં તેનો લોપ સમજવો ॥

॥ હવે બ્રહ્મયજ્ઞની પ્રશંસા કહેછે. ॥

કર્મપ્રદીપમાં ॥ પંચમહાયજ્ઞમાં બ્રહ્મયજ્ઞયજ્ઞકી અધિક

मू. नांतोदृष्टः कश्चिदस्य द्विकस्य ॥१॥ गुर्वप्येनोनतं
स्पृशेत्पि चैव पुनाति सः ॥ यं यं क्रतुं च पठति फल
भाक्तस्य तस्य च ॥ २ ॥ वसुपूर्णावसुमतीत्रिर्दानं
फलमाप्नुयात् ॥ ब्रह्मयज्ञादपि ब्रह्मदानमेवातिरिच्य
ते ॥ ३ ॥ इति ॥ तथा ॥ यैरिष्टा सततं विप्रः प्राप्नु
यात्सद्यं शाश्वतमिति च ॥ ॥ इति ब्रह्मयज्ञप्रशंसा ॥

॥ अथतर्पणप्रयोगः ॥

॥ कर्ता यज्ञोपवीती प्राह्मुखोभूत्वा दाक्षिणं जान्वाच्य
पवित्र पाणि ऋजुदर्भैर्वैवेदेवतीर्थनोभाभ्यां हस्ताभ्यामे

टी. (मोटो) यज्ञनथी अने वेदना दानथां वीजुं उत्तम दान नथी
दानेसहीत सर्व यज्ञो नाशवंतछे अने ब्रह्मयज्ञ, तथा वेदना दा
ननो अंतकोइए दीठोनथी मोटुपाप ॥१॥ पण तेने अडके नही
नेते ब्रह्मयज्ञकरनार पांक्तिने पवित्र करेछे ॥ अनेजेजे यज्ञना
प्रकरणने भणेछे तेते यज्ञना फलने भोगवेछे ॥ २ ॥ द्रव्यधी
पुरेली पृथिवीना त्रणवार दाननुं जे फल पामे ते फल ब्रह्मयज्ञ
यकी थाय ने ब्रह्मयज्ञयकी पण वेदनं दान वधंतुछे ॥ ३ ॥ जेप
चमहा यज्ञोवडे हमेश यजनकरी ने ब्राह्मण ब्रह्म लोकने पामेछे
हवे तर्पणनो प्रयोग कहेंछे.

कर्ता सव्य जनोइ राखी, उगमणे मोये वेशी, जमणो पगवा
ली, दर्भनुं पवीतुं वे हाथमां पेहेरी, पाथरा दर्भो अने यवे क

मू. कैकाञ्जलिनादेवतास्तर्पयेत् ॥ तद्यथा ॥ दक्षिणह
 स्तेजलं गृहीत्वा देशकालौसङ्कीर्त्य “ममोपात्तं दुरित
 क्षयद्वारा श्री परमेश्वर प्रीत्यर्थं देवर्षि पितृ मनुष्या
 दींस्तर्पयिष्ये” ॥ इतिसङ्कल्प्य यथासूत्रपठितैर्मन्त्रैर्देवता
 भ्यः षट्चत्वारिंशदञ्जलिन्दद्यात् * ॥ उँअग्निस्तुप्यतु
 ॥ १ ॥ इत्युत्काञ्जलाञ्जलिं जले गृहेचेत्पात्रात्पात्रान्तरे
 वा क्षिपेत् * ॥ उँवायुस्तु ॥ २ ॥ उँसूर्यस्तु ॥ ३ ॥
 ॥ उँविष्णुस्तु ॥ ४ ॥ उँप्रजापतिस्तु ॥ ५ ॥ उँ
 विरूपाक्षस्तु ॥ ६ ॥ उँसहस्राक्षस्तु ॥ ७ ॥ उँसो
 मः ॥ ८ ॥ उँब्रह्मा ॥ ९ ॥ उँवेदाः ॥ १० ॥ उँदेवाः ॥
 ११ ॥ उँऋषयः ॥ १२ ॥ उँसर्वाणिचछन्दांसि ॥ १३ ॥
 उँआंकारः ॥ १४ ॥ उँवषट्कारः ॥ १५ ॥ उँमहाव्या

टी. री देवतीर्थे (आंगलीओना अग्र भागे करी) वे हायवडे एक
 एक अंजलीये देव तर्पण करवुं ॥ ते आ रिते ॥ जमणा
 हायमां जल लइ पत्त २० ना टीप्पणमां लख्या मुजव देश
 कालनुं कीर्तन (संकल्प) करी “ममोपात्तं तर्पयिष्ये” ए रिते
 संकल्प करी जेम सूतमां भण्याछे ते प्रमाणेना मंत्रो वडे देव
 ताओने छेतालीश अंजलि आपदी *

१. एरीते बोली नदी वीगेरे ए जलमां अने घरमां तर्पण करे
 तो एकपात्रमांथी बीजा पात्रमां ते जलनो अंजलि नाखवो.

मू. हृतयः ॥ १६ ॥ उँसावित्री ॥ १७ ॥ उँयज्ञाः ॥ १८ ॥
 उँज्ञावाष्टयिवी ॥ १९ ॥ उँनक्षत्राणि ॥ २० ॥ उँअन्त
 रिक्षम् ॥ २१ ॥ उँअहोरात्राणि ॥ २२ ॥ उँसंख्या ॥
 ॥ २३ ॥ उँसंध्या ॥ २४ ॥ उँसमुद्राः ॥ २५ ॥ उँनद्यः
 ॥ २६ ॥ उँगिरयः ॥ २७ ॥ उँक्षेत्रौषधिवनस्पातिगन्ध
 वाप्सरसः ॥ २८ ॥ उँनागाः ॥ २९ ॥ उँवयांसि ॥
 ॥ ३० ॥ उँसिद्धाः ॥ ३१ ॥ उँसाध्याः ॥ ३२ ॥ उँविप्रा
 : ॥ ३३ ॥ उँयक्षाः ॥ ३४ ॥ उँरक्षांसि ॥ ३५ ॥ उँमू
 तान्येवमंतानितृप्यन्तु ॥ ३६ ॥ उँश्रुतितर्पयामि ॥ ६ ॥
 ॥ ७ ॥ उँस्मृतितं ॥ ३८ ॥ उँघृतितं ॥ ३९ ॥ उँर
 तितं ॥ ४० ॥ उँगतितं ॥ ४१ ॥ उँमर्तितं ॥ ४
 २ ॥ उँश्रद्धामेधे ॥ ४३ ॥ उँधारणांच ॥ ४४ ॥ उँगो
 ब्राह्मणान् ॥ ४५ ॥ उँस्थावरजङ्गमानिसर्वभूतानितृ
 प्यन्तु ॥ ४६ ॥ इतिदत्त्वा ॥ ततःप्राचीनावीतीआग्ने
 य्यभिमुखः सव्यंजान्वाच्य द्विगुणदर्भैस्तिरैः पितृती

टी. १ ए प्रमाणे अंजलि आपी ते पछी जनोइ अपसव्य राखी
 अँगिकोण सामामुखे बेडी हावो पगवाली वेवडा दर्भो अने
 तिलवडे पितृतीर्थे (अंगोठा अने तेर्ना पासेनी आंगलीना

अ ते तिल लेबानी विविधेछे के मातापिताना सांस्कारिकना अने माहात्म्य श्रावना
 दिवसे गयामी, पर्णोना दिवसे, अने तीर्थादिक (पुष्कर बीरे) मां तिल लेय

म. ॥ उवाक्कलं ॥ ३३ ॥ उगाग्यं ॥ ३४ ॥ उशाक
 ल्यं ॥ ३५ ॥ उमांडुकेयं ॥ ३६ ॥ उमहादमन्नं ॥ ३७ ॥
 उमादवाहिं ॥ ३८ ॥ उमहौदवाहिं ॥ ३९ ॥ उसाया
 मिं ॥ ४० ॥ उशौतकिं ॥ ४१ ॥ उशाकपूर्णं ॥ ४२ ॥
 उगौतमं ॥ ४३ ॥ उयेवान्ये आचार्यास्ते सर्वतृप्यंतु
 ॥ ४४ ॥ इति चतुश्चत्वारिंशदंजलीन्दत्वा स्वीयान्पितृ
 नृपिवत्तर्पयेत् ॥ अदोगोत्रः अस्मत्पिता अदोदः शर्मा
 तृप्यतु एवं त्रिः ॥ ३ ॥ अदोगोत्रः अस्मत्पितामहः अदोदः
 शर्मा तृप्यतु ॥ ३ ॥ अदोगोत्रः अस्मत्प्रपितामहः अदोदः
 शर्मा तृप्यतु ॥ ३ ॥ अदोगोत्रा अस्मन्माता अदोदा तृप्य
 तु ॥ ३ ॥ अदोगोत्रा अस्मत्पितामही अदोदा तृप्यतु ॥ ३ ॥
 अदोगोत्रा अस्मत्प्रपितामही अदोदा तृप्यतु ॥ ३ ॥
 अदोगोत्रा अस्मत्सपत्नीमाता अदोदा तृप्यतु ॥ ३ ॥
 अदोगोत्रः अस्मन्मातामहः अदोदः शर्मा सपत्नी कस्तृ
 प्यतु ॥ ३ ॥ अदोगोत्रः अस्मत्प्रमातामहः अदोदः
 शर्मा सपत्नी कस्तृप्यतु ॥ ३ ॥ अदोगोत्रः अस्मद्द्विप्रमा
 १ एरीते जुमालीश अंजलि आपी पोताना पितृओने ऋषि
 नी पठे तर्पणं करे ॥ आ पित्रादिनां तर्पणमां “ अदः ” ए
 शब्दानी जगोये गोत्र, संबंध, अने शर्म, जे होय ते केहेवां एम
 वरनामे त्रण त्रण वार अंजलि आपवो *

मू. तामहः अदोदः शर्मासपत्नीकस्तृप्यतु ॥३॥ पित्रादि
 मातामहांतानांतुत्रयौजलयः * ॥ अदोगोत्राअस्मत्पत्नी
 अदोदातृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः अस्मत्तनयः अदोदः
 शर्मातृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रा अस्मत्तनयाअदोदातृ
 प्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः अस्मत्पितृव्यः अदोदः शर्मा
 सपत्नीकस्तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः अस्मन्मातुलः अ
 दोदः सपत्नीकस्तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः अस्मभ्द्रा
 ता अदोदः शर्मा सपत्नीकस्तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रा
 अस्मत्पितृष्वसा अदोदा सापत्या सधवा तृप्यतु
 ॥ १ ॥ अदोगोत्रा अस्मन्मातृष्वसा अदोदा सापत्या
 सधवा तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रा अस्मत्स्वसा अदो
 दा सापत्या सधवा तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः अस्म
 त्छशूरः अदोदः शर्मा स०कस्तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः
 अस्मद्गुरुः अदोदः शर्मा तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः अस्म
 त्छिप्यः अदोदः शर्मा तृप्यतु ॥ १ ॥ अदोगोत्रः अस्म
 दाप्तः अदोदः शर्मा तृप्यतु ॥ १ ॥ एतेषां पत्न्यादीना
 मेकैकांजलिः ॥ ततः ॥ अग्निदग्धाश्रये जीवा येऽप्य
 टी १. पिताथी मांडी वृद्ध प्रमातामह सुधीनाने त्रण त्रणअंजलि
 २ आ स्त्री वीगेरेने एक एक अंजली समजवो ॥ ते पंछी ॥

मू. दग्धाः कुले मम ॥ भूमौ दत्तेन तोयेन तृप्ता यान्तु प
रांगतिं ॥ १ ॥ इत्येकमंजलिं तटे दत्वा ॥ उँपितृवंशस्तृ
प्यतु ॥ उँमातृवंशस्तृप्यतु ॥ इत्यंजलिद्वयं दद्यात् ॥
एतान्पितृस्तर्पयित्वा मनुष्यांस्तर्पयेत् ॥ देवपितृनरे
भ्योदत्वेति पितृदानोत्तरं मनुष्यदानदर्शनात् ॥ तच्च
नीर्वातिनोदङ्मुखेन प्रजापतितीर्थेन कार्यं ॥ उँसन
कस्तृप्यतु ॥ २ ॥ उँसनंदनस्तृप्यतु ॥ २ ॥ उँसनात
नस्तृप्यतु ॥ २ ॥ उँकापिलस्तृप्यतु ॥ २ ॥ उँआसुरि
स्तृप्यतु ॥ २ ॥ उँबोदुस्तृप्यतु ॥ २ ॥ उँपंचशिखस्तृ
प्यतु ॥ २ ॥ मनुष्येभ्योद्वौद्वावञ्जली ॥ ततोचज्ञोपवी
ती ॥ यन्मया दूषितं तीर्थं शारीरमलसंभवात् ॥ तद्यो
षपरिहारार्थं यक्षमाणं तर्पयाम्यहं ॥ इत्येकमंजलिं त
टी. “अग्नि दग्धा० गतिं ॥” ए रीते एक अंजलि कांठे आपी
॥ “पितृ० तु ॥ मातृ० तु” ॥ ए रीते वे अंजली आपवा आ पि
तृओने तृप्त करी मनुष्य तर्पण करवुं ॥ देव पितृ अने मनुष्य
ने दइने ए रीते पितृ तर्पण करी मनुष्य तर्पण करवुं एम ज
णाग्रछे ते मनुष्य तर्पण जनोइ कंठय राखी उत्तर सामा
ओये प्रजापतितीर्थे (छेवटनी आंगलीओना मूलबहे) करवुं ॥
१ मनुष्योने बवे अंजलि आपवा । ते पछी जनोइ सव्य रा
खी ॥ “यन्मया० न्यहं” ॥ इमंत्रे कांठे एक अंजलि आपी ज

ટે દત્વા નીવીતી પ્રાચીનાવીતી વાં સ્નાનવસ્ત્ર તીરે નિ
 ણ્ણીડયેત્ ॥ તત્ર મંત્રઃ ॥ પ. ૧ યે ચાસ્માકં કુલે જાતા અ
 પુત્રા ગોત્રિણોમૃતાઃ ॥ તે ગૃહ્ણંતુ મયા દત્તં વસ્ત્રનિષ્ણીઢ
 નોદક મિતિ * ॥ ઇદં વસ્ત્રનિષ્ણીઢન મત્રસ્નાનાંગતર્પણં
 નિત્યતર્પણં ચોભયં કર્તવ્યં ભવતિ તદા નિત્યતર્પણો
 ત્તરમેવ કાર્યં ન સ્નાનાંગતર્પણોત્તરં ॥ ઇદં ગૃહે નિ
 શિદ્ધં ॥ તતોયજ્ઞોપવીત્યાચમ્યહસ્તસ્થિતદર્ભીસ્ત્યત્ક્રા
 અનેનકર્મણાકૃતેનશ્રીપરમેશ્વરઃ પ્રીયતાં ॥ એવં તર્પણં
 કૃત્વા ગૃહમાગત્યવૈશ્વદેવં કુર્યાત્ ॥ ઇતિ નિત્યતર્પણમ્ ॥
 (અથ તર્પણ પ્રશંસા અંકરણે દોષશ્ચકર્મપ્રદીપે ॥) પ.
 છાયાંયથેચ્છેચ્છરદાતપાર્તઃ પયઃપિપાસુઃ ક્ષુધિતોલમંત્ર
 ટી. નોઢ કંઠય અથવા અપસવ્ય રાક્ષી નાહેલા વસ્ત્રને કાઠે ન
 ચોવવું તેમાં મત્ર “ યેચાં દકં ” સ્નાનાંગતર્પણ અને નિત્ય
 તર્પણ બે કરવાં હોય ત્યારે નિત્યતર્પણ પછીજ આ વસ્ત્ર નચો
 વવું સ્નાનાંગતર્પણ પછી નહિ આ વસ્ત્ર નચોવવું ઘર આગ
 લ નિષેધછે ॥ પછી જનોઢ સવ્ય રાક્ષી આચમન લઢ હાથ
 માં રહેલા દર્ભો કાઢી નાંચવા એ રીતે તર્પણ કરી ઘર
 આગલ આવી વૈશ્વદેવ કરવો ॥ એ રીતે નિત્યતર્પણ પુરુ થયું
 ૧ હવે તર્પણની પ્રશંસા અને તે નકરવામાં દોષકર્મ
 પ્રદીપમાં કહેછે.
 શરદ્ ઋતુના તઢકાથી તપેલો જેમ છાયાને, તરણો પાળી

मू॥ बालोजनित्रीं जननी च बालं योषित्पुमांसं पुरु
षश्चयोषां ॥१॥ तथा सर्वाणि भूतानि स्थावराणि चरा
णि च ॥ विप्रादुदकमिच्छन्ति सर्वाभ्युदयकृद्भिः सः ॥२॥
तस्मात्सदैव कर्तव्यमकुर्वन्महतेनसा ॥ युज्यते ब्रा
ह्मणः कुर्वन्विश्वमेतद्विभर्ति हि ॥ ३ ॥ इति ॥ पुराणसमु
च्चये ॥ देवताश्रमुर्नां श्रैवपितृभ्योहिनतर्पयेत् ॥ देवा
दीनामृणीभूत्वा नरकं स व्रजेदथ * ॥ इति ॥ माध्य
न्दिनीयत्रिकाण्डिकासूत्रे ॥ यावज्जीवकृतं पापंतत्क्षणा
देवनश्यति ॥ इति ॥ अतर्पिता देहाद्बुधिरं पिबन्तीति वच
नो. ने, भुरग्यो परिपूर्णं अन्नं बालकं माने, मा बालकने, स्त्री पु
रुषने अने पुरुष स्त्रीने, इच्छे ॥ १ ॥ तेम स्थावर (अचल)
अनेचर (गतिवाला) सर्व प्राणिओ ब्राह्मणयी उदकने इच्छे
छे कारण के ते ब्राह्मण सर्वनो उदय करनारोछे ॥ २ ॥ ते
माटे हमेशां तर्पण करुं ने न करे तो मोटा पाप शुक्तं पा
पछे जेयी तर्पण करनारो ब्राह्मण विश्वनुं पोषण करेछे ॥ ३ ॥ पुरा
ण समुच्चयमां ॥ जे ब्राह्मण देव, मनुष्य, अने पितृने तृप्त न
करे, ते देव विगरेनो करजदार थइ नरकने पामेछे ॥ माध्यंदि
नीय त्रिकाण्डिकासूत्रमां ॥ जीवीत पर्यंत करेलुं पाप (जन्म
यी तर्पण कर्माना दीवस सुधीनुं) तर्पणयी तेज वस्ते नाश
पामेछे ॥ तर्पण न करेला देवो शरीरमांयी रुधिर पीयेछे° ए
रीतनुं वचनछे माटे आ तर्पण बाप जीवतो होय तेणे 'पण

मू. नादितिच ॥ एतत्तर्पणं जीवत्पितृकेणापि देवर्षितर्पणं
॥ 'ये चान्ये आचार्यास्तेसर्वे तृप्यन्तु' ॥ इत्यन्तं यवैरेव
प्रत्यहमवश्यं कार्यं ॥ अपसव्यं तुह्याप्रकोष्ठात्कर्त्तव्यम्
॥ 'जीवत्पितृकोप्येतान्' ॥ इति त्रिकाण्डिकासूत्रोक्तेः ॥
इति जीवत्पितृकस्य तर्पणविधिः ॥ इति चतुर्थभागकृत्यम् ॥
॥ अथ पञ्चमभागकृत्यम् ॥

॥ तत्राप ० ॥ चत्वारः पाकयज्ञाः स्युर्ब्रह्मयज्ञश्च पञ्चमः ॥ ए
ते पञ्चमहायज्ञाः प्रत्यहं सूतकादृते ॥ इति कारिकाकारो
क्तत्वादिमेयज्ञाः प्रत्यहमनुष्ठेयाः ॥ तेषु ब्रह्मयज्ञ उक्तः ॥
चत्वारो वैश्वदेवाख्ये कर्मणि संभवन्ति ॥ तस्मात्तदुच्यते ॥

ટી. દેવ અને ઋષિનું તર્પણ “યેચાન્યેઆચાર્યાસ્તેસર્વે તૃપ્યન્તુ”
ત્યામુધી યવવહેજ હમેશા અવશ્ય કરવું ॥ તેમાં અપસવ્ય કાં
ઢા મુધી કરવું “વાપ જીવતો હોય તે પળ આ દેવ અને ઋ
ષિનું તર્પણ કરે” એમ ત્રિકાંદિકાસૂત્રમાં કહ્યું છે માટે ॥ એરીતે
જીવત પિતૃના તર્પણનો વિધિપુરો થયો. એરીતે દિવસના
ત્રોથાભાગનું કૃત્ય પુરુંચર્યું. ॥

॥ हवे दिवसना पांचमाभागनुं कृत्य कहछे ॥
 तेमां देव, भूत, पितृ, अने मनुष्य ए चार यज्ञोछे अने ब्रह्म
 यज्ञ पांचमेछे ॥ ए पांच महायज्ञो सूतक शिवाय रोज करवा
 ए रीते कारिकाकारे कहछुछे, माटे ए पांच यज्ञो रोज करवा ॥
 तेओमां ब्रह्मयज्ञ प्रथम कह्यो ॥ अने बाकीना चार वैश्वदेव
 नामना कर्ममां संबवेछे ॥ माटे तेकर्म कहिये छेये ॥

॥ अथ निरग्निकवैश्वदेवविधिः ॥

म. स तु स्मार्तसूत्रे नोक्तः परंतु ॥ प. ॥ कण्डनी पेपिणीं च
ह्ना रुदकुंभ उपस्करः ॥ एतेषां पावनार्थाय पञ्चयज्ञाः प्र
कीर्त्तिताः ॥ इत्यनेनावश्यकतया कृत्वा च्छुवासिष्ठव्यास
शाकलस्मृत्यादिवाक्याच्च ॥ अपिच कारिकाकारेणापि
शाकलमंत्रादिना वैश्वदेवः कर्तव्यः इत्युक्त्वादावश्य
कः ॥ ते शाकलमन्त्रास्तु श्रीमच्छाङ्खायनाचार्येण श्रौ
तसूत्रे ॥ “पंच पंचशकलान्यादधते” ॥ इति खण्डे उक्त
त्वात्तदनुसरिण प्रयोगोऽभिहितः ॥

टी. ॥ हवे निरग्निक (स्मार्तवगरना) ना वैश्वदेवनो
विधिकहेछे ॥

ते विधि स्मार्तसूत्रमां कह्यो नयी परंतु ॥ खांडणीयो, घंटी,
जुलो पाणिनां ठामो, अने सुपढा वीगेरे, एटलाथी, थएला
दोपोनी शुद्धिमाटे पांचयज्ञो कहाछे ॥ एरीतना आवाक्यवहे
तेनुं अवश्यपणाये कह्युछे अने शंख, वसिष्ठ, व्यास, अने शाक
ल एटलाओनि स्मृति विगेरेनुं वाक्यपणछे, माटे, अने कारि
काकारे पण शाकल मंत्र वीगेरेयी वैश्वदेव करवो एम कह्युं
छे तेथी अवश्य जाणवो ॥ ते शाकल मंत्रो श्रीमच्छांखाय
ना चार्ये श्रौतसूत्रमां ॥ “पंचपंचशकलान्यादधते” एवंढमां
कहाछे. माटे तेना अनुसारे प्रयोग कहाछे.

મ. સતુ સાયંપ્રાતર્દિવારઃ કાર્યઃ ॥ તદાહ શાહ્વાયનઃ ॥
 વૈશ્વદેવમુક્તા ॥ ૫૦ ॥ વૈશ્વદેવમિમં યે તુ સાયંપ્રાતઃ
 પ્રકુર્વંતે ॥ તે અર્થેરાયુષા કીર્ત્વ્યા પ્રજાભિશ્ચસમૃધ્નુયુઃ
 ॥ ઇતિ ॥ આશ્વલાયનઃ ॥ વૈશ્વદેવૌ દિવા નક્તં નભવેતાં
 ઇથકપ્થક ॥ પ્રાતરેવદ્વિરાટૃત્યા કુર્યાદ્વા સહિતૌ
 દ્વિજઃ ॥ ઇતિ ॥ કર્મપ્રદીપે ॥ પંચાનામય સત્રાણાં મહ
 તામુચ્યતે વિધિઃ ॥ યૈરિષ્ટ્વા સતતં વિપ્રઃ પ્રાપ્નુયાત્સદ્મ
 શાશ્વતં ॥ ઇતિ ॥ શાશ્વતમવિનાશિ સદ્મ સ્થાનં પ્રાપ્નુયા
 ત્ ॥ બ્રહ્મલોકમિત્યર્થઃ ॥ ઇતિ તદ્વ્યાख्याકારૈરુક્તં ॥
 અકરણે દોષમાહશાતાતપઃ ॥ વૈશ્વદેવઃ પ્રકર્તવ્યઃ પં
 તેવૈશ્વદેવ તો રાતે અને દીવસે વેવાર કરવો ॥ તેનુ વાક્ય શાહ્વા
 યન કહેછે ॥ વૈશ્વદેવ કહ્યાપછી ॥ જે બ્રાહ્મણ સાયં અને પ્રા
 તઃ (રાતે અને દીવસે) આ વૈશ્વદેવ કરેછે તેઅર્થ આયુષ્ય
 કીર્તિ અને પ્રજાવહે સમૃદ્ધિવાલા થાયછે ॥ અશ્વલાયન કહે
 છે કે દિવસે અને રાતે જો જુદો જુદો વૈશ્વદેવ ન થાય તો દિ
 વસેજ વેઆવૃત્તિ વાતંત્રે બ્રાહ્મણે કરવો ॥ કર્મપ્રદીપમાં ॥ હવે
 મોહોટા પાંચ યજ્ઞનો વિધી કહેછે ॥ જે યજ્ઞોવહે યજન કરી
 બ્રાહ્મણ અવિનાશિસ્થાન (બ્રહ્મલોક) ને પામેછે ॥ ઇતિ તે
 કર્મપ્રદીપના વ્યાખ્યાકારે (શિવરામે) કહ્યુંછે ॥ હવે તે ન
 કરવામાં ઘોષ શાતાતપકેછે ॥ પાંચ હિંસાના ઘોષની નિવૃત્તિસા
 રુવૈશ્વદેવ કરવો કારણકે પાંચઘોષો ગ્રહસ્થના ઘરમાં રોજરોજ

मू.चलनाऽपनुत्तये॥ पंचसूनागृहस्थस्य वर्त्ततेऽहरहः स
 दा ॥ कण्ठिनी पेपिणी चैह्री उदकुंभश्चमार्जनी ॥ पंच
 सूना गृहस्थस्य तामिः स्वर्गं न विन्दति इति ॥ क
 र्मदीपे ॥ सायं प्रातर्वैश्वदेवः कर्तव्यांबालिकर्म च ॥ अ
 नश्नताऽपि सततमन्यथा किल्विपी भवेत् इति ॥ स
 तु ॥ अस्नात्वाशी मलं भुंक्ते अजप्त्वा पूयशोणितं ॥
 अहुश्चैव कृमीन्कीटानददंश्च शकृत्तथा ॥ इति पराशर
 वाक्याद्भोजनार्थं स्नात्वा कार्यः ॥ तथा चाचारार्कं व्या
 सः ॥ होमान्नदानरहितं न भोक्तव्यं कदाचन ॥ अकृत्वा
 पञ्चयज्ञांस्तु भुक्त्वा चाद्रायणं चरेत् * ॥ यदि दैवात्प्रा
 टी. कायम थायछे । ते दोपो खांडणीथो, घंटी, चुलो,
 पाणीनाठामो अने सावरणीथी थायछे. अने तेजेकरी स्वर्ग
 पामतो नथी ॥ कर्मप्रदीपमां ॥ राते अने दिवसे वैश्वदेव अ
 ने वलीदाननु कर्म नजमनाराये पण रोज करवुं ने न करे
 तो ते पापी थायछे ॥ ते वैश्वदेवतो ॥ नाया वगर जमेतो ते
 वीष्टा, खायछे. ने गायत्रीनाजपवगर जमेतो परु, अने लोहीने,
 वैश्वदेव वगर जमेतो रुमी, अने कीडा, अने दानवगर जमेतो
 छाणने खायछे. एरीते पराशरनु वाक्यछे. माटे जमवा सारु
 नाहिने करवो ॥ ते प्रमाणे आचारकमां ॥ वैश्वदेव अने अन्नदान
 वगर कोइ वखत जमवुं नही ॥ अने पांच यज्ञो न करी जमे
 तोते पछी चांद्रायण नामनु प्रायश्चित्त करे ॥ जो दैवयोगयी

मू. त्र्याजपोवा ॥ ब्रह्मं त्र्यहं लोपे तदावृत्तिः ॥ ततः परं
मयुतस्यैकं कृच्छ्रमिति रीत्या कल्प्यम् ॥ कृच्छ्रप्रत्याम्ना
यास्त्वन्त्यतोऽवगन्तव्याः

॥ अथ प्रयोगः ॥

कर्त्ता स्नात्वा प्राङ्मुखः पीठादावुपविश्य ॥ पवि
त्रपाणिः कुशोपग्रहोदाक्षिणहस्ते जलं गृहीत्वा ॥ मास
पक्षाद्युल्लेखनान्ते ॥ “ममपंचसूनाजनितप्रत्यवाययारि
हारपूर्वकाऽऽत्मसंस्कारार्थमन्नसंस्कारार्थंचशाकलहोम
विधिनाप्रातः सायं वैश्वदेवास्यं कर्म तन्त्रेणाहंकरिष्ये”
इति सकृदल्पकर्मोद्गमाचम्य ॥ कुण्डे वा स्थण्डिले पंचभू

टी. होयतो सो १०० गायत्रीनो जपकरवो ॥ वे वा त्रण वी
वसं लोपथयो होयतो तेटली संख्या वधारवी, तेपछी वधारे
दीवस लोपथायतो. गायत्रीनी संख्याकरी दसहजारे एक क
छ्र कल्पवुं. तेकृच्छ्रना मौल्यवीगेरेना पक्षो अन्य ग्रंथ (धर्मसिं
धु वीगेरे) थी जाणवा ॥

॥ हवे वैश्वदेवनो प्रयोग कहेछे ॥

कर्त्ता नाही पुरव सामामुखे पाटला वीगेरे उपर वेशी दर्भनुं
पवित्रं जमणा हाथमां राखी पचीडा २५ दर्भनो उपग्रह डाबाहा
थमां राखी जमणा हाथमां पाणि लइ पत्र २०ना टीप्पण सुजव
मास तथा पक्षनो उच्चारकरी ‘ममपंच’ चप्पे’ एरीते संकल्पकरी आ
चमन लइ कुंडर्मा अयवा स्थण्डिल उपर पांच भूमिना संस्का

મૂલસંકારાન્કુર્યાત્ ॥ તેયયા ॥ તદર્ધેઃ સમૃજ્ય ॥ ૧ ॥ જલમિ
 શ્રગોમયેનોપલિપ્ય ॥ ૨ ॥ યજ્ઞિયકાષ્ઠેન તન્મધ્યાદપરે
 દક્ષિણોપક્રમામુદક્સંસ્થામેકાં રેખાં પ્રાદશમિતાં ક
 ત્વા તસ્યાઽપરિતાવન્માત્રાં દક્ષિણતોમધ્યેઽત્તરતશ્ચ
 કુર્યાત્ ॥ ૩ ॥ તાભ્યોરેસ્વાભ્યંકર્શોઽગુષ્ઠાનામિકાભ્યાં
 ક્રમેણ પાંસૂન્પરિગૃહ્ય પ્રાઙ્ચં પ્રક્ષિપેત્ ॥ ૪ ॥ તતસ્તન્ત્રે
 ણ તા અભ્યુક્ષેત્ ॥ ૫ ॥ તતસ્તૈજસાદિપાત્રેણ વિહિ
 તં નિર્ધૂમમાગ્નિમાનીય ॥ તત્રાગ્નિપ્રણયામીતિ મંત્રેણ
 તૂર્ણાં વા સ્વાભિમુખં લૌકિકાગ્નિંસ્થાપયેત્ ॥
 ટી. ર કરવા ॥ તે આરીતે ॥ તે કુંડ અથવા સ્થંદિલને દર્ભોવહે સંમા
 ર્જન (વાલીને સાફ) કરી ॥ ૧ ॥ જલમિશ્રિત ગાયનાં છા
 ણવહે લીપી ॥ ૨ ॥ દર્ભવીગેરે યજ્ઞોપયોયી કાષ્ઠવહે તે કુંડ
 ના મધ્યથી પછવાડે દક્ષણથી માંડી ઉત્તરમાં જાયતેમ એક રે
 ખાં પ્રાદેશ (દસાંગલ) ના પ્રમાણની કરી તેનાઉપર તેટ
 લા પ્રમાણની તે રેખાથી માંડી પૂર્વમાં જાયતેમ દક્ષિણમાં વચ
 માં અને ઉત્તરમાં એરીતે ત્રણરેખા કરવી ॥ ૩ ॥ તે ચારે રેખા
 માંથી એક એકમાંથી અંગોઠો અને ત્રીજી આગલી એબેના અ
 થવહે કરેલી રેખામાની અનુક્રમે ધુલનેલઈ પૂર્વમાં નાસવી ॥ ૪ ॥ તે
 પછી તે રેખાને એકસાથે ડંધાહાથે પાંખી વહેછાંટવી ॥ ૫ ॥ તે
 પછી કાંસાવીગેરેના પાત્રવહે પાકનો ધુવાડાવગરનો અગ્નિલા
 વી તે કુંડમાં “ અગ્નિપ્રણયામિ ० ચતુષ્પદે ” એમંત્રે અથવા મંત્ર
 વગર પોતાની સામુપાત્ર રહે તેમ લૌકિક અગ્નિનું સ્થાપન કરવું ॥

ॐ अग्निं प्रणयामि मनसा शिवेनायमस्तु संगमनेव सु-
नां मानोहिंसीः स्थविरं माकुमारं शन्नो भवद्विपदेशं च तु-
ष्पदे ॥ १ ॥ तैत्तिरीयश्रुतिः शृंगेति ध्यायेत् * ॥ वामदे-
वो गौतमोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥ आग्नेध्याने विनियोगः ॥ ॐ च-
त्वारि शृंगात्रयोऽस्य पादा द्वे शीर्षे सप्तहस्तासोऽस्य
॥ त्रिधा बद्धो वृषभरो रवीति महो देवो मर्त्य्य आ विवेश
॥ १ ॥ ततः “ पावकनाम्ने वैश्वानराय नमः ” ॥
इति गन्वाद्युपचारैः संपूजयेत् ॥ ततो वैश्वानरस्येति
तिसृभिर्ऋग्भिः संस्तूय मंत्रेण नमस्कुर्यात् * ॥ कुशआ-
ङ्गि रसो वैश्वानरोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥ अग्निस्तुतो विनियोगः ॥
ॐ वैश्वानरस्य सुमतौ स्याम राजा हि कंभुर्वनानामधिपः श्रीः ।
इतो जातो विश्वमिदं विचष्टे वैश्वानरो यतते सूर्यण ॥ १ ॥
एष्टो दिवि एष्टो अग्निः एष्टि व्यं एष्टो विश्वा ओषधीरा विवे-
टी १ ते पल्ली “ चत्वारि शृंगाः आ विवेश ” एतन्त्रे अग्निं
ध्यानं कर्तुं *
२. ते ध्यानं कर्त्तुं पल्ली “ पावकनाम्ने वैश्वानराय नमः ”
एतन्त्रे अग्निं गंधं वीजैः उपचारं वदे पूजनं कर्तुं ॥ ते
पल्ली “ वैश्वानरस्य उतथोः ” एतन्त्रे रुचा वदे अग्निं
स्तवनं (स्तुतिं) करी ते पल्लीना “ सुखं यः तमने ” आत्मानं
वदे नमस्कारं कर्तुं * ॥

श ॥ वैश्वानरः सहसाष्टोअग्निः सनोदिवासरिषः पातुन

क्तं ॥ २ ॥ वैश्वानरतवतस्त्वमस्त्वस्मान्नापोमघवानः स

चंतां ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिः सिंधुः पृथिवीउ

तद्यौः ॥ ३ ॥ प० ॥ मुखं यः सर्वदेवानां हव्यभुक्कव्यभुक्कथा

॥ पितृणां च नमस्तस्मै विष्णवे पावकात्मने * ॥ ततस्त्रिः

परिसमुह्य ॥ त्रिः पर्युक्ष्य ॥ दक्षिणं जान्वाच्य ॥ सुस

मिद्धेऽग्नावेकां समिधमाधायैकस्मिन्पात्रे सघृतमोदन

मादाय देवतीर्थेनैकादशाहुतीर्जुहुयात् * उँभूः स्वाहा

इदमग्नयेनमम ॥ १ ॥ उँभुवः स्वाहा ॥ इदं वायवेनमम

॥ २ ॥ उँस्वः स्वाहा ॥ इदं सूर्याय नमम ॥ ३ ॥ उँ

भूर्भुवः स्वः स्वाहा ॥ इदं प्रजापतये ममन ॥ ४ ॥ उँ

टी. १ ते पछी त्रणवार परिस मूहन (कुंड अथवा स्थंडिलनी

फरतुं कोर उपर ईशान कोणाथी मांडी ईशान कोणा सुधी

त्रणवार जल फेरवी ने पाछो खाली हाथ अवलो ईशान

कोणा सुधी लेवो). करी जमणा हाथमां पाणि लेइ ईशान को

णेथी मांडि फरती ईशान कोणा सुधी त्रणवार धारा करी उपर

मुजब अवलो हाथ लेइ जमणो पग वाली प्रदिस थयेला अ

ग्निमां एक समिध (दस आंगलनुं खाखरानुं अथवा तेठला

आंगलना त्रण दर्भना कटका) होमी एक पात्रमां धाइ सहित

चोखा लइ देव तीर्थ (आंगलीओ तथा अंगोठाना अग्र) वडे

अगियार ११ आहुति अग्निमां होमवी ॥ * ॥

आत्मकृतस्यैनसोवयजनमसि स्वाहा ॥ इदमग्नये नमः ॥
५ ॥ उँमनुष्यकृतस्यैनसोवयजनमसि स्वाहा ॥ इदम० ॥
६ ॥ उँपितृकृतस्यैनसोवयजनमसि स्वाहा ॥ इदम० ॥
७ ॥ उँदेवकृतस्यैनसोवयजनमसि स्वाहा ॥ इदम० ॥
८ ॥ उँयच्चाहमेनोविद्वांश्चकार यच्चाविद्वांस्तस्य सर्वस्यैनसोवयजनमसि स्वाहा ॥ इदम० ॥ ९ ॥
उँप्रजापतये स्वाहा ॥ इदं प्रजापतये नमः ॥ १० ॥ उँतरतः ॥
उँअग्नये स्विष्टकृते स्वाहा ॥ इदमग्नये स्विष्टकृते नमः ॥
११ ॥ उँदकोपस्पर्शः ॥ एवं हत्वा पुनः सायं निमित्तं पूर्वोक्ता एवैकादशाहुतयो होतव्याः ॥ ततोऽग्निं त्रिः पर्युक्ष्य ॥ गोमयोपलिप्तस्थले दर्भानास्तीर्योदक्संस्थान्पंचवलीन्दद्यात् ॥ उँधात्रे नमः ॥ इदं

टी. १ उत्तर भागमां अगियारमी आहुति होमवी ॥ २ पछी पाणीनो स्पर्श करवो ॥ एरीते होमी फरी सायंकाल निमित्त प्रथम कहेलीज अगियार ११ आहुतियो होमवी ॥ ते पछी जमणा हाथमां पाणी लइ अग्निनी फरतां त्रणवार ईशान कोणेथी मांडी ईशान कोणा सुधी फरती धारा करी प्रथम मुजब पाछो हाथलेइ गायना छांण वडे लीपेला स्थलमां कुंडनी पासे उत्तरमां अघ (अणि) रेहे तेम त्रण दर्भो पाथरी ते उपर उत्तरमां जाय तेम पांच बलि आपवा. ॥ ॥

धात्रे नमम ॥ १ ॥ उँविधात्रे नमः ॥ इदं विधात्रे न
मम ॥ २ ॥ उँविश्वेभ्योदेवेभ्यो नमः ॥ इदं विश्वेभ्यो
देवेभ्योनमम ॥ ३ ॥ उँसर्वभूतेभ्योनमः । इदं सर्वभूते
भ्योनमम ॥ ४ ॥ उँभूतानांपतयेनमः । इदं भूतानां प
तये नमम ॥ ५ ॥ स्वाचारचतुर्दशापरिशिष्टे तु ॥
“ उँगृह्योक्तदेवताभ्यो नमः ” इति षष्ठमपि बलिदान
मुक्तं तन्मृग्यं ॥ ततोदक्षिणामुखः प्राचीनावीती सव्यं
जान्वाच्य शेषमन्नं सोदकंसर्वबलिभ्योदक्षिणतः पितृ
तीर्थेन निनयेत् * ॥ उँपितृभ्यःस्वधा नमः ॥ इति
इदं पितृभ्योनमम ॥ एवं दत्त्वासव्यंकृत्वाप्राङ्मुखो
पविश्यतदुत्तरतः ॥ उँधात्रे नमः ॥ इत्यादि बलिदानं
पुनर्दत्त्वा ततोऽप्यज्ञोपवीती प्राङ्मुखोभूत्वा ॥ अप उप

ટી. ૧ સ્વા ચાર ચતુર્દશી પરિશિષ્ટમાંતો “ ૐઘ્ન્યુકતદેવતા
મ્બ્યોનમઃ ” ॥ ઇરિતે છતું બલિદાન કહ્યુંછે તે જોવા જવુંછે
અર્થાત્ સંવેદ્ય યુક્ત છે ॥ તે પછી દક્ષિણમાં મુખ રહે તેમ અપ
સવ્ય કરી ઢાલો પગ વાલી હોમ તથા બલિદાનથી ડોષ રહેલું
અન્ન પાણી સાહેત સર્વ બલિયોથી દક્ષિણ દિશામાં પિતૃતીર્થ
(અંગોઠો અને તેની પાસેની આંગલીના મૂળ ભાગે) કરી રહેવું.

२ ए रीते बलि आपी सव्य करी पूर्व सामा मुखे बे
 डी तेनाथी उत्तर भागमां "अधात्रेनमः" इत्यादि बलिदान
 करीथी आपी ते पछी सव्य करी पूर्व मुखे बेडी पाणीनो

॥ वैश्वदेवप्रयोगः ॥

स्पृश्य ॥ हविष्पात्रं प्रक्षाल्य ॥ उयक्ष्मन्नेतत्ते नमः ॥
इदं यक्ष्मणे नममाइति बलिदेशाद्वायव्यां दिशि तंज-
लं निनयेत् ॥ ततोहस्तं प्रक्षाल्य विश्वानिन इति ति-
सृभिर्ऋग्भिरग्निं स्तुयात् * ॥ विश्वानिनइतितिसृणां
वसुश्रुतआत्रेयोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥ अग्निस्तुतौ विनियोगः ॥
उविश्वानिनोदुर्गहाजातवेदः सिधुननावादुरितातिर्पिषि
॥ अग्ने अत्रिवन्तमसा गृणानो १ स्माकं बोध्यविता
तनूनां ॥ १ ॥ यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यमानोमर्त्यम-
र्त्याजोहवोमि ॥ जातवेदोयशोअस्मासुधेहिप्रजामिरग्ने
अमृतत्वमंश्यां ॥ २ ॥ यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदउलोकमग्ने
कृणवस्योनं ॥ अश्विनंसपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतरायिन्न
शतेस्वस्ति ॥ ३ ॥ ततः ॥ ५ ॥ ॥ स्वरणे वर्णेन च यद्विहीनं
तथैव हीनं क्रिययापि यच्च ॥ तथातिरिक्तं मम तत्क्षम
स्व ततस्तुचाग्ने ! परिपूर्णमेतत् ॥ १ ॥ इतिबृहत्परा
टी. स्पर्श करी हविःपात्र (होमनुं पात्र) धोइ “अयक्ष्मन्ने०मम”
एरीते बलिना स्नानपी वायु विशामां ते पाणी रेडुबुं ॥ ते प-
छी हाप धोइ “ विश्वानिनो०स्वस्ति ” ए त्रण ऋचा वडे अ-
ग्निनी- स्तुति करवी ॥ * ॥
१ ते पछी ॥ “स्वरेण०मेतत्” ॥ एरीतना बृहत्पराशरो

શરીરકશ્લોકેનાર્મિ સંપ્રાર્થ્ય તદગ્નિયાયતનાદ્વિભૂતિમા
 દાય ॥ ત્ર્યાયુષમિતિ પંચભિર્મંત્રૈઃપ્રતિમંત્ર ॥ લલાટે
 ॥ ૧ ॥ હૃદયે ॥ ૨ ॥ દક્ષિણસ્કંધે ॥ ૩ ॥ વામસ્કંધે
 ॥ ૪ ॥ પૃષ્ઠે ॥ ૫ ॥ ચેતિ પંચસુ સ્થાનેષુ ત્રિપુંદ્રાન્કુર્યાત્
 ॥ ઈત્ર્યાયુષંજમદગ્નેઃ ॥ લલાટે ॥ ૧ ॥ ઈત્રકશ્યપસ્ય
 ત્ર્યાયુષં ॥ હૃદયે ॥ ૨ ॥ ઈત્રઅગસ્ત્યસ્યત્ર્યાયુષં ॥ દ
 ક્ષિણસ્કંધે ॥ ૩ ॥ ઈત્રયદેવાનાંત્ર્યાયુષં ॥ વામસ્કંધે ॥ ૪ ॥
 ઈત્રતન્મેઅસ્તુત્ર્યાયુષં ॥ પૃષ્ઠે ॥ ૫ ॥ દિવા રાત્રીં પૃથ
 કપક્ષે ॥ “શાકલહોમવિધિના” ઇત્યંતે ॥ “વૈશ્વદેવા
 ર્યં કર્માહં કરિષ્યે” ઇતિ સંકલ્પ્ય હોમબલિદાન
 યોર્દ્વિરાવૃત્તિવિહાય સર્વં યથાવત્કુર્યાત્ ॥ દેવભાગકલ્પ

કશ્લોકે અગ્નિની પ્રાર્થના કરો તે અગ્નિના સ્થાનમાંથી વિભૂતિ
 (અસ્મ) લેઈ “ત્ર્યાયુષં” એ પાંચ મંત્રો વહે મંત્રે મંત્રે લલાટ
 માં ॥ ૧ ॥ હૃદયમાં ॥ ૨ ॥ જમણે સ્થાને ॥ ૩ ॥ ઢાંચે સ્થાને ॥
 ૪ ॥ પૃષ્ઠવાદે ॥ ૫ ॥ એ રીતે પાંચ ઠેકાણે ત્રિપુંદ્રો કરવા ॥
 દિવસે અને રાત્રે જુદો વૈશ્વદેવ કરવો હોયતો તે પક્ષમાં પ્રય
 મના સંકલ્પમાં “શાકલહોમ વિધિના” એ પદની અંતે “વૈ
 શ્વદેવાંયે” એમ સંકલ્પ કરી આહુતિઓનો હોમ અને બલિ
 દાનતી જે વારની આવૃત્તિ છોડી દઈ તમામ જેમ પ્રયોગલક્ષ્યો
 છે તેમ કરવો ॥ આગલના દેવ પિતૃ મનુષ્યના ભાગની કલ્પના

नादिकंकिमपिरात्री न भवतीति गृह्यभाष्ये नारयणे
 नोक्तं ॥ तत एकस्मिन्पात्रे यथाशक्ति सघृतमन्नमादाय
 तत्त्रिधा विभज्य सकुशजलं गृहीत्वा ॥ “इदमन्नं विश्व-
 भ्योदेवेभ्योनमः” ॥ इदं विश्वेभ्योदेवेभ्योनमम इतित्यंजे-
 त् ॥ ततोदक्षिणाभिमुखोभूत्वाप्राचीनावीती द्विगुणं
 कुशसहितं जलं गृहीत्वा ॥ अदोगोत्राः अस्मत्पितृपि-
 तामहप्रपितामहाः अदोऽदःशर्माणोवसुरुद्रादित्यरू-
 पाः सपत्नीकाः ॥ अदोगोत्राः अस्मन्मातामहप्रमा-
 तामहवृद्धप्रमातामहाः अदोऽदःशर्माणोवसुरुद्रादित्यरू-
 रूपाः सपत्नीकाः ॥ इदमन्नं यथायथाविभागं वः
 स्वधा ॥” इति द्वितीयभागमन्नं पितृतीर्थेन संकल्पये-
 त् ॥ “इदं अदोगोत्रेभ्योऽस्मत्पितृपितामहप्रपिता-
 दि कांडपण राते न होय एम गृह्यसूत्रना भाष्यमां नारायणे
 कह्युंछे ॥ ते पछी एक पात्रमां शक्ति प्रमाणे घीइ सहित
 अन्न (चोखा) लइ तेना त्रण प्रकारे विभाग करी दर्भ सहित
 जल लेइ “इदमन्नंवि० नमम” एम कही ते पाणी हेठे मुकुर्वं
 ॥ ते पछी दक्षिण दिशा सामा मुखे अपसव्य करी बेवडा क-
 रेला दर्भ सहित जल ग्रहण करी “अदोगोत्राः० स्वधा” ए रीते
 बिजा भागना अन्ननो पितृतीर्थे (अंगोठा अने तेनी पासनी
 आंगलीना बे मूलना मध्यभागे) संकल्प करवो ॥ ते पछी ।
 इदं अदोगोत्रे० नमम’ ॥ ए रीते त्याग करवो ॥ ते पछी जनोइ

महंभ्योऽदोऽदःशर्मभ्योवसुरुद्रादित्यरूपेभ्यः सपत्नी
 केभ्यः ॥ अदोगोत्रेभ्योऽस्मन्मातामहप्रमातामह वृद्धप्र
 मातामहेभ्योऽदोऽदःशर्मभ्योवसुरुद्रादित्यरूपेभ्यः सप
 त्नीकेभ्योन मम” इति त्यजेत् ॥ ततोयज्ञोपवीती प्रा
 ङ्मुखोभूत्वाऽप उपस्पृश्य नीवीती सकुशं जलमादाय
 तृतीयं भागं षोडशग्रासपरिमितं यथाशक्ति वा ॥ इ
 दमन्नं सनकादिमनुष्येभ्योऽहंतः ॥ इतिमनुष्यतीर्थेनसं
 कल्प्य ॥ इदंसनकादिमनुष्येभ्योनमम ॥ इतित्यजेत्
 ॥ ततोयज्ञोपवीती शक्तिश्चेच्छ्रोत्रियं गंधादिभिः संपू
 ज्य संभोज्य तदभावे ब्रह्मचारिणे भिक्षां दद्यात् ॥ त
 तोदेवतानैवेद्यं ॥ पात्रेसर्वान्नमादायदेवाग्नेनिधाय ॥

सव्य राखी पुरव मोह्ये वेशी पाणीनो स्पर्श करी जनोइ कं
 ठय करी वर्ध सहित जल लइ त्रिजो भाग सोल ग्रास (को
 लिया) परिमित अथवा शक्ति प्रमाणे “इदमन्नं० हंतः” ए
 रीते मनुष्य तीर्थ (छेली आंगलीना मूल भाग) वडे संकल्प
 करी “इदंसन० मम” ए रीते त्याग करी ॥ ते पछी जनोइ
 सव्य करी शक्ति होयतो श्रोत्रिय (सांगवेदभणेल) ब्राह्मणने
 गंध विणेरै पूजी जमाडी तेनो अभाव होय तो ब्रह्मचारीने
 भीक्षा आपवी ॥ ते पछी देवने नैवेद्य करवुं तेमां पात्रमां
 तमाम जातिनुं अन्न लइ ते पात्र देव पासे मुकी “ॐ वृद्ध

“सू. उँचंद्रसामनसोजातश्चक्षोःसूर्यो ॥ अजायत ॥ मुखा
दिग्गश्चाग्निश्चाप्राणाद्वायुरजायत ” ॥ १ ॥ इति पठि
त्वा “ श्रीशिवविष्णुसूर्यविनायकशक्तिभ्योनमः ॥ य
थांशतइदंनैवेद्यं समर्पयामि ” ॥ ततो गोघ्रासमाहृत्य ॥
“ सौरभेय्यः सर्वहिताः पवित्राः पापनाशनाः ॥ प्रति
गृह्णंतु मे घ्रासं गावस्त्रैलोक्यमातरः ” इदमन्नं गो
भ्योनमः ॥ इदं गोभ्योन मम ” ॥ इति त्यजेत् ॥
ततो गृहस्थितबालवृद्धसुवासिन्यादिभ्योभोजनार्थमुप
कल्प्य ॥ गोदोहनमात्रमतिथीन्प्रतीक्ष्य समागताश्चे
दन्नादिदानेन तान्सत्कृत्य ॥ गृहाद्बहिः श्वादिभ्यो
भूमौ बलीन्दद्यात् ॥ यथा * ॥ श्वभ्योनमः ॥ इदं श्व
भ्योनमम ॥ १ ॥ उँश्वपचेभ्योनमः ॥ इदं श्वपचेभ्योन
मम ॥ २ ॥ उँवयोभ्योनमः ॥ इदं वयोभ्योनमम
टी. मा० यत” ए मंत्र भणी ‘श्री शिवव्यामि’ ए रीते नैवेद्य
करी ते पछी गोघ्रास (गायनो विभाग) काहाडी “सौरभेय्यः
स० नमम ” ए रीते तेनो त्याग करवो. ॥ ते पछी घरमांना
बालको वृद्ध सुवासिनीवीगेरे (गर्भिणी रोगी कृत्या) ने माटे
भोजनसार अन्ननी कल्पनाकरी ॥ गायदोहोतां जेटलोवखत
लागे तेटलावखतसुधी अतिथियोनीवाटजोइ ते आच्याहोयतो
अन्नं वीगेरेना दानवडे तेओनो सत्कारकरी घरयकी वाहार
श्वानं वीगेरेने भूमिउपर बली आपवा ते आरीते ॥ *

मू. ॥ ३ ॥ उपतितेभ्योनमः ॥ इदंपतितेभ्योनमः

॥ ४ ॥ उपपारोगिभ्योनमः ॥ इदंपारोगिभ्योनमः

॥ ५ ॥ उकृमिभ्योनमः ॥ इदंकृमिभ्योनमः ॥ ६ ॥

इत्युदक्संस्थान्वादत्वा ॥ हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याऽऽ

स्य प्राणानायस्य स्वेष्टदेवतां संस्मृत्य ॥ अनेन क

णा कृतेन भगवान्यज्ञपुरुषः प्रीय ॥ इतीश्वरार्पणं

कृत्वा ॥ भोजनशालायां गत्वा प्रसन्नमना विधिवद्भु

ञ्जीत ॥ ॥ इतिशाकलहोमविधिनावैश्वदेवप्रयोगः ॥

॥ पाकासंभवे वैश्वदेवनिर्णयः ॥

पाका संभवएकादश्यादौतंदुर्लभा पयोदधिघृतफलो

दकादिभिर्वा कार्यः ॥ ५० ॥ हस्तेजान्नादिभिः कुर्यादग्नि

टी. १. एरीते पूर्वमां अथवा उत्तरमां मोहो रहे तेम बेड़ी

उत्तरमां संस्था जाय तेम अथवा पूर्वमां संस्था जाय तेम बली

आपी हाथ पग धोइ आचमन प्राणायामकरी पोताना इष्टदे

वनुं स्मरणकरी ॥ 'अनेनक०यता' ॥ एरीते ईश्वरने कर्म अर्प

ण करी भोजन शालामां जइ प्रसन्न मन राखी विधि प्रमाणे

जमे ॥ एरीते शाकलहोम विधिये वैश्वदेवनो प्रयोग पुरो थयो ॥

॥ पाकना असंभवमां वैश्वदेवनो निर्णय कहेछे ॥

१. एकादशी वागेरे व्रतना दिवसे पाकनो अभाव होय

त्यार काचा चोखा, दुध, दही, घीइ, फल, अथवा जल, इ

त्यादिवडे वैश्वदेव करवो. अन्न वागेरे द्रव्यना वैश्वदेवनो होम

रंजलिना जल ॥ काद्रवं चणकं माषं मसुरं च कलित्यक्त ॥
क्षारं च लवणं सर्वैश्वदेवे विवर्जयेत् * इति दर्माग्धौः

॥ अथ भोजनविधिः ॥

कर्ता हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य द्विराचम्य चंदनपुष्पा-
भ्यां स्वां तनुमलंकृत्य भोजनशालायां गत्वा एकांते पी-
ठादौ प्राङ्मुख उदङ्मुखोपविश्य स्वदक्षिणे जल-
पात्रोपपात्रं निधायऽग्रे चतुरस्रं मंडलं कृत्वा तत्र
शुद्धमनिषिद्धपात्रं निधाय देवेभ्यः समर्पितं परि-

हाये करवो. अने जलवडे अंजलीथी जलमां करवो. कोदरा,
चना, अहद, मसुर, अने कलपी, सर्व क्षार, सषलां लवण
(मीठु) ए पदार्थो वैश्वदेवमां वर्जवा एम धर्म सिधुमां कहंछे.

॥ इवे भोजननो विधि कहेछे ॥

कर्त्ता हाथ पग धोड बेवार आचमन करी चंदन अने पु-
ष्पेकरी पोताना शरीरने शोभावी भोजनशालामां जइ एकांत
मां पाटला वीगेरे उपर पूर्व अथवा उत्तर मुखे बेसी पोताना
जमणाभागवां पाणीनो कलशो अने प्यालो मुकी पोतानासामे
चोखंहुं मंडल करी ते उपर शुद्ध अने निषधेवगरनुं (सोना अथ
वा रुपाना पात्र अथवा केल, कमल, मोढा, जांबुहो, फणस,
आबो, चंपो, उबरो अने स्वास्तरानापादहानी पत्रावलीनुं.)
पात्र मुकी देवर्न अर्पण करेलु अन्न पोताना पात्रमां परिशी

* * * * *
 मू/ विष्टमन्नं सपावित्रहस्तेन ॥ “उंसत्यत्वर्त्तेन परिषि
 चामि” रात्रौ ॥ “ उँऋतं त्वा सत्येन परिषिचामि”
 इति मंत्रेण सान्नं पात्रं प्रदक्षिणं परिषिच्य गायत्र्यात
 दभिमन्त्र्य प्राचीमुदीचीवोदकधारां पात्रसमीपे दत्वा घृ
 ताकमन्नमादाय प्राक्संस्थमुदक्संस्थंवा ॥ उँभूपतये नमः
 ॥ १ ॥ उँभुवनपतये नमः ॥ २ ॥ उँभूतानांपतये नमः
 ॥ ३ ॥ इति बलित्रयं दत्त्वोपर्युदकं दत्वा बलीनुद्धृत्य
 हस्तं प्रक्षाल्य अपोशानार्थं हस्ते जलमादाय वामेन
 भोजनपात्रं स्पृष्ट्वा ॥ उँअमृतोपस्तरणमसि स्वाहा ।
 इति मंत्रेण निःशङ्कं पीत्वा घृताकमन्नमादाय पंच प्रा
 तेने दर्भना पवित्रासहित हाये ॥ ‘सत्यं० चामि’ ॥ अने रात्रिये
 ॥ उँऋतं त्वा० चामि ॥ ए मंत्रे करी अन्नसहित पात्रनी फर
 तुं प्रदक्षिणाय जलछांटी ते अन्नने गायत्रीये अनामिका (त्री
 जी आगली) ये स्पर्शकरी अभिमन्त्रण करी पूर्वमां अथवा, उ
 त्तरमां जाय तेम पात्रपासे पाणीनी धारा करी धीइवाळा चो
 खालइ पूर्वमां अथवा उत्तरमां संस्था जाय तेम (धारा उप
 र) ॥ भूपतये नमः ॥ इत्यादि त्रण बलि आपी ते उपर पा
 णीनी धारा करी बली आघां करी हाय धोइ अपोशान सा
 रु हायमां जल लइ हावाहायवडे भोजनपात्रनो स्पर्श करी
 ॥ ‘असृ० स्वाहा’ ॥ ए मंत्रवडे शब्द न घाय तेम ते जल पीने
 धीइवाळा चोखा लइ पांच प्राणाहुति मुखमां होमवी ते

मू. णाहुतीर्मुखे जुहुयात् ॥ तर्जनीमध्यमांगुष्ठैः ॥ ईप्रा
 नायस्वाहा ॥ १ ॥ मध्यमानानिकांगुष्ठैः ॥ ईअपा
 नायस्वाहा ॥ २ ॥ अनामिकाकनिष्ठांगुष्ठैः ॥ ईव्या
 नायस्वाहा ॥ ३ ॥ तर्जनीरहिताभिःसांगुष्ठाभिः ॥ ईउदा
 नायस्वाहा ॥ ४ ॥ सांगुष्ठाभिःसर्वांगुलीभिः ॥ ईसमा
 नायस्वाहा ॥ ५ ॥ इत्येवं महामौनी दंतैरस्पृश
 न्हुत्वा पात्रं विमुच्य हस्तं प्रक्षाल्य शिखां विमुच्य
 जलं स्पृष्ट्वा यथासुखं भुंजीत ॥ मध्ये जलपानेच्छा
 यां वामेन जलपात्रं गृहीत्वा दक्षिणमाणिबंधे
 निधाय पिबेत् ॥ भोजनांते पुनः शिखां बध्वा पा
 आरीते ॥ अंगोठो अने तेनी पासेनी पेहेली अने बीजी आं
 गलीवडे ॥ ईप्राणा० हा ॥ १ ॥
 बीजी त्रीजी अने अंगोठा वडे ॥ ईअपा० हा ॥ २ ॥
 त्रीजी चोपी अने अंगोठा वडे ॥ ईव्याना० हा ॥ ३ ॥
 पेहेली आंगली वगरनी त्रण आंगली अने अंगोठावडे ई
 उदा० स्वाहा ॥ ४ ॥
 अंगोठो अने तर्मांम आगली वडे ॥ ईसमाना० हा ॥ ५ ॥
 ए प्रमाणे बोल्यावगर दांते स्पर्श न पाय तेम होमी पात्र
 मुकीदइ ते हाय थोइ शिखा छोडी जलनो स्पर्शकरी जेम
 सुख रहे तेम जमवुं जमतां वचमां पाणि पीवानी इच्छा पाय
 तो डावाहायमां जलपात्र लेइ ते जमणा कांडा उपर राखी

મૂ. ત્રસ્થમન્નં કિંચિદ્ગૃહીત્વા ॥ ૫ ॥ રૌરવે પૂયાનિલયે પ
દ્વાર્બુદનિવાસિનાં ॥ પ્રાણિનાં સર્વભૂતાનામક્ષય્યમુપતિષ્ઠ
તુ ॥ ૧ ॥ ઇત્યાગ્નેયકોણે ઉત્સૃજ્ય હસ્તે જલં ગૃહીત્વા
॥ ઈઅમૃતાપિધાનમાસિસ્વાહા ॥ ઇતિ મંત્રેણાર્થં પીત્વા
૬૪ધંભુવ્યુત્સૃજ્ય પવિત્રં ભૂમૌ પાત્રે વાનિક્ષિપ્યાંગણાદૌ
મૃદ્ધિરદ્ધિઃ પાણિમુખં સંશોધ્ય ષોડશ ગંડૂષાન્કૃત્વા દ
તાન્સંશોધ્ય હસ્તૌ પાદૌ પ્રક્ષાલ્ય દ્વિરાચામેત્ ૪ ॥
વયઃસુવર્ણંત્યેકર્ચસ્ય ગૌરીવિતિરિન્દ્રશ્ચિદુપ્ ॥ ચક્ષુષોર્મા
ર્જને વિનિયોગઃ ॥ ઈવયઃસુપર્ણા ઉપસેદુરિદ્રાં પ્રિયમેધાઃ
પંથોનાર્ધમાનાઃ ॥ અપંધ્વાન્તર્મુર્ણુહિ પૂર્ધિં ચક્ષુર્મુમુગ્ધ્યા
॥ ૧ ॥ સ્માન્નિધયેવબદ્ધાન્ ॥ ૧ ॥ ઇતિ ચક્ષ
ુષી માર્જયિત્વા તાંબૂલમક્ષણાદિ કૃત્વા ॥ અગ્નિર
પીવુ. ॥ ભોજન યદ્રહ્યા પછે ફરી ક્ષિત્વા બાંધી પાત્રમાં રહે
લુ યોડું અન્ન લઈ ॥ રૌરવે ૦ષ્ટતુ ॥ એ મંત્રે અગ્નિશુણે સુકી
હાયમાં જલ લઈ ॥ ઈઅમૃતા ૦હા ॥ એ મંત્રે અર્ધજલપી અર્ધ
ભૂમિડપર નાલી હાયમાં રહેલુ પવિત્રુ ભૂમિડપર અથવા પાત્ર
માં કાઢાદીનાલી આંગણાં વોગેરમાં માટી અને પાણીવડે હા
થ અને મુખને સાફકરી સોલ (૧૬) કોગલા કરીને ઢાંતોને
શોધી હાય પગ ધોઈ બેવાર આચમન કરવુ ॥ ૪
૧. ઈવયઃ ૦દ્ધાન્ મંત્ર બેઆંત્રોન પાણીવડે માર્જન (સાફ) કરી
પાનસોપારી વોગેરે સ્વાહ “ઈઅગ્નિરિસ્મિ ૦નામ” એમંત્રે બેવાર અ

नृ. स्मृत्येकवर्षस्य विश्वामित्रोऽग्निर्वैश्वानरस्त्रिष्टुप् ॥ ना
 स्तुदनाभिमर्शने विनियोगः ॥ उअग्निरस्मिजन्मनाजात
 वेदाघृतमंचक्षुस्मृतंमआसन ॥ अर्कस्त्रिधातूरजसोविम
 नाजन्नाघर्माहविरस्मिनाम ॥ १ ॥ इतिद्विस्त्रिर्वानाभ्युद
 त्मभिमृश्येष्टदेवताचस्मरेत् ॥ भुंजानस्यगुदस्त्रावेउपवा
 सःपंचगव्यं च ॥ अपोशनोत्तरंप्राणाहुतेः प्राकृतत्त्वावे
 स्नानंपट्प्राणायामाः ॥ भुंजानस्याशांचप्राप्तौग्रासंत्य
 क्त्वास्नानंग्रासाशनेउपवासः ॥ सर्वाशनेत्रिरात्रं ॥ स्ना
 तंविनाभोजनेएकउपवासोदिनंव्याप्यजपश्च ॥ यज्ञोप
 वांतंविनाभोजनंऽम्बुपानेचनक्तव्रतम् ॥ मत्याभोजने
 नृपवासः ॥ एकपंचयुपविष्टानांस्नेहादिनाविषमदाने
 टी. धवा त्रणवाग् नाभि अने उदर (पेट) उपर हाथफेरवी हष्ट
 देवनुं स्मरण करवुं ॥ भोजन करतां गुदस्त्राव थाय तो तेणे एक
 उपवास करी पंचगव्य लेवुं अपोशन लीधापछी प्राणाहुतिथी
 प्रथम गुदस्त्राव थाय तो स्नान करी ७ प्राणाम करवां भोजन
 करतांआशौच प्राप्तथायतो मोढामाना ग्रासनो त्यागकरी स्नानं
 करवुं ते ग्रास स्वाय तो नाही उपवास करवो सघळुं अन्न जमेतो
 त्रण उपवास करवा नाह्याविना जमेतो एक उपवास अने आ
 स्वोदिवस गायत्रीजप करवो अजाणथी जनोइ दिनाजमे अने
 पाणी पीये तो नक्तभोजन करवुं ॥ अने जाणीने जमे तो उप
 वासकरवो ॥ एकपंक्तिमां जमवासारु वेठेला होय तेमां कोइने

મ. દાપને ચ પ્રાજાપત્યમ્ ॥ ઇતિ ભોજનવિધિઃ ॥

॥ અથજનનમરણાશૌચેકર્તવ્યવિધિઃ ॥

આચારાર્કે ॥ આશૌચે સતિ નિત્યસ્નાનાદિકં કાર્ય ॥ સ્મૃત્યર્થસારે ॥ સૂતકાદૌ નિત્યસ્નાનશૌચાન્નવલિદાનપ્રાણાહુતિપાત્રકરણાદયોભુજિનિયમા અસ્પૃશ્યસ્પર્શનેસ્નાનાદિકં ચેતિસર્વં કર્તવ્યમેવેતિ ॥ અત્રનિત્યસ્નાનનિષેધકવચનાભાવાત્સંકલ્પમાર્જનાદ્યમર્ષણાંગસંહિતસ્નાનંકાર્ય ॥ સંધ્યાપ્રકારસ્તુ ॥ અમંત્રકપ્રાણાયામપુ

ટી. સ્નેહ વીગેરે કારણથી કોઈ રસોડના પદાર્થો ઓછા વધારે પરીસે અથવા પરીસાવેતો તે “પ્રાજાપત્ય” (દાહલે ત્રણદિવસ વપોરેત્રણદિવસ નક્ત (રાત્રે) અને ત્રણદિવસ અચાલિત જમી પછીના ત્રણદિવસ ઉપવાસ) દરમિયાન વારદિવસનું વ્રત કરે નેતે ન બનેતો એક ગોદાન કરે ॥ દરમિયાન ભોજનનો વિધિ પુરો થયો ॥ હવે જન્મ અને મરણના આ શૌચમાં કરવાનો વિધિ ॥

આચારાર્કમાં ॥ આશૌચ હોય ત્યાહારે નિત્યસ્નાન વીગેરે કરવું ॥ સ્મૃત્યર્થસારમાં, સૂતક વીગેરેમાં નિત્યસ્નાન, શૌચક્રિયા, જમવા વસ્તનું વલિદાન, પાંચ પ્રાણાહુતિ ઢાઢાહાયે પાત્રનો સ્પર્શ વીગેરે જમવાના નીયમો અને અસ્પૃશ્યવસ્તુનો સ્પર્શ થાય ત્યારે સ્નાન વીગેરે સર્વ કરવું ॥ આ ઠંકાણે નિત્યસ્નાનના નિષેધના વચનનો અભાવછે માટે સંકલ્પ માર્જન અને અઘર્મર્ષણ એ અંગસંહિત સ્નાન કરવું ॥ સંધ્યાનો પ્રકારતો ॥ મંત્ર

सू. रः सरमयदानात्प्राकर्त्नी संध्यां मनसा मंत्रोच्चारपूर्व
कं कृत्वा गायत्रीं सम्यगुच्चार्य सूर्यायार्घ्यदत्त्वोपस्था
नस्थाने सूर्यं ध्यायन्नमस्कुर्यात् ॥ मनसा दशगायत्री
जपः कार्यः ॥ इति सूतके कर्तव्यविधिः ॥ इति पंचमभा
गकृत्यं ॥

॥ अथ षष्ठादिभागकृत्यं ॥

दक्षः ॥ प० ॥ इति हासपुराणाद्यैः षष्ठसप्तमकौन
येत् ॥ अष्टमे लोकयात्रा तु बहिःसंध्या ततः पुनः ॥ १ ॥
यमः ॥ खरस्तमयात्पूर्वं घटिकैका यदा भवेत् ॥
सायंसंध्यामुपासीत कुर्याद्धोमं च पूर्ववत् ॥ इति ॥

टी. बगर प्राणायाम पूर्वक अर्घदाननी पेहेलानी संध्या मनवडे
मंत्रोच्चार पूर्वकरी गायत्रीनो सारीरीते उच्चारकरो तूर्यने अर्घ
आपी उपस्थानने ठेकाणे सूर्यनुं ध्यान धरतां नमस्कार करवो
॥ मनवडे दश गायत्रीनो जपकरवो ॥ एरी ते सूतकमां करवानो
विधि पुरोधयो ॥ एरी ते दिवसना पांचमा भागनु कृत्य पुरु थयुं.

॥ हवे दीवसना छठाभागनु कृत्य कहेछे ॥

दक्षकहेछे ॥ इतिहास अने पुराणना श्रवणवडे छठो अने सा
तमो भाग निर्गमन करवो अने आठमा भागमां गृहकार्य अने
ते प्रछी फरीने तीर्थ वीगेरेमां सायं संध्या करवी ॥ यमकहेछे ॥
सूर्य अस्त थया पेहेलां एक घडी बाकी रहे त्यारे सायंसंध्यानु
उपासन अने प्रातर्होमनी जेम साथं होम करवो.

॥ अथ सायंसंध्याविधिः ॥

मू. तत्र शाङ्खायनः ॥ “अरण्ये समित्पाणिः संध्या
 मास्ते नित्यं वाग्यत उत्तरापराऽभिमुखोन्वष्टमदेशमि
 ति” ॥ अरण्येनगृहे ॥ तत्राप्यैशान्यां दिशि समित्पा
 णिः संयतपाणिर्नित्यं प्रत्यहं सायंकाले उत्तराभिमुखः
 कुर्यात् ॥ तत्रसंकल्पे ॥ * “सायंसंध्योपासनमहंकरि
 प्ये” ॥ इति ॥ सूर्यश्चेत्याचमनस्थाने ॥ * ॥ नाराय
 णोमिः प्रकृतिः ॥ आचमने विनियोगः ॥ उँ आग्निश्च
 मामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः पापेभ्यो रक्षंतां य
 दन्हा पापमकार्षं मनसा वाचा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरे
 ण शिश्रा अहस्तदवलुपतु कल्किचिदुरितं मयि इद
 मंहं माममृतयोनौ सत्यं ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥
 ईत्याचमनं ॥ पश्चिमाभिमुखोऽजलित्रयं प्राक्षिपेत् ॥

॥ हवे सायंसंध्यानो विधि केहेछे ॥

तेमां शांख्यन केहेछे ॥ अरण्यमां ईशानदिशामां उत्तर दिशा
 सामामुखे वोल्यावगर हाथजोडी हमेश अवश्य सायंसंध्यानुं उ
 पासन करवुं ॥ तेमां संकल्पमां विशेष आरीते ॥ *

१ “सूर्यश्च” एआचमनना स्थाने ॥ *

२ ए रीते आचमन थयुं ॥ ते पछी पश्चिम दिशा सामा
 मुखे त्रण अंजलि आपवा गायत्री जपतो पद्मासने (डाबो)

मू. गायत्रीजपस्तु ॥ पद्यासनेनासीनेन पश्चिमाभिमुखे
न कार्यः ॥ स चाऽऽतारकोदयात् ॥ अग्निमता तु होम
कालानुरोधेनाष्टोत्तरशतवारं दशवारं वा शक्त्या सा
यंप्रातर्जपः कार्यः ॥ अन्यत्सर्वं प्रातःसंध्यावत् ॥ त
त्राऽपिसायंकाले केचिदुपस्थानं न कुर्वति तदसत् ॥
यतः स्मृतौ दृश्यते शिष्टाः कुर्वत्यपि ॥ कल्पसूत्रे सा
यमग्निहोत्रहोमे ॥ “पश्चादन्वाहार्यपचनाद्यजमानः प्र
त्यकिष्ठन्नदित्यमुदातिष्ठते” ॥ इति दर्शनात्कार्यमेवेति
दर्पणकारः ॥ एवं संध्यां समाप्य रात्रिसूक्तं जपेत् ॥
टी. पण जमणा जांघना अने जनणो पण डाबा जांघना मूल
उपर मुकीने) वेशी पश्चिम दिशा सामा मुखे करवो ॥ ने ते जप
ताराना उदय सुधी करवो ॥ स्मार्त अने श्रौतना अग्निवाला
ये होमना संमथनो रोध पाय माटे एकसो आठ वार अथवा
दशवार शक्ति प्रमाणे सायंकाले अने प्रातःकाले जप करवो
वाकी सर्व प्रातःसंध्यानी पेठे जाणवुं ॥ तेमां पण सायंकाले
केटलाक उपस्थान करता नपी ते अयुक्तछे ॥ केमके स्मृति
मां जणायछे ने शिष्ट लोको करेपणछे ॥ श्रौत सूत्रमां सायं
कालना अग्निहोत्रना होममां ॥ “वक्षिणाग्निना कुंडनी पश्चममां
यजमान पश्चिमाभि मुखे उभी आदित्यनुं उपस्थान करे” ॥
ए रीते जणायछे माटे ते करवुज एम दर्पणकार कहेछे ॥ ए
रीते संध्या समाप्त करी नीचेना रात्रि सूक्तनो जपकरवो *

॥ अथ रात्रिसूक्तम् ॥

रात्रोः कुशिकः सौभरो रात्रिर्वाभारद्वाजीरात्रिस्तवं
गायत्रं ॥ रात्रिसूक्तजपे विनियोगः ॥ रात्रीव्यस्यदा
यती पुरुत्रादेव्यक्षभिः ॥ विश्वाअविश्रेयाधित ॥ १ ॥
ओर्विप्राऽअमर्त्यानिवतोदेव्युक्षतः ॥ ज्योतिषा
बाधतेतमः ॥ २ ॥ निरुस्वसारमृस्कृतोषसंदेव्याय
ती ॥ अपेदुहासतेतमः ॥ ३ ॥ सानोअद्यस्यावयं
नितेयामनविक्षमहि ॥ वृक्षेनवसतिवयं ॥ ४ ॥ निग्रा
मासोऽअविक्षतनिपद्वंतोनिपक्षिणः ॥ निश्येनासाश्चि
दर्थिनः ॥ ५ ॥ यावयावृक्यं वृकंयवयस्तेनमूर्म्यं ॥
अथानः सुतराभव ॥ ६ ॥ उपमापेपिशत्तमः कृष्णंव्यकम
स्थित ॥ उषंरुणेवयातया ॥ ७ ॥ उपतेगाऽइवाकरंवृणा
ष्वदुहितर्दिवः ॥ रात्रिस्तोमनाजिग्युषे ॥ ८ ॥ इति रा
त्रिसूक्तं ॥ तंत्रेण न कृतश्चेदुक्तं वैश्वदेवं कृत्वा रात्रिभोज
नेच्छायां सार्द्धप्रहररात्रिपर्यंतं भुंजीयान्न तत ऊर्ध्वम् ॥

टी. १ ए रीति रात्रि सूक्त पुरुं थयुं मध्यान्हे एक साधे न क
र्यो होय तो प्रथम कहा प्रमाणे वैश्वदेव करी रात्रिये जमवा
नी इच्छा होयतो डोढ पोहोर रात्रि सुधीमां जमवुं ते उरांपत
न जमवुं ॥

॥ अथ शयनविधिः ॥

सू. ततो रात्रेः प्रथमप्रहरानंतरं ब्रक्षालितचरणः शुद्धस्थले यथोक्तशय्यामास्तीर्य तत्समीपे शिरस्थाने मां गल्यं पूर्णकुंभं च, स्थापयित्वा ॥ सुत्रामाणमित्यस्य गयल्पातरूपिः । जगतीच्छंदः ॥ नौरूपायदिवदेवता ॥ प्रथमकारोहणेविनियोगः ॥ ॐ सुत्रामाणं पृथिवीं धामनेह संसृजामाणमदिति सुप्रणीतिं ॥ देवीनां वंस्वर्गित्रामनां गसमस्त्रवंती मारुहेनास्वस्तये ॥ इति पठित्वा शय्यामारुह्य वैदिकैर्गारुडेर्मंत्रे रक्षां कुर्यात् ॥ वैदिकमंत्राः पूर्वांक्ता “रात्रीव्यं स्वदायती” इत्याद्याः ॥ अथ गारुडमंत्राः ॥ सर्पापसर्प भद्रं ते दूरं गच्छ महाविप ! ॥ जनमे

॥ हवे शयन विधि कहेछे. ॥

टी. ते पछी रात्रिना पेहेला पोहोर पछी पग धोइ सारी जग्यो ए शास्त्रमां कह्या प्रमाणे शय्या पाथरी तेनी पासे माथाना भागमां मंगलीक द्रव्य (गारोचन, चंदन, काच, वींगेरे) अने जल भरेलो कुंभ सुकी “ ॐ सुत्रामाणं ० स्तये ” ए मंत्र भणी शय्या उपर वेडी वेदना अने गारुडना मंत्रो बडे रक्षा करवी ॥ तेमां वैदिक मंत्रो पूर्वे रात्रि सूक्तना “रात्रीव्यं स्वदायती” ॥ वींगेरे हवे गारुड मंत्रो कहेछे “सर्पापसर्प ० नमः” ते प्रमाणे

मू. जयस्य यज्ञांते आस्तीकवचनं शृणु ॥१॥ आस्तीकि
वचनं श्रुत्वायः सर्पाननिर्वर्तते ॥ शतधाभिद्यतेमूर्द्धा
शिशदृक्षफलं यथा ॥ २ ॥ उँ नमोस्तुसर्पेभ्योये के च
पृथिवीमनु ॥ येअंतरिक्षे येदिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः
॥१॥ तथा ॥ प० ॥ नर्मदायै नमः प्रातर्नर्मदायै नमो
निशि ॥ नमोस्तुनर्मदे तुभ्यंत्राहिमांविषसर्पतः ॥१॥
तथा सुखशायिनोदेवान्स्मरेत् ॥ यथा ॥ अगस्तिर्मा
ध्वश्चैवमुचकुंदोमहाबलः ॥ कपिलोमुनिरास्तीकः पृचैते
सुखशायिनः ॥ १ ॥ अच्युतंचनमस्कृत्यसमाधिस्थ
सुखंस्वपेत् ॥ तत्तुप्राक्शिरा दक्षिणशिरा वाऽनिषिद्ध
टी. नर्मदायै० र्पतः ॥ ते प्रमाणे सुखशायि देवोनुं स्मरण कर
वुं ते आ रीते ॥ “अगस्ति० यिनः ” ते पछी विष्णुने नम
स्कार करी ईश्वरना चिंतवन पूर्वक पूर्वमां अथवा
दक्षिणमां माथुं रेहे तेम सुखेधी सुवुं निषेध ॥ वगरना

*(ऋतु प्राप्त थयानो तारीखची सोळ दिस ऋतुना तेमां प्रथमना चार, अ
गिपरमो, अने तेरमो दीवस वरजी पुत्रनी कामना बाळामे वेकी दीवसे अने पुत्रीनी
कामना बाळामे एकी दीवसे तेमां अने ऋतु ना सोळ दिस विनाना दिवस
आठम, चौदश, पुनम, अमास, मेष शिगेरे बार संक्रांतिना दिवसो, वैशाखी, व्यति
पात, परिधनामनायोगनी पेहेलो अरधभाग, शिष्टि, संध्यावसंत, यात्रापना सविता
रिक्तनो दिवस, आठनो अने तेना आगलो दिवस, पोताना जन्म नवरा, व्रतनो दिवस
अने दिवस).

मू.दिने स्त्रिया सह स्वपेत् ॥ स्त्रिसंभोगांतरुतौ स्ना-
नमन्तौ मूत्र पुरीषवच्छौचं कृत्वा सुखं स्वपेत् ॥ ५० ॥
निद्रासमयमासाद्य तांबूलमुखतस्त्यजेत् ॥ शिरसः पु-
ष्पमालां च भार्या च शयनात्त्यजेत् • ॥ ललाटात्पुंड्रं च
॥ ५० ॥ प्रज्ञां हरति तांबूलमायुर्हरति पुंड्रकं ॥
सर्पाद्वयं च पुष्पेभ्यः प्रमदा बलनाशिनी ॥ • ॥

॥ इति शयनविधिः ॥

॥ एवं यथा सुखं प्रबोधपर्यंतं सुप्त्वा पुनः प्रभाते
उत्थाय प्रातः स्मरणादीनि कर्माणि प्रतिदिनं कुर्यात् ॥
टी. दिवसो शीवायना वाकीना दिवसे रात्रीये एकवार स्त्रीनी
साथे शयन करवुं ॥ स्त्री संभोगनी छेवटे ऋतुना सोळ दिव
समां स्नान करवुं. ते पछीना दीवसमां पत्र १६ ना टीप्पणमां
लखेल मूत्र पुरीषना शौच प्रमाणे शौच करी सुखेधी सुवुं ॥
निद्राना वखते मुखमांथी तांबूल काहाडी नाखवुं माधामांथी
पुष्पनी माला अने शय्याथी स्त्रीनो त्याग करवो ॥ कपालमांथी
त्रिपुंड्र पण काहाडी नाखवुं ॥ कारणके निद्रा वखत
तांबूल मोहोमां रहुं होयतो ते बुद्धिने हरेछे ने त्रिपुंड्र आयुष्य
हरेछे ॥ पुष्प थकी सर्पनो भय पायछे ने स्त्री बलनो नाश
करनारीछे ॥ ए रीते शयननो विधि पुरो थयो. ॥

एभ रुचि प्रमाणे उठवाना वखत सुधी सुह फरी प्रातः काले
उठी प्रातः स्मरणादि कर्मो हमेश करवां ॥ ते वावत शांखा

મ. તદાહતુઃ શાંખાયનશૌનકો ॥૫૦॥ અહં હનિવે
 પ્રાણાં કર્મ નિત્યમિહોદિતં ॥ અહા નિવર્તતે . . ૬
 દ્વિકં તદ્વિદુર્બુધાઃ * ઇતિ ॥ પુનરપ્યાદ્ધિકવિષયેકિચિ
 દુચ્યતે ॥ એતેષામકરણે પ્રત્યવાયઃ સ્મૃત્યર્થસારો ॥૫૧॥ ના
 સ્તિકયાત્કર્મહાનો તુ માસેન પતિતઃ સ્મૃતઃ ॥ દ્વાદશા
 દ્વવ્રતેનૈવ તસ્ય શુદ્ધિસ્તુનાન્યથા ॥ ૧ ॥ તં નિરીક્ષ્યાર્ક
 મીક્ષેત સ્પર્શં સ્નાયાત્સચૈલકં ॥ તેન ચ સહ યોહાસ્યં
 કુવન્નદ્વેન તત્સમઃ ॥ ૨ ॥ તદગ્રં મુત્ત્કા સઘસ્તુ સ સર્પો
 ગ્રહને વને ॥ ॥ આશ્વલાયનઃ ॥ વહ્નલપં વા સ્વગ
 ટી. યન અને શૌનક કહેછે ॥ આ આનિહિકમાં બ્રાહ્મણોને દિવસે
 દિવસે કરવાનું નિત્યકર્મ કહ્યું, જે કર્મ દિવસે કરી પુરું
 પાચછે તેને પંડિત લોકો આનિહિક જાણેછે અર્થાત્ કહેછે ॥
 ફરી પણ આનિહિકના વિષયમાં યોદું કહિયે છું ॥ આ કર્મો
 ન કરવામાં દોષ સ્મૃત્યર્થ સારમાં કહેછે ॥ નાસ્તિકપણાથી ક
 મની હાની પાચતો તે એક માસે પતિત પાચ એમ કહ્યુંછે ॥
 તો દ્વાદશાદ્વવ્રતે (વ્રણશે સાઢ ગોદાને) જ તેની શુદ્ધિ પા
 ચછે શિવાય થતી નથી ॥ તેહેવા પતિતને જોઈ સૂર્યનું વ
 ર્શનકરવું અને તેનો સ્પર્શ પાચતો લુગડાં બોલી નાહાવું ॥ અને
 જે તેની સાયે હાસ્ય (ભાષણ સહિત વિનોદ) કરેતો એક વ
 ર્ષે તેના શરણો પાચછે ॥ તેનું અન્ન ખાયતો મોટા વનમાં અવ
 શ્ય સર્પ પાચછે ॥ ॥ આશ્વલાયન કહેછે ॥ જે પુરુષના

म. ह्यं कं यस्य कर्म प्रकृतिर्नामस्य तावति शास्त्रार्थक
नै सर्वः कृतो भवेत् ॥ यदि च गृह्यानुपलंभे बहुवचो कुर्यात्यो
पनयनादिसंस्काराः पंच महायज्ञादयश्च कार्याः ॥ इति
॥ कर्मपुलाणे भगवान्निजान् प्रत्याह ॥ इत्येतदखिलं
प्राक्तमहन्महनि वै द्विजाः ! ॥ ब्राह्मणानां कृत्यजातमप
वर्गफलप्रदं ॥ १ ॥ अस्याऽकरणे स एव बाधकमाह ॥ ना
म्नि कस्यादिथवा ऽऽत्म्याद्वाह्मणानं करोति यः ॥ स याति
नरकं धारं काकयोर्नो च जायते ॥ १ ॥ करणे स एव
तलमाह ॥ गण्यंते पांसवो भूमेर्गण्यंते वृष्टिर्विद्वः ॥

ડી.ચુદામુત્ર કહેલું ઘણું અથવા ધોડું કર્મ કહેલ છે તેણે તેટલો
 ગાંધાર્ય કર્યો હોય ત્યારે સર્વ વિધિ કર્યો કહેવાય ॥ જો પોતા
 ના ચુદામુત્રાનુસારી (પ્રયાગ) ન મળેતો ચુદામુત્ર કહેલા પ્ર
 યાગની ગતિ પ્રમાણે ઉપનયન યાગે સંસ્કારો અને વૈશ્વદેવા
 દે તમામ કર્મો કરવાં ॥ કર્મ પુણ્યમાં ભગવાન બ્રાહ્મણોની
 પ્રત્યે કહેલું ॥ હે બ્રાહ્મણો યે ગતિ આ બ્રાહ્મણોનાં મોક્ષને આ
 પનારો હમેઠા કહેલાં કર્મોનાં સમૂહ મેં કહ્યાં ॥૩॥ આ કર્મ ન કર
 વામાં તે ભગવાન દોષ કહેલ છે ॥ જે બ્રાહ્મણ નાસ્તિકપણથી
 અથવા આલસથી આ કર્મ ન કરેતો તે ધોર નરકને અને તે
 પછી કાગડાની યોનીમાં ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૨ ॥ કરવામાં ફલ
 પળ તેજ કહેલ છે ॥ પૃથ્વીના જ્ઞાણા ધુડના કળો ગણાય તેમ
 તૃષ્ટિના છાંટા ગણાય પણ ધર્મના સંરક્ષણમાંનું ફલ બ્રહ્માથી

मून गण्यंते विधात्रापि धर्मसंरक्षणे फलं ॥ यत एवं
 तस्मात्सर्वप्रयत्नेन वर्णाश्रमविहितं धर्मं कर्त्तव्यं ॥
 किंच ॥ नान्यो विमुक्तये पंथा मुक्त्वा कर्मविधिं स्वकं ॥
 तस्मात्कर्माणिकुर्वीत श्रितये परमेष्ठिनः ॥ १ ॥ ज्ञा
 निना ऽज्ञानिनावापियावद्देहस्यधारणं ॥ तावद्वर्णाश्र
 मं कर्म कर्त्तव्यं मुक्तिसिद्धये ॥ २ ॥ तथा ऽन्यत्रापि वृ
 द्दशौनकः ॥ यदि कृत्स्नोऽयमाचारः सम्यक्कर्तुं न शक्य
 ते ॥ यथाशक्ति तथा कुर्यादन्यथा जायते पशुः ३ ॥
 तस्मादत्रोक्तं नित्यकर्म कुर्यादित्यनुबंधश्रवणात् ॥ अथ
 शांखायनाचार्यः ॥ वेदोदितमिदं कर्म नित्यं कुर्यादतं
 गी.पण गणातुं नथी ज्याहारे एमछे त्वारे पोताना कर्मोनो विधि
 पढतो मुको मुक्तिने माटे बीजो मार्ग नथी माटे परमेश्वरनी
 प्रीति सारु कर्मों करवां. ॥ १ ॥
 ज्ञानी अथवा अज्ञानीये ज्याहां सुधी देहनु धारणछे
 त्याहां सुधी वर्णाश्रमनु कर्म मुक्तिनी सिद्धि माटे करवुं.
 ॥ २ ॥ ते प्रमाणे बीजे ठेकाणे पण वृद्ध शौनक कहेछे ॥
 जो आ तमाम सदाचार सारी रीते करवाने अशक्त होय तो
 शक्ति प्रमाणे करवो नहि तो ते पशुनी योनिने पामेछे ॥ ३ ॥
 ते कारण माटे आ आन्हिकमां कहेल नित्य कर्म करवुं
 कारण के एटलो आग्रहछे माटे ॥ हवे शांखायनाचार्य कहेछे
 ॥ आलस न राखतां वेदमां कहेलुं नित्य कर्म करवुं ने ते यथा

नू.द्रितः॥तदि कुर्वन्मयाशक्तिप्राप्नोति/परमां गतिं॥प्रा
प्नोति परमां गतिमिति ॥द्विरभ्यासोत्राप्यान्हिकसमा
प्तिसूचनार्थ इति ॥ अवशिष्टं श्रुतिस्मृतिसदाचारस्व
शास्वोक्तग्रंथेभ्योऽवगंतव्यं ॥ ॥

अथाऽत्रसांभवेवैश्वदेवस्यसायंप्रातर्होमयोश्च प्रयो
गोलिख्यते ॥ यद्यप्ययंस्वेस्वेकालेवकुमुचितस्तथाऽपि
“निरग्नीनांविशेषतः”॥इति प्रतिज्ञातत्वादत्रलिखित
इति बोध्यम् ॥

॥ अथ वैश्वदेवप्रयोगः ॥

प्रत्यहंप्रातर्होमानंतरंस्मार्त्ताग्नेरेकदेशमुत्पृत्यमहानसेक
टी.शक्ति करतां सारी गतिने पामेछे॥आ पुनरुक्ति आन्हिकनी
समाप्ति सूचववा सारुछे॥बाकीनुं कर्म श्रुति, स्मृति, सदाचार,
अने पोतानी शाखाना कहेला ग्रंथोयी जाणवुं.

हवे आजगोए साग्निकना वैश्वदेवनो अने सायं प्रात
“होमनो प्रयोग लखीये छीये ॥ जोके ते पोत पोताना काळे
लखवो उचित हतो तथापि “विशेवे करी निरग्निकने सारु
आ आन्हिक रचियेछेये” एम पूर्व प्रतिज्ञा करीछे माटे आ
जगोये लख्याछे एम जाणवुं

॥ हवे वैश्वदेवनो प्रयोग कहेछे. ॥

हमेशां प्रातर्होम पछी स्मार्त्तना कुंडना अग्निनो एक

त्वातत्रपाकंविधायपुनरेकदेशमादायस्मार्त्ताग्नौक्षिपेत्॥
 मध्याह्ने उक्तविधिना सिद्धपाकाद् घृताक्तमोदनमादा
 याऽऽभ्यागारात्पाश्चिमत उपविश्याऽऽचम्य प्राणानाय
 म्यदेशकालौ संकीर्त्य मम संपत्नीकस्य पंचसूनाजनित
 प्रत्यवायापनोदनपूर्वकात्मसंस्कारार्थमन्नसंस्कारार्थं च
 प्रातर्वैश्वदेवकर्माहंकरिष्य इति संकल्प्य कर्मांगमाच
 म्याऽग्निं त्रिः परिसमुह्य त्रिः पर्युक्ष्य दक्षिणं ॥ १ ॥ त्वा
 कांसमिधमाधाय घृताक्तमन्नं पाणिना गृहीत्वा दशाहु
 ती जुहुयात् ॥ तायथा * ॥ उँ अग्नये स्वाहा ॥ इदमग्नये
 टी. भाग लेइ चुलामां नाखी त्यां पाक करी फरी ते चुलामां
 ना अग्निना एक देश लेइ स्मार्त्तना कुंडना अग्निमां नांखवो
 मध्याह्ने कहेला विधि वडे सिद्ध थयेला पाकमांथी घृत मिश्रित
 चोखा लेइ अग्निना कुंडथी पश्चिममां वेशी आचमन अने
 प्राणायाम करीप० २० प्रमाणे देशकालनुं कीर्त्तन करी” मम संप
 त्नीक स्य० करिष्ये “एरीते संकल्प करी कर्मांग आचमन लेइ
 अग्निने त्रणवार परिसमुहन (कुंडनी कोर उपर फरतु प्रदक्षि
 णा वर्त्तन इशान कोणेथी इशान कोण सुधी जल फेरववुते)
 अने फरी त्रणवार पर्युक्षण (ईशानकोणाथी ईशान कोणा सुधी
 प्रदक्षिणा वर्त्तन जलनी धारा) करी इशान सुधी पाछो अवळो
 हाथ लइ जमणो गोठण वाली एक समिध अग्निमां होमी घृत
 मिश्रित चोखा जमणा हाथे लेइ दश आहुति होमवीते आरीते *

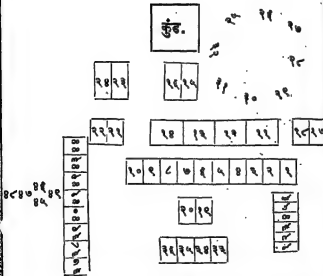
मू.नमम ॥ १॥ ॐ सोमायस्वाहा ॥ इदंसोमायनमम ॥
 ॥ २ ॥ ॐ इंद्राग्निभ्यां स्वाहा ॥ इदमिंद्राग्निभ्यां नमम
 ॥ ३ ॥ ॐ विष्णवे स्वाहा ॥ इदंविष्णवे नमम ॥ ४ ॥ ॐ
 भरद्वाज धन्वंतरयेस्वाहा इदं भरद्वाज धन्वंतरये
 नमम ॥ ५ ॥ ॐ विश्वेभ्योदेवेभ्यःस्वाहा ॥ इदंविश्वे
 भ्योदेवेभ्यो नमम ॥ ६ ॥ ॐ प्रजापतये स्वाहा ॥ इदं
 प्रजापतयेनमम ॥ ७ ॥ ॐ अदितयेस्वाहा ॥ इदमदि
 तयेनमम ॥ ८ ॥ ॐ अनुमतयेस्वाहा ॥ इदमनुमतये
 नमम ॥ ९ ॥ ॐ अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा ॥ इदमग्नयेस्वि
 ष्टकृतेनमम ॥ १० ॥ ततोऽप उपस्पृश्य पुनस्त्रिः पर्यु
 क्ष्यगृहमध्ये वक्ष्यमाणस्थानेषु बलीन्दद्यात् ॥ तत्राऽ
 संभवेऽग्नेः पश्चाद्गोमयेनोपलिप्तस्थलेकुशानास्तीर्य ते
 धुतानितानिस्थानानिप्रकल्प्यदद्यात् ॥ ॐ अग्नये नमः
 इदमग्नयेनमम ॥ १ ॥ ॐ सोमायनमः इदंसोमायनम

१ ते पछी जलनो स्पर्श करी फरी प्रथम मुजव आग्नि फरतु
 त्रणवार पर्युक्षण करी गृहना मध्यमां आगल केहेवाशे एवा
 स्थानोमां बलियो आपवा अने ते ते जग्योए बलि आपवा
 असंभव होयतो अग्निथी पश्चिम भागमां गायना छाण वहे
 लीपेला स्थळ उपर कुशो उपर ते ते बलिदानमां कहेला
 स्थानोनी कल्पना करी बलि आपवा. १०*

म.म ॥ २ ॥ ॐ इंद्राग्निभ्यां नमः ॥ इदमिंद्राग्निभ्यां नमः ॥
 ॥ ३ ॥ ॐ विष्णवे नमः ॥ इदं विष्णवे नमः ॥ ४ ॥ ॐ
 भरद्वाजधन्वंतरये नमः ॥ इदं भरद्वाजधन्वंतरये नमः ॥
 ॥ ५ ॥ ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॥ इदं विश्वेभ्यो देवेभ्यो
 नमः ॥ ६ ॥ ॐ प्रजापतये नमः ॥ इदं प्रजापतये नमः ॥
 ॥ ७ ॥ ॐ अदितये नमः ॥ इदमदितये नमः ॥ ८ ॥

॥ बलिदाननु कोष्ठक ॥

पूर्व.

मू. उ अनुमतये नमः ॥ इदमनुमतयेनमम ॥९॥ उ अ
 ग्रयेस्विष्टकृतेनमः ॥ इदमग्रयेस्विष्टकृतेनमम ॥१०॥
 इमान्दशवलीन्निवासगृहमध्ये दक्षिणतउदक् संस्थान्
 दत्त्वाऽपउपस्पृशेत् ॥ ततस्तस्मात् पूर्वस्यांदिशिद्विती
 यपंकौ उदक्संस्थांश्चतुरोबलीन् दद्यात् ॥ उदेवता
 भ्यश्चनमः ॥ इदं देवताभ्योनयम ॥११॥ उ नमो ब्रह्मणे ॥ इदं
 ब्रह्मणेनमम ॥१२॥ उ ब्राह्मणेभ्योनमः ॥ इदंब्राह्मणे
 भ्योनमम ॥१३॥ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठो वास्तोष्पतिस्त्रि
 ण्यु ॥ उ वास्तोष्पते प्रतिजानीह्यस्मान्स्त्वावेशोअन
 मीवोभवानः ॥ यत्त्वेमेह प्रतिज्ञो जुपस्व शन्नो भवा द्विपदे
 शंचतुष्पदेनमः इदं वास्तोष्पतयेनमम ॥१४॥ ततः
 प्रागादिचतुर्दिक्ष्वीशाने च प्राक् संस्थ मुदक् संस्थं वा द्वौ
 द्वौ बली दद्यात् ॥ पूर्वे ॥ उ नम इन्द्राय ॥ इदमिन्द्राय नम
 टी. १ आ दश बली निवास ग्रहना मध्यमां दक्षिण दिशाया
 आरंभी उत्तरमां संस्था जाय तेम आपी जलनो स्पर्श करवो
 ते पछी ते दश बलिना स्यानयी पूर्व दिशामां बीजी पांक्तिमां
 उपर मुजव उत्तरमां संस्था जाय तेम चार बलि आपवा. १४
 २ ते चार बलि आप्या पछी पूर्वादि (पूर्व दक्षिण पश्चिम
 अने उत्तर) चार दिशामां अने ईशान कोणमां पश्चिमयी
 पूर्वमां संस्था जाय तेम अपवा दक्षिणयी उत्तरमां संस्था
 जाय तेम ववे बलि आपवा. २४

म.म ॥१५॥ उँ इद्रेभ्योनमः ॥ इदमिद्रेभ्योनमम ॥१६॥
 दक्षिणे ॥ उँ नमोयमाय ॥ इदंयमायनमम ॥ १७॥ उँ
 यास्येभ्योनमः ॥ इदंयास्येभ्योनमम ॥ १८ ॥ उदको
 पस्पर्शनं ॥ पश्चिर्मे ॥ उँ नमो वरुणाय ॥ इदंवरुणायन
 मम ॥ १९ ॥ वरुणेभ्योनमः ॥ इदंवरुणेभ्योनमम
 ॥ २० ॥ उत्तरे ॥ नमः सोमाय ॥ इदंसोमायनमम ॥ २१ ॥
 सौम्येभ्यो नमः ॥ इदंसौम्येभ्योनमम ॥ २२ ॥ ई
 शानकोणे ॥ उँ नमोबृहस्पतये ॥ इदंबृहस्पतयेनम ॥ २३ ॥
 उँ बार्हस्पत्येभ्योनमः ॥ इदंबार्हस्पत्येभ्योनमम ॥ २४ ॥
 तैत्तआग्नेय्यां गोमयेनकृतेआदित्याकारमंडले प्रद
 क्षिणमंडलाकारमष्टौ बलीन्दद्यात् ॥ उँ नमोऽदितये
 ॥ इदमदितयेनमम ॥ २५ ॥ उँ आदित्येभ्योनमः ॥ इ
 दमादित्येभ्योनमम ॥ २६ ॥ उँ नमोनक्षत्रेभ्यः ॥ इ
 दंनक्षत्रेभ्योनमम ॥ २७ ॥ उँ ऋतुभ्योनमः ॥ इदंऋतु
 भ्योनमम ॥ २८ ॥ उँ मासेभ्योनमः ॥ इदंमासेभ्यो
 नमम ॥ २९ ॥ उँ अर्द्धमासेभ्योनमः ॥ इदमर्द्धमासे
 भ्योनमम ॥ ३० ॥ उँ अहोरात्रेभ्योनमः ॥ इदमहोरात्रे
 टी.१ ते पल्ली अग्निकोणामांगायना छान्ण वहे करेला गोलाकार
 मंडल उपर प्रदक्षिणा वर्त्तन मंडलाकार (गोळ) आठ, बली
 आपवा ३२ *

सू. भ्योनमम ॥ ३१ ॥ उँ संवत्सरेभ्योनमः ॥ इदं संवत्सरे
भ्योनमम ॥ ३२ ॥ तैतोद्धारदेहलीपुचतुरोबलीन्प्राक्
संस्थानुदकसंस्थान्वादद्यात् ॥ उँ पूष्णेपथिकृतेनमः
॥ इदंपूष्णेपथिकृतेनमम ॥ ३३ ॥ उँ धात्रे नमः ॥ इदं
धात्रेनमम ॥ ३४ ॥ उँ विधात्रेनमः ॥ इदं विधात्रेनमम
॥ ३५ ॥ उँ मरुद्भ्योनमः ॥ इदं मरुद्भ्योनमम ॥ ३६ ॥
तैतः पेपिण्यां ॥ उँ विष्णवे नमः ॥ इदं विष्णवेनमम ॥
३७ ॥ उँ लूखले ॥ उँ वनस्पतये नमः ॥ इदं वनस्पतये
नमम ॥ ३८ ॥ उँ धान्यगृहे ॥ उँ ओषधीभ्योनमः ॥ इदमो
षधीभ्योनमम ॥ ३९ ॥ उँ जलगृहे ॥ उँ पर्जन्यायनमः ॥
इदं पर्जन्यायनमम ॥ ४० ॥ उँ अद्भ्योनमः ॥ इदमद्भ्यो
नमम ॥ ४१ ॥ शयनस्थलेशय्यायाः शिरोभागे ॥
उँ नमः श्रियै ॥ इदं श्रियैनमम ॥ ४२ ॥ पौदभागे ॥ उँ
भद्रकाल्यैनमः ॥ इदं भद्रकाल्यैनमम ॥ ४३ ॥ मूर्त्त्राद्यु

- १ पत्नी वारना उग्रमां पूर्व वा उत्तरसंस्थाए चारवलि आपवा.
- २ घंटीपासे ३७ ॥ ३ खादणीयापासे एक बलि आपवो ३८
- ४ धान्यगृह (दाणानो कोठार) मां एक बली आपवो. ३९
- ५ जलगृह (पाणीयार्ह) मां एक बली आपवो. ४१
- ६ शयनस्थलमां शय्याना अशिताना भागमां. ४२
- ७ शय्याना पांगतना भागमां. ४३

मू. त्सर्गस्थाने ॥ उँनमः सर्वान्नभूतये ॥ इदं सर्वान्न
 नमम ॥ ४४ ॥ तँतोहस्तौपादौप्रक्षाल्याचम्यांगणैना
 च्छादिते ॥ उँअहश्चरेभ्योनमः ॥ इदमहश्चरेभ्योनमम
 ॥ ४५ ॥ रात्रौतु ॥ उँनक्तंचरेभ्योनमः ॥ इदंनक्तंचरेभ्यो
 नममेति ॥ तँत्रैवसमीपे परुच्छेपोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ उँये
 देवासोद्विवेकादशस्थष्टथिव्यामध्येकादशस्थ ॥ सु
 क्षितोमहिनैकादशस्थतेदेवासोयज्ञमिमंजुषध्वं नमः ॥
 इदंविश्वेभ्योदेवेभ्योनमम ॥ ४६ ॥ तँतउदग्भागे ।
 उँअविज्ञाताभ्योदेवताभ्योनमः ॥ इदमविज्ञाता
 देवताभ्योनमम ॥ ४७ ॥ तँतउत्तरे ॥ उँधनपतयेनमः
 इदंधनपतयेनमम ॥ ४८ ॥ तँतोपसव्यंकृत्वादक्षिण
 मुखोवैश्वदेवशेषमन्नंसोदकमादाय ॥ यामायनः शंख
 पितर स्त्रिष्टुप् ॥ येअग्निदग्धायेअनग्निदग्धामध्ये

टी. ८ सूत्रादिउत्सर्गना स्थानमां. ४४

१ तेपछी हाथपग धोइ आचमन लेइखुला आगणामां ४५

२ तेज जगोये ते बलिनी सामे. ४६

३ उपरना ४५-४६ मा बलिना उत्तर भागमां. ४७

४ उपरना ४७ मा बलिना उत्तर भागमां. ४८

५ ते पछी अपसव्य करी-दक्षिण सामु मूख राखी

थी शेष रहेलु अन्न जल सहित लेइ 'येअग्निदग्धा० कल्पये

सू. द्विःस्वधयामादयंते॥तेभिःस्वराळसुनीतिमेतांयथा
दक्षंतन्वंकल्पयस्व नमः॥पितृतीर्थेन दक्षिणतोनिनये
त् ४९ ॥ इदंपितृभ्योनमम ॥ ततः सव्यंकृत्वाऽपउप
स्पृशेत् ॥ ततोदेवपितृनरेभ्योदद्यात् पितृभ्योदानंनि
त्यश्राद्धत्वेन ॥ तत्रैवंप्राचामाचारः ॥ एकस्मिन्पात्रेयथा
शक्तिसधृतमन्नमादायतत्त्रिधाविभज्य जलगृहीत्वा“इ
दमन्नंविश्वेभ्योदेवेभ्योनमम”॥इत्येकभागंदेवतीर्थेनसं
कल्प्यइदंविश्वेभ्योदेवेभ्योनममेतित्यजेत्॥ततोदक्षिणा
मुखोभूत्वाप्राचीनावीतीद्विगुणकुशसहितंजलगृहीत्वा॥
अदोगोत्राःअस्मत्पितृपितामहप्रपितामहाःअदो ३ दः
शर्माणोवसुरुद्रादित्यरूपाःसपत्नीकाः॥अदोगोत्राःअ
स्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहाअदो ३ दःशर्मा
टी.स्वनमः” एमंत्रेपितृतीर्थेदक्षिणमां रेडवुं. ४९
१ सव्य करी जलनो स्पर्श करी देव पितृ अने मनुष्यने आपवुं
पितृने दान नित्य श्राद्धपणाये आपवु जोइए तेमां प्राची
ननो आवो आचार छे के एक पात्रमां शक्ति प्रमाणे धृतमि-
श्रित चोखा लेइ तेना त्रण भाग करी जल लेइ “इदमन्नं
मम” ए रीते एक भागनो देवतीर्थे संकल्प करी इदं
मम” ए रीते त्याग करवो.
ते पछी दक्षिणसामा मुख रहे तेम बेसी अपसव्य करी द्वि
गुण(बेवडा करेला) दर्भसहित जल लेइ “अदोगोत्राः

सू. गोवसुरुद्रादित्यरूपाः सपत्नीकाः इदमन्नं यथाविभा
 गं वः स्वधेति द्वितीयभागान्नं पितृतीर्थं न संकल्पयेत् ॥
 इदमदोगोत्रेभ्योऽस्मात्पितृपितामहप्रपितामहेभ्योऽदो
 ३ दः शर्मभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यः सपत्नीकेभ्योऽदो
 गोत्रेभ्योऽस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहेभ्योऽदो
 ३ दः शर्मभ्यो वसुरुद्रादित्यरूपेभ्यः सपत्नीकेभ्यो न ममे
 तित्यजेत् ॥ ततो यज्ञोपवीती प्राङ्मुखो भूत्वाऽप उपस्पृश्या
 नीवीती सकुशं जलमादाय तृतीयभागं षोडशधा सपरि
 मितं यथाशक्ति वा इदमन्नं सनकादिमनुष्येभ्यो हंतः इति
 नुष्यतीर्थेन संकल्प्य इदं सनकादिमनुष्येभ्यो न नमेतित्य
 जेत् ॥ ततो यज्ञोपवीती शक्तिश्चेच्छ्रोत्रियगंधादिभिः सं
 ज्य ब्रह्मार्पण बुद्ध्या संभोज्य तदभावे ब्रह्मचारिणे भिक्षां द

टी. स्वधा” ए रीते बीजा भागना अन्ननो पितृतीर्थे संकल्प
 “इदं मदो० नमम” एम त्याग करवो.
 ते पछी सव्य करी पूर्व सुखे बेसी जलनो स्पर्श करी ज
 नोइ कंठय करी कुशसहित जल लेइ त्रीजो भाग सोल
 परिमित अथवा यथा शक्ति लेइ “इदमन्नं ईस० हंतः”
 रीते मनुष्यतीर्थे वडे संकल्प करी “इदं स० मम” एम
 त्याग करवो.

ते पछी सव्य करी शक्ति होय तो सांगवेद भणेलो ब्राह्मर्पण
 गंध (टीलुं) वीगेरे उपचारथी पूजन करी ब्रह्मार्पण

 त्वागोघ्रासमः हरेत् ॥ प. सौरभेय्यः सर्वहिताः पवित्राः पा
 पनाशनाः ॥ प्रतिगृह्णुमेघ्रासंगावस्त्रलोक्यमातरः ॥ * इ
 दमन्नंगोभ्योनम इतिसंकल्प्य इदंगोभ्योनमम इतित्यजे
 त् ॥ ततो गृहस्थित बालवृद्धसुवासिन्यादिभ्यो भोजनार्थ
 मन्नमुपकल्प्य गोदोहमात्रमतिथिन्प्रतक्षिप्य समीगताश्चे
 दन्नादिदानेन सत्कृत्य गृहाद्बहिः श्वादिभ्यो बलीन्दद्यात्
 ॥ यथा * ॥ ॐ श्वभ्योनमः ॥ इदं श्वभ्योनमम ॥ ॐ श्वप
 चेभ्योनमः ॥ इदं श्वपचेभ्योनमम ॥ ॐ वयोभ्योनमः ॥
 इदं वयोभ्योनमम ॥ ॐ पतितेभ्योनमः ॥ इदं पतितेभ्यो
 नमम ॥ ॐ पापरोगिभ्योनमः ॥ इदं पापरोगिभ्योनमम
 ॥ ॐ कृमिभ्योनमः ॥ इदं कृमिभ्योनमम ॥ इत्युदकसं

टी. तेने भोजन करावी तेनो अभावं होय तो ब्रह्मचारीने
 भिक्षा आपी गोघ्रास आपवो. *

१ गोघ्रास आपी घरमाना बालको वृद्ध अने सुवासीनी वी-
 गेरे सारु भोजन माटे अन्ननी कल्पना करी गाय दोता जे-
 टलो वखत लागे तेटला वखत सुधी अतिथियोनी वाट
 जोड ते आव्या होय तो अन्न वीगेरेना दानबडे तेनो सत्कार
 करी घरपी बहार श्वावि (श्वान वीगेरे) ने बलीदान आपवुं
 ते आ रीते. *

२ ए रीतना छ बली पूर्वमां अथवा उत्तरमां संस्था जाय

સ્થાન્પ્રાક્સંસ્થાન્વાદત્વાહસ્તૌપાદૌપ્રક્ષાલ્યાચમ્ય પ્રા
ણાનાયમ્યસ્વેષ્ટદેવંસંસ્મૃત્યાનેનકર્મણાકૃતેનભગવાન્ય
જ્ઞપુરુષઃપ્રીયતામિતીશ્વરાર્પણં કૃત્વાભોજનશાલાયાંગ
ત્વાપ્રસન્નમનાવિધિવદ્ભૂંજીત૥ઈતિદિવાવૈશ્વદેવપ્રયોગઃ॥

॥ અથ રાત્રૌ વૈશ્વદેવપ્રયોગઃ ॥

અવંસાયંકાલેનિત્યહોમાનંતરંપૂર્વવદન્નંપત્કાઠક વિધિ
નાવૈશ્વદેવંકુર્યાત્॥વિશેષસ્તૂચ્યતે॥સંકલ્પે“સાયંવૈશ્વદે
વકર્માહંકરિષ્યે” ॥ઈતિ॥બલિદાને॥અહશ્ચરેભ્યૈઈતિસ્થા
નેનકંચરેભ્યોનમઃઈતિદત્વા॥ઈદંનકંચરેભ્યોનમમેતિત્ય
જતે ॥ એવં પિતૃબલ્યંતં પૂર્વવત્કુર્યાત્॥તતોદેવપિ.

ટી. તેમ આપી હાથ અને પગ ધોઈ આચમન લેઈ પ્રાણાયામ
કરી પોતાના ઇષ્ટ દેવનું સ્મરણ કરી “અનેનકર્મણાં પ્રીયતાં”
એરીતે કર્મ હૈશ્વરને અર્પણકરી ભોજનશાલામાંજહ પ્રસન્ન મન
રાખી ૫.૧૭૭ પ્ર. વિધિવદે જમતુ” એરીતે વૈશ્વદેવ પૂરો થયો. ॥

હવે રાત્રે વૈશ્વદેવ કહેછે.

એ પ્રમાણે સાયંકાલે નિત્યહોમ પછી પ્રથમ કહ્યા પ્રમાણે
ચોલા રાંધિ ઉપરના કહેલા વિધિવદે વૈશ્વદેવ કરવો
તેમાં જે વિશેષ છે તે કહિયે છીયે. સંકલ્પમાં “સાયંવૈશ્વ
કરિષ્યે” એ રીતે અને બલિદાનમાં“અહશ્ચરેભ્યોનમઃ” એ ૪૫
મા બલિદાનની જગોયે “ઽનંકંચરેભ્યોનમઃ” એ રીતે
સમજવું એ રીતે પિતૃબલી સુધી વૈશ્વદેવ પ્રથમ મુંજવ

मू. नुप्यभागकल्पनाश्रोत्रियभोजनादिकं किमपि न
कार्यं मिति नारायणभाष्ये ॥

॥ अथ तंत्रेण वैश्वदेव प्रयोगः ॥

यद्युक्तौ वैश्वदेवौ पृथक् पृथक् कर्तुमशक्तश्चेतर्हि
तंत्रेण कर्तव्यौ ॥ तत्र संकल्पे “अन्नसंस्कारार्थं च”
इत्यंतमुक्त्वा “तंत्रेण प्रातः सायं वैश्वदेवकर्माहं करि-
ष्ये” इत्युक्त्वा “ॐ अग्नये स्वाहा” इत्यादिस्विष्टकृ-
दंता दशाहुतीर्हुत्वा पुनस्ता एव दशाहुतयोहोतव्याः
॥ एवं बलिदानमपि “ॐ अग्नये नमः” इत्यादिपि-
तृबल्यंतं दत्त्वा पुनस्तदुत्तरतः सायंकाल निमित्तं ता-

टी. ते पछी देवपितुं अने मनुष्यना भागनी कल्पना तेमज
श्रोत्रियना भोजन विगेरे कांह पण न करवुं ए रीते नारायण
भाष्यमां कहुंछे. ए रीते सायं वैश्वदेव पुरो पयो.

॥ हवे तंत्रे वैश्वदेवनो प्रयोग कहेछे ॥

जो वैश्वदेव जुदाजुदा न बने तो तंत्रे करवा तेमांना सं-
कल्पमां “अन्न संस्कारार्थं च” त्यां सुधी प्रथम मुजब कही
“तंत्रेण प्रातः सायं वैश्व० रिष्ये” एम कहेवुं पछी “अग्नये
स्वाहा” इत्यादि स्विष्टकृत् सुधीनी दश आहुति होमी फरी-
तेज दश आहुति होमवी एम बलिदान पण “अग्नये नमः”
इत्यादिपितृबलि सुधी दइ फरीतेनीउत्तरमां सायंकाल निमित्त

મૂ.નેવબલીન્ દયાત્ ॥ इति विशपः ॥ इतितंत्रेणवैश्व
देवप्रयोगः ॥

॥ अथ सायंप्रातर्होम प्रयोगः ॥

कर्त्तासायंकालેશ્વચિઃ શુદ્ધવાસાહોષ્યમાણમાહુતિ
દ્વયપરિમિતં વ્રીહિયવાદિહવિવારણેપાત્રેકૃત્વાગ્નેઃ પશ્ચા
ન્નિધાયજલંસમિધં દર્ભોઞ્ચનિધાયઅગ્નિપ્રાદુષ્કૃત્યસૂર્યા
સ્તમયાત્પૂર્વમેવસાયંસંધ્યાંનિવર્ત્યાશ્ચગારાત્પશ્ચિમતઃ
પવિશ્યાચમ્યપ્રાણાનાયમ્ય દેશકાલૌસંકીર્ત્યમમોપાત્ત
દુરિતક્ષયદ્વારાશ્રીપરમેશ્વરપ્રીત્યર્થંસાયમૌપાસનહોમમ
દોદ્રવ્યેણકરિષ્યઈતિસંકલ્પ્યાચમ્યાગ્નેરુદ્ધકિંચિદુત્સૃ
ટી. તેનાતેજ વલિ મુકવા ॥ एटलो वीशोपछे. ए रीते तंत्रे
वैश्वदेवनो प्रयोग पुरो ययो ॥

॥ हवे सायं प्रातर्होमनो प्रयोग कहेछे. ॥

कर्त्तासायंकालે પવિત્ર ધૃઢ મુખ્ય વસ્ત્ર પેહેરી બે આહુતિ પ
રિમિત હોમવાનું સાલ જવ વીગેરે હવિષ્ય વરણા (વિકલા) ના
પાત્રમાં રાखीતે અગ્નિની પશ્ચિમ ભાગમાં મુકી જલ સમિધ અ
ને દર્ભો પણ મુકી અગ્નિનું પ્રાદુષ્કરણ (ઉભારવા) કરી સૂર્યઅ
સ્તપયાધી પેહેલાંજ સાયં સંધ્યાકરી અગ્નિના કુંડથી પશ્ચિમ
માં બેસી આચમન અને પ્રાણાયામ કરી પત્ર ૨૦ પ્રમાણે દેશ
કાલનું કીર્તન (સંકલ્પ) કરી “મમોપાત્તં કરિષ્યે” એરીતે
સંકલ્પ કરો આચમન લેઈ અગ્નિથી ઉત્તરમાં જરા ટ્વડી વાર

मूज्य पुनः पुनर्जलं गृहीत्वाग्नित्रिः परिसमूहं ऋतं त्वास-
त्येन परिर्षिचामी” तिमंत्रावृत्त्याग्नेस्त्रिः पर्युक्षणं कुर्यात् ॥
हविषा सह पर्युक्षणं कर्त्तव्यमिति कारिकायां ॥ ततोऽस्त-
मितमात्रे सूर्ये एकद्विनक्षत्रदर्शने वा सव्येन कुशानादाय
प्रादेशमात्रीपालाशीमन्ययज्ञियवृक्षजावापर्णरहितांक-
निष्ठांगुलिवत्स्थूलांशुष्कांसत्वचमसंधिकांकुमिदोपरहि-
नां समिधमादाय समिधनलेऽग्नावाधाय दक्षणापाणि-
नावारणपात्रस्थं हविः किञ्चिद्भूतमर्द्धं गृहीत्वा दक्षिणं जा-

त्री. वार जल लेइ अग्निनुं त्रणवार पत्र २०४ मां लख्या प्रमा-
णे परिसमूहं करित्या “ ऋतं त्वा० मि” ए मंत्रनी आवृत्ति-
ये उपरना पत्र २०४ मुजव अग्निनुं त्रणवार पर्युक्षण करबुं ने-
ते पर्युक्षण होमवानो पदार्थ अंदर आवी जाय तेम करबुं एम-
कारिकामां कहेलुंछे. ते पछी सूर्य मात्र अस्त थाय ते वखत
अथवा एक बे नक्षत्र (तारा) देखाय ते वखत दक्षिण हाथमां
दभों लेइ प्रादेश (दस आंगल) प्रमाणनी स्वाक्षरानी अथवा
बीजा यज्ञमां उपयोग आवे तेवा वृक्षनी पदंदा रहित अने
कनिष्ठिका (चोथी आंगली) जेवी जाडी सुकाएली छाल सहि-
त सांधा वगरनी अने जीवातना दोष रहित समिध लेइ सा-
री रीते प्रदक्षिण थयेला अग्निमां होमी जमणा हाथ वढे वीर-
णाना पात्रमां रहेलुं हविष्य अरघ भाग माठेरु लेइ जमणो

મૂ. ન્વાચ્યપ્રદીપ્તસમિધમુપરિમૂલતોદ્યંગુલંત્યત્કાર્દઅગ્ર
 યેસ્વાહા”ઇતિમંત્રેણાંગુલ્યુત્તરપાર્શ્વેજુહુયાત્॥“ઇદમગ્ર
 યેનમમ”ઇતિત્યાગઃ॥તતઃપાત્રસ્થંસર્વહવિર્ગૃહીત્વાપ્રજા
 પતિતનસોઢિશ્યપ્રથમાહુતેઃ સંસર્ગોયથાન તે
 રતોદ્વિતીયામાહુતિંતૂર્ણીંજુહુયાત્ “ ઇદંપ્રજાપતયેનમ
 મ”ઇતિત્યાગઃ॥પ્રાજાપત્યહોમેવપટ્કારસ્થાનીયસ્વાહા
 કારઉચ્ચૈઃ કર્તવ્યઇત્યુક્તંજરદ્વ્યાख्याતૃભિઃ॥અન્યેતુયે
 ષાંપ્રજાપતિરુપાંશુધર્મકઉકસ્તેષાંતથાસ્તુઅસ્માકંતુપ્ર
 જાપતિતિ “મનસાયજતિમનસાવષટ્કરોતી”તિસૂ-

ટી. ગોઠણ વાલી સલગેલા સમિધના ઉપર મૂલથી વે આંગલ
 કી વડે “ અગ્રયે સ્વાહા ” એ મંત્રે આંગલીના ઉત્તર ૬૫
 (ઉત્તરતરફ હાથ વાલી કનિષ્ઠિકાના મૂલથી પહે તેમ) વડે
 હોમવીને “ઇદમમમ” એ રીતે ત્યાગ કરવો. તે પછી પાત્ર
 સર્વ હવિષ્ય લેઈ “પ્રજાપતિનો મન વડે ઉદ્દેશ લેઈ ન
 આહુતિનો સંસર્ગ ન થાય તેમ ઉત્તરમાં બીજી આહુતિ વ
 વોલે હોમ વી “ ઇદંપ્રજામમ ” એ રીતે ત્યાગ કરવો પ્રા
 પત્ય હોમનાં વષટ્કારસ્થાનીય સ્વાહાકાર ઉંચા સ્વરે ૧
 એમ જરૂર વ્યાख्याતૃ નામના આચાર્યે કહ્યુંછે, અને
 આચાર્યો જોઓને પ્રજાપતિ હોમ ઉપોંશુ (બહુજ ધીમો)
 નો ક્રહ્યો હોય તેઓને ઉચા સ્વરે ત્યાગ ભલે હો પણ
 તો “પ્રજાપતે” એ રીતે મન વડે યજન કરેછે, મન વડે

॥ साधेःमायं होमप्रयोगः ॥

म.दनिरुक्तउच्चैः प्रजापतिरिति श्रुतेश्चात्रापितूष्णीमित्यु
क्तेश्च प्रजापतेः सर्वमानसमेवेत्युचुः ॥ ततः ऋतं त्वेति मंत्रेण
पूर्वदत्त्रिः पर्युक्ष्याचाराद्विश्वानिन इति तिसृभिरग्निं संस्तू
यत्र्यायुपमित्यादिनाविभूतिधारणं कृत्वान्यूनातिरिक्त
परिपूर्णार्थं विष्णुं संस्मृत्यानेन कर्मणा भगवान्यज्ञपुरुषः
प्रीयतामित्युक्ताग्निं विभूत्याच्छादयेत् ॥ एवमपररात्रौ ॥ उ
पसिस्नात्वा संध्यां कृत्वानिवृत्ते तमसि प्रादुष्कृतस्याग्नेः
पश्चाद्द्वौ म्यद्रव्याद्यासाद्य स्वयमुपविश्या च म्याऽसूनाय

टी. कारस्थानापन्न त्याग करेछे' एवी श्रुतिछे साटे आंही पण वग
रेवोले होम कह्योछे तेथी प्रजापतिनो होम तथा त्यागमनवडे
बोलवो एम कह्येछे ते पछी ॥ “ॐ ऋतं त्वा० सि” ए मंत्रिपूर्वनी
पेठे त्रणवार पर्युक्षण करी आचार प्राप्त थकी पत्र १८१ मांल
खेली” विश्वानिन० स्वस्ति,, ए त्रण ऋचाओ वडे अग्निनीस्तुति
करी पत्र १८२ मां लख्या मुखव “त्र्यायुषं० युषं” इत्यादि मंत्र
वडे विभूति (भस्म) धारण करी न्यूनाधिकनी परि पूर्णता माटे
विष्णुनुं स्मरण करी “अनेन० प्रीयतां” एम कहि अग्निने
विभूति वडे भारवा ए रीते बीजा दीवसनी राते होम करवो.
ए प्रमाणे बीजा दीवसनी रातमां उषा काले (पाच घडी
रात्रि वाकी होय त्यारे) नाही संध्या करी अंधार निवृत्ति थाय
त्यारे उदरण करेला अग्निनी पश्चिममां होम द्रव्यनुं आसादन
करी पोते पूर्व सामा मुखे बेडी आचमन अने प्राणायाम

मू.स्यदेशकालौ संकीर्त्य ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपर
मेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातरौपासनहोममदोद्रव्येण करिष्ये इति
संकल्प्य कर्मांगमाचमनं विधाय पूर्ववत्परिसमूह "उंसत्यं
त्वर्त्तेन परिषिंचामी" तिमंत्रावृत्त्या त्रिः पर्युक्ष्योदयात् पूर्वमु
दितमात्रे वा सूर्ये सव्येन कुशानादाय पूर्ववत्समिधमाधाय
इषम्यूनं हविः पात्राद्गृहीत्वा "उंसूर्याय स्वाहा" इति स
मिधमुपरिमूलतो द्व्यंगुलं त्यक्त्वा जुहुयात् ॥ "इदं सूर्याय नमः
मइति त्यागः ततो द्वितीया माहुतिसायमिव हुत्वा त्यजेत् ॥
ततः सत्यं त्वर्त्तेनेति त्रिः पर्युक्ष्यान्तरं सायं होमेन समाप्तं ॥

टो. करी पत्र २० मुजव देश कालनु कीर्त्तन (संकल्प) करी "ममो
पात्तं करिष्ये" ए रीते संकल्प करी कर्मांग आचमन करी प्रथम
नी जेम परिसमूहन करो "सत्यं०मि" ए मंत्रनी आवृत्ति
वडे त्रणवार प्रथम मुजव पर्युक्षण करी सूर्य उदय थया
पेहेलों अथवा उदय थाय के तरत डावा हाथ वडे दर्भ लइ ॥
पेहेलां (सायं होम) नी जेम समिध होमी जरा माटे अर्ध
हविष्य पात्रमांधी लइ "उंसूर्या०हा" ए मंत्रे समिध उपर
मूलथी बे आंगल छोडी होमबुं "इदं सू०ममए" रीते त्याग
करवो ते पछी विजी आहुति सायंकालनी पठेज ते त्रि
त्याग करवो ते पछी 'सत्यं०मि' ए मंत्रे त्रणवार पर्यु
करी ते पछी सायं होमनी पेठे बाकीनु समजबुं, ए रीते सायं

॥ ग्रंथकारयितृकृत् नाम ॥

मू. एवंसायंप्रातर्यावर्जीवंकुर्यात् ॥ अग्निहोत्रं जुह्व
सायंचप्रातश्चेत्यत्रद्विश्वकारकरणात् ॥ इति श्रीमद्व्य
वहारिकोपाख्य धरणीधर सूनुना दयाशंकरेण कृते प्र
योगदीपे औपासनहोमप्रयोगः ॥

॥ अथ ग्रंथकर्तृ नामोच्यते ॥

श्री गौरीशंकरेणैव तत्सुताभ्यां विशेषतः ॥ कृता
मु वेदशालासु शिक्षायै शिष्यसंततेः ॥ १ ॥ चतुर्णां
वेदराशीनां तत्तच्छास्त्रीयकर्मणां ॥ निर्माणायाद्वि
कानां च चतुर्णां प्रेरितेनच ॥ २ ॥ रःखंभट्टीत्युपनामा
आपाभट्टात्मजः सुधीः ॥ महाराष्ट्रोवालकृष्णधर्मशा
स्त्रविचारवान् ॥ ३ ॥ तत्सहायेन संवीक्ष्य प्रयोगदीप

टी. प्रातर्होम जीवतांसुधी करवो कारण के “अग्निहो०प्रतभ्र”
ए मंत्रमां वंचकार छे माटे ॥ ए रीते सायं प्रातर्होम पुरोधयो
राजेश्री गौरीशंकरे तेमज तेमना राजेश्री विजयशंकर तथा
प्रभाशंकर नामना वै पुत्रोये स्थापेली वेदशालामां शिष्य
समुदायना उपदेश माटे चारे वेदोनी शांखायन, माध्यंदिनी,
कोथुमी, अने शौनकी ए रीते चार शाखाना कर्मना चार
आह्निको करवा प्रेरणा करतांरः खंभटी ए उपनामना आपा
भट्टनापुत्र बुद्धिशाली महाराष्ट्र धर्मशास्त्र विचारवाळा वालकृ
ष्ण (वाळंभट्ट) नी साहायता वडे प्रयोगदीप, प्रयोगदर्पण,

॥ ऋग्वेद शाखायनशाखाद्विके ॥

म.सू तथा ॥ प्रयोगदर्पणं चैव तथाचारार्कमाह्निकं ॥ ४ ॥
निर्णयाब्धिचधर्माब्धिमचलकृतमाह्निकं ॥ वासुदेवकृतं
वीक्ष्य ग्रंथानन्यान्यथामति ॥ ५ ॥ नारायण इति स्या
तः पुराह्यात्रेयगोत्रजः ॥ छंदोगाध्ययने दक्षस्तस्मा
न्माधवनामकः ॥ ६ ॥ दामोदरः सुतस्तस्य गंगाधर
स्तदात्मजः ॥ जीभाइस्तु ततो जातो बर्जाभ्रातातुत
स्तुतः ॥ ७ ॥ नागर द्विजवर्येण शुक्लवृत्त्युपजीविता ॥ त
दीयेनतनूजेनजयानंदेनसाग्निना ॥ ८ ॥ शांखायनानां हि
तकृदाह्निकं रचितं मया ॥ विबुधाः परिगृह्णन्तु शंकराय
समर्पितं ॥ ९ ॥ चंद्रवेदांकचंद्राब्दे १९४१ शुभे चैत्रसि
टी. आचारार्क, (ते नामजुं आह्निक) निर्णयसिंधु, धर्मसिंधु,
अचले करेलु, तेमज वासुदेवे करेलु आह्निक, अने ते शिवाय
वर्जि ग्रंथो बुद्धि प्रमाणे जोइ आत्रेयस गोत्रमां उत्पन्न पये
ला सामवेदना अध्ययनमां कुशल पूर्वे नारायण नामे ध्या
ने ते धर्मी माधव नामे पुत्र यथा तेना पुत्र दामोदर ने
तेना पुत्र गंगाधर ने तेना पुत्र जीभाइ ने तेना पुत्र
वर्जाभाइ ने तेना सुत नागर ब्राह्मणमां श्रेष्ठ शुक्लवृत्तिनी
आजीविका वाला साग्निक (आवसथ्यवाला) नामे जयानंदे शा
खायन शाखावालाने हित कारक करेलुं आह्निक श्री. शंकर
ने अर्पण करेलुंछे. तेने हे पंडितो तमो ग्रहण करो.
संवत् १९४१ ना वैत्र शुद्ध १४ रबीवारे आ आन्हिक पुरुषयुं

मू. तेदले ॥ चतुर्दश्यां भानुवारे चाह्निकं पूर्णताम
॥ १० ॥ इति श्रीसकलशिरोमणिविद्वज्जनकृपाकटाक्षे
लब्धकिञ्चिद्वोधेन भावनगरनिवासिना नागरद्विजेन
शुद्धवत्पुपजीविना वजीभ्रातृ तनूजेन जयानंदेनविर-
चितं शांखायनशाखीयानामाह्निकं समाप्तिमगमत् ॥
भावार्थद्योतिनी नाम्ना टीका गुर्जरभाषया ॥ कृता
मयाशंकरस्य त्रिपाठिवल्लभस्य च ॥ १ ॥ सुतस्यैवानु-
मत्याच जयानंदेन साग्निना ॥ भर्जाभ्रातृ सुतेनैषा
नागरद्विजजन्मना ॥ २ ॥ बन्धव्यकैकगे ॥ १९४३ ॥
ह्यब्देह्यापाढाश्रयदलादिमे ॥ दिने भृगाविता पूर्ण बाल
बुद्धिविवर्द्धिनी. ॥

टी. श्री सर्व शिरोमणि विद्वज्जनना कृपाकटाक्षे (सारी नजर)
जरा बोध पामेला भावनगरना निवासी नागर ब्राह्मण शुक्ल
वजीभाइना पुत्र जयानंदे रचेलुं शांखायन शाखानुं आह्निक
समाप्त थयुं ॥ ॥

नामे भावार्थ द्योतिनी बालकोनी बुधिने वधारनारी गुज-
राती भापाये त्रवाडी वल्लभजीना पुत्र मयाशंकरनी संमति
वडे वजीभाइना पुत्र नागर ब्राह्मण साग्निक जयानंदे करेली
आ टीका संवत् १९४३ ना आपाढ शुदी १ वार शुकरे पुरी
थइ ॥ १-३ ॥ श्री शिवार्पणमस्तु ॥

॥ ऋग्वेदशाङ्खायनशाखाऽह्निके ॥

स्तुतः

र्णः

॥

॥ इति श्रीशाङ्खायनशाखीयानामाह्निकं समाप्तम् ॥

॥ शुद्धि पत्रं ॥

॥ मूलस्य ॥

॥ यथामति दृष्ट्वा शुद्धि पत्रं लिख्यते ॥

अशुद्धं.	शुद्धं.	पत्रांकः	पंक्त्यंकः
त्रिते	त्रिते	१५	१३
शाङ्ग	शाङ्ग	१८	९
तैषां	तैषां	२१	६
चामीद्धा	चामीद्धा	२३	६
समुद्राव	समुद्राव	२३	७
त्यद्विमु	त्यद्विमु	२४	११
कुल्यः	कुलीः	३२	७
गोप	गोषु	३९	६
नस्यशे	नस्यशे	७०	८
शूद्राणा	शूद्राणां	७१	१
अथैव	अथैवं	७२	९
मुधै	मुधै	९०	६
वेराद्	वेवराद्	९३	१०
अप्सु	अप्सु	९७	६

॥ शुद्धि पत्रं ॥

पुष्पे	पुष्पे	९९	७
पुष्पे	पुष्पे	॥	९
शिवदे	शिवदे	१०४	१०
ज्वला	ज्वला	१०५	६
वहं	वहं	॥	८
आपोहिष्ठा	आपोहिष्ठा	११८	११
शमवे	शमवे	१२०	१२
श्रुतये	श्रुतये	१२१	१
व्याघ्र	व्याघ्र	१२४	१०
समर्प	समर्प	१२५	३
दूर्वा	दूर्वाः ॥	१२७	५
वनां	वचनां	१२८	११
स्मिज्जाते	स्मिज्जाते	१२९	६
वन्धौ	वन्धौ	॥	७
इति	इति	१३३	१
नेच्छुं	नेच्छुं	॥	२
द्वाम्यां	द्वाम्यां	१३९	११
मार्जयेत्	मार्जयेत्	१४०	१२
सूरयः	सूरयः	१४१	९
तरमृत	तरमृत	१४२	१
मुत्त	मुत्त	॥	॥

॥ शुद्धि पत्रं ॥

अप्सुमे	अप्सुमे	॥	२
आपष्ट	आपःपृ	॥	४
दुरितं	दुरितं	॥	५
दुद्रोह	दुद्रोह	॥	६
आपो	आपो	॥	॥
नग्न	नग्न	॥	७
तंमा	तंमा	॥	॥
दयारो	दयोरारो	॥	१४
स्योति	स्येति	॥	१८
वामनस्ता	वामनस्ता	१४३	१७
न्यवते	न्यवते	१४४	७
मधुं	मधुमं	॥	११
त्यष्ट	त्यष्ट	॥	१२
त्रिव	त्रिर्व	॥	॥
सर्वत्सु	सर्वत्सु	॥	१६
मद्रौ	मद्रौ	॥	१७
दधवि	दधद्वि	१५०	५
पूर्व	पूर्व	॥	६
देवताः	देवताः	१५२	३
अपृषदापि	अष्टपदाष्टि	॥	४
पुषोष	पुषोष	॥	१२

॥ शुद्धि पत्रं ॥

भृतवा	भृतवा	॥	१३
तसं	तसं	॥	॥
सं	सं	१५४	२
क	क	॥	९
वृष	वृष	॥	९
न्वलोके	न्वलोके	३५५	८
राणां	राणां	१५६	६
थैयव	थैयव	१५७	११
कामादि	कानादि	॥	१३
ग्नीदि	ग्नीन्दि	१५८	१
ह्यग्नी	ह्यग्नी	॥	॥
मुष्मिहं	मुष्मिहं	॥	१४
कोत्य	कोत्य	॥	१५
कण्डनी	कण्डनी	१७१	२
ऊदकुं	ऊदकुं	॥	३
मार्जनी	मार्जनी	१७३	२
ददंश्च	ददंश्च	॥	१७
परि	परि	१७५	२७
दपरे	दपरे	१७६	९२
प्रादेश	प्रादेश	॥	१३
कुश	कुत्स	१७७	९
धिश्रीः	भिश्रीः	॥	११
ब्रापो	ब्रापो	१७८	२

॥ शब्द पत्र ॥

द्वज	द्वज	१८१	७
तेजा	तेजा	॥	१०
विश्व	विश्वे	१८३	३
सूर्यो ॥ अ	सूर्योअ	१८५	१
स्वेष्ट	स्वेष्ट	१८६	५
या	यतां	॥	६
सत्यत्व	सत्यंत्व	१८८	१
दक	दकं	॥	७
पात्र	पात्रं	१८९	॥
सुवर्णे	सुवर्णे	१९०	८
मेधा	मेधा	॥	९
बन्हा	बन्हा	१९४	१०
यत्पा	यत्पा	१९७	५
मुच	मुच	१९८	८
द्वज	द्वज	२००	६
द्वेन	द्वेन	॥	८
द्विक	द्विक	२०३	२
द्विधा	द्विधा	२१०	१३
जेत्	जेत्	२१४	१०

॥ टीकानुं शुद्धिपत्रक ॥

चढववा	चढाववा	७६	१०
-------	--------	----	----

॥ शुद्धि पत्र ॥

म. १७	घंटाये	घंटाये	८८	७
	आचमप्रा	आचमनप्रा	१०७	३
	स्कंदपु	स्कंदपु	१३८	२
	त्रिकांदि	त्रिकांदि	१६९	९
	अश्वला	आश्वला	१७३	४
	चण्ड्ये	रिण्ड्ये	१७५	१०
	एक	एक	१७६	८
	जबुछे	जेबुछे	१८०	२
	विश्वानि	विश्वानि	१८१	३
	लरुयो	लरव्यो	१८२	८
	सिंधुमां	सिंधुमां	१८७	३
	भागवां	भागमां	॥	८
	वयः	वर्यः	१९०	॥
	मंत्र	मन्त्रे	॥	॥
	खोने	रव्योने	॥	॥
	अग्नि	अग्नि	१९०	९
	सायं	सायं	१९४	३
	आन्हिक	आद्विक	२००	॥
	॥	॥	॥	४
	श्रुति	श्रुति	२०३	९
	आन्हिक	आद्विक	॥	७
	फलपये		२१४	१०

22739
204 12 B167R(05)
Central Library

Sl-J-1413
Librarian,
B. V. Hr. Sec. School
Banasthali-304022Raj.